

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego 2022

Report on the socio-economic situation of Mazowieckie Voivodship 2022

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Warszawie, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Warsaw, Mazovian Centre for Regional Surveys

Zespół autorski

Editorial team

Małgorzata Bieńkowska, Edyta Błaszczak, Iwona Cieciora, Aneta Czyżkowska, Edyta Kaźmierczak,
Justyna Kotowoda, Teresa Kwiecień, Anna Pasterkowska, Joanna Podolska, Iwona Sońta,
Grzegorz Stępień, Marzena Suhecka, Dorota Sułkowska, Łukasz Zieliński

Kierujący

Supervisor

Anna Cacko, Tomasz Zegar

Tłumaczenie

Translation

Agnieszka Gromek-Żukowska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Daniel Koźmiński, Grzegorz Stępień, Łukasz Zieliński

ISSN 2720-3239

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<https://warszawa.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Warszawie przygotował kolejną edycję rocznego „Raportu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego”. Publikacja ta stanowi kompleksowe opracowanie analityczne odnoszące się do wyzwań rozwojowych kraju i województw zawartych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. W tym podstawowym dokumencie strategicznym polityki regionalnej państwa, jako wyzwania wskazano m.in.: zmiany klimatu; przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych; rozwijanie i wspieranie kapitału ludzkiego i społecznego; wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek; rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach; zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych).

Układ tematyczny publikacji pozwala na skuteczną identyfikację potrzeb rozwojowych Mazowsza i stanowi wsparcie dla analiz regionalnych dokonywanych w celu monitorowania realizacji założeń polityki publicznej. Analizy dokonano w różnych przekrojach terytorialnych, co umożliwiło prezentację rozwarczenia społecznego i zróżnicowania w rozwoju gospodarczym województwa. Tekst analityczny opracowania wzbogacono tablicami oraz prezentacją graficzną w postaci map i wykresów, co pozwala na szybką i efektywną percepcję informacji statystycznych i przedstawionych za ich pomocą relacji przestrzennych zjawisk.

Podstawową część Raportu uzupełniono tablicami zawierającymi przegląd ważniejszych danych dla województwa mazowieckiego i m.st. Warszawy w ujęciu retrospektywnym oraz dla miast na prawach powiatu i kraju. Do prezentacji wybranych danych dla Mazowsza na tle innych województw zastosowano formę graficzną.

Zaprezentowane w Raporcie dane dotyczą roku 2021 lub ostatniego dostępnego. W celu zilustrowania zmian w czasie, niektóre zagadnienia przedstawiono w retrospekcji wieloletniej. Dla większości tematów prezentacja zjawisk sięga 2010 r. Prognozę ludności zaprezentowano w horyzoncie do 2030 r. Wybrane dane odniesiono do przeciętnych wielkości dla kraju.

W tegorocznej edycji opracowania, zgodnie z oczekiwaniami odbiorców wyrażonymi w Badaniu użyteczności publikacji statystycznej pt. Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa, niektóre działy zostały poszerzone o nowe zagadnienia. W wybranych działach utrzymano komentarze w zakresie nowych informacji wprowadzonych do badań statystyki publicznej w związku z zaistniałą w 2020 r. pandemią COVID-19.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze wydawnictwo dostarczy szeregu interesujących informacji o przestrzennym zróżnicowaniu sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego i będzie przydatnym źródłem wiedzy dla wszystkich osób realizujących zadania długookresowych strategii rozwoju.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Warszawie

Zofia Kozłowska

Warszawa, maj 2022 r.

Preface

The Statistical Office in Warszawa has prepared the next edition of the annual "Report on the socio-economic situation of Mazowieckie Voivodship". This publication is a comprehensive analytical study referring to the development challenges of the country and voivodships contained in the National Strategy of Regional Development 2030. In this basic strategic document of the state's regional policy, the challenges identified include: climate change; counteracting the negative effects of demographic processes; developing and supporting human and social capital; increase in the productivity and innovation of regional economies; development of infrastructure improving competitiveness, investment attractiveness and living conditions in regions; increasing the efficiency of development management (including financing development activities).

The thematic layout of the publication allows for the effective identification of the development needs of Mazovia and supports regional analyses carried out in order to monitor the implementation of public policy assumptions. The analysis was made in various territorial sections, which made it possible to present social stratification and diversification in the economic development of the voivodship. The analytical text of the study was enriched with tables and graphic presentation in the form of maps and charts, which allows for quick and effective perception of statistical information and the spatial relations of phenomena presented through them.

The basic part of the Report was supplemented with tables containing an overview of the most important data for Mazowieckie Voivodship and Warsaw capital city in retrospective as well as for cities with powiat status and for the country. Graphical form was used to present selected data for Mazovia against the background of other voivodships.

The data presented in the Report relate to 2021 or the last available year. In order to illustrate changes over time, some issues are presented in a multi-year retrospective. For most topics, the presentation of phenomena dates back to 2010. The population projection was presented in the horizon until 2030. Selected data were compared to the average values for the country.

In this year's edition of the study, in accordance with the expectations of the recipients expressed in the Study of the usefulness of the statistical publication entitled Report on the socio-economic situation of the voivodship, some sections were widened to include new topics. In selected sections, comments were maintained on new information introduced to the surveys of public statistics in connection with the COVID-19 pandemic occurring in 2020.

I do hope that this publication will provide a lot of interesting information about the spatial diversity of the socio-economic situation of Mazowieckie Voivodship and will be a useful source of knowledge for all persons implementing long-term development strategies.

Director
of the Statistical Office
in Warsaw

Zofia Kozłowska

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Spis tablic	8
List of tables	
Spis wykresów	10
List of charts	
Spis map	15
List of maps	
Objaśnienia znaków umownych	18
Symbols	
Ważniejsze skróty	18
Main abbreviations	
Synteza	19
Executive summary	28
Rozdział 1	36
Chapter 1	
Województwo na tle kraju	36
Voivodship against the background of the country	
Rozdział 2	39
Chapter 2	
Województwo na tle pozostałych województw	39
Voivodship against the background of the other voivodships	
Rozdział 3	47
Chapter 3	
Powierzchnia i podział terytorialny województwa	47
Area and territorial division of the Voivodship	
Rozdział 4	48
Chapter 4	
Środowisko	48
Environment	
4.1. Warunki meteorologiczne	48
4.1. Meteorological conditions	
4.2. Powierzchnia	50
4.2. Area	
4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe	53
4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater	
4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza	57
4.4. Pollution and protection of air	
4.5. Ochrona przyrody. Lasy	59
4.5. Nature protection. Forests	
4.6. Odpady przemysłowe i komunalne	63
4.6. Industrial and municipal waste	
4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska	68
4.7. Economic aspects of environmental protection	

		Str. Page
Rozdział 5 Chapter 5	Społeczeństwo Society	71
	5.1. Kapitał ludzki 5.1. Human capital	71
	Demografia Demography	71
	Edukacja Education	82
	Zasoby pracy Labour resources	92
	5.2. Jakość życia 5.2. Quality of life	99
	Zamożność mieszkańców Inhabitants' wealth	99
	Pomoc społeczna i wspieranie rodziny Social assistance and family support	106
	Warunki mieszkaniowe Housing conditions	111
	Ochrona zdrowia Health care	117
	Kultura Culture	124
	Bezpieczeństwo publiczne Public safety	127
	Społeczeństwo informacyjne Information society	129
	Aktywność społeczna Social activity	131
Rozdział 6 Chapter 6	Gospodarka Economy	133
	6.1. Produkt krajowy brutto 6.1. Gross domestic product	133
	6.2. Koniunktura gospodarcza 6.2. Business tendency	137
	6.3. Przedsiębiorczość 6.3. Entrepreneurship	140
	Podmioty gospodarki narodowej Entities of the national economy	140
	Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna Research and development as well as innovation activity	144
	Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach Use of information and communication technologies in enterprises	151
	Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych Financial results of non-financial enterprises	155

	Str. Page
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw Investment outlays of enterprises	158
6.4. Produkcja i usługi 6.4. Production and services	161
Rolnictwo Agriculture	161
Przemysł Industry	166
Budownictwo Construction	171
Rynek wewnętrzny Internal market	177
Transport Transport	179
Energia Energy	186
Rozdział 7 Chapter 7	190
Finanse jednostek samorządu terytorialnego Finance of local government units	190
7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego 7.1. Revenue of local government units	190
7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego 7.2. Expenditure of local government units	193
7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego 7.3. Result of budgets of local government units	196
7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich 7.4. Projects co-financed by the European funds	198
Rozdział 8 Chapter 8	204
Wybrane dane o województwie mazowieckim Selected data on Mazowieckie Voivodship	204
Rozdział 9 Chapter 9	208
Wybrane dane o m.st. Warszawie Selected data on m.st. Warszawa	208
Rozdział 10 Chapter 10	210
Wybrane dane o miastach na prawach powiatu Selected data on cities with powiat status	210

Spis tablic

List of tables

	Tablica Table	Str. Page
Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie Selected data for Poland and the Voivodship	1	36
Warunki meteorologiczne Meteorological conditions	2	48
Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania Geodesic area by land use	3	50
Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku Water consumption by needs during the year	4	53
Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground	5	55
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality	6	58
Odpady przemysłowe Industrial waste	7	63
Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku Municipal waste collected separately during the year	8	64
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w latach 2010–2020 (ceny bieżące) Outlays on fixed assets for environmental protection and water management in 2010–2020 (current prices)	9	70
Ludność Population	10	72
Wychowanie przedszkolne Pre-primary education	11	82
Osoby, które przystąpiły do egzaminu maturalnego Persons who took matriculation exam	12	89
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL Economic activity of the population aged 15–89 in quarter 4 by LFS	13	93
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector	14	101
Świadczenia społeczne Social benefits	15	102
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny Average monthly available income	16	104
Świadczenie wychowawcze Child-raising benefit	17	106
Świadczenia pomocy społecznej Social assistance benefits	18	107

	Tablica Table	Str. Page
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	19	108
Żłobki i kluby dziecięce Nurseries and children's clubs	20	110
Zasoby mieszkaniowe Dwelling stocks	21	112
Wodociągi Water supply system	22	113
Kanalizacja Sewage system	23	115
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households	24	116
Placówki opieki zdrowotnej Health care facilities	25	120
Instytucje kultury Cultural institutions	26	124
Przestępstwa stwierdzone przez Policję i wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw Crimes ascertained by the Police and rate of detectability of delinquents	27	127
Wypadki drogowe oraz ich skutki Road traffic accidents and their effects	28	128
Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby korzystające z Internetu Households with access to the Internet at home and Internet users	29	130
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register	30	131
Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności General business climate indicator by kind of activity	31	137
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON Entities of the national economy in the REGON register	32	140
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące) Intramural expenditure on R&D by source of funds (current prices)	33	144
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące) Intramural expenditures on R&D by origin of funds (current prices)	34	146
Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji Innovative enterprises by types of introduced innovations	35	149
Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises	36	157
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)	37	160
Plony wybranych ziemiopłodów rolnych Yields of selected agricultural crops	38	161

	Tablica Table	Str. Page
Przemysł Industry	39	168
Budownictwo Construction	40	171
Budownictwo mieszkaniowe Residential construction	41	174
Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące) Indices of retail sales of goods (current prices)	42	178
Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni Public roads by types of surface	43	179
Drogi publiczne o twardej nawierzchni Hard surface public roads	44	180
Komunikacja miejska Urban transport	45	183
Ruch pasażerów w portach lotniczych Passenger traffic at airports	46	185
Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych Consumers and consumption of electricity in households	47	187
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego Revenue of budgets of local government units	48	190
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego Expenditure of budgets of local government units	49	193
Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego Result of budgets of local government units	50	196
Wartość całkowita projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do 31 grudnia 2021 r. The total value of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the Voivodship until 31 December 2021	51	199

Spis wykresów

List of charts

	Wykres Chart	Str. Page
Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2020 r. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2020	1	39
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r. Natural increase per 1,000 population in 2021	2	40
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2021	3	40

	Wykres Chart	Str. Page
Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2021 r. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2021	4	45
Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące) Intramural expenditures on research and development per capita in 2020 (current prices)	5	45
Temperatury powietrza Air temperatures	6	49
Opady atmosferyczne Atmospheric precipitation	7	49
Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2021 r. Geodesic area by land use in 2021	8	51
Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku Land reclaimed and managed during the year	9	52
Ścieki wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground	10	55
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2020 r. Area of special nature value under legal protection in 2020	11	61
Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca Industrial waste generated during the year per capita	12	64
Odpady komunalne zebrane selektywnie według podregionów Municipal waste collected separately by subregions	13	66
Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca Municipal waste collected during the year per capita	14	66
Nakłady na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2010–2020 (ceny bieżące) Outlays on fixed assets by source of financing in 2010–2020 (current prices)	15	69
Średnioroczne tempo przyrostu/ubytku ludności w latach 2010–2021 oraz w prognozie do 2030 r. Average annual population growth/decrease rate in 2010–2021 and in the projection until 2030	16	73
Ludność według płci i wieku Population by sex and age	17	74
Indeks starości Ageing index	18	75
Mediana wieku ludności Median age of population	19	76
Małżeństwa zawarte i rozwody Marriages contracted and divorces	20	77
Ruch naturalny ludności Vital statistics of population	21	79
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności Net migration for permanent residence per 1,000 population	22	80
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego Children in pre-primary establishments	23	83

	Wykres Chart	Str. Page
Ludność według poziomu wykształcenia Population by education level	24	85
Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych Pupils and graduates of primary schools	25	86
Uczniowie szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2020/21 Students of post-primary schools by types of schools in the 2020/21 school year	26	87
Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2019/20 Graduates of vocational schools for youth by narrow fields of education in the 2019/20 school year	27	88
Absolwenci uczelni według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2019/20 Graduates by broad fields of education in the 2019/20 academic year	28	91
Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów Activity rate by quarters	29	94
Stopa bezrobocia rejestrowanego Registered unemployment rate	30	96
Wynagrodzenia według zawodów za październik Wages and salaries by occupations for October	31	100
Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector	32	102
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2020 r. Subjective evaluation of the material situation of households in 2020	33	105
Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie w 2020 r. Reasons for granting social assistance to a family in 2020	34	108
Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries and children's clubs	35	110
Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności Doctors and nurses per 10 thousand population	36	118
Lekarze specjaliści Medical specialists	37	119
Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2020 r. Responses of emergency medical services by place of accident in 2020	38	122
Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2020 r. Events organised by centres of culture, cultural centres establishments, clubs and community centres and event participants in 2020	39	126
Osoby korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy Individuals using e-government services during the last 12 months	40	130
Osoby zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy Individuals ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months	41	130

	Wykres Chart	Str. Page
Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące) Indices of gross domestic product (current prices)	42	133
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące) Gross domestic product per capita by subregions (current prices)	43	134
Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące) Gross value added by kind of activity (current prices)	44	135
Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące) Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)	45	136
Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności General business climate indicator by kind of activity	46	138
Podmioty gospodarki narodowej Entities of the national economy	47	141
Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD Entities of the national economy by PKD sections	48	142
Spółki handlowe według rodzaju kapitału Commercial companies by type of capital	49	143
Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D	50	145
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca Intramural expenditure on R&D per capita	51	145
Personel wewnętrzny B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo Internal R&D personnel per 1,000 economically active persons	52	148
Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem Share of revenue of industrial enterprises from sale of new or improved products in total revenues from sales	53	150
Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe na 1 mln mieszkańców Patent applications filed by domestic entities per million inhabitants	54	151
Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu Enterprises with Internet access	55	152
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe Enterprises receiving orders via computer networks	56	153
Przedsiębiorstwa korzystające z płatnych usług w chmurze obliczeniowej Enterprises using cloud computing payed services	57	154
Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials	58	155
Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises	59	156
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)	60	159

	Wykres Chart	Str. Page
Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich w 2020 r. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2020	61	162
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych Cattle density per 100 ha of agricultural land	62	163
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych Pigs density per 100 ha of agricultural land	63	163
Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej) Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)	64	164
Dynamika skupu mleka Indices of cows' milk procurement	65	165
Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe) Indices of sold production of industry (constant prices)	66	168
Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące) Sold production of industry by PKD sections (current prices)	67	169
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle Indices of average employment in industry	68	170
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD Average paid employment in industry by PKD sections	69	170
Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) Indices of sold production of construction (current prices)	70	172
Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące) Indices of construction and assembly production (current prices)	71	172
Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące) Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)	72	173
Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie Indices of average employment in construction	73	173
Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania Indices of the number of dwellings completed	74	174
Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa Dwellings completed by forms of construction	75	175
Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące) Indices of retail sales of goods (current prices)	76	177
Drogi publiczne o twardej nawierzchni Hard surface public roads	77	180
Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2020 r. National lines of scheduled bus transport in 2020	78	182
Międzynarodowy ruch pasażerów w portach lotniczych (przyjazdy i wyjazdy) International passenger traffic at airports (arrivals and departures)	79	185
Zużycie energii elektrycznej według sektorów gospodarki Electricity consumption by economy sectors	80	187
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2020 r. Expenditure of local government units budgets by divisions in 2020	81	195

	Wykres Chart	Str. Page
Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2020 r. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2020	82	197
Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich Grants received by local government units for the implementation of European projects	83	200

Spis map

List of maps

	Mapa Map	Str. Page
Stężenie pyłów zawieszonych PM _{2,5} , PM ₁₀ i NO ₂ w 2020 r. Concentration of suspended particulates matter PM _{2,5} , PM ₁₀ and NO ₂ in 2020	1	39
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2021 r. (przeciętne w roku) Employment rate by LFS in 2021 (annual average)	2	41
Stopa bezrobocia według BAEL w 2021 r. (przeciętne w roku) Unemployment rate by LFS in 2021 (annual average)	3	41
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2020 r. Average monthly available income per capita in households in 2020	4	42
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2020 r. Social assistance beneficiaries in the total population in 2020	5	42
Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Dwellings stocks per 1,000 population in 2020 (as of 31 December)	6	43
Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Out-patient health care units in 2020 (as of 31 December)	7	43
Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące) Gross domestic product per capita in 2020 (current prices)	8	44
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2021 (as of 31 December)	9	44
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2020 r. Hard surface public road per 100 km ² of total area in 2020	10	46
Energia ze źródeł odnawialnych w 2020 r. Energy from renewable sources in 2020	11	46
Podział województwa mazowieckiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2021 r. Division of Mazowieckie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2021	12	47

	Mapa Map	Str. Page
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2020 r. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2020	13	54
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2020 r. Population connected to wastewater treatment plants in 2020	14	56
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2020 r. Area of special nature value under legal protection in 2020	15	59
Lesistość w 2020 r. Forest cover in 2020	16	62
Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2020 r. Municipal waste collected separately in 2020	17	65
Odpady komunalne zebrane w 2020 r. Municipal waste collected in 2020	18	67
Zmiana liczby ludności w latach 2010–2021 Population changes in 2010–2021	19	73
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r. Natural increase per 1,000 population in 2021	20	78
Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r. Net migration for permanent residence per 1,000 population in 2021	21	81
Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2020/21 Pre-primary education in the 2020/21 school year	22	84
Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2020/21 Pupils in primary schools in the 2020/21 school year	23	86
Szkolnictwo wyższe Higher education	24	90
Pracujący w 2020 r. Employed persons in 2020	25	95
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2021 r. Registered unemployment rate in 2021	26	96
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2020 r. Average monthly gross wages and salaries in 2020	27	101
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2020 r. Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2020	28	109
Żłobki i kluby dziecięce w 2020 r. Nurseries and children clubs in 2020	29	111
Warunki mieszkaniowe ludności w 2020 r. Housing conditions of population in 2020	30	112
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2020 r. Population connected to the water supply system in 2020	31	114
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2020 r. Population connected to the sewage system in 2020	32	115
Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2020 r. Population connected to the gas supply system in 2020	33	117
Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2020 r. Out-patient health care in 2020	34	121

	Mapa Map	Str. Page
Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2020 r. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2020	35	123
Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2020 r. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2020	36	126
Zagrożenie przestępczością w 2021 r. Crime risk in 2021	37	128
Bezpieczeństwo na drogach w 2021 r. Road safety in 2021	38	129
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2021 r. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2021	39	132
Podmioty gospodarki narodowej w 2021 r. Entities of the national economy in 2021	40	141
Nakłady wewnętrzne na działalność B+R na 1 mieszkańca w 2020 r. Intramural expenditure on R&D per capita in 2020	41	146
Udział środków zewnętrznych w nakładach wewnętrznych na działalność B+R w 2020 r. Share of external funds in intramural expenditures on R&D in 2020	42	147
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące) Investment outlays in enterprises per capita in 2020 (current prices)	43	159
Produkcja sprzedana przemysłu w 2020 r. (ceny bieżące) Sold production of industry in 2020 (current prices)	44	167
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2020 r. Average paid employment in industry in 2020	45	167
Mieszkania oddane do użytkowania w 2021 r. Dwellings completed in 2021	46	176
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2020 r. Improved hard surface communal and district roads in 2020	47	181
Ścieżki rowerowe w 2020 r. Cycle lanes in 2020	48	182
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2020 r. Consumption of electricity in households in 2020	49	188
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. Own revenue of budgets of gminas per capita in 2020	50	192
Wydatki inwestycyjne budżetów gmin na 1 mieszkańca w 2020 r. Investment expenditure of budgets of gminas per capita in 2020	51	194
Dotacje otrzymane przez gminy na realizację projektów europejskich w 2020 r. Grants received by gminas for the implementation of European project in 2020	52	201

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol		Opis
Symbol		Description
Kreska	(-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero:	(0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
	(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka	(.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak	Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification presented in an abbreviated form
„W tym” “Of which”		oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót	Znaczenie	Skrót	Znaczenie	Skrót	Znaczenie
Abbreviation	Meaning	Abbreviation	Meaning	Abbreviation	Meaning
tys.	tysiąc	km	kilometr kilometre	d	doba
mln	milion	m ²	metr kwadratowy square metre	r.	rok
mld bn	miliard billion	ha	hektar hectare	r/r y/y	rok do roku year on year
zł PLN	złoty złoty	km ²	kilometr kwadratowy square kilometre	dok. cont.	dokończenie continued
szt.	sztuka	m ³	metr sześcienny cubic metre	gm.	gmina
μg	mikrogram microgram	dam ³	dekametr sześcienny cubic decametre	m.	miasto
kg	kilogram kilogram	hm ³	hektometr sześcienny cubic hectometre	m.st.	miasto stołeczne capital city
dt	decytona decitonne	MW	megawat megawatt	Agł.	aglomeracja agglomeration
t	tona tonne	kWh	kilowatogodzina kilowatt-hour	pkt	punkt point
mm	milimetr millimetre	GWh	gigawatogodzina gigawatt-hour	p. proc. pp	punkt procentowy percentage point
m	metr metre	°C	stopień Celsjusza centigrade	Dz. U.	Dziennik Ustaw
				UE EU	Unia Europejska European Union

Synteza

Warunki meteorologiczne w 2021 r.

średnia roczna temperatura na stacji pomiarowej		Spadła średnia roczna temperatura powietrza w porównaniu z 2020 r. W odniesieniu do okresów z lat ubiegłych, począwszy od 1971 r., nadal utrzymuje się jej wzrost.
w Mławie	8,1°C	
w Warszawie	8,9°C	
średnia roczna suma opadów na stacji pomiarowej		W 2021 r. roczna suma opadów zanotowana na stacji pomiarowej w Mławie była niższa niż w roku poprzednim (o 115 mm), a na stacji pomiarowej w Warszawie wyższa (o 30 mm).
w Mławie	554 mm	
w Warszawie	676 mm	

Powierzchnia w 2020 r.

grunty zrekultywowane	+7,1% r/r	W ciągu 2020 r. zrekultywowano i zagospodarowano większą powierzchnię gruntów niż w 2019 r.
grunty zagospodarowane	+22,9% r/r	

Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe w 2020 r.

zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	-0,5% r/r	W stosunku do 2019 r. zużycie wody ogółem było niższe, w tym w przemyśle oraz na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej. Zwiększyła się ilość ścieków wymagających oczyszczenia zarówno komunalnych, jak i przemysłowych. Wzrósł odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków do 74,1%.
zużycie wody na potrzeby przemysłu	-0,5% r/r	
zużycie wody na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej	-2,3% r/r	
ścieki wymagające oczyszczenia		
komunalne	+2,1% r/r	
przemysłowe	+2,5% r/r	
ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	+0,6 p. proc. r/r	

Zanieczyszczenie i ochrona powietrza w 2020 r.

emisja zanieczyszczeń powietrza		Emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych powietrza była niższa niż w roku 2019 r. Emisja zanieczyszczeń gazowych mierzona bez dwutlenku węgla spadła o 8,7%.
pyłowych	-9,7% r/r	
gazowych	-5,9% r/r	Ilość zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach oczyszczających była na tym samym poziomie jak w 2019 r. Zmniejszył się natomiast wskaźnik redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) o 1,0 p. proc.
zanieczyszczenia zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń		
pyłowe	99,9%	
gazowe (bez dwutlenku węgla)	76,9%	

Ochrona przyrody. Lasy w 2020 r.

powierzchnia obszarów prawnie chronionych	+338 ha r/r
udział w powierzchni ogółem	29,8%
powierzchnia gruntów leśnych	-1111 ha r/r
lesistość	-0,1 p. proc. r/r

Zwiększyła się w porównaniu z 2019 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych. Powierzchnia gruntów leśnych zmniejszyła się, a wskaźnik lesistości ukształtował się na poziomie 23,4%.

Odpady przemysłowe i komunalne w 2020 r.

odpady przemysłowe wytworzone	+2,5% r/r
odpady komunalne zebrane	+8,2% r/r
udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie	+8,4 p. proc. r/r

Wzrosła ilość wytworzonych odpadów zarówno przemysłowych, jak i komunalnych w porównaniu z 2019 r. Większość odpadów przemysłowych została unieszkodliwiona lub poddana odzyskowi przez wytwórców we własnym zakresie. Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie zwiększył się do 36,5%.

Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska w 2020 r.

nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	-31,7% r/r
nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej	+0,6% r/r

Nakłady poniesione na środki trwałe służące ochronie środowiska były niższe niż w roku 2019, większe natomiast poniesiono w gospodarce wodnej. Większość tych nakładów sfinansowana była ze środków własnych inwestora.

Ludność w 2021 r.

ubytek ludności	-0,10% r/r
przyrost naturalny na 1000 ludności	-3,61‰
ogólne saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności	2,40‰

Województwo mazowieckie do 2020 r. zaludniało się, przy czym w większym stopniu w wyniku ruchu migracyjnego niż ruchu naturalnego. W 2021 r. zarejestrowano większą liczbę zgonów niż urodzeń. Roczny ubytek ludności wyniósł 5,3 tys. osób.

Edukacja w roku szkolnym 2020/21

dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	+2,1% r/r
uczniowie w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży	+1,8% r/r
uczniowie w szkołach ponadpodstawowych dla dzieci i młodzieży	+1,7% r/r

Rok szkolny 2020/21 był kolejnym, w którym odnotowano wzrost liczby dzieci uczestniczących w wychowaniu przedszkolnym.

W porównaniu z rokiem szkolnym 2019/20 liczba szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży nieznacznie zmniejszyła się, natomiast wzrosła liczba uczniów w tych szkołach.

W stosunku do roku szkolnego 2019/20 wzrosła liczba uczniów w szkołach ponadpodstawowych. W roku szkolnym 2020/21 po raz pierwszy odbył się nabór do szkół branżowych II stopnia. Największą popularnością cieszyły się te szkoły, które dawały możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki na uczelniach. W szkołach tych pobierało naukę 90,9% ogólnej liczby uczniów na tym poziomie kształcenia.

studenci na uczelniach	+3,5% r/r	W stosunku do roku 2019/20 zwiększyła się liczba studentów na mazowieckich uczelniach; wzrost ich liczby odnotowany został po raz pierwszy od roku akademickiego 2005/06.
------------------------	-----------	---

Zasoby pracy

pracujący w 2020 r.	+0,4% r/r	W 2020 r. zaobserwowano spadek w skali roku liczby pracujących w gospodarce narodowej. Pracujących w województwie mazowieckim było najwięcej i stanowili 17,2% tej populacji w kraju.
---------------------	-----------	---

stopa bezrobocia rejestrowanego w 2021 r.	4,6%	W 2021 r. zanotowano spadek w skali roku zarówno stopy bezrobocia, jak i liczby zarejestrowanych bezrobotnych; urzędy pracy rejestrowały więcej ofert zatrudnienia.
---	------	---

wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2021 r.	60,3%	Według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) przeprowadzonego w 4 kwartale 2021 r. wskaźnik zatrudnienia był najwyższy w kraju. Stopa bezrobocia w 4 kwartale 2021 r. była wyższa wśród mężczyzn niż wśród kobiet.
---	-------	--

stopa bezrobocia według BAEL w 2021 r.	2,3%	
--	------	--

osoby pracujące zdalnie w 2021 r.	-26,7% r/r	Na koniec 2021 r. w związku z panującą sytuacją epidemiczną z możliwości pracy zdalnej skorzystało 14,4% pracujących, przy czym w sektorze prywatnym odsetek ten wyniósł 14,8% i był o 1,8 p. proc. wyższy niż w publicznym.
-----------------------------------	------------	--

Zamożność mieszkańców

przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2021 r.	+7,9% r/r	W 2021 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rocznym rosły szybciej niż w roku poprzednim i wolniej niż w kraju. Przeciętne wynagrodzenie w województwie było najwyższe w kraju i stanowiło 116,3% średniego wynagrodzenia.
--	-----------	---

przeciętna miesięczna emerytura i renta w 2021 r.		Przeciętne emerytury i renty wypłacane w 2021 r. były wyższe niż w roku poprzednim, przy czym świadczenia wypłacane przez ZUS rosły szybciej niż świadczenia rolników indywidualnych. W ujęciu rocznym zwiększyła się liczba świadczeniobiorców ZUS, a zmniejszyła osób pobierających świadczenia z rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych.
ZUS	+7,1% r/r	
KRUS	+4,1% r/r	

dochody gospodarstw domowych w 2020 r.	+6,3% r/r	W 2020 r. wzrost przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym był wyższy niż rok wcześniej.
--	-----------	--

wskaźnik zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych w 2020 r.	+0,3 p. proc. r/r	W niewielkim stopniu zwiększył się wskaźnik zagrożenia ubóstwem. Spadek współczynnika Giniego wskazuje na zmniejszenie nierówności w dochodach do dyspozycji.
---	-------------------	---

współczynnik Giniego w 2020 r.	-0,8 p. proc. r/r	
--------------------------------	-------------------	--

udział gospodarstw domowych z dobrą lub raczej dobrą sytuacją materialną w 2020 r.	+4,0 p. proc. r/r	Utrzymała się korzystna tendencja poprawy subiektywnej oceny warunków życia gospodarstw. W ujęciu rocznym zwiększył się odsetek gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą, a zmniejszył się – gospodarstw postrzegających ją jako raczej złą albo złą oraz jako przeciętną.
--	-------------------	--

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny w 2020 r.

świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”	+33,6% r/r
beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	-10,2% r/r
placówki sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 3	+0,3% r/r
miejsca w placówkach	+4,5% r/r

W 2020 r. wydatki z tytułu wypłaty świadczeń wychowawczych wzrosły o 33,6% i stanowiły 15,7% wydatków ogółem w Polsce.

W 2020 r. liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej i liczba ich gospodarstw domowych była mniejsza niż rok wcześniej.

Z roku na rok poprawia się sytuacja w zakresie instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3. W 2020 r. wzrosła liczba placówek i proponowanych przez nie miejsc (aż 93,5% z nich oferowały żłobki), a także przebywających w nich dzieci.

Warunki mieszkaniowe w 2020 r.

zasoby mieszkaniowe	+1,9% r/r
powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę	32,0 m ²
odsetek mieszkań wyposażonych w wodociąg	96,1%
zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	+0,2% r/r
zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	+2,5% r/r

Wzrost liczby mieszkań w zasobach mieszkaniowych w 2020 r. był nieznacznie większy niż rok wcześniej i większy niż średnio w kraju. Szybciej przybywało mieszkań w miastach niż na wsi.

W skali roku zwiększyła się, zarówno w miastach, jak i na wsi, powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę. Nieznacznie zmniejszyła się liczba osób w mieszkaniu.

Najwięcej mieszkań wyposażonych było w wodociąg; ich odsetek w porównaniu z 2019 r. nieznacznie wzrósł. Zwiększył się także w skali roku udział mieszkań wyposażonych w inne instalacje techniczno-sanitarne w ogólnej ich liczbie; przy czym na wsi nieco bardziej niż w miastach.

W 2020 r. odnotowano kolejne inwestycje w obszarze infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz gazowej (wzrosła długość sieci oraz liczba przyłączy prowadzących do budynków). Zwiększyło się zużycie wody z wodociągów przez gospodarstwa domowe, ilość ścieków odprowadzonych siecią kanalizacyjną oraz zużycie gazu z sieci.

Ochrona zdrowia w 2020 r.

kadra medyczna	
lekarze	+1,6% r/r
lekarze dentyści	-0,7% r/r
pielęgniarki	-1,0% r/r
położne	+1,8% r/r
farmaceuci	+1,0% r/r
fizjoterapeuci	+9,1% r/r
diagności laboratoryjni	+0,5% r/r

W 2020 r. wzrosła liczba personelu medycznego pracującego bezpośrednio z pacjentem, z wyłączeniem pielęgniarek i lekarzy dentyistów. Wśród lekarzy najwięcej było specjalistów z zakresu chirurgii, chorób wewnętrznych i medycyny rodzinnej.

podmioty ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	-0,5% r/r	W 2020 r. liczba podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej była mniejsza niż w 2019 r. Spadła też liczba udzielonych w nich porad z 51 do 45 mln.
porady	-11,2% r/r	
szpitale ogólne	+5,4% r/r	Więcej niż rok wcześniej było szpitali ogólnych, które dysponowały większą liczbą łóżek. Na 10 tys. mieszkańców województwa przypadało 45 łóżek (średnio 223 osoby na łóżko). W szpitalach ogólnych hospitalizowanych było o 25% mniej pacjentów niż w 2019 r.
łóżka	+1,1% r/r	
wyjazdy zespołów ratownictwa medycznego	-13,7% r/r	W 2020 r. odnotowano mniej niż rok wcześniej wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia. Udzieliły one mniej świadczeń zdrowotnych niż rok wcześniej.

Kultura w 2020 r.

liczba placówek bibliotecznych	-1,3% r/r	W 2020 r. liczba placówek bibliotecznych była niższa niż przed rokiem. Mniej było także galerii sztuki oraz centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic.
liczba teatrów i instytucji muzycznych	+2,9% r/r	W 2020 r. wyższa niż przed rokiem była liczba teatrów i instytucji muzycznych, więcej było także kin stałych.

Bezpieczeństwo publiczne w 2021 r.

przestępstwa stwierdzone	+9,7% r/r	Liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była wyższa niż w 2020 r. Zmniejszył się wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw do 63,6%. Na drogach województwa Policja odnotowała więcej wypadków.
wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw	-1,1 p. proc. r/r	
wypadki drogowe	+4,3% r/r	

Społeczeństwo informacyjne w 2021 r.

gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu	95,3%	Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu był o 2,8 p. proc. wyższy niż w 2020 r. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się również o 2,9 p. proc. odsetek osób korzystających z usług administracji publicznej.
osoby w wieku 16–74 lata korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu	55,3%	

Aktywność społeczna w 2021 r.

fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	+3,8% r/r	W 2021 r. utrzymał się wzrost w skali roku liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.
--	-----------	---

Produkt krajowy brutto w 2020 r.

produkt krajowy brutto (ceny bieżące)	+1,9% r/r	Według wstępnego szacunku produkt krajowy brutto był wyższy niż w 2019 r. Nieznacznie zwiększył się udział województwa w generowaniu PKB. Poprawiła się relacja PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej do średniej unijnej.
produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (w PPS; UE27 ^a =100)	+5 p. proc. r/r	

^a Bez Wielkiej Brytanii.

Koniunktura gospodarcza w kwietniu 2022 r.

wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności:	
przetwórstwo przemysłowe	+2,2%
budownictwo	-10,3%
handel hurtowy	+2,2%
handel detaliczny	-8,4%
transport i gospodarka magazynowa	+5,1%
zakwaterowanie i gastronomia	-2,5%
informacja i komunikacja	+13,3%

W kwietniu 2022 r. koniunktura gospodarcza oceniana była pozytywnie w większości badanych obszarów. Najbardziej optymistyczne oceny koniunktury formułowane były przez prowadzących działalność w zakresie informacji i komunikacji, natomiast najbardziej negatywne przez firmy z sekcji budownictwo.

Podmioty gospodarki narodowej w 2021 r.

podmioty gospodarki narodowej	+4,5% r/r
-------------------------------	-----------

W 2021 r. utrzymał się wzrost w skali roku liczby podmiotów gospodarki narodowej. Najliczniejszą grupę podmiotów według form prawnych stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, tj. 65,0% ogółu podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna w 2020 r.

nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową	+8,2% r/r
personel wewnętrzny B+R	+1,9% r/r
nakłady na działalność innowacyjną	
w przemyśle	-5,4% r/r
w usługach	+23,9% r/r

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową były wyższe niż w roku poprzednim. Wzrosło rzeczywiste zaangażowanie osób (w EPC) w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe. Niższe niż w 2019 r. były nakłady poniesione na działalność innowacyjną w grupie przedsiębiorstw przemysłowych, wyższe natomiast w grupie z sektora usług.

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach w 2021 r.

przedsiębiorstwa posiadające szerokopasmowy dostęp do Internetu	98,0%
przedsiębiorstwa korzystające z chmury obliczeniowej	+4,3 p. proc. r/r

Dostęp do szerokopasmowego Internetu posiadały prawie wszystkie przedsiębiorstwa. Zwiększył się odsetek przedsiębiorstw korzystających z płatnych usług chmury obliczeniowej.

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.

wynik finansowy netto	88,0% r/r	Wynik finansowy netto badanych przedsiębiorstw był wyższy od uzyskanego w 2020 r. Poprawił się wskaźnik poziomu kosztów oraz wskaźniki rentowności obrotu brutto i netto. Większy był również udział jednostek wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw.
wskaźnik rentowności obrotu		
brutto	6,9%	
netto	5,7%	

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych w 2021 r.

nakłady inwestycyjne (ceny bieżące)	+16,2% r/r	Nakłady inwestycyjne badanych przedsiębiorstw były wyższe niż w 2020 r. Wzrosły nakłady na budynki i budowle oraz nakłady na zakupy. Rozpoczęto więcej niż przed rokiem nowych inwestycji, ale ich wartość kosztorysowa była niższa.
-------------------------------------	------------	--

Rolnictwo w 2021 r.

bydło	+1,9% r/r	W czerwcu 2021 r. odnotowano wzrost w skali roku pogłowia bydła i owiec oraz spadek pogłowia trzody chlewnej.
trzoda chlewna	-0,6% r/r	
skup produktów rolnych		Producenci z województwa mazowieckiego dostarczyli do skupu więcej niż w 2020 r. ziemniaków oraz żywca rzeźnego wieprzowego. Mniejsza była podaż pszenicy, żyta, żywca wołowego i drobiowego oraz mleka. Na rynku rolnym średnie ceny pszenicy, żyta, żywca wołowego i drobiowego oraz mleka były wyższe niż w 2020 r. Niższe niż przed rokiem były natomiast ceny ziemniaków i żywca wieprzowego.
ogółem	+9,4% r/r	
produkty roślinne	+3,3% r/r	
produkty zwierzęce	+11,3% r/r	

Przemysł w 2021 r.

produkcja sprzedana przemysłu (ceny stałe)	+14,0% r/r	Zwiększenie produkcji sprzedanej przemysłu w 2021 r. wynikało głównie ze wzrostu przetwórstwa przemysłowego, które (w cenach bieżących) stanowiło 79,3% wartości sprzedanej produkcji ogółem. Wzrostowi produkcji (w ujęciu rocznym) towarzyszyło zwiększenie wydajności pracy i przeciętnego zatrudnienia. W 2021 r. przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie mazowieckim wytworzyły 20,8% krajowej produkcji sprzedanej przemysłu (najwięcej w Polsce).
--	------------	--

Budownictwo w 2021 r.

produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące)	+9,6% r/r	W skali roku odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa. Zwiększyła się wydajność pracy mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego. W 2021 r. produkcja sprzedana budownictwa stanowiła 29,4% produkcji sprzedanej budownictwa w kraju (najwięcej w Polsce).
produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące)	+3,6%	Wyższa niż w 2020 r. była produkcja budowlano-montażowa. Zwiększenie produkcji zanotowano w przedsiębiorstwach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne oraz w jednostkach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej.
mieszkania oddane do użytkowania	-4,8% r/r	Mieszkań oddanych do użytkowania było mniej niż przed rokiem. Ostatni raz taka sytuacja miała miejsce w 2015 r.

Rynek wewnętrzny w 2021 r.

sprzedaż detaliczna	+12,9% r/r	W 2021 r. zarówno sprzedaż detaliczna, jak i hurtowa były wyższe niż przed rokiem. Wzrost sprzedaży detalicznej odnotowano we wszystkich grupach przedsiębiorstw.
sprzedaż hurtowa	+16,1% r/r	

Transport w 2020 r.

drogi publiczne o twardej nawierzchni	+1,8% r/r	W 2020 r. zwiększyła się długość dróg publicznych o twardej nawierzchni, a zmniejszyła się długość dróg o nawierzchni gruntowej. Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej stanowiły 95,6% długości dróg o nawierzchni twardej. Drogi o nawierzchni gruntowej stanowiły 28,1% długości dróg publicznych.
przewozy pasażerów w transporcie zarobkowym (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej)	-56,9% r/r	Mniej niż w 2019 r. przewieziono pasażerów transportem zarobkowym. Zmniejszyła się liczba linii krajowych, a zwiększyła międzynarodowych.
przewozy pasażerów komunikacją miejską naziemną	-44,7% r/r	Mniej niż przed rokiem przewieziono pasażerów komunikacją miejską naziemną, a także zmniejszyła się liczba pasażerów przewiezionych metrem.
metrem	-36,3% r/r	
przewozy pasażerów w transporcie lotniczym	-71,3% r/r	W 2020 r. transportem lotniczym przewieziono mniej pasażerów niż rok wcześniej; lotniska województwa obsłużyły 43,5% ruchu pasażerskiego w kraju.

Energia w 2020 r.

produkcja energii elektrycznej	-5,7% r/r	Produkcja energii elektrycznej w 2020 r. była niższa niż przed rokiem i stanowiła 19,2% ogółu wyprodukowanej energii elektrycznej w kraju.
zużycie energii elektrycznej	+3,3% r/r	W 2020 r. w większym stopniu niż w roku poprzednim wzrosło zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych. Natomiast w mniejszym stopniu wzrosła liczba gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej. W przeliczeniu na 1 mieszkańca zużycie energii zwiększyło się i było przeciętnie o 16,8% wyższe niż w kraju.

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r.

dochody ogółem	+6,7% r/r	Dochody jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż uzyskane w 2019 r., przy czym dotacje i subwencja ogólna wzrosły relatywnie bardziej niż dochody własne. Niższe niż przed rokiem były dotacje otrzymane na realizację projektów europejskich.
dochody własne	+3,6% r/r	
dotacje z funduszy europejskich	-7,5% r/r	

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r.

wydatki ogółem	+6,9% r/r	Wydatki jednostek samorządu terytorialnego były wyższe niż zrealizowane w 2019 r., przy czym wydatki bieżące wzrosły, natomiast wydatki majątkowe (w tym inwestycyjne) były niższe.
wydatki inwestycyjne	-11,3% r/r	

Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2020 r.

relacja wyniku do dochodów ogółem	-1,3%	W 2020 r. jednostki samorządu terytorialnego uzyskały deficyt budżetowy (podobnie jak rok wcześniej), ale był on stosunkowo niewielki w relacji do dochodów ogółem. W skali roku znacznie zmniejszyła się liczba jednostek z deficytem budżetowym.
udział jednostek z deficytem	-20,8 p. proc. r/r	

Executive summary

Meteorological conditions in 2021

average annual temperature at the measuring station		The annual average air temperature has dropped compared to 2020. On the other hand, comparing to the periods from previous years, starting from 1971, its growth continues.
in Mława	8.1°C	
in Warszawa	8.9°C	
average annual precipitation at the measuring station		In 2021, the annual precipitation recorded at the measuring station in Mława was lower than in the previous year (by 115 mm), and higher at the measuring station in Warszawa (by 30 mm).
in Mława	554 mm	
in Warszawa	676 mm	

Area in 2020

land reclaimed	+7.1% y/y	During 2020, a larger area of land was reclaimed and developed than in 2019.
land managed	+22.9% y/y	

Water consumption. Municipal and industrial wastewater in 2020

water consumption for the needs of the national economy and total population	-0.5% y/y	Compared to 2019, total water consumption decreased, including in industry and for the operation of the water supply network. The amount of wastewater requiring treatment, both municipal and industrial, has increased. The percentage of the population connected to wastewater treatment plants increased to 74.1%.
water consumption for the needs of industry	-0.5% y/y	
water consumption for the operation of the water supply network	-2.3% y/y	
wastewater requiring treatment		
municipal	+2.1% y/y	
industrial	+2.5% y/y	
population connected to wastewater treatment plants	+0.6 pp y/y	

Pollution and protection of air in 2020

emission of air pollutants		The emission of particulate and gaseous air pollutants was lower than in 2019. Emission of gaseous pollutants measured without carbon dioxide decreased by 8.7%.
particulates	-9.7% y/y	
gaseous	-5.9% y/y	The amount of particulate pollutants retained or neutralised in pollutant reduction systems was at the same level as in 2019. However, the reduction index of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide) decreased by 1.0 pp.
retained or neutralised pollutants in pollutant reduction systems		
particulates	99.9%	
gaseous (excluding carbon dioxide)	76.9%	

Nature protection. Forests in 2020

areas under legal protection	+338 ha y/y	The areas under legal protection increased compared to 2019. The area of forest land decreased, and the forest cover ratio was at 23.4%.
share in total area	29.8%	
forest land area	-1111 ha y/y	
forest cover	-0.1 pp y/y	

Industrial and municipal waste in 2020

industrial waste generated	+2.5% y/y	The amount of both generated industrial and municipal waste increased compared to 2019. Most of the industrial waste was either neutralised or recovered by producers on their own. The share of municipal waste collected separately increased to 36.6%.
municipal waste collected	+8.2% y/y	
municipal waste collected separately	+8.4 pp y/y	

Economic aspects of environmental protection in 2020

outlays on fixed assets for environmental protection	-31.7% y/y	Outlays on fixed assets for environmental protection were lower than in 2019, while higher was incurred in water management. Most of these outlays were financed from the investor's own funds.
outlays on fixed assets for water management	+0.6% y/y	

Population in 2021

natural decrease	-0.10% y/y	Mazowieckie Voivodship is populating to 2020, but to a greater extent as a result of migration movement than natural movement. In 2021, more deaths than births were registered. The annual population decrease amounted to 5.3 thousand persons.
natural increase per 1,000 population	-3.61‰	
total net migration for permanent residence per 1,000 population	2.40‰	

Education in the 2020/21 school year

children in pre-primary establishments	+2.1% y/y	The 2020/21 school year was another in which an increase in the number of children participating in pre-primary education was recorded.
pupils in primary schools for children and youth	+1.8% y/y	Compared to the 2019/20 school year, the number of primary schools for children and youth slightly decreased, while the number of pupils in these schools increased.
students in post-primary schools for children and youth	+1.7% y/y	Compared to the 2019/20 school year, the number of students increased in post-primary schools. In the 2020/21 school year, for the first time, recruitment to stage II sectoral vocational schools took place. The most popular were those schools that gave the possibility of obtaining a certificate of secondary education, and thus continuing education at higher education institutions. 90.9% of the total number of students at this level of education were enrolled in these schools.
students at higher education institutions	+3.5% y/y	Compared to 2019/20, the number of students at Masovian higher education institutions increased; an increase in their number was noted for the first time since the 2005/06 academic year.

Labour resources

employed persons in 2020	-0.4% y/y	In 2020, a decrease was observed in the number of persons employed in the national economy in annual terms. The employed were the most numerous in Mazowieckie Voivodship and accounted for 17.2% of this population in the country.
registered unemployment rate in 2021	4.6%	In 2021, there was an annual decrease in both the unemployment rate and the number of registered unemployed persons; labour offices registered more job offers.
employment rate by LFS in 2021	60.3%	According to the results of the Labour Force Survey (LFS) conducted in the fourth quarter 2021 the employment rate was the highest in the country. Unemployment rate in the fourth quarter 2021 was higher among men than women.
unemployment rate by LFS in 2021	2.3%	
persons working remotely in 2021	-26.7%	At the end of 2021, due to the prevailing epidemic, 14.4% of the employed persons took advantage of the remote work, whereby in the private sector this percentage was 14.8% and was 1.8 pp higher than in public.

Inhabitants' wealth

average monthly gross wages and salaries in 2021	+7.9% y/y	In 2021, the average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector grew on an annual basis faster than in the previous year and slower than in Poland. The average wages and salaries in the Voivodship were the highest in the country and accounted for 116.3% of the average wages and salaries.
average monthly retirement and other pension in 2021		The average retirements and other pensions paid in 2021 were higher than in the previous year, while benefits paid by the Social Insurance Institution grew faster than benefits paid by individual farmers. In annual terms, the number of the Social Insurance Institution beneficiaries increased and the number of persons receiving benefits from the agricultural social insurance system decreased.
Social Insurance Institution	+7.1% y/y	
Agricultural Social Insurance Fund	+4.1% y/y	
household income in 2020	+6.3% y/y	In 2020, the increase in the average monthly disposable income per capita in a household was higher than in the previous year.
at-risk-of-poverty rate after social transfers in 2020	+0.3 pp y/y	The at-risk-of-poverty rate after social transfers has slightly increased.
Gini coefficient in 2020	-0.8 pp y/y	A decrease in the Gini coefficient indicates a reduction in disposable income inequality.
share of households with good or rather good material situation in 2020	+4.0 pp y/y	The favourable tendency to improve the subjective evaluation of the living conditions of households was maintained. In annual terms, the percentage of households perceiving their financial situation as good or rather good increased, and the percentage of households perceiving it as rather bad or bad and as average decreased.

Social assistance and family support in 2020

child-raising benefit "Family 500 plus"	+33.6% y/y	In 2020, expenditure on child-raising benefit payments increased by 33.6% and accounted for 15.7% of total expenditure in Poland.
---	------------	---

beneficiaries of social assistance at domicile	-10.2% y/y	In 2020, the number of beneficiaries of social assistance at domicile and the number of household was smaller than in the previous year.
establishments providing care for children up to the age of 3	+0.3% y/y	The situation in the area of institutional care for children up to the age of 3 is improving year by year. In 2020, the number of establishments and places they offer increased (as much as 93.5% of them were offered by nurseries), as well as children staying in them.
places in establishments	+4.5% y/y	

Housing conditions in 2020

dwelling stocks	+1.9% y/y	The increase in the number of dwellings in the dwelling stocks in 2020 was slightly higher than the year before and higher than the national average. The increase in the number of dwellings was higher in urban than in rural areas.
useful floor area of a dwelling per person	32.0 m ²	Over the year, the floor area per person increased, both in urban and in rural areas. The number of persons in a dwelling decreased slightly.
percentage of dwellings connected to the water supply system	96.1%	Most of the dwellings were connected to the water supply system; their percentage slightly increased compared to 2019. The share of dwellings with other technical and sanitary installations in the total number also increased over the year; while in rural areas slightly more than in urban areas.
consumption of water from water supply system in households per capita	+0.2% y/y	In 2020, further investments in the area of water, sewage and gas infrastructure were recorded (the length of the network and connections to buildings increased). The consumption of water from water supply by households, the amount of sewage discharged through the sewage system and the consumption of gas from gas supply system increased.
consumption of gas from gas supply system in households per capita	+2.5% y/y	

Health care in 2020

medical personnel		In 2020 the number of medical personnel working directly with patients increased, excluding nurses and dentists. Among the doctors there were the most specialists in the field of surgery, internal medicine and family medicine.
doctors	+1.6% y/y	
dentists	-0.7% y/y	
nurses	-1.0% y/y	
midwives	+1.8% y/y	
pharmacists	+1.0% y/y	
physiotherapists	+9.1% y/y	
laboratory diagnostics	+0.5% y/y	
out-patient health care providers	-0.5% y/y	In 2020, the number of out-patient health care entities was lower than in 2019. The number of consultations provided by them also decreased from 51 to 45 million.
consultations	-11.2% y/y	
general hospitals	+4.5% y/y	There were more general hospitals with more beds than in the previous year. There were 45 beds per 10 thousand inhabitants of the voivodship (on average 223 persons per bed). There were 25% fewer patients in general hospitals than in 2019.
beds in general hospitals	+1.1% y/y	
responses of emergency medical services	-13.7% y/y	In 2020, there were fewer responses of emergency medical services by place of accident than a year earlier. They provided fewer health services than in the previous year.

Culture in 2020

number of library establishments	-1.3% y/y	In 2020, the number of library establishments was lower than in the previous year. There were also fewer art galleries and cultural centers, community centers, clubs and daycares.
number of theatres and music institutions	+2.9% y/y	In 2020, the number of theaters and music institutions was higher than in the previous year, there were also more fixed cinemas.

Public safety in 2021

ascertained crimes	+9.7% y/y	The number of crimes ascertained in completed preparatory proceedings was higher than in 2020. The rate of detectability of delinquents in crimes decreased to 63.6%. The Police reported more accidents on the roads of the Voivodship.
rate of detectability of delinquents in crimes	-1.1 pp y/y	
road traffic accidents	+4.3% y/y	

Information society in 2021

households with Internet access	95.3%	The percentage of households with access to the Internet at home was 2.8 pp. higher than in 2020. Compared to the previous year, the percentage of persons using public administration services also increased by 2.9 pp.
persons aged 16–74 using public administration services via the Internet	55.3%	

Social activity in 2021

foundations, associations and social organisations	+3.8% y/y	In 2021, an annual growth in the number of foundations, associations and social organizations continued.
--	-----------	--

Gross domestic product in 2020

gross domestic product (current prices)	+1.9% y/y	According to preliminary estimate, the gross domestic product was higher than in 2019. The Voivodship's share in generating GDP has slightly increased. The ratio of GDP per capita according to purchasing power parity to the EU average has improved.
gross domestic product per capita (in PPS; EU27 ^a =100)	+5 pp y/y	

Business tendency in April 2022

general business climate indicator by kind of activity:		In April 2022, the business tendency was positively assessed in most of the analysed areas. The most optimistic assessments of the business tendency were formulated by those operating in the field of information and communication, while the most negative – by companies from the construction.
manufacturing	+2.2%	
construction	-10.3%	
wholesale trade	+2.2%	
retail trade	-8.4%	
transportation and storage	+5.1%	
accommodation and catering	-2.5%	

^a Excluding the United Kingdom.

information and communication	+13.3%
-------------------------------	--------

Entities of the national economy in 2021

entities of the national economy	+4.5% y/y	In 2021, the annual growth in the number of entities of the national economy continued. The most numerous group of entities according to legal status were natural persons conducting economic activity, i.e. 65.0% of total entities registered in the REGON register.
----------------------------------	-----------	---

Research and development and innovation activity in 2020

intramural expenditure on research and development	+8.2% y/y	Intramural expenditure on research and development was higher than in the previous year. The actual involvement of persons (in EPC) in ongoing research and development work has increased. Expenditure incurred on innovative activities in the group of industrial enterprises were lower than in 2019, while higher in the group from the service sector.
internal R&D personnel	+1.9% y/y	
expenditure on innovation activities		
in industry	-5.4% y/y	
in services	+23.9% y/y	

Using of information and communication technologies in enterprises in 2021

enterprises with broadband access to the Internet	98.0%	Almost all companies had access to broadband Internet. The percentage of enterprises using paid cloud computing services has increased.
enterprises using cloud computing	+4.3 pp y/y	

Financial results of non-financial enterprises in 2021

net financial result	88.0% y/y	The net financial results of the surveyed enterprises was higher than in 2020. The cost level indicator as well as gross and net turnover profitability rates improved. The share of units showing net profit in the total number of enterprises was also higher.
turnover profitability rate gross	6.9%	
net	5.7%	

Investment outlays of non-financial enterprises in 2021

investment outlays (current prices)	+16.2% y/y	Investment outlays of the surveyed enterprises were higher than in 2020. Outlays on buildings and structures as well as outlays on purchases increased. Enterprises started more new investments than a year before, but the estimated value of these investments was lower.
-------------------------------------	------------	--

Agriculture in 2021

cattle	+1.9% y/y	In June 2021, there was an increase in the number of cattle and sheep on an annual basis, and a decline in the number of pigs.
pigs	-0.6% y/y	

EXECUTIVE SUMMARY

total agricultural products procurement	+9.4% y/y	Producers from Mazowieckie Voivodship delivered to procure more potatoes and livestock for slaughter than in 2020. The supply of wheat, rye, cattle and poultry for slaughter and milk was lower. Average prices of wheat, rye, cattle and poultry for slaughter as well as milk on the agricultural market were higher than in 2020. Lower than the year before however, was the price of potatoes and pigs for slaughter.
crop products	+3.3% y/y	
animal products	+11.3% y/y	

Industry in 2021

sold production of industry (constant prices)	+14.0% y/y	The increase in sold production of industry in 2021 resulted from mainly the increase in manufacturing, which (at current prices) accounted for 79.3% of the value of sold production in total. The increase in production (in annual terms) was accompanied by an increase in labour productivity and average employment. In 2021, enterprises based in Mazowieckie Voivodship generated 20.8% of domestic industrial production sold (the most in Poland).
---	------------	--

Construction in 2021

sold production of construction (current prices)	+9.6% y/y	In the annual terms, an increase in sold production of the construction industry was recorded. Labour productivity as measured by the value of sold production per employee has increased. In 2021, sold production of construction accounted for 29.4% of sold production of construction in the country (the most in Poland).
construction and assembly production (current prices)	+3.6% y/y	Construction and assembly production was higher than in 2020. An increase in production was recorded in enterprises which mainly perform specialised construction activities and in units specialising in civil engineering.
dwellings completed	-4.8% y/y	There were fewer dwellings completed than the year before. The last time such a situation took place in 2015.

Internal market in 2021

retail sales	+12.9% y/y	In 2021, both retail sales and wholesale were higher than in the previous year. The increase in retail sales was recorded in all groups of enterprises.
wholesale	+16.1% y/y	

Transport in 2020

hard surface public roads	+1.8% y/y	In 2020, the length of hard surface public roads increased, while the length of unsurfaced roads decreased. Improved hard surface roads accounted for 95.6% of the length of hard surface roads. Unsurfaced roads accounted for 28.1% of the length of public roads.
transport of passengers in commercial transport (excluding urban transport enterprises)	-56.9% y/y	Less passengers were transported by commercial transport than in 2019. The number of national lines decreased and the number of international lines increased.

transport of passengers by urban transport		Less passengers were transported by ground urban transport than in the previous year, and the number of passengers transported by metro decreased.
ground	-44.7% y/y	
metro	-36.3% y/y	
transport of passengers by air transport	-71.3% y/y	In 2020, fewer passengers were transported by air than in the previous year; the voivodship airports handled 43.5% of the passenger traffic in the country.

Energy in 2020

electricity production	-5.7% y/y	In 2020, the production of electricity was lower than in the previous year and accounted for 19.2% of the total electricity produced in the country.
electricity consumption	+3.3% y/y	In 2020, electricity consumption in households increased to a greater extent than in the previous year. On the other hand, the number of households using electricity increased to a lesser extent. Calculated per capita, energy consumption increased and was on average 16.8% higher than in Poland.

Revenue of local government units in 2020

total revenue	+6.7% y/y	The revenue of local government units was higher than that obtained in 2019, while grants and general subvention increased relatively more than own revenue. Grants received for the implementation of European projects were lower than in the previous year.
own revenue	+3.6% y/y	
grants from European funds	-7.5% y/y	

Expenditure of local government units in 2020

total expenditure	+6.9% y/y	The expenditure of local government units was higher than in 2019, while the current expenditure increased, and the property expenditure (including investment expenditure) was lower.
investment expenditure	-11.3% y/y	

Result of budgets of local government units in 2020

relation of result to total revenue	-1.3%	In 2020, local government units achieved a budget deficit (just like a year earlier), but it was relatively small in relation to total revenue. The number of units with a budget deficit decreased significantly throughout the year.
share of units with a deficit	-20.8 pp y/y	

Rozdział 1

Chapter 1

Województwo na tle kraju

Voivodship against the background of the country

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie
Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Mazowieckie
Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania w powierzchni ogółem w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Share of devastated and degraded land requiring reclamation and management in total area in 2020 (as of 31 December) in %	0,2	0,1
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2020 r. w hm ³ Water consumption for the needs of the national economy and population in 2020 in hm ³	8367,4	2437,7
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi w 2020 r. w hm ³ Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground in 2020 in hm ³	7347,0	2313,1
Ścieki komunalne oczyszczane ogółem w 2020 r. w dam ³ Total municipal wastewater treated in 2020 in dam ³	1333859	219583
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2020 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in 2020 in tonnes/year:		
gazowych gaseous pollutants	186155755	30623212
pyłowych particulate pollutants	22588	2190
Obszary prawnie chronione ogółem w powierzchni ogółem w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Total area under legal protection in total area in 2020 (as of 31 December) in %	32,3	29,8
Lesistość w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Forest cover in 2020 (as of 31 December) in %	29,6	23,4
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 km ² of total area in 2021 (as of 31 December)	122	152
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r. Natural increase per 1,000 population in 2021	-4,9	-3,6
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2021	0,1	2,4
Przeciętne trwanie życia w 2020 r. w latach: Life expectancy in 2020 in years:		
mężczyźni males	72,6	72,8
kobiety females	80,7	80,9
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^a na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2020/21 Children aged 3–6 in pre-primary education establishments ^a per 1,000 children aged 3–6 in 2020/21 school year	901	946

a W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including children in units performing health care activities throughout the school year.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (cd.)
 Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Mazowieckie
Wskaźnik zatrudnienia według BAEL ^b w 2021 r. w % Employment rate by LFS ^b w 2021 r. in %	55,8	60,1
Współczynnik aktywności zawodowej według BAEL ^b w 2021 r. w % Activity rate by LFS ^b in 2021 in %	57,8	61,9
Stopa bezrobocia według BAEL ^b w 2021 r. w % Unemployment rate by LFS ^b in 2021 in %	3,4	2,8
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Registered unemployed persons per job offer in 2021 (as of 31 December)	15	26
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw ^c w 2021 r. w zł Average monthly gross wages and salaries in enterprise sector ^c in 2021 in PLN	5889,84	6847,08
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2021 r. w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in 2021 in PLN	2554,59	2664,09
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2020 r. w zł Average monthly available income per capita in households in 2020 in PLN	1919,21	2240,52
Wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych ^d w 2020 r. w % At-risk-of-poverty rate after social transfers ^d in 2020 in %	14,8	15,5
Współczynnik Giniego ^d w 2020 r. w % Gini coefficient ^d in 2020 in %	27,2	32,7
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2020 r. w % Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2020 in %	4,1	3,5
Udzielone świadczenia pomocy społecznej w 2020 r. w tys. zł Social assistance benefits granted in 2020 in thousand PLN	3509572	402017
Dzieci przebywające w żłobkach ^e i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2020 r. Children staying in nurseries ^e and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 in 2020	128,2	139,4
Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per out-patient health care unit in 2020 (as of 31 December)	1498	1618
Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia): Medical personnel per 10 thousand population in 2020 (as of 31 December):		
lekarze doctors	24,1	28,0
pielęgniarki nurses	49,9	52,5
Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Beds in general hospitals per 10 thousand population in 2020 (as of 31 December)	43,8	44,8
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w 2020 r. w zł Gross domestic product (current prices) per capita in 2020 in PLN	60663 ^f	98237 ^f
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 10 thousand population in 2021 (as of 31 December)	1270	1712 ^g
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies with foreign capital participation per 10 thousand population in 2021 (as of 31 December)	22	67 ^g

b Przeciętne w roku. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. d Na podstawie danych z Europejskiego Badania Warunków Życia Ludności (EU-SILC). e łącznie z oddziałami żłobkowymi i z żłobkami przyzakładowymi. f Wstępny szacunek. g Bez podmiotów, dla których informacja o adresie siedziby/miejscu zamieszkania nie występuje w rejestrze REGON.

b Annual averages. c Data concern economic entities employing more than 9 persons. d Based on data from the European Population Survey of Incomes and Living Conditions (EU-SILC). e Including nursery wards and workplace nurseries. f Preliminary estimate. g Excluding entities for which the information about the business address does not exist in the REGON register.

Tablica 1. Wybrane dane ogólnopolskie i wojewódzkie (dok.)
 Table 1. Selected data for Poland and the Voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Polska Poland	Mazowieckie
Personel wewnętrzny ^h w działalności badawczej i rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo w 2020 r. Internal R&D personnel ^h per 1,000 economically active persons in 2020	8,5	17,1
Udział przedsiębiorstw rentownych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych ⁱ w 2021 r. w % Share of profitable enterprises in the total number of non-financial enterprises ⁱ in 2021 in %	84,5	82,4
Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ⁱ w 2021 r. w % Cost level indicator in non-financial enterprises ⁱ in 2021 in %	93,3	93,1
Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) ⁱ w 2021 r. – rok poprzedni=100 Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices) ⁱ in 2021 – previous year=100	111,5	116,2
Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2021 r. (stan w dniu 1 czerwca) ^k w szt. Cattle density per 100 ha of agricultural land in 2021 (as of 1 June) ^k in heads	42,8	58,7
Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych w 2021 r. (stan w dniu 1 czerwca) ^k w szt. Pigs density per 100 ha of agricultural land in 2021 (as of 1 June) ^k in heads	73,8	64,0
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) ^c na 1 przeciętnie zatrudnionego w przemyśle w 2021 r. w zł Sold production of industry (current prices) ^c per 1 average employed person in industry in 2021 in PLN	684066	1001704
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące) ^c na 1 przeciętnie zatrudnionego w budownictwie w 2021 r. w zł Sold production of construction (current prices) ^c per 1 average employed person in construction in 2021 in PLN	715628	992051
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2021 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2021	6,1	8,2
Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) w km Public roads with hard surface per 100 km ² of total area in 2020 (as of 31 December) in km	100,3	112,2
Linie kolejowe eksploatowane na 100 km ² powierzchni ogólnej w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) w km Railway lines operated per 100 km ² of total area in 2020 (as of 31 December) in km	6,2	4,8
Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w 2020 r. w % Share of renewable energy sources in production of electricity in 2020 in %	17,9	6,5

c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. h W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC); do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku. i Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. k Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

c Data concern economic entities employing more than 9 persons. h In full time equivalent (FTE); for calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages. i Data concern economic entities employing more than 49 persons. k The data on agricultural land as of June 1, 2020 was used as the basis for the calculations for farm animal stocks on 1 June 2021.

Rozdział 2

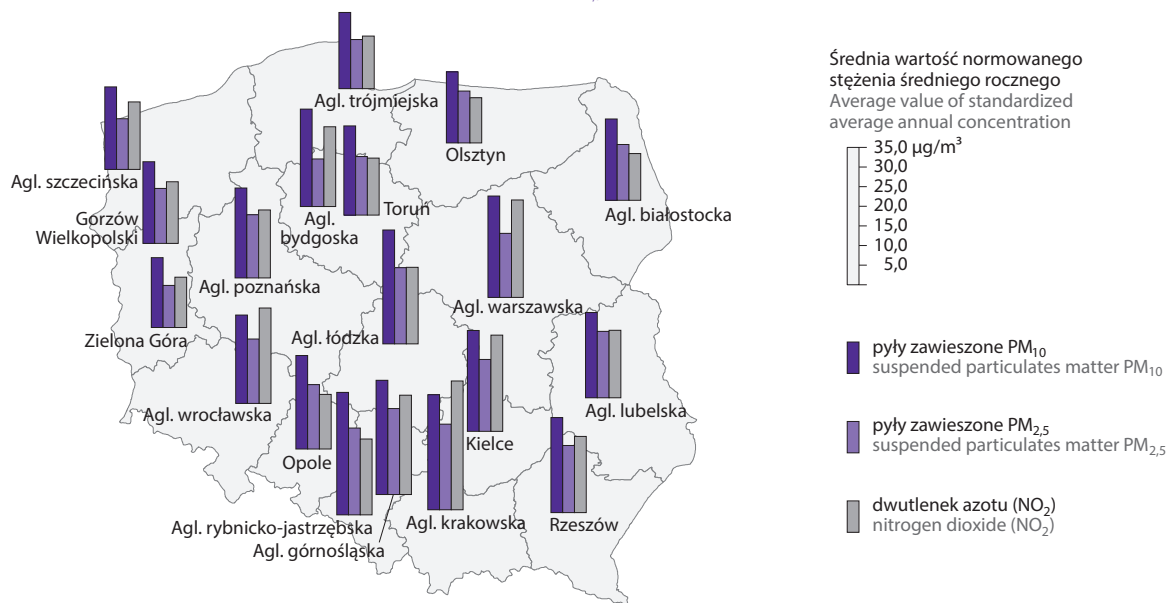
Chapter 2

Województwo na tle pozostałych województw

Voivodship against the background of other voivodships

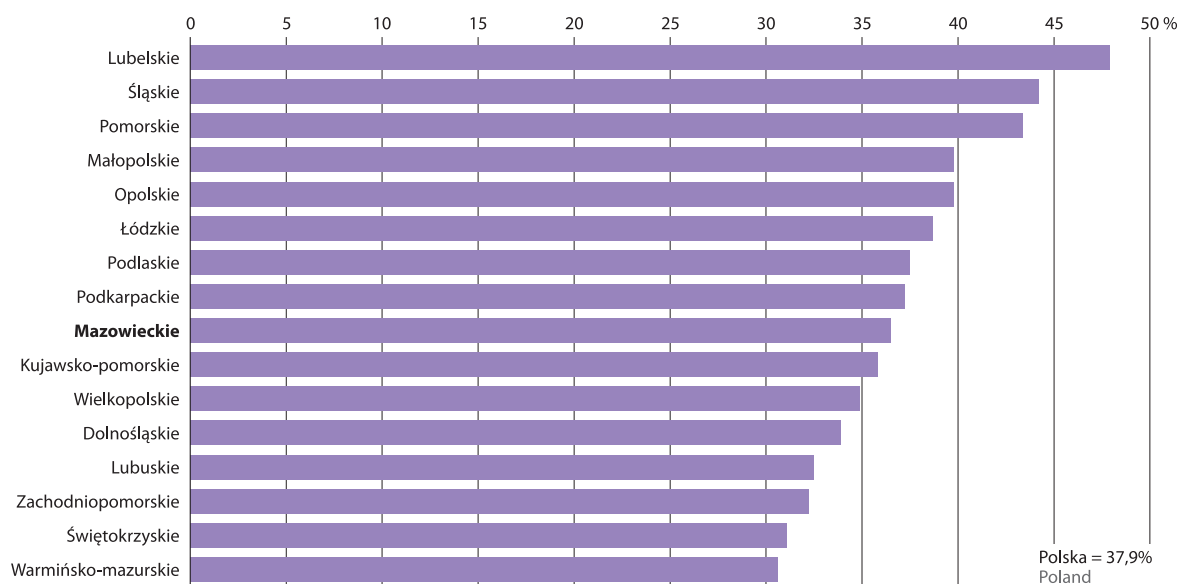
Mapa 1. Stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀ i NO₂ w 2020 r.

Map 1. Concentration of suspended particulates matter PM_{2,5}, PM₁₀ and NO₂ in 2020

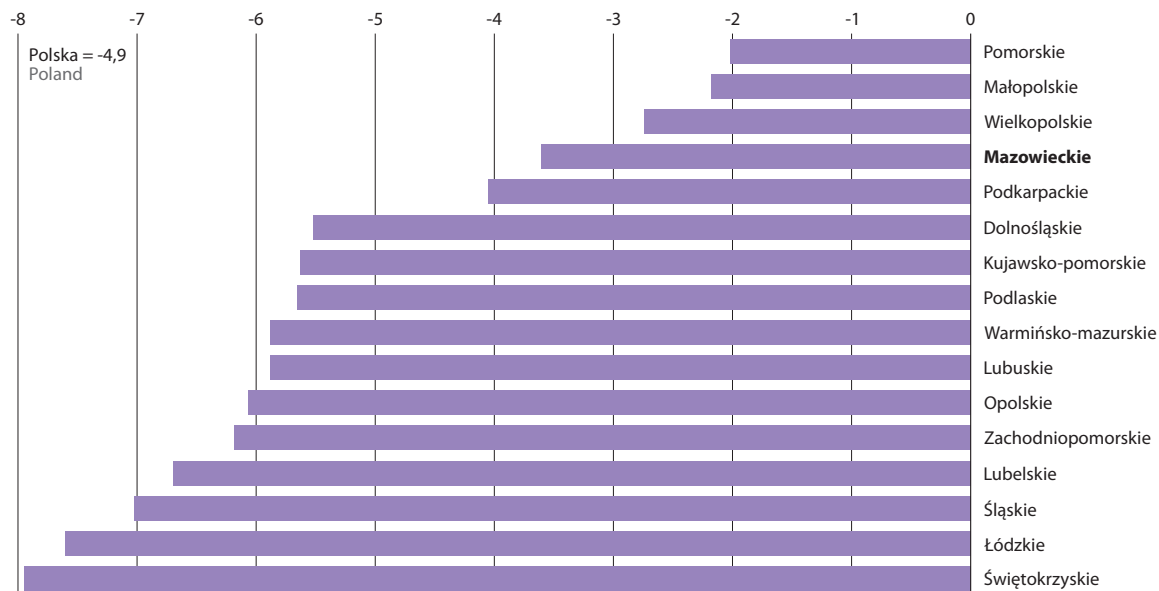
Wykres 1. Odpady komunalne zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych w 2020 r.

Chart 1. Municipal waste collected separately in relation to total municipal waste collected in 2020

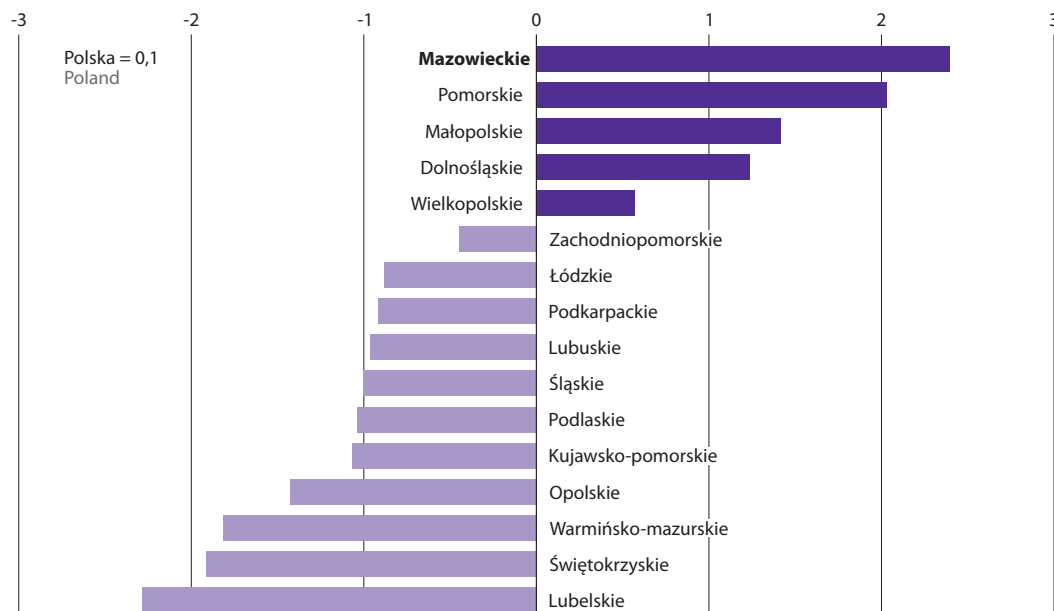
Wykres 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r.

Chart 2. Natural increase per 1,000 population in 2021

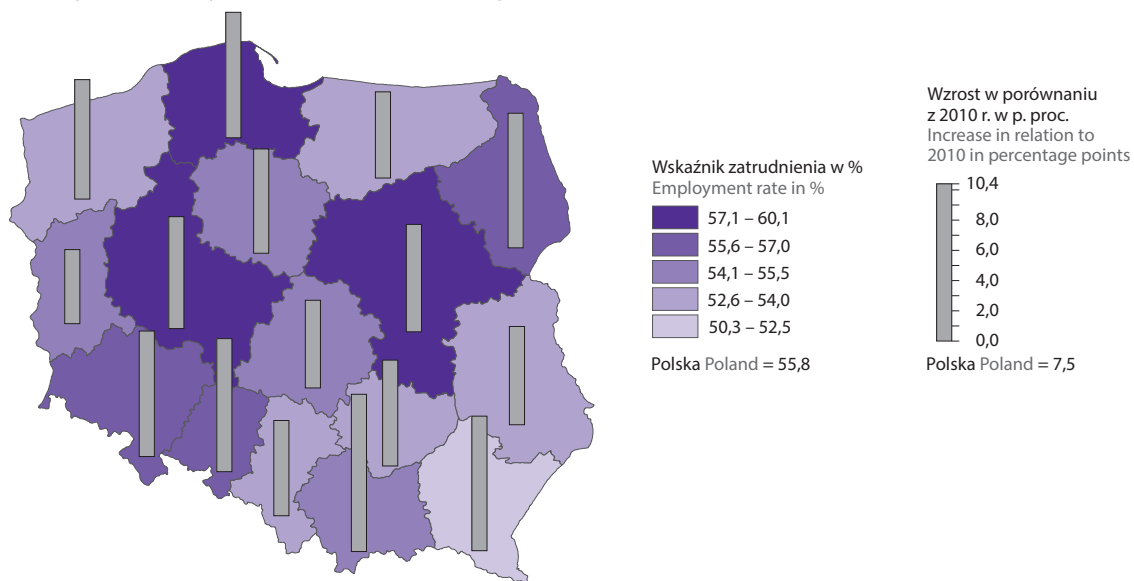

Wykres 3. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r.

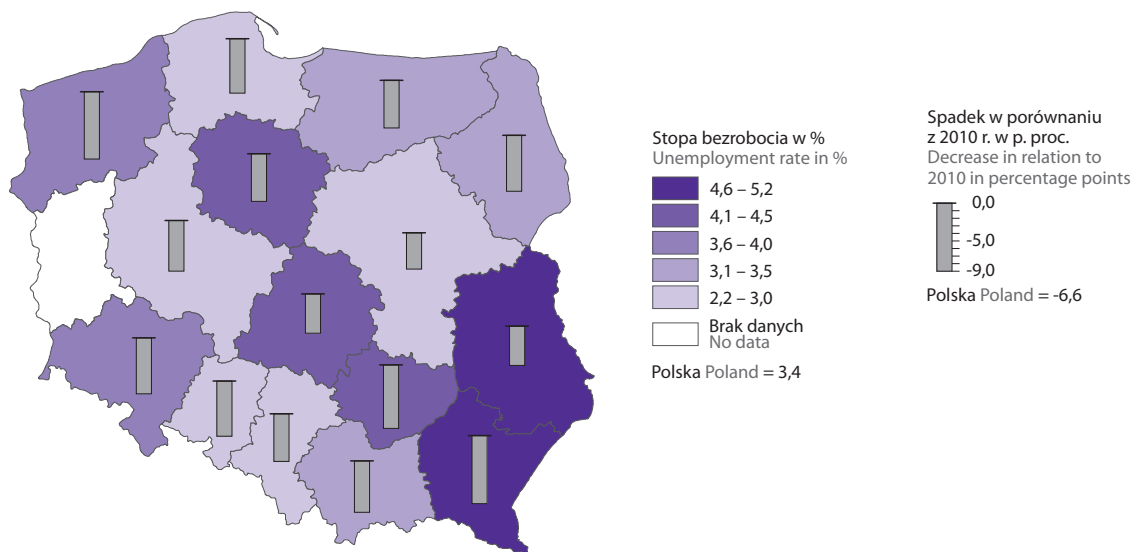
Chart 3. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2021

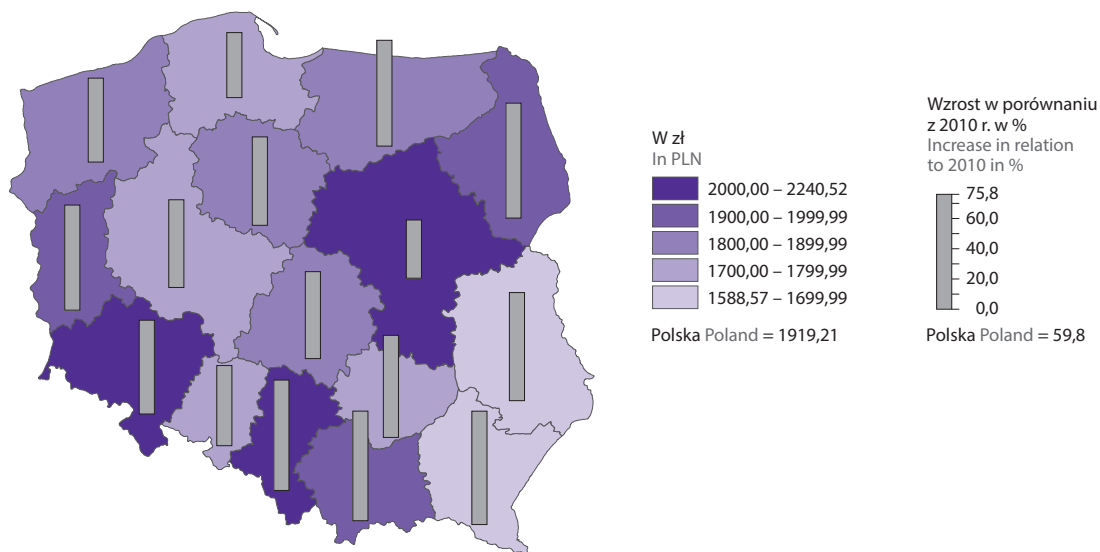
Mapa 2. Wskaźnik zatrudnienia według BAEL w 2021 r. (przeciętne w roku)
 Map 2. Employment rate by LFS in 2021 (annual average)

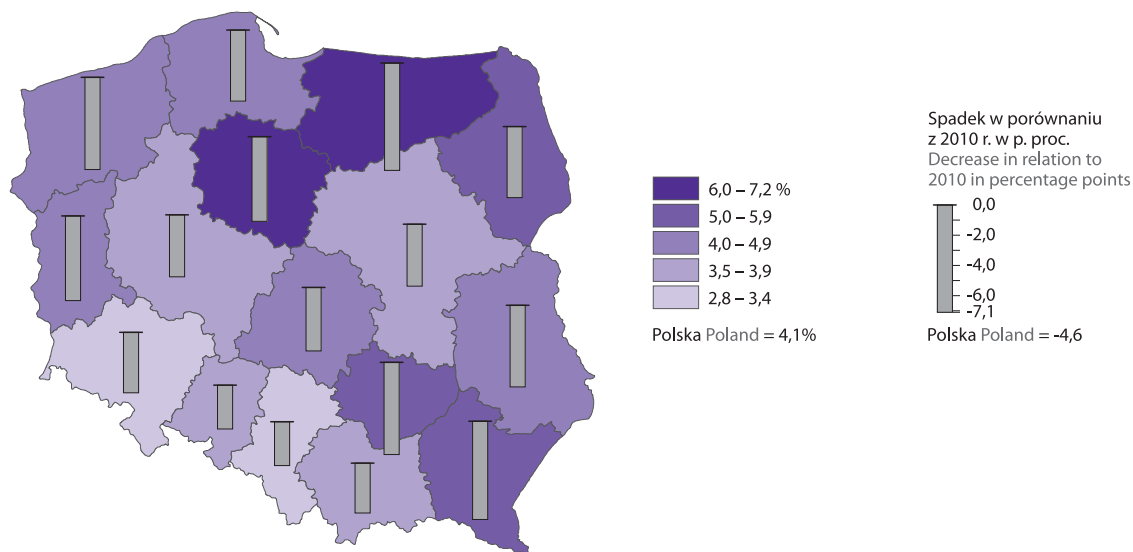
Mapa 3. Stopa bezrobocia według BAEL w 2021 r. (przeciętne w roku)
 Map 3. Unemployment rate by LFS in 2021 (annual average)

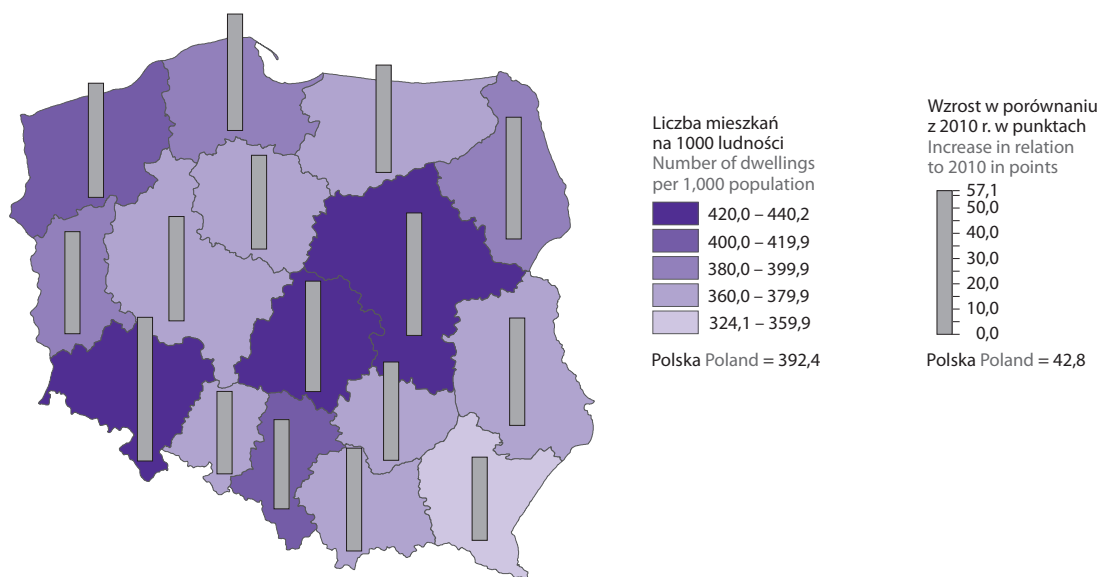
Mapa 4. Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2020 r.
 Map 4. Average monthly available income per capita in households in 2020

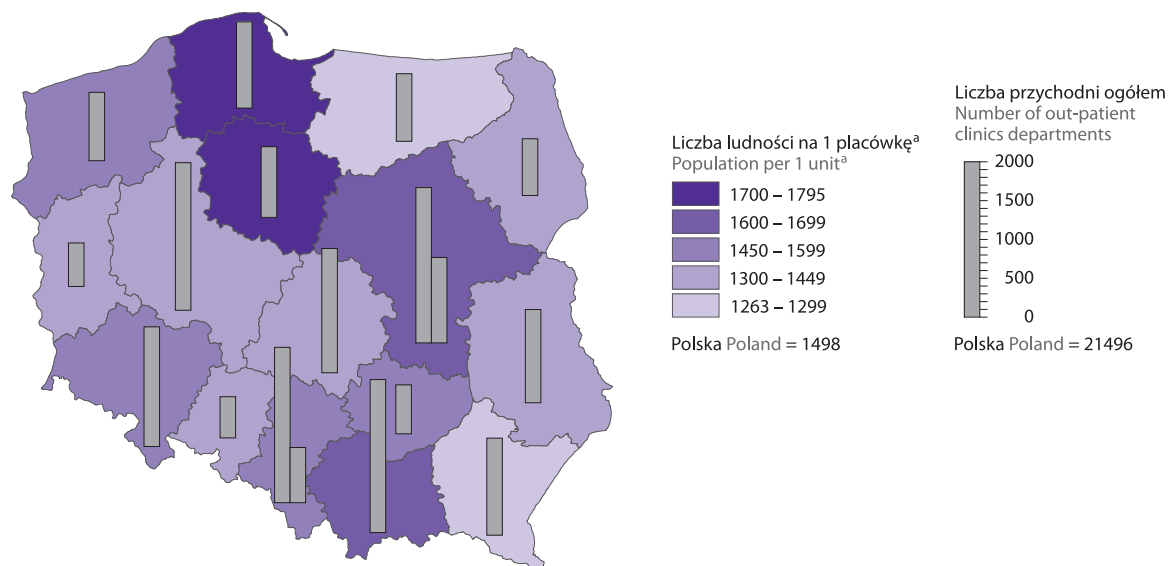
Mapa 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2020 r.
 Map 5. Social assistance beneficiaries in the total population in 2020

Mapa 6. Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 6. Dwellings stocks per 1,000 population in 2020 (as of 31 December)

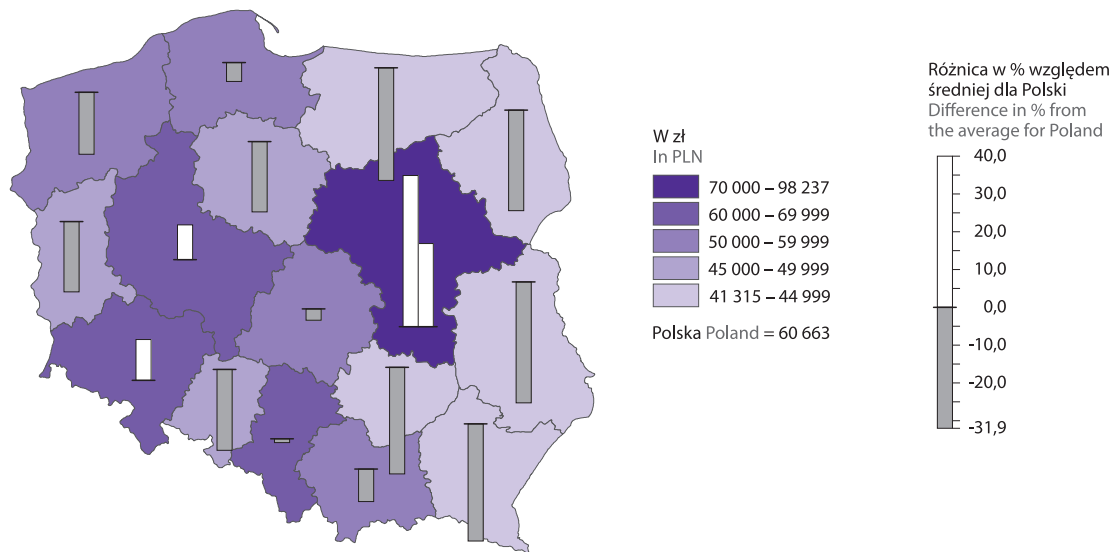

Mapa 7. Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 7. Out-patient health care units in 2020 (as of 31 December)

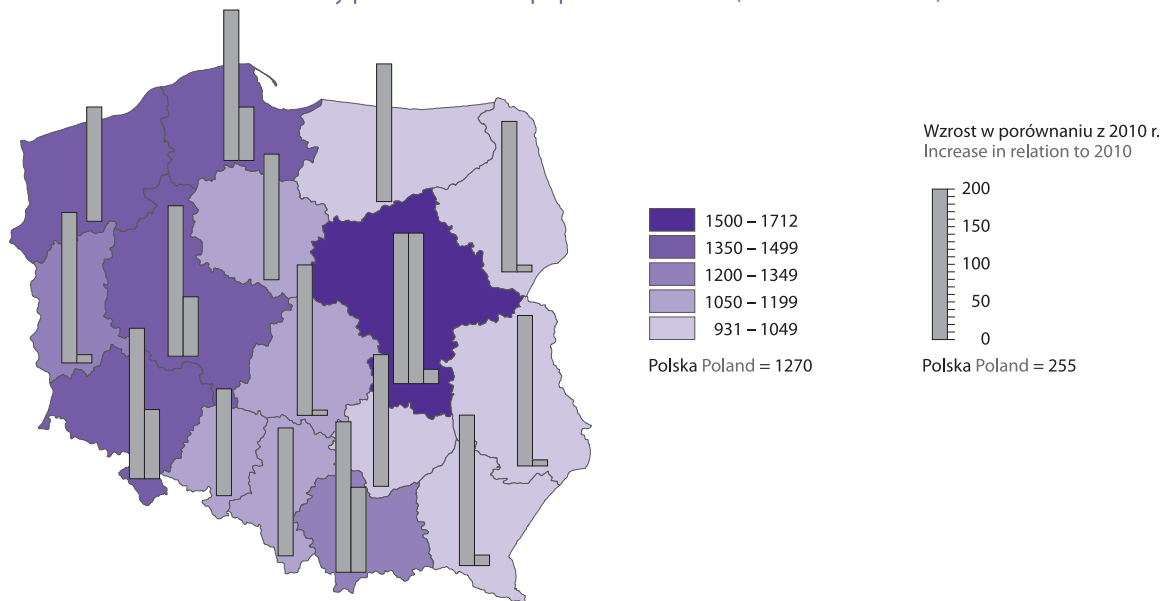
^a Przychodnie oraz praktyki lekarzy i lekarzy dentyistów.
 a Out-patient departments as well as medical and dental practices.

Mapa 8. Produkt krajowy brutto^a na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące)
 Map 8. Gross domestic product^a per capita in 2020 (current prices)

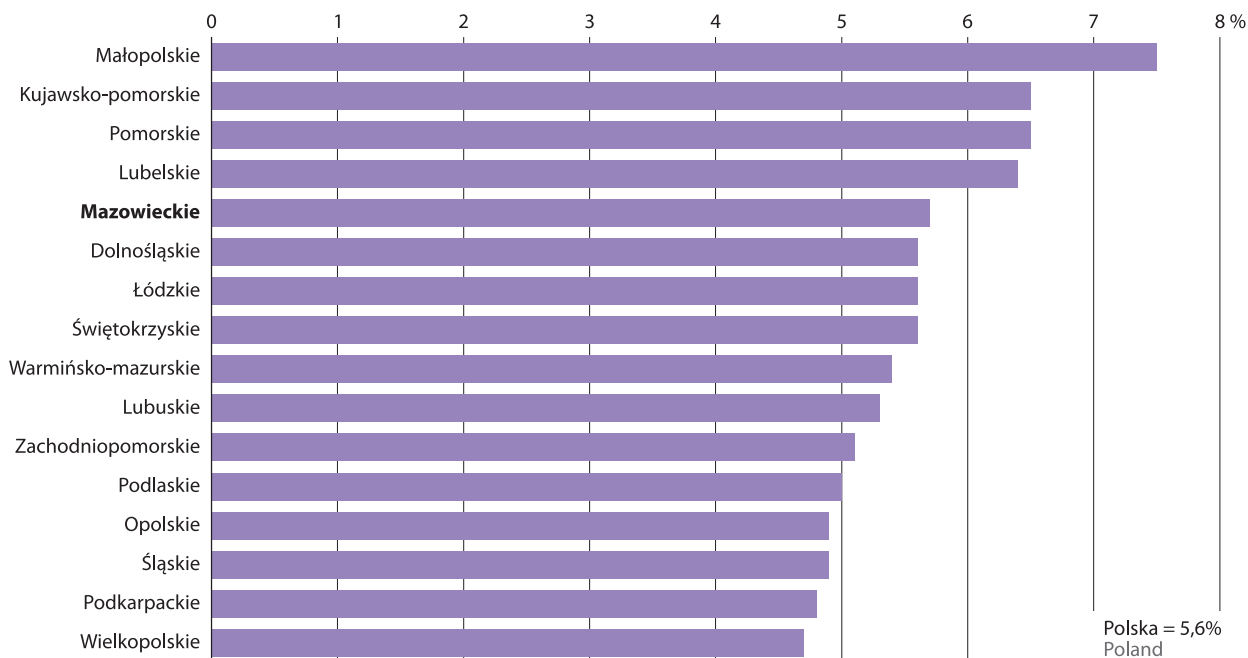
^a Grupowanie metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności; wstępne szacunki.
^a Grouping by local kind-of-activity unit method; provisional estimates.

Mapa 9. Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia)
 Map 9. Entities of the national economy per 10 thousand population in 2021 (as of 31 December)

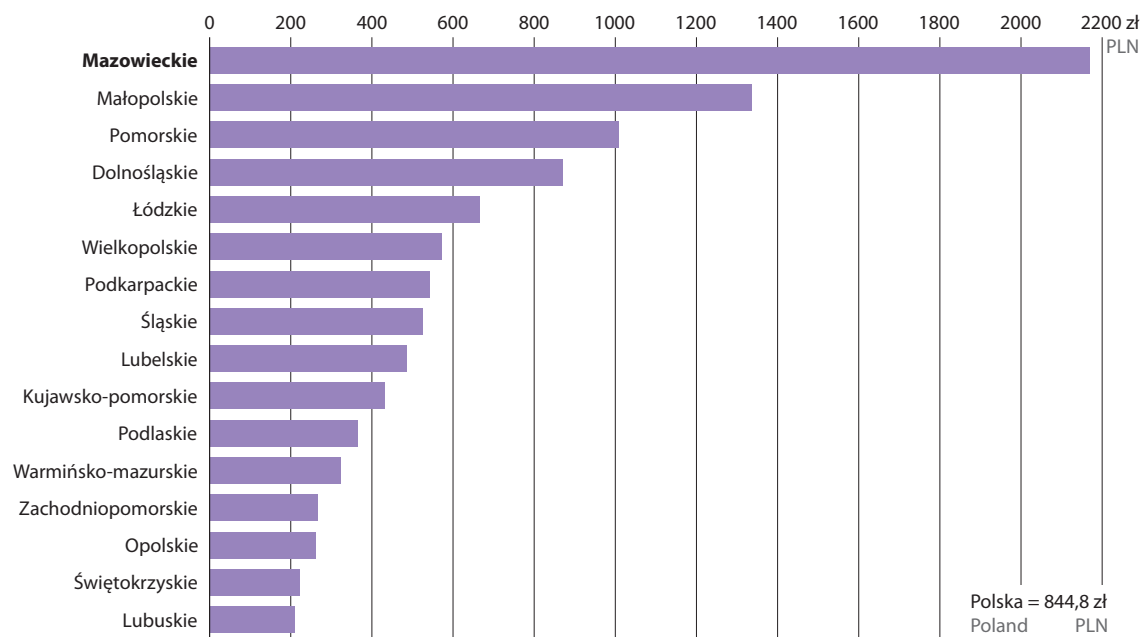
Wykres 4. Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych w 2021 r.

Chart 4. Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises in 2021

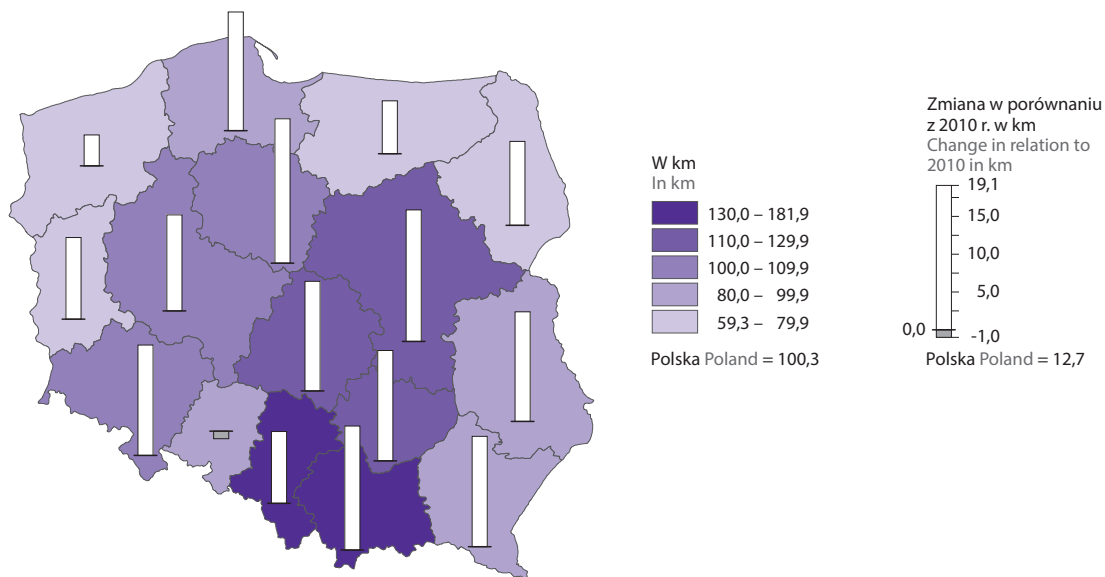
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące)

Chart 5. Intramural expenditures on research and development per capita in 2020 (current prices)

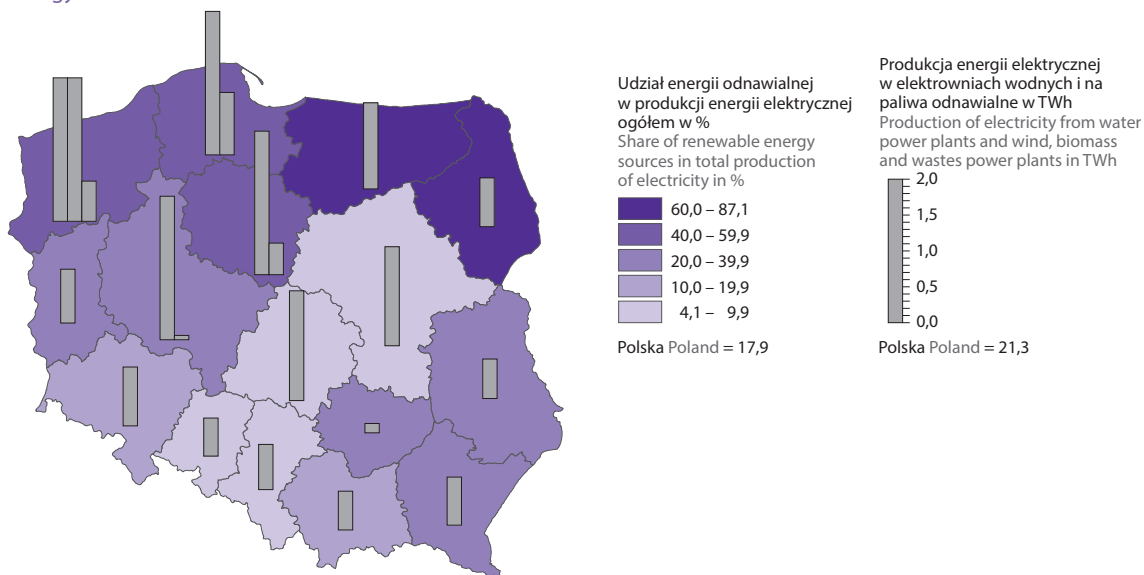
Mapa 10. Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni ogólnej w 2020 r.

Map 10. Hard surface public road per 100 km² of total area in 2020

Mapa 11. Energia ze źródeł odnawialnych w 2020 r.

Map 11. Energy from renewable sources in 2020

Rozdział 3

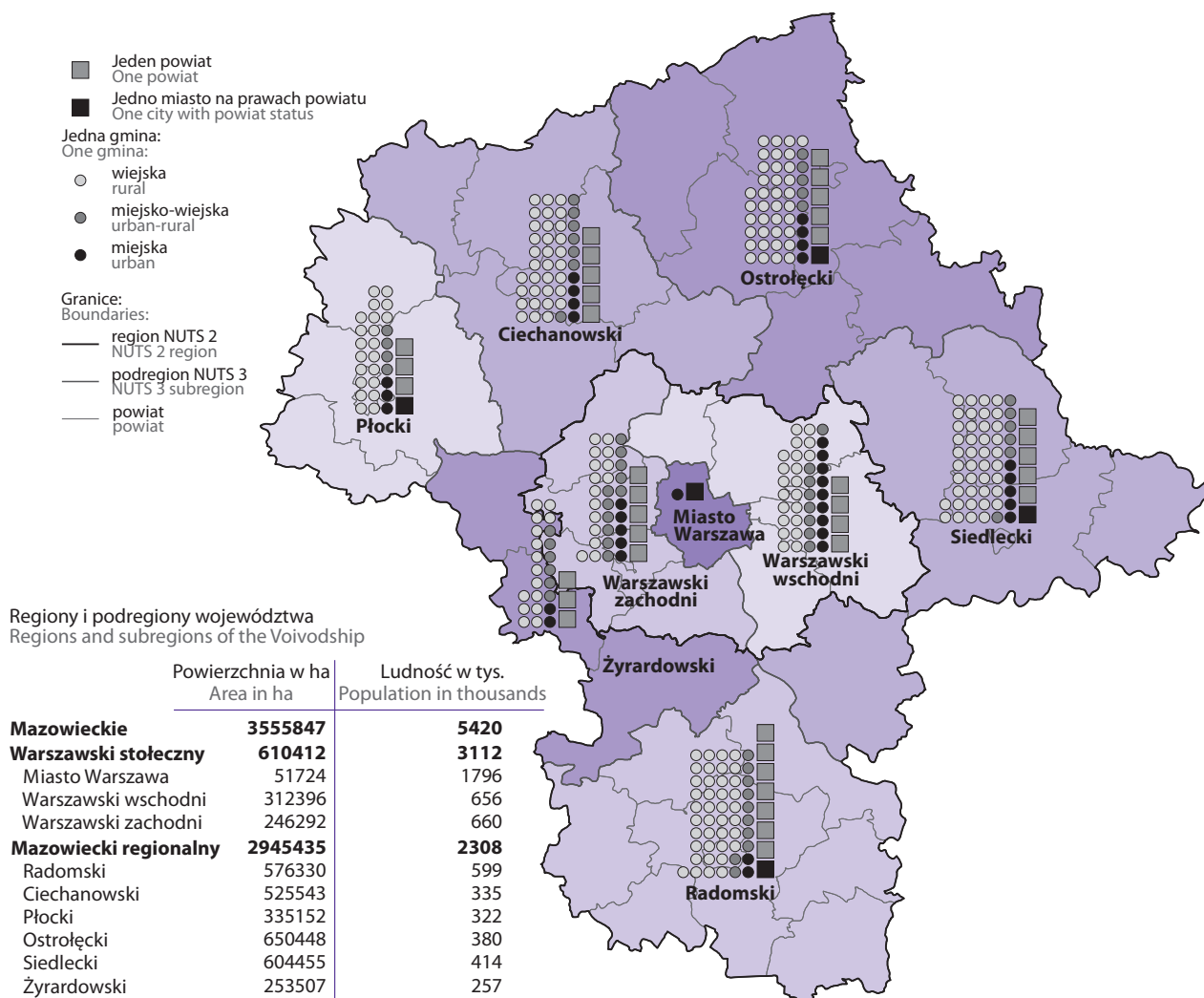
Chapter 3

Powierzchnia i podział terytorialny województwa

Area and territorial division of the Voivodship

Mapa 12. Podział województwa mazowieckiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 12. Division of Mazowieckie Voivodship according to the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2021
As of 31 December

Według stanu w dniu 1 stycznia 2021 r. województwo mazowieckie zajmowało powierzchnię 35559 km², co stanowi 11,4% powierzchni kraju. Na jego obszarze (według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r.) mieszkało prawie 5420 tys. ludności, tj. 14,2% ogółu ludności Polski. Gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 152 osoby (trzecia lokata w kraju). W miastach mieszkało 64,5% ludności województwa.

Rozdział 4

Chapter 4

Środowisko

Environment

4.1. Warunki meteorologiczne

4.1. Meteorological conditions

W 2021 r. pomiary prowadzone przez stacje meteorologiczne zlokalizowane na terenie województwa mazowieckiego wskazują na spadek średniorocznej temperatury powietrza w porównaniu z 2020 r. Porównując natomiast do okresów wieloletnich, począwszy od 1971 r., nadal utrzymuje się jej wzrost. W 2021 r. roczna suma opadów zanotowana na stacji pomiarowej w Mławie była niższa niż w roku poprzednim, a na stacji pomiarowej w Warszawie wyższa.

W 2021 r. średnia roczna temperatura powietrza odnotowana na stacji meteorologicznej w Mławie wyniosła 8,1°C (była niższa o 1,5°C od średniorocznej temperatury w 2020 r.), natomiast w Warszawie wyniosła 8,9°C (niższa o 1,6°C). Najcieplejszym miesiącem w 2021 r. był lipiec, na obu stacjach odnotowano odpowiednio 21,1°C i 21,9°C. Z kolei najchłodniejszym miesiącem był luty, w Mławie zanotowano -3,7°C, a w Warszawie -2,3°C.

Porównując średnią roczną temperaturę powietrza z pomiarami w okresach wieloletnich od 1971 r. do 2010 r., to należy zauważyć jej ciągły wzrost.

Maksymalna temperatura powietrza dla okresu wieloletniego 1971–2021 jaką odnotowano na stacjach w Mławie i Warszawie wynosiła odpowiednio 36,6°C i 37,0°C. Minimalna temperatura powietrza dla tego okresu zanotowana na dwóch stacjach w mazowieckim wyniosła odpowiednio -31,2°C i -30,7°C. Amplitudy temperatur skrajnych były zbliżone na obydwu stacjach (67,8 w Mławie i 67,7 w Warszawie).

Tablica 2. Warunki meteorologiczne
Table 2. Meteorological conditions

Stacja meteorologiczna Meteorological station	1971–2000	1991–2000	2001–2005	2001–2010	2021
	średnie ^a average ^a				
Temperatury w °C Temperatures in °C					
Mława	7,3	7,7	7,9	8,0	8,1
Warszawa	8,1	8,3	8,6	8,8	8,9
Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm					
Mława	543	573	538	556	554
Warszawa	519	532	529	571	676

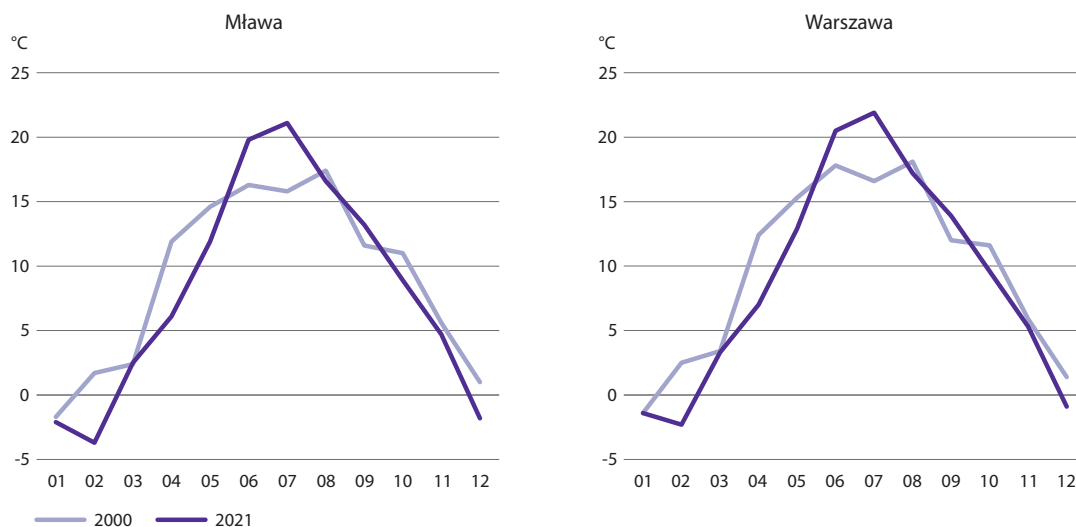
a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management – NRI.

Wykres 6. Temperatury powietrza
Chart 6. Air temperatures

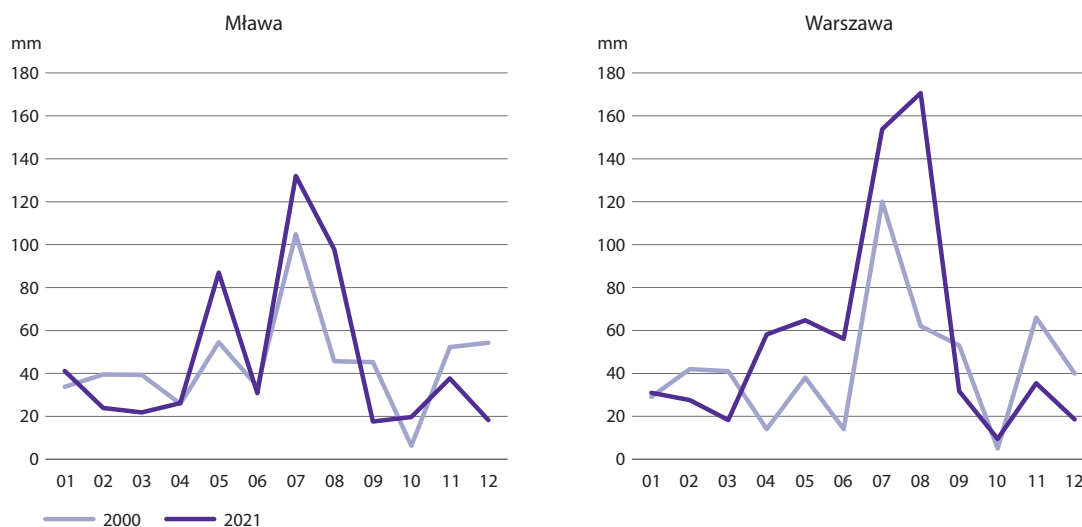
Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB.
Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management – NRI.

Roczna suma opadów na stacji meteorologicznej w Mławie wyniosła 554 mm, w stosunku do 2020 r. odnotowano znaczny jej spadek (o 115 mm), a w Warszawie wyniosła 676 mm (wzrosła o 30 mm).

W porównaniu z okresami wieloletnimi od 1971 r., obserwuje się wzrost rocznej sumy opadów na stacji pomiarowej w Warszawie, natomiast w Mławie dla okresów wieloletnich roczna suma opadów wahała się od 543 mm do 573 mm.

Lipiec i sierpień były miesiącami w 2021 r. o największej ilości opadów atmosferycznych, na stacji w Warszawie (sierpień – 170,6 mm), w Mławie (lipiec – 132,0 mm). Najmniej opadów odnotowano w październiku w Warszawie (9,5 mm), we wrześniu w Mławie (17,5 mm).

Wykres 7. Opady atmosferyczne
Chart 7. Atmospheric precipitation

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – PIB.
Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management – NRI.

4.2. Powierzchnia

4.2. Area

Zgodnie z ewidencją geodezyjną prowadzoną przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii, powierzchnia województwa mazowieckiego w dużej mierze jest wykorzystywana pod produkcję rolną oraz zajęta przez lasy.

Województwo mazowieckie obszarowo jest największe w kraju; zajmuje 11,4% jego powierzchni. Położone jest w środkowo-wschodniej części Polski. W krajobrazie wyeksponowane są doliny rzek m.in. Wisły, Narwi, Bugu i Pilicy. Najwyżej położony punkt znajduje się na terenie miejscowości Hucisko w gminie m-w. Szydłowiec (407 m n.p.m.), zaś najniżej – na terenie osiedla Radzewie w Płocku (54 m n.p.m.). Mazowieckie graniczy z sześcioma innymi województwami: kujawsko-pomorskim, lubelskim, łódzkim, podlaskim, świętokrzyskim oraz warmińsko-mazurskim.

**Tablica 3. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania
Stan w dniu 1 stycznia**

Table 3. Geodesic area by land use
As of 1 January

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	
	w ha in ha				Polska=100 Poland=100
Powierzchnia ogólna Total area	3555847	3555847	3555843	3555847	11,4
Użytki rolne Agricultural land	2445710	2385087	2409855 ^a	2407529 ^a	12,9
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione Forest land as well as woodland and shrubland	839091	880976	847049	847117	8,9
Grunty pod wodami powierzchniowymi Land under surface waters	41003	42252	42610	42641	6,5
Grunty zabudowane i zurbanizowane Built-up and urbanised areas	184689	201767	215001 ^b	217338 ^b	12,2
Użytki ekologiczne Ecological areas	1734	1811	1843	1842	4,6
Nie użytki Wasteland	35721	34378	33951	33918	7,4
Tereny różne Miscellaneous land	7899	9576	5534	5462	6,9

^a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. ^b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

^b Including woodland and shrubland on agricultural land, classified in the item "Forest land as well as woodland and shrubland" until 2016. ^b Including land for the construction of public roads or railways.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

W 2021 r. ogólna powierzchnia geodezyjna wyniosła 3555,8 tys. ha. W strukturze gruntów dominowały użytki rolne i grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które stanowiły łącznie 92% powierzchni województwa. Z areału użytków rolnych, grunty orne stanowiły 68%, trwałe użytki zielone 21% i sady prawie 4%.

W stosunku do roku poprzedniego użytki rolne zmniejszyły się o 2326 ha. W powierzchni gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych, areał lasów zwiększył się o 140 ha, a zmalały grunty zadrzewione i zakrzewione o 72 ha. Powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych wzrosła w 2021 r. o 2337 ha; najbardziej powierzchnia terenów mieszkaniowych o 1229 ha i dróg o 607 ha.

W porównaniu z 2010 r. areał użytków rolnych (obliczony w warunkach porównywalnych, czyli bez gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych) zmniejszył się o 3,7%, natomiast gruntów leśnych zwiększył się o 4,1%. Większy wzrost o 16,0% odnotowano w przypadku gruntów zabudowanych i zurbanizowanych (liczony bez gruntów przeznaczonych pod budowę dróg publicznych i linii kolejowych). Na początku 2021 r. zajmowały one 6,0% powierzchni województwa mazowieckiego (w 2010 r. było to 5,2%).

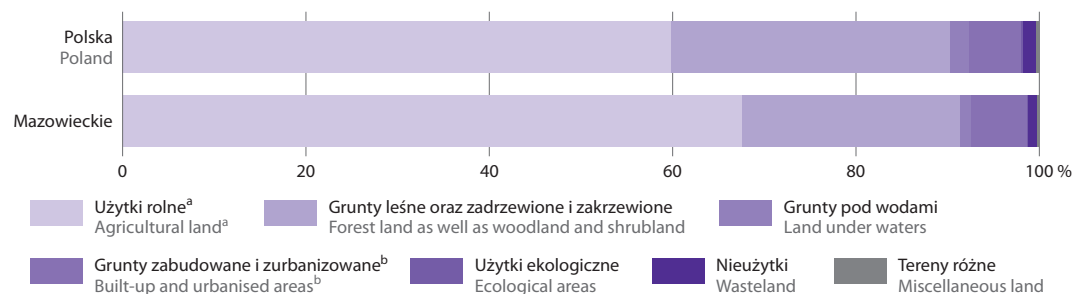
Wykres 8. Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania w 2021 r.

Chart 8.

Stan w dniu 1 stycznia

Geodesic area by land use in 2021

As of 1 January

a Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych. b Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych.

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

b Including woodland and shrubland on agricultural land. b Including land for the construction of public roads or railways.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

Grunty zdegradowane – grunty, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej.

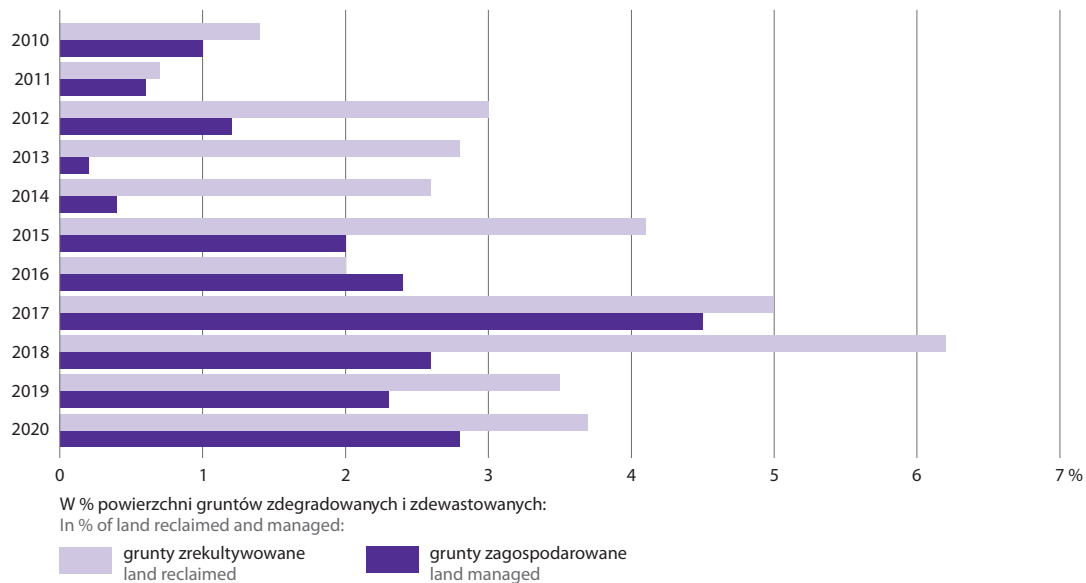
Grunty zdewastowane – grunty, które w wyniku działalności człowieka lub innych czynników utraciły całkowicie wartości użytkowe.

Rekultywacja gruntów – nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrehabilitowane podlegają zagospodarowaniu, czyli rolniczemu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania.

W 2020 r. w województwie mazowieckim gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji było 3639 ha. Stanowiły one 0,1% powierzchni województwa oraz 5,8% tych gruntów w kraju. Z ogólnej ich powierzchni blisko 94% to grunty zdewastowane, natomiast niewiele ponad 6% to grunty zdegradowane. W porównaniu z 2010 r. można zauważyć zdecydowany spadek gruntów zdewastowanych o 340 ha do 3415 ha oraz spadek zdegradowanych o 28 ha do 224 ha.

W 2020 r. zrehabilitowano 135 ha gruntów (rok wcześniej 126 ha), zagospodarowano zaś 102 ha (w 2019 r. – 83 ha). Z ogólnej powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych 3,7% zrehabilitowano, a 2,8% zagospodarowano. W latach 2010–2020 zrehabilitowano 1341 ha i zagospodarowano 760 ha gruntów zdewastowanych i zdegradowanych głównie w celach rolniczych.

Wykres 9. Grunty zrekultywowane i zagospodarowane w ciągu roku
 Chart 9. Land reclaimed and managed during the year

4.3. Zużycie wody. Ścieki komunalne i przemysłowe

4.3. Water consumption. Municipal and industrial wastewater

W 2020 r. zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności było niższe niż w 2010 r. i w 2019 r., wpływ na to miało mniejsze zużycie wody w przemyśle. Zanotowano 2% wzrost ilości ścieków wymagających oczyszczenia. Oczyszczono niemal 96% ścieków komunalnych i blisko 85% ścieków przemysłowych.

W województwie mazowieckim rozkład wielkości zużycia wody w poszczególnych sektorach gospodarki od 2010 r. nie uległ istotnym zmianom. W 2020 r. największy udział miał przemysł (87%), następnie gospodarka komunalna (11%) oraz rybactwo (2%). W 2020 r. łączne zużycie wody wyniosło 2437,7 hm³ (29,1% zużycia w kraju) i w stosunku do 2010 r. (bez nawodnień w rolnictwie i leśnictwie) było o 11,1% niższe, a do 2019 r. o 0,5%. W porównaniu z 2019 r. zanotowano mniejsze zużycie wody w przemyśle o 0,5%, a także na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej o 2,3% (przy czym na potrzeby gospodarstw domowych wzrosło o 0,6%). Zwiększyło się natomiast zużycie wody do napełniania i uzupełniania stawów rybnych o 10,7%.

Tablica 4. Zużycie wody według potrzeb w ciągu roku

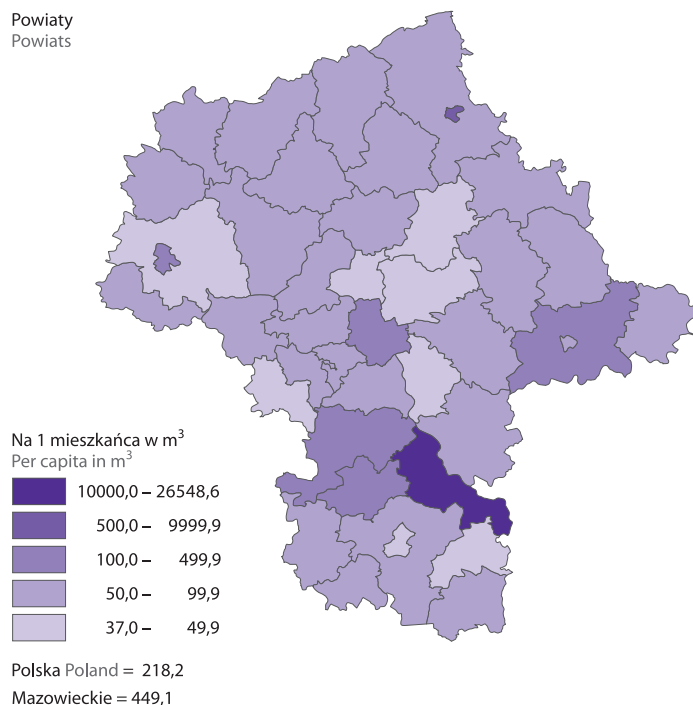
Table 4. Water consumption by needs during the year

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	w hm ³ in hm ³				Pol ska=100 Poland=100
Ogółem^a Total^a	2764,5	2784,9	2448,9	2437,7	29,1
w tym: of which:					
Przemysł Industry	2434,2	2447,9	2137,3	2127,7	35,9
Rybactwo ^b Fishing ^b	65,9	54,3	43,2	47,8	6,0
Gospodarstwa domowe Households	188,8	202,4	215,1	216,4	16,6

a Do 2018 r. pozycja obejmuje nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie. b Napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych.
a Untill 2018, includes irrigation in agriculture and forestry. b Filling and completing fish ponds.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 r. wyniosło 449 m³ i było dwukrotnie wyższe niż średnio w kraju; wskaźnik dla kraju wyniósł 218 m³. W omawianym roku jego najwyższy poziom odnotowano w powiecie kozienickim (26549 m³). Wskaźnik wyższy niż przeciętnie w województwie wystąpił także w Ostrołęce (6461 m³). Wysokie zużycie wody w obu przypadkach spowodowane jest lokalizacją dużych elektrowni. Najniższe zużycie wody w przeliczeniu na 1 mieszkańca odnotowano w powiecie legionowskim (37 m³).

Mapa 13. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2020 r.
 Map 13. Water consumption for the needs of the national economy and population in 2020

W 2020 r. w województwie mazowieckim odprowadzono do wód lub do ziemi 2313,1 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, spośród których 2084,1 hm³ to ścieki odprowadzone bezpośrednio z zakładów (98% to wody chłodnicze niewymagające oczyszczania), a 229,0 hm³ siecią kanalizacyjną. Stanowiły one 31,5% ogółu ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi w kraju. Łącznie oczyszczenia wymagało 280,0 hm³ ścieków, tj. 12,8% ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia w Polsce.

Ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia w 2020 r. odprowadzono 51,0 hm³. Ich ilość zwiększyła się do 2010 r. o 33,9%, a do 2019 r. o 2,5%. Procesowi oczyszczenia poddano 43,1 hm³, tj. 84,5%. Należy zauważyć, że nie ma wyraźnych zmian w sposobie oczyszczania ścieków przemysłowych. Głównie były one oczyszczane w sposób biologiczny (w 2020 r. 55,7% wymagających oczyszczenia) oraz chemiczny (14,7%). Na przestrzeni dziesięciu lat zwiększyła się ilość ścieków przemysłowych wymagających oczyszczenia odprowadzonych w postaci nieoczyszczonej (z 0,3 hm³ w 2010 r. do 7,9 hm³ w 2020 r.).

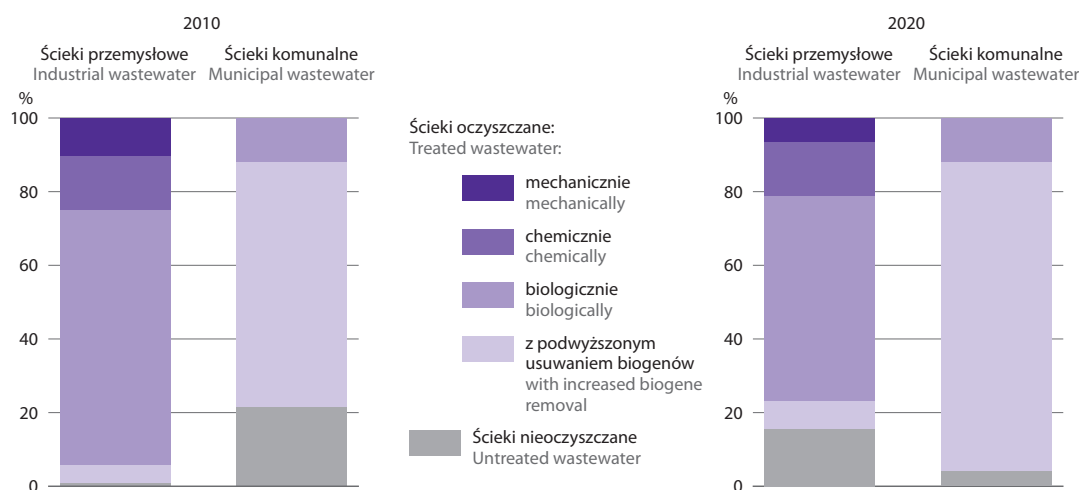
Zdecydowana większość ścieków wymagających oczyszczenia to ścieki komunalne, w 2020 r. – 229,0 hm³. Suma tych ścieków zmalała o 2,2% w stosunku do 2010 r., natomiast wzrosła o 2,1% w porównaniu z 2019 r. W okresie ostatnich dziesięciu lat można zaobserwować rozwój i doskonalenie gospodarki wodno-ściekowej w województwie. Efektem tych działań jest wysoki udział oczyszczanych ścieków komunalnych z 78,4% w 2010 r. do 95,9% w 2020 r. Największa ilość ścieków bytowych oczyszczana była w oczyszczalniach o wysoko efektywnych technologiach oczyszczania, umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu, tj. z podwyższonym usuwaniem biogenów. W skali dziesięciu lat udział ścieków oczyszczanych w ten sposób w ściekach wymagających oczyszczenia zwiększył się o 17,7 p. proc. do 84,1%. Pozostała część ścieków komunalnych oczyszczana była biologicznie, a udział tej metody oczyszczania nie zmienił się znacząco (12,0% wobec 11,8%).

Tablica 5. Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
 Table 5. Industrial and municipal wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Oczyszczalnie ścieków (stan w dniu 31 grudnia) Wastewater treatment plants (as of 31 December)	408	434	438	434
Ścieki komunalne odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Municipal wastewater discharged during the year in dam ³	234089	205277	224278	229010
Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku w dam ³ Industrial wastewater discharged during the year in dam ³	38112	41027	49805	51030
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^a Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^a	53,0	71,3	73,5	74,1

a Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.
 a Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances

Wykres 10. Ścieki wymagające oczyszczenia odprowadzone do wód lub do ziemi
 Chart 10. Wastewater requiring treatment discharged into waters or into the ground

Oczyszczalnia ścieków – zespół podstawowych obiektów technologicznych, służących bezpośrednio do oczyszczania ścieków oraz znajdujących się na wspólnym terenie obiektów pomocniczych niezbędnych dla dostawy energii elektrycznej, wody, stworzenia odpowiednich warunków do pracy i obsługi oczyszczalni. Ze względu na rodzaj stosowanych sposobów oczyszczania ścieków i związanych z nimi procesów, oczyszczalnie dzieli się na: mechaniczne, chemiczne, biologiczne, z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Ścieki przemysłowe w 2020 r. oczyszczone były w 105 oczyszczalniach o łącznej przepustowości 336,9 dam³/d (przepustowość oczyszczalni w dekametrach sześciennych na dobę). Najwięcej (73) było oczyszczalni biologicznych, a następnie 13 – chemicznych, 10 – z podwyższonym usuwaniem biogenów i 9 – mechanicznych. Od 2010 r. ogółem ich liczba zmniejszyła się o 24, a przepustowość zmalała o 8,0 dam³/d.

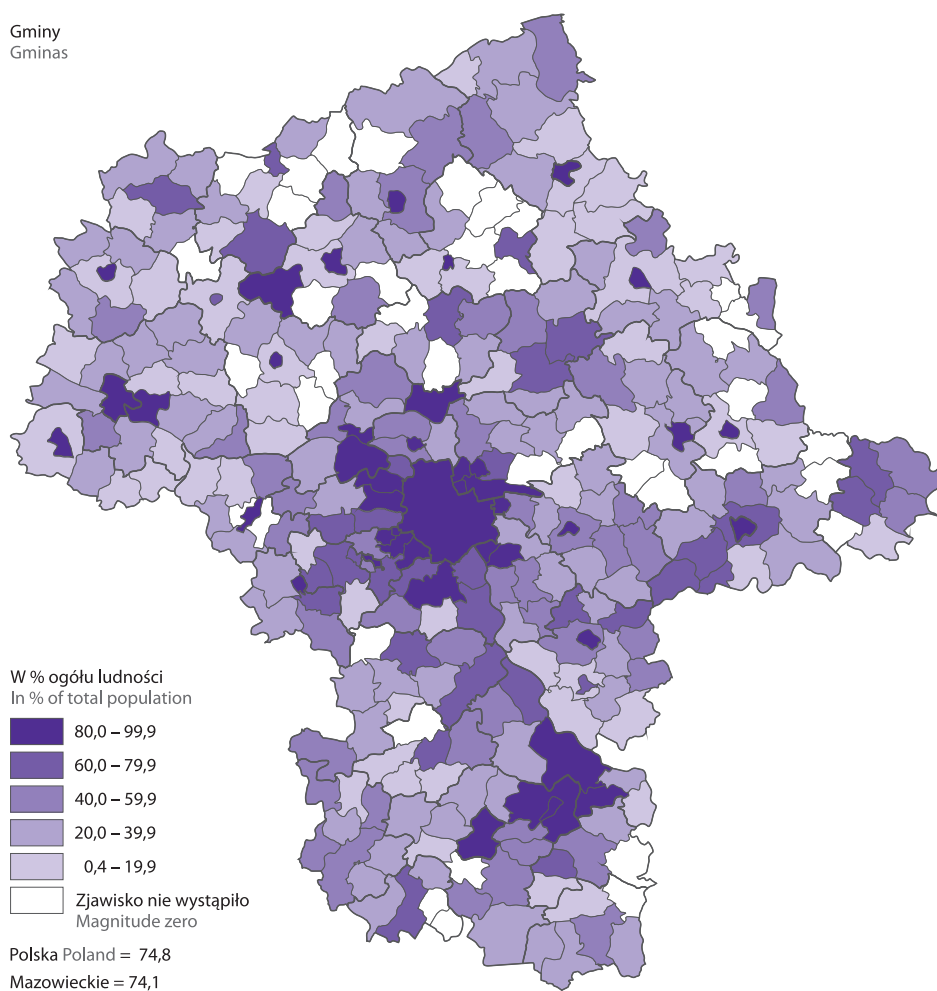
Ścieki komunalne oczyszczone były w 329 oczyszczalniach o łącznej przepustowości 1094,6 dam³/d. Oczyszczalni biologicznych było 262, a z podwyższonym usuwaniem biogenów – 67. W 2020 r. w odniesieniu do 2010 r. więcej było oczyszczalni biologicznych (o 49) i z podwyższonym usuwaniem biogenów (o 1). Łącznie ich przepustowość zwiększyła się o 57,9 dam³/d.

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności korzystającej z oczyszczalni pracujących na sieci kanalizacyjnej i oczyszczających ścieki z miast i wsi (łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne).

W województwie mazowieckim z oczyszczalni ścieków w 2020 r. korzystało 74,1% ludności, w stosunku do 2019 r. nastąpił wzrost o 0,6 p. proc., natomiast do 2010 r. o 21,1 p. proc. W kraju wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 74,8% i był wyższy w porównaniu z 2019 r. o 0,3 p. proc., a z 2010 r. o 10,1 p. proc.

Największy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków odnotowano w Przasnyszu (99,9%), zaś najmniejszy w gminie wiejskiej Karniewo (0,4%). Należy zaznaczyć, że w 38 gminach województwa ludność nie korzystała z oczyszczalni ścieków.

Mapa 14. Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w 2020 r.
Map 14. Population connected to wastewater treatment plants in 2020

4.4. Zanieczyszczenie i ochrona powietrza

4.4. Pollution and protection of air

W 2020 r. w województwie mazowieckim obserwuje się spadek poziomu emisji głównych zanieczyszczeń pyłowych i gazowych wytworzonych w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych sięga niemal 100%, a gazowych prawie 80%. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja zanieczyszczeń pochodząca z sektora przemysłowego (energetyka).

Źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza są m.in. tzw. punktowe źródła emisji, czyli zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza. Zalicza się do nich wszystkie zakłady o największej w skali kraju emisji zanieczyszczeń do powietrza, określonej na podstawie wysokości opłat wniesionych za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze. Na koniec 2020 r. na terenie województwa mazowieckiego działało 135 takich zakładów (w 2010 r. 157). W urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyposażonych było 69 zakładów (51,1% ogółu), a gazowych 25 (18,5%).

Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych – ilość zanieczyszczeń pyłowych odprowadzonych do atmosfery w ciągu roku; obejmuje poszczególne rodzaje tych zanieczyszczeń, tj.: pyły ze spalania paliw, cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych, krzemowe, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowe, sadzę i inne emitowane w danym zakładzie zanieczyszczenia pyłowe.

Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych – ilość zanieczyszczeń gazowych odprowadzonych przez jednostkę sprawozdawczą do atmosfery w ciągu roku; obejmuje następujące rodzaje zanieczyszczeń: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory i inne emitowane przez dany zakład zanieczyszczenia gazowe.

Emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2020 r. wyniosła 2,2 tys. ton i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszyła się o 9,7%, a z 2010 r. – o 58,1%. Większość zanieczyszczeń pyłowych pochodziła ze spalania paliw (85,0% ogólnej emisji pyłów w mazowieckim). Udział województwa w emisji zanieczyszczeń pyłowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 9,7% i był wyższy o 0,7 p. proc. niż w 2019 r. i o 1,3 p. proc. niż w 2010 r.

Emisja zanieczyszczeń gazowych w województwie mazowieckim w 2020 r. wyniosła 30623,2 tys. ton i zmniejszyła się o 5,9% w stosunku do 2019 r., natomiast była wyższa o 3,8% niż w 2010 r. Spadek ogółem emisji zanieczyszczeń gazowych, w ostatnim omawianym roku, wynika w głównej mierze z mniejszej emisji dwutlenku węgla. Niższa była też emisja dwutlenku siarki i tlenków azotu, wyższa natomiast emisja tlenku węgla i metanu. Największy spadek do 2019 r., jak i do 2010 r., odnotowano dla emisji dwutlenku siarki (odpowiednio o 10,6% i 72,1%). Udział województwa mazowieckiego w emisji zanieczyszczeń gazowych wytworzonych przez zakłady szczególnie uciążliwe w kraju stanowił 16,5%, w porównaniu z 2019 r. udział ten wzrósł o 0,1 p. proc. i o 2,8 p. proc. z 2010 r.

Tablica 6. Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
 Table 6. Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	w tys. t in thousand tonnes				Polska=100 Poland=100
Emisja zanieczyszczeń gazowych Emission of gaseous pollutants					
Ogółem Total	29506,8	28568,0	32541,0	30623,2	16,5
w tym: of which:					
Dwutlenek siarki Sulphur dioxide	97,2	68,4	30,3	27,1	15,0
Metan Methane	0,3	0,4	0,4	0,4	0,1
Tlenki azotu Nitrogen oxides	50,5	34,8	25,1	22,7	13,4
Tlenek węgla Carbon monoxide	17,4	17,3	10,6	10,6	4,1
Dwutlenek węgla Carbon dioxide	29331,5	28439,6	32469,5	30557,9	16,5
Emisja zanieczyszczeń pyłowych Emission of particulate pollutants					
Ogółem Total	5,2	3,9	2,4	2,2	9,7
w tym: of which:					
Ze spalania paliw From fuel combustion	4,7	3,4	2,0	1,9	15,1
Niezorganizowana Unorganised	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1

W 2020 r. w województwie mazowieckim 63,6% emisji zanieczyszczeń pyłowych i 71,0% gazowych pochodziło z zakładów zajmujących się według Polskiej Klasyfikacji Działalności wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych.

W urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powietrza w 2020 r. zatrzymano 99,9% pyłów i 76,9% gazów (bez dwutlenku węgla) wyemitowanych przez zakłady szczególnie uciążliwe, mające siedzibę w województwie mazowieckim (w 2019 r. odpowiednio 99,9% i 77,9%). W latach 2010–2020 stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych nie uległ istotnym zmianom (w 2010 r. 99,6%). Redukcja zanieczyszczeń gazowych natomiast od 2010 r. wzrosła o 36,8 p. proc. W skali kraju w 2020 r. zatrzymano 99,9% wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych i 70,4% gazowych (bez dwutlenku węgla).

4.5. Ochrona przyrody. Lasy

4.5. Nature protection. Forests

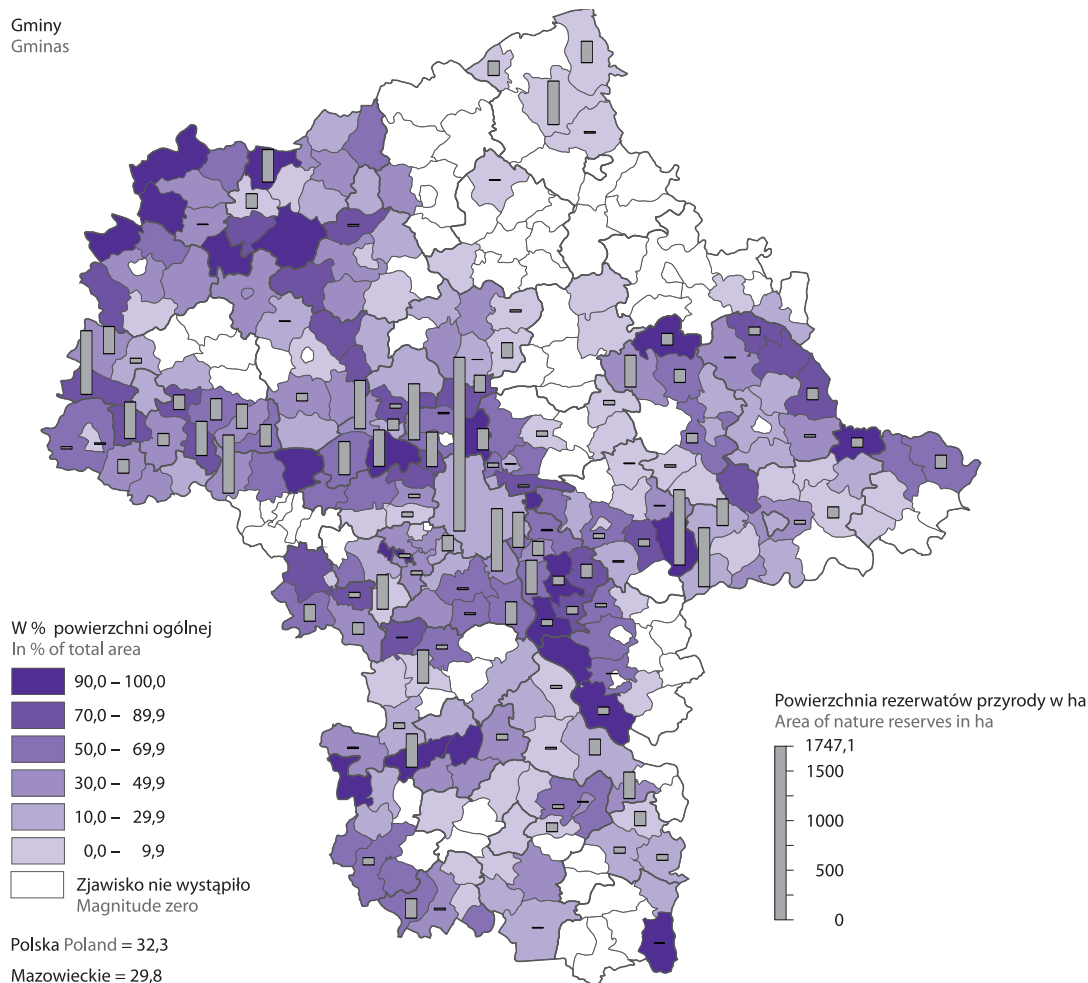
Na koniec 2020 r. powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona stanowiła 29,8% powierzchni województwa. W stosunku do 2010 r. wzrosła o 2,9 tys. ha, powiększyła się również o 1,7 tys. ha. sieć obszarów objętych ochroną w ramach programu Natura 2000. Więcej obszarów zajmują lasy, w 2020 r. wskaźnik lesistości wyniósł 23,4% i w ciągu jedenastu lat wzrósł o 0,7 p. proc.

Obszary prawnie chronione w województwie mazowieckim w 2020 r. zajmowały ogółem 1058,1 tys. ha, stanowią one 29,8% powierzchni ogólnej województwa i 10,5% tej powierzchni w Polsce. Porównując z 2019 r. terenów tych było więcej o 338 ha, a z 2010 r. o 2896 ha. W kraju udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych był nieco wyższy i wynosił 32,3%.

Najwyższy odsetek obszarów prawnie chronionych odnotowano w powiecie otwockim (78,1%), a najniższy – w wyszkowskim (0,1%). Na poziomie gmin udział takich obszarów był jeszcze bardziej zróżnicowany. W województwie mazowieckim w 8 gminach obszary prawnie chronione stanowiły całą powierzchnię tych gmin, natomiast w 68 omawiana forma ochrony nie wystąpiła.

Mapa 15. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 15. Area of special nature value under legal protection in 2020
As of 31 December

Park narodowy – obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Rezerваты przyrody – obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy – obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu – tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Obszary Natura 2000 – obszar utworzony w celu ochrony populacji dziko występujących ptaków, siedlisk przyrodniczych lub zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt; wyznaczony zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej.

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Najwyższą formę ochrony przyrody stanowią parki narodowe. Na terenie województwa mazowieckiego znajduje się 1 park narodowy (Kampinoski Park Narodowy utworzony w 1959 r.) o powierzchni 38,5 tys. ha (12,2% powierzchni parków narodowych w kraju). Położony jest na terenie trzech powiatów, przy czym zdecydowana większość jego powierzchni znajduje się w powiatach warszawskim zachodnim i nowodworskim (86%), a pozostała w sochaczewskim.

Na koniec 2020 r. w województwie zlokalizowanych było 188 rezerwatów przyrody o łącznej powierzchni 19,5 tys. ha. Ich powierzchnia w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 1336 ha, tj. o 7,3%. Największy obszar zajmowały rezerваты leśne i wodne, które łącznie stanowiły 77,5% ogólnej powierzchni rezerwatów w województwie. Ponadto w mazowieckim znajdowało się 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 173,3 tys. ha, z czego 4 częściowo położone były również na terenach sąsiednich województw. Zajmowały one 4,9% ogólnej powierzchni województwa i w większości były zajęte przez lasy (56,0%) oraz użytki rolne (34,1%). Obszary chronionego krajobrazu, z definicji o mniejszych rygorach ochronności, zajmowały 836,7 tys. ha, tj. 23,5% powierzchni województwa. Wyznaczono dotychczas 31 takich obszarów, w tym 2 częściowo położone na terenie innych województw. Od 2010 r. ich ogólna powierzchnia zwiększyła się o 1564 ha, tj. o 0,2%.

Duża część obszarów prawnie chronionych wchodzi w skład Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. W ramach programu Natura 2000, na terenie województwa mazowieckiego wyznaczono dotychczas 18 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków) oraz 62 specjalnych obszarów ochrony siedlisk przyrodniczych, wybranych cennych gatunków roślin i zwierząt (SOO – specjalne obszary ochrony siedlisk). W 2020 r. powierzchnia OSO wyniosła 428,6 tys. ha (12,1% powierzchni ogólnej województwa), a powierzchnia SOO 193,7 tys. ha (5,4%). Od 2010 r. Obszary Natura 2000 w województwie zwiększyły się o 0,3% i stanowiły 7,4% tych obszarów w kraju. Na terenie województwa największe Obszary Natura 2000 specjalnej ochrony ptaków znajdują się w Puszczy Białej, Ostoi Kozienickiej oraz Doliny Dolnego Bugu, natomiast ochrony siedlisk – w Puszczy Kampinoskiej i Ostoi Nadbużańskiej.

Wykres 11. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 11. Area of special nature value under legal protection in 2020 As of 31 December

a Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.
a Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within those areas.

Pozostałe formy ochrony przyrody znajdujące się na terenie województwa to: stanowiska dokumentacyjne zajmujące 0,5 tys. ha, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 5,6 tys. ha oraz użytki ekologiczne – 1,9 tys. ha. Liczba pomników przyrody w województwie mazowieckim na koniec 2020 r. wyniosła 4109 (najwięcej w kraju). W porównaniu z 2019 r. było ich więcej o 35, a z 2010 r. mniej o 166 obiektów. Wśród pomników większość to pojedyncze drzewa (3069), a następnie grupy drzew (688).

Według stanu liczebnego ważniejszych zwierząt chronionych w Polsce w 2020 r. (dane szacunkowe) na terenie województwa najliczniej występował bóbr europejski – 16,9 tys. osobników (11,9% populacji w kraju), wilk – 37 (1,0%), żubr – 7 (0,3% były to osobniki żyjące tylko w ogrodach zoologicznych), cietrzew – 5 (1,8%), ryś – 4 (0,7%).

W 2020 r. w województwie mazowieckim powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej zajmowała 6,9 tys. ha (0,2% powierzchni województwa) i wzrosła od 2010 r. o 527 ha. Większość – 87,8% tych terenów znajdowała się w miastach i pokrywała 2,8% ich powierzchni. Wśród miast na prawach powiatu, najwyższy udział takich terenów w powierzchni ogółem odnotowano w Warszawie – 6,5%.

Lesistość – stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej kraju (danej jednostki terytorialnej: województwa, powiatu, gminy).

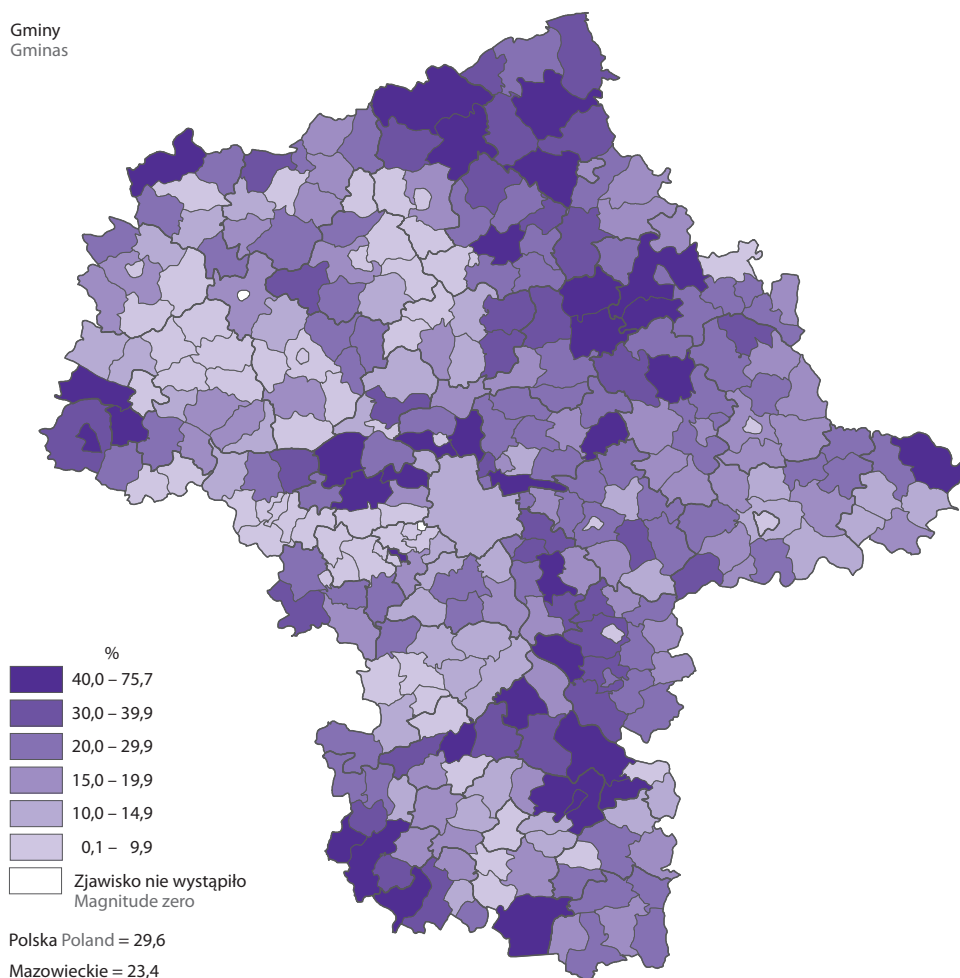
W 2020 r. grunty leśne w województwie mazowieckim zajmowały powierzchnię 845,3 tys. ha, (24,1% powierzchni lądowej), w tym 98,6% stanowiły lasy. W skali roku powierzchnia gruntów leśnych zmniejszyła się o 1,1 tys. ha, natomiast na przestrzeni dziesięciu lat wzrosła o 24,7 tys. ha. Na terenie mazowieckiego znajdowało się 8,9% ogólnej powierzchni gruntów leśnych w Polsce.

Powierzchnia lasów w województwie w 2020 r. wyniosła 833,3 tys. ha. (wobec 808,8 tys. ha w 2010 r.). W strukturze własnościowej dominowały lasy publiczne (55,0%; w kraju – 80,7%). Wśród nich zdecydowaną większość (91,7%) stanowiły lasy znajdujące się w zarządzie Lasów Państwowych.

Wskaźnik lesistości w województwie był mniejszy od krajowego (wynoszącego 29,6%) i ukształtował się na poziomie 23,4%. W stosunku do 2019 r. wskaźnik ten zmniejszył się o 0,1 p. proc., natomiast do 2010 r. był wyższy o 0,7 p. proc. Wskaźnik lesistości wykazuje duże zróżnicowanie w ujęciu terytorialnym. Jego najwyższy poziom odnotowano w gminach: Izabelin (75,7%), Podkowa Leśna (75,1%) oraz Zielonka (73,7%), zaś najniższy w Sokółowie Podlaskim (0,1%). W dwóch gminach (Piastów, Raciąż) nie było lasów.

**Mapa 16. Lesistość w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 16. Forest cover in 2020
As of 31 December

4.6. Odpady przemysłowe i komunalne

4.6. Industrial and municipal waste

W 2020 r. w województwie mazowieckim wytworzono 7,9 mln ton odpadów, z czego 24% stanowiły odpady komunalne. Ilość wytworzonych odpadów zwiększyła się o 3,8% w porównaniu z 2019 r.

Odpady przemysłowe najczęściej były unieszkodliwiane przez wytwórców we własnym zakresie lub przekazywane innym odbiorcom w gospodarowanie. Ilość odpadów przemysłowych składowanych wyniosła blisko 43 mln ton. Odpady komunalne zebrane były z większym udziałem selektywnej zbiórki.

Dane o **odpadach przemysłowych** obejmują pierwsze 19 grup katalogu odpadów i pochodzą od jednostek (zakładów) wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tysiąca ton odpadów, z wyłączeniem odpadów komunalnych, lub posiadających 1 milion ton i więcej odpadów nagromadzonych.

W mazowieckim w 2020 r. było 158 zakładów wytwarzających odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych); w Polsce 1809. Ich liczba zmniejszyła się w ujęciu rocznym o 10 (w kraju o 119). W zakładach tych w ciągu roku wytworzono 6048,0 tys. ton odpadów przemysłowych (6% w skali kraju) pochodzących z różnych gałęzi działalności gospodarczej. Większość została unieszkodliwiona (46,7%) i poddana procesom odzysku (14,3%) przez wytwórców we własnym zakresie. Część odpadów (38,5%) została przekazana innym odbiorcom w gospodarowanie (m.in. do procesu odzysku, unieszkodliwiania), a do czasowego magazynowania przekazano 0,5%. Ilość wytworzonych odpadów przemysłowych zwiększyła się o 2,5% porównując z 2019 r. i o 8,9% z 2010 r.

Tablica 7. Odpady przemysłowe
Table 7. Industrial waste

Wyszczególnienie Specification	2010	2020	
	w tysiącach ton in thousand tonnes		Polska=100 Poland=100
Odpady wytworzone (w ciągu roku) Waste generated (during the year)	5554,1	6048,0	5,5
w tym: of which:			
unieszkodliwione we własnym zakresie conditioned by waste producer on site	.	2825,3	12,9
przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	.	2326,8	3,9
magazynowane czasowo temporarily stored	367,1	32,9	1,3
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^a ; stan w końcu roku) Waste landfilled to date (accumulated ^a ; as of the end of the year)	42099,3	42890,2	2,4

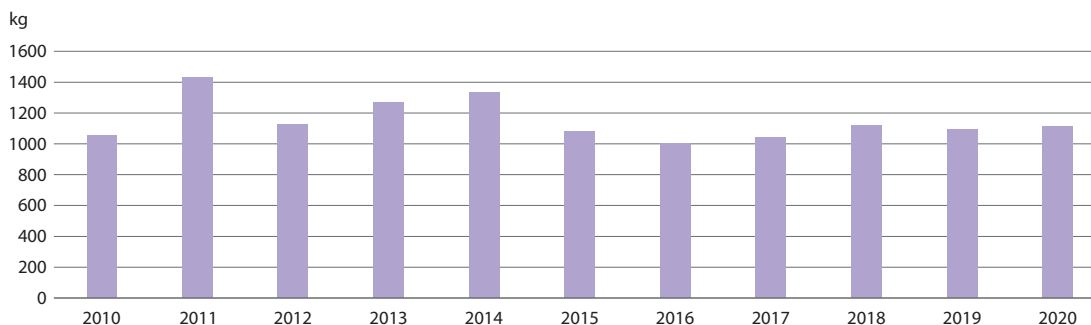
a Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.
a On own landfills (heaps, settling ponds).

Wprowadzona w prawie polskim pięciostopniowa hierarchia gospodarowania odpadami, jako najlepsze postępowanie wskazuje zapobieganie powstawaniu odpadów, a w następnej kolejności ponowne ich użycie oraz recykling. W ostateczności odpady mogą być unieszkodliwiane np. poprzez składowanie.

Według stanu w końcu 2020 r. w województwie mazowieckim ilość odpadów przemysłowych składowanych (nagromadzonych) w obiektach własnych wyniosła 42890,2 tys. ton (2% w skali kraju) i zajmowała łączną powierzchnię 513,1 ha. Ilość odpadów składowanych wzrosła zarówno w stosunku do 2019 r.,

jak i do 2010 r. odpowiednio o 126,0 tys. ton i o 790,9 tys. ton. Zmniejszyła się powierzchnia ich składowania, analogicznie o 4,0 ha i 108,4 ha.

Wykres 12. Odpady przemysłowe wytworzone w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 12. Industrial waste generated during the year per capita

Odpady komunalne – odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Od 2014 r. odpady odebrane od mieszkańców uznawane są za odpady wytworzone ze względu na objęcie od 1 lipca 2013 r. przez gminy systemem gospodarowania odpadami wszystkich właścicieli nieruchomości, wcześniej były to dane szacunkowe.

Tablica 8. Odpady komunalne zebrane selektywnie w ciągu roku
Table 8. Municipal waste collected separately during the year

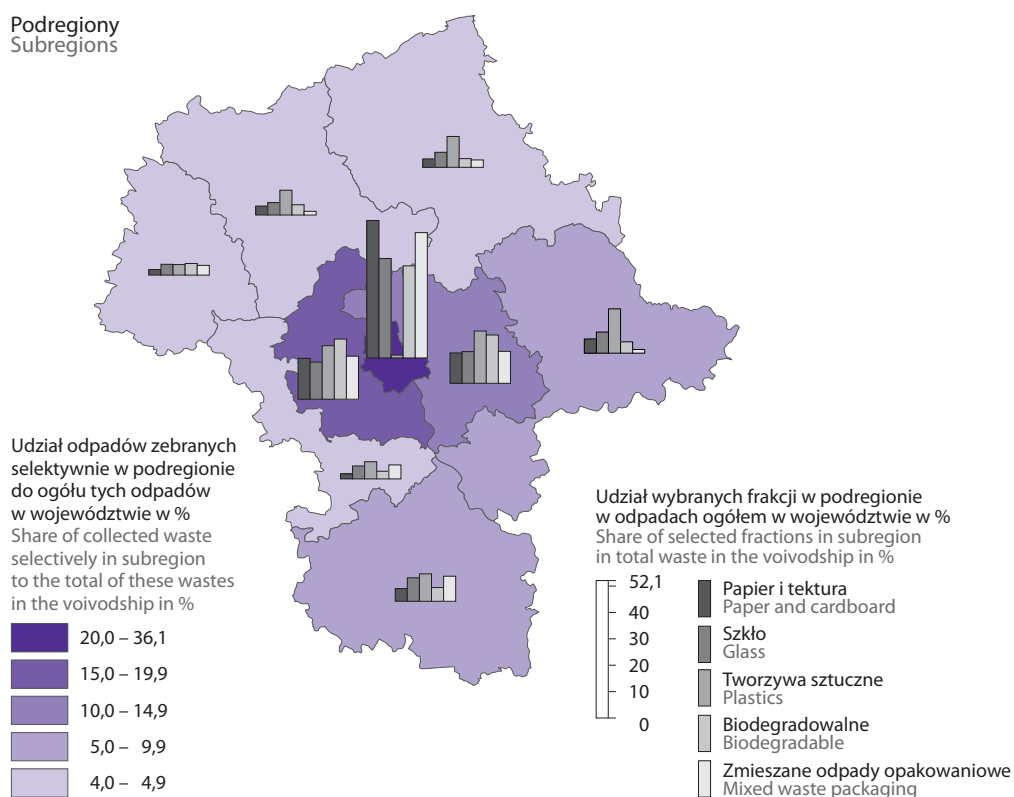
Wyszczególnienie Specification	2010		2020			
	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households		
				w tonach in tonnes	Polska=100 Poland=100	w tonach in tonnes
Ogółem Total	139540,8	82364,6	685930,5	13,8	642737,0	14,0
w tym: of which:						
Papier i tektura Paper and cardboard	40707,2	20964,1	87437,0	17,5	79683,3	18,4
Szkło Glass	24916,1	19661,9	100071,2	13,7	97904,7	14,2
Tworzywa sztuczne Plastics	15108,5	10018,5	45470,8	9,3	41976,4	9,4
Metale Metals	2458,9	1744,7	1525,9	20,6	1344,9	21,4
Tekstylia Textiles	5337,8	5326,5	319,9	8,4	299,2	8,5
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne Waste electrical and electronic equipment	4128,3	3788,0	5005,8	11,5	4777,4	11,4

W 2020 r. w województwie mazowieckim zebrano 1879,2 tys. ton odpadów komunalnych (14% zebranych w kraju). Ich ilość wzrosła w porównaniu z poprzednim rokiem o 8,2%, a z 2010 r. o 19,5%. Zdecydowana większość 1652,3 tys. ton (87,9%) pochodziła z gospodarstw domowych, w stosunku do 2019 r. zebrano ich więcej o 8,7%. Odpady z innych źródeł tzw. usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji stanowiły 12,1% ogółu odpadów komunalnych i było ich o 5,3% więcej niż w 2019 r.

Zwiększa się ilość odpadów zebranych selektywnie. W 2020 r. udział odpadów zebranych selektywnie stanowił 36,5% ogółu odpadów komunalnych, podczas gdy w 2010 r. 8,9%. W strukturze tych odpadów dominujące frakcje to odpady biodegradowalne (32,0%), a następnie zmieszane odpady opakowaniowe (17,1%), szkło (14,6%), papier i tektura (12,7%), wielkogabarytowe (12,1%), tworzywa sztuczne (6,6%). W 2019 r. struktura ta kształtowała się podobnie, zmieniła się natomiast w porównaniu z 2010 r. Dziesięć lat temu frakcjami o dominującym udziale były papier i tektura (29,2%), biodegradowalne (18,6%) oraz szkło (17,9%), a następnie wielkogabarytowe (14,9%) i tworzywa sztuczne (10,8%).

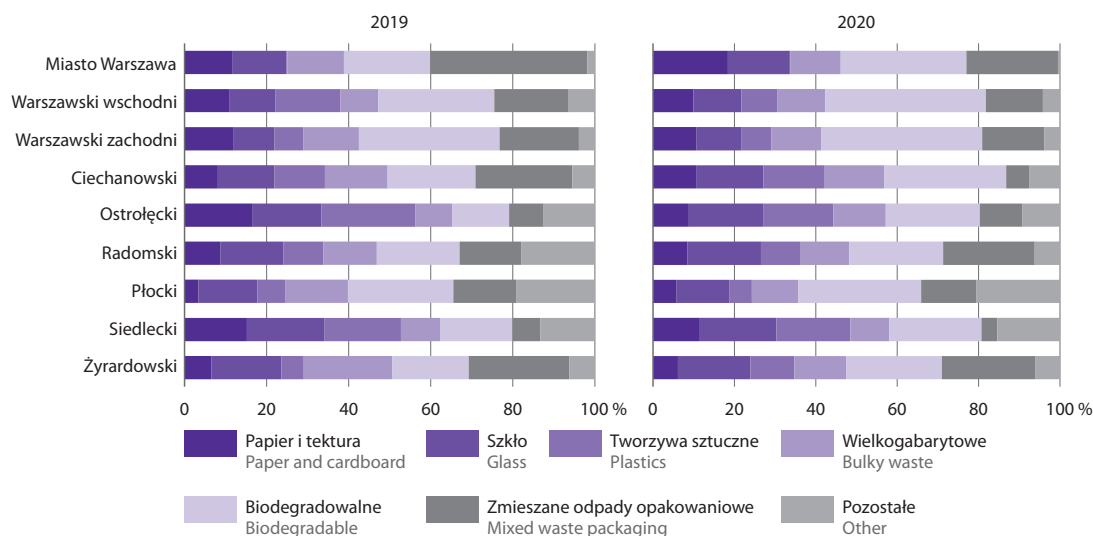
Ponad połowa odpadów z papieru i tektury w województwie została zebrana w podregionie m. Warszawa (52,1%). Szkło – podregion m. Warszawa (37,7%). Tworzywa sztuczne – podregion warszawski zachodni (20,3%). Metale – podregion warszawski zachodni (43,9%) oraz podregion ostrołęcki (28,5%). Tekstylna – podregion siedlecki (53,8%). Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne – podregion siedlecki (19,2%).

Mapa 17. Odpady komunalne zebrane selektywnie w 2020 r.
Map 17. Municipal waste collected separately in 2020

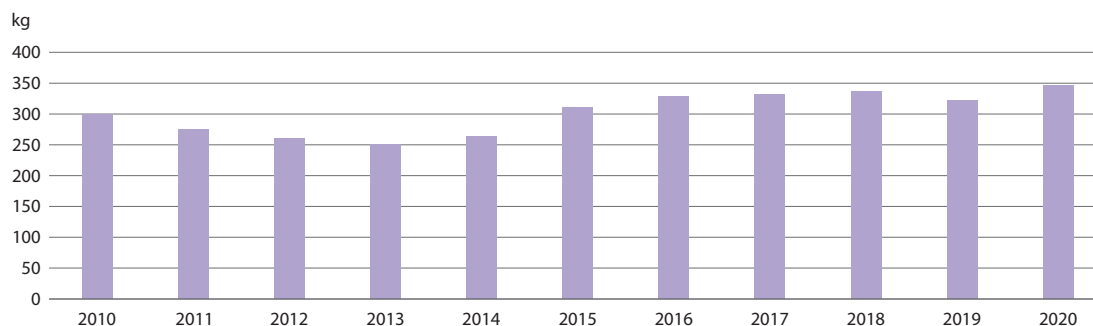

W porównaniu z 2019 r. obserwuje się wzrost udziału odpadów biodegradowalnych we wszystkich podregionach województwa mazowieckiego. Podobnie z frakcją szkła, tylko w podregionie płockim spadł jej udział.

Wykres 13. Odpady komunalne zebrane selektywnie według podregionów
Chart 13. Municipal waste collected separately by subregions

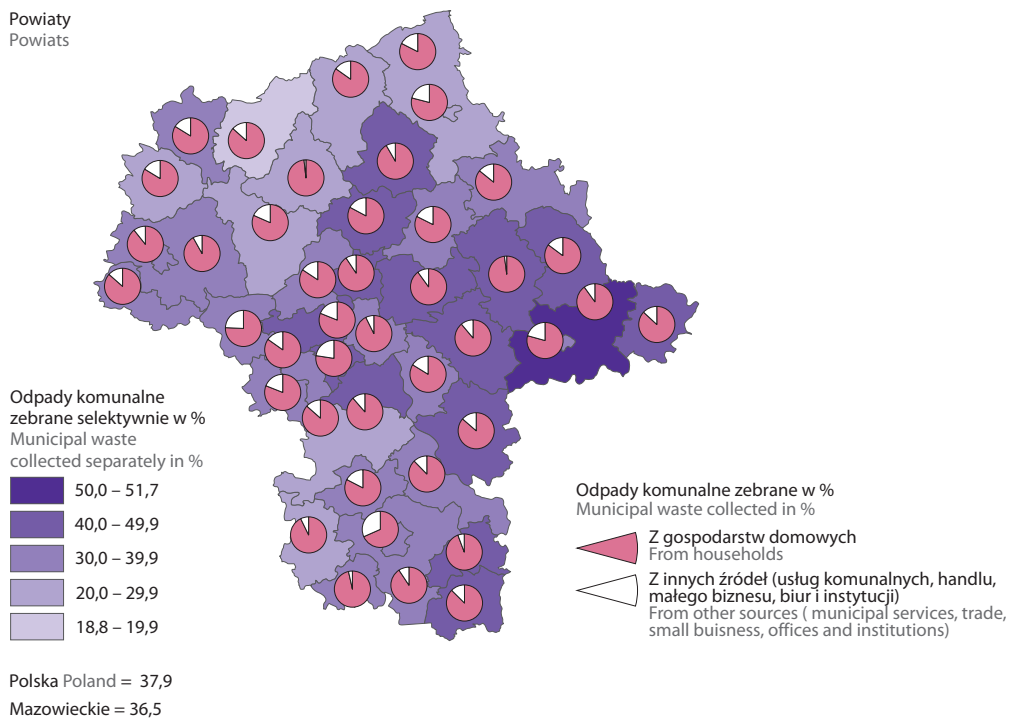
Wykres 14. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku na 1 mieszkańca
Chart 14. Municipal waste collected during the year per capita

Na koniec 2020 r. na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowały 24 składowiska o łącznej powierzchni 157,1 ha (9% tej powierzchni w kraju). W porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się zarówno liczba składowisk (o 46) jak również ich powierzchnia (o 117,8 ha). Na składowiska trafiło 764,4 tys. ton odpadów komunalnych (40,7% ogółu zebranych). W ciągu 2020 r. zakończono eksploatację 2 składowisk o łącznej powierzchni 7,2 ha.

Niepokojącym zjawiskiem jest powstawanie dzikich wysypisk. W ciągu 2020 r. na terenie województwa mazowieckiego zlikwidowane zostały 1033 nielegalne wysypiska, z których zebrano 3,4 tys. ton odpadów komunalnych. W latach 2010–2020 zlikwidowano ich łącznie 15,3 tys., o masie 65,2 tys. ton odpadów. Nadal w województwie na koniec 2020 r. pozostały 163 dzikie wysypiska śmieci o łącznej powierzchni 74,4 tys. m².

Mapa 18. Odpady komunalne zebrane w 2020 r.
Map 18. Municipal waste collected in 2020

Wydatki budżetowe na gospodarkę odpadami przypadające na 1 kg odpadów – wskaźnik jest wyliczany według wzoru:

$$w = x/y$$

w – wydatki budżetowe na gospodarkę odpadami przypadające na jeden kilogram odpadów

x – koszty gospodarki odpadami [tys. zł]

y – ilość zebranych i odebranych odpadów komunalnych [t]

Wzrost wartości wskaźnika oznacza spadek efektywności kosztowej.

W 2020 r. wydatki budżetowe na gospodarkę odpadami przypadające na 1 kg odpadów w mazowieckim wyniosły 1,21 zł; w Polsce – 0,77 zł. Wskaźnik ten był o 0,35 zł wyższy niż w 2019 r., w kraju – o 0,21 zł. Zarówno w 2020 r., jak i w 2019 r. osiągnięta wartość wskaźnika w województwie była najwyższa w skali kraju.

4.7. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska

4.7. Economic aspects of environmental protection

W 2020 r. nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska wyniosły 1626,8 mln zł, a w gospodarce wodnej osiągnęły poziom 394,9 mln zł. W latach 2010–2020 strumień nakładów skierowany był głównie na gospodarkę ściekową i ochronę wód, ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu, a także ujęcia i doprowadzenia wody oraz budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. Większość nakładów sfinansowano w tych latach ze środków własnych inwestora, znacznym źródłem finansowania były też środki z zagranicy.

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska w województwie mazowieckim w 2020 r. wyniosły 1626,8 mln zł (wobec 2381,1 mln zł w 2019 r. i 1267,5 mln zł w 2010 r.). W większości przeznaczone zostały na gospodarkę ściekową i ochronę wód (w 2020 r. 842,1 mln zł) oraz na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu (w 2020 521,2 mln zł). W latach 2010–2020 nakłady na gospodarkę ściekową i ochronę wód stanowiły od 37% do 68% nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska ogółem, natomiast na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu stanowiły od 18% do 51%. Najniższy udział na przestrzeni tych lat miały nakłady na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu, poniżej 2%.

Źródła finansowania nakładów na środki trwałe w ochronie środowiska i gospodarce wodnej:

- **środki własne inwestora;**
- **środki z budżetu** – centralnego, województwa, powiatu, gminy;
- **środki z zagranicy** – kredyty zagraniczne, a także środki bezzwrotne i zwrotne uzyskane w ramach programów międzynarodowych i funduszy pomocowych, w tym z Funduszu Spójności (FS) i funduszy strukturalnych, np. z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), pomocy bilateralnej, ekokonwersji itp., również w przypadkach, gdy inwestycja jest prefinansowana;
- **fundusze ekologiczne** – środki uzyskane z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- **kredyty i pożyczki krajowe** – łącznie z bankowymi (także z Banku Ochrony Środowiska), bez pożyczek i kredytów uzyskanych od Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej;
- **inne środki** – np. środki własne rolników oraz nakłady niesfinansowane (np. niezapłacone faktury).

W 2020 r. głównym źródłem finansowania nakładów na środki trwałe służące ochronie środowiska były środki własne inwestorów (49%). Pozostałe źródła to: kredyty i pożyczki krajowe (15%), środki z zagranicy (14%), fundusze ekologiczne (11%), łącznie środki z budżetu centralnego, województwa, powiatu, gminy (3%), a także inne środki (7%).

Wykres 15. Nakłady^a na środki trwałe według źródeł finansowania w latach 2010–2020 (ceny bieżące)
Chart 15. Outlays^a on fixed assets by source of financing in 2010–2020 (current prices)

a Według lokalizacji inwestycji. b W tym nakłady niesfinansowane.
 a By site location of investment. b Of which non-financed outlays.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2020 r. wyniosły 394,9 mln zł (wobec 392,4 mln zł w 2019 r. i 597,5 mln zł w 2010 r.). W latach 2010–2020 inwestycje skierowane były głównie na ujęcia i doprowadzenia wody oraz budowę i modernizację stacji uzdatniania wody. W 2020 r. na ujęcia i doprowadzenia wody przeznaczono 219,5 mln zł (tj. 56% wszystkich nakładów na gospodarkę wodną), natomiast na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody 140,2 mln zł (35%).

W strukturze finansowania nakładów na środki trwałe w gospodarce wodnej w 2020 r. dominowały środki własne (55%). Pozostałe źródła to: środki z zagranicy (15%), fundusze ekologiczne (12%), łącznie środki z budżetu centralnego, województwa, powiatu, gminy (3%), kredyty i pożyczki krajowe (1%) oraz inne środki, w tym niesfinansowane (14%).

Udział województwa mazowieckiego w nakładach krajowych kształtował się na poziomie 14,2% dla ochrony środowiska (w 2019 r. 19,2%, 2010 r. 11,6%) i 14,8% w przypadku gospodarki wodnej (w 2019 r. 12,2%, 2010 r. 16,8%).

W województwie mazowieckim w 2020 r. w wyniku realizacji inwestycji ochrony środowiska w zakresie ochrony powietrza, zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyniosła 1 tona/rok, cała inwestycja w m.st. Warszawie. Natomiast zdolność urządzeń do redukcji zanieczyszczeń gazowych – 451 ton/rok, w m. Ostrołęce 450 ton/rok i w m.st. Warszawie 1 tona/rok.

Przekazano do eksploatacji 3 zbiorniki dla odpływów, strat, przecieków wód podziemnych o łącznej pojemności 20 m³ (1 w powiecie ostrołęckim i 2 w powiecie węgrowskim). Oddano do użytkowania 2 komunalne oczyszczalnie ścieków typu biologicznego (bez komór fermentacyjnych). Nowo oddane oczyszczalnie zlokalizowane były w powiatach lipskim i płońskim o łącznej przepustowości 812 m³/dobę. Zwiększono przepustowość istniejących oczyszczalni o 4,4 tys. m³/dobę (w tym o 3,5 tys. m³/dobę w oczyszczalniach z podwyższonym usuwaniem biogenów w powiecie ciechanowskim).

Efektom realizacji inwestycji było również przekazanie 427,1 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki (najwięcej w powiecie warszawskim zachodnim 56,0 km) oraz 62,7 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej wody opadowe (najwięcej w powiecie ciechanowskim 17,7 km).

W zakresie gospodarki wodnej w 2020 r. oddano do użytku ujęcia wody o przepustowości 6,8 tys. m³/dobę oraz stacje uzdatniania wody o przepustowości 12,5 tys. m³/dobę. Oddano też do użytku 408,1 km sieci wodociągowej (najwięcej w powiatach mińskim i wołomińskim po 46,6 km) oraz wybudowano lub zmodernizowano 6,9 km obwałowań przeciwpowodziowych (całość w powiecie otwockim).

Tablica 9. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej^a w latach 2010–2020 (ceny bieżące)Table 9. Outlays on fixed assets for environmental protection and water management^a in 2010–2020 (current prices)

Wyszczególnienie Specification	W tysiącach złotych In thousand PLN	Polska=100 Poland=100	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
Ochrona środowiska Environmental protection	16783233,9	13,9	285
w tym: of which:			
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu Protection of air and climate	6183779,5	17,8	105
Gospodarka ściekowa i ochrona wód Wastewater management and protection of waters	8391312,5	13,9	143
Gospodarka odpadami Waste management	1128901,2	8,7	19
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu Protection of biodiversity and landscape	57482,5	3,5	1
Pozostała działalność związana z ochroną środowiska Other activity connected with environmental protection	350327,5	4,8	6
Gospodarka wodna Water management	3900824,2	12,3	66
w tym: of which:			
Ujęcia i doprowadzenia wody Water intakes and systems	2162473,0	16,1	37
Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody Construction and modernisation of water treatment plants	1305302,1	27,3	22

a Według lokalizacji inwestycji. b Średnia wartość z danego okresu.
a By investments locations. b Average value from a given period.

Rozdział 5

Chapter 5

Społeczeństwo

Society

5.1. Kapitał ludzki

5.1. Human capital

Demografia

Demography

Mazowieckie jest największym pod względem powierzchni i liczby ludności województwem w kraju. Ludność województwa stanowi ponad 14% ogółu populacji Polski – oznacza to, że co siódmy mieszkaniec kraju mieszka na Mazowszu. Więcej jest ludności miejskiej niż wiejskiej, a co drugi mieszkaniec mazowieckich miast zamieszkuje w m.st. Warszawie.

Wzrost liczby ludności województwa mazowieckiego notowany w latach 2010–2019 był wynikiem korzystnych tendencji w zakresie ruchu migracyjnego i naturalnego. Wówczas w każdym roku obserwacji rejestrowano więcej zameldowań na pobyt stały niż wymeldowań, ponadto liczba urodzeń przewyższała liczbę zgonów. Mieszkańców zyskały zarówno miasta, jak i wsie. W 2020 r. saldo migracji stałej było dodatnie, natomiast liczba zgonów była wyższa od liczby urodzeń żywych; odnotowano spadek liczby mieszkańców miast oraz niewielki wzrost ludności wiejskiej. W 2021 r. odnotowano spadek liczby mieszkańców województwa mazowieckiego, zarówno w miastach, jak i na wsi. W 2021 r. saldo migracji stałej było dodatnie, natomiast liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń żywych. Przyrost/ubytek ludności był jednak bardzo zróżnicowany terytorialnie. Przybywało mieszkańców w obszarze metropolitalnym Warszawy i strefach podmiejskich dużych miast, a ubywało w miastach subregionalnych i powiatach usytuowanych na krańcach województwa. Niepokojącym zjawiskiem jest powiększanie się obszarów wyludniających się.

Nadal obserwowano negatywne zmiany w strukturze ludności według wieku – wzrósł odsetek populacji w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Zwiększyła się liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat. Pogorszyły się więc relacje międzypokoleniowe między dziadkami i wnukami. Zwiększyła się wartość mediany (wiek środkowy ludności). Wszystko to świadczy o postępującym z roku na rok procesie starzenia demograficznego ludności województwa. Ponadto na Mazowszu (podobnie jak w kraju) utrzymywało się zjawisko depresji urodzeniowej – niska liczba urodzeń (pomimo okresowych wzrostów) nie zapewniała prostej zastępowalności pokoleń. Pozytywnym zjawiskiem była utrzymująca się niska umieralność niemowląt.

W 2021 r. liczba mieszkańców województwa mazowieckiego zmniejszyła się o 5,3 tys. osób (wobec wzrostu o 1,9 tys. osób w roku poprzednim). Współczynnik salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały wyniósł 2,40‰, co w skali roku oznacza wzrost o 0,15 pkt. Zarejestrowano spadek współczynnika przyrostu naturalnego (z minus 1,99‰ do minus 3,61‰). Zanotowano spadek liczby urodzeń żywych na 1000 ludności (z 10,45‰ do 9,95‰) oraz wzrost liczby zgonów (z 12,44‰ do 13,56‰). Współczynnik urodzeń w województwie mazowieckim był wyższy niż średnio w kraju (o 1,26 pkt), natomiast współczynnik zgonów – utrzymywał się na zbliżonym poziomie. Liczba zgonów niemowląt w przeliczeniu na 1000 urodzeń żywych wyniosła 3,39‰ i była o 0,55 pkt niższa niż średnio w kraju.

Szacunki liczby i struktury ludności dla lat międzypisowych sporządza się metodą bilansową, przyjmując wyniki ostatniego spisu powszechnego jako bazę wyjściową do obliczenia danych dla danej gminy z uwzględnieniem liczby urodzeń, zgonów, salda migracji wewnętrznych i zagranicznych (wyjątek stanowi 2015 r., w przypadku którego dla migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.) oraz zmian administracyjnych, jakie miały miejsce w bilansowanym okresie.

Prezentowane dane dotyczą ludności zamieszkałej w danej gminie, tj. liczby ludności zameldowanej na pobyt stały skorygowanej o saldo osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące. Jako bazę wyjściową bilansów przyjęto wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. – według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 grudnia 2011 r.

Mazowieckie jest województwem o największej liczbie ludności. W końcu 2021 r. mieszkało tu 5419,7 tys. osób, co stanowiło 14,2% ogółu ludności Polski. W porównaniu z 2020 r. liczba ludności województwa zmniejszyła się o 5,3 tys. (o 0,1%), a w porównaniu z 2010 r. zwiększyła się o 152,6 tys. (o 2,9%).

W 92 miastach województwa mieszkało 3493,1 tys. osób, tj. 15,4% miejskiej ludności kraju, a na wsi 1926,6 tys. – 12,6% ogółu ludności wiejskiej. W porównaniu z 2020 r. liczba mieszkańców miast zmniejszyła się o 2,1 tys. (o 0,1%), a mieszkańców wsi o 3,2 tys. (o 0,2%). Mazowieckie zurbanizowane jest w stopniu wyższym od przeciętnego w kraju – udział mieszkańców miast w ogólnej liczbie ludności województwa stanowił 64,5% (o 0,1 p. proc. więcej niż przed rokiem), natomiast w kraju – 59,7% (o 0,2 p. proc. mniej).

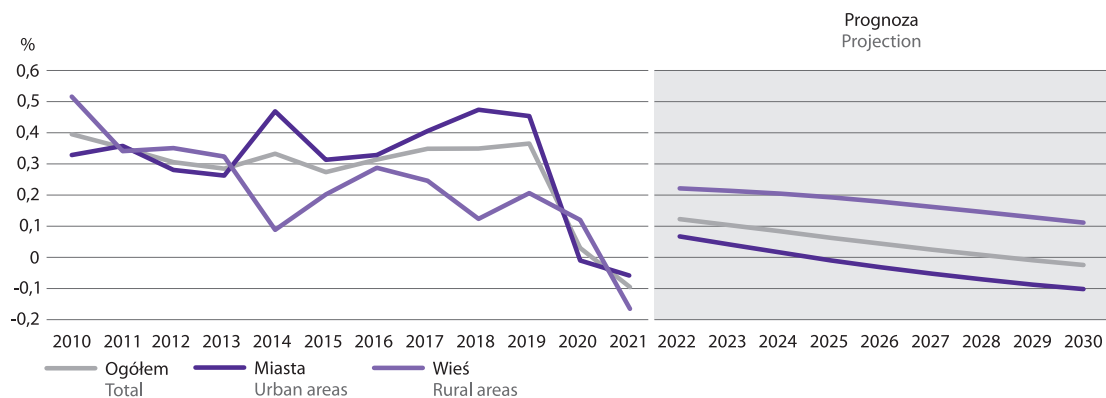
Tablica 10. Ludność
Table 10. Population

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Ogółem (stan w dniu 31 grudnia): w tysiącach Total (as of 31 December): in thousands	5267,1	5349,1	5425,0	5419,7
Polska=100 Poland=100	13,7	13,9	14,2	14,2
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	108,9	109,0	109,0	109,1
Miasta – w % ogółu ludności Urban areas – in % of total population	64,2	64,3	64,4	64,5
Wieś – w % ogółu ludności Rural areas – in % of total population	35,8	35,7	35,6	35,5
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej Population per 1 km ² of total area	148	150	153	152

Największym miastem regionu, a zarazem stolicą kraju i ośrodkiem metropolitalnym rangi europejskiej jest Warszawa, gdzie zamieszkuje co drugi mieszkaniec mazowieckich miast. Na koniec 2021 r. Warszawa liczyła 1795,6 tys. ludności, co stanowiło 33,1% ogółu ludności województwa. W latach 2010–2021 liczba ludności stolicy zwiększyła się o 95,5 tys. Roczne tempo przyrostu zawierało się w przedziale od 0,08% w 2021 r. (przyrost o 1,4 tys. osób) do 0,76% w 2018 r. (przyrost o 13,4 tys. osób).

Gęstość zaludnienia w 2021 r. wynosiła 152 osoby na 1 km² (w kraju średnio 122 osoby); wyższa była w miastach (1563 osoby) niż na wsi (58 osób). Z analizy rozkładu tego wskaźnika na poziomie powiatów wynika, że najmniejsza gęstość zaludnienia wystąpiła w powiecie łosickim (39 osób/km²), a największa – w m.st. Warszawie (3471 osoby/km²).

Wykres 16. Średnioroczne tempo przyrostu/ubytku ludności w latach 2010–2021 oraz w prognozie do 2030 r.
 Chart 16. Average annual population growth/decrease rate in 2010–2021 and in the projection until 2030

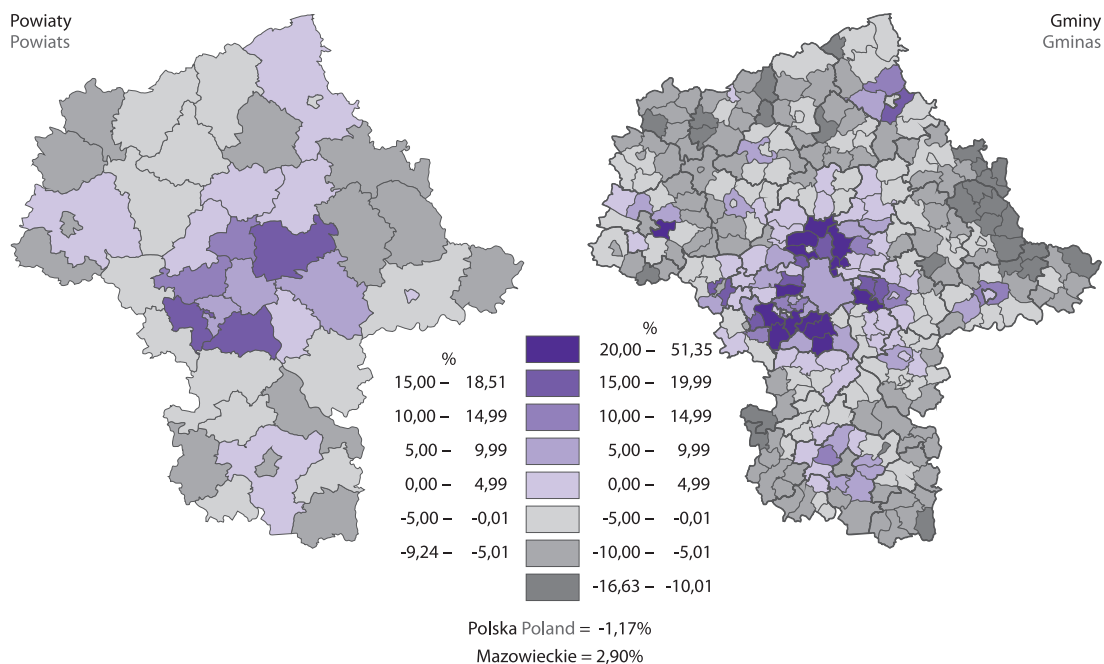

Prognoza na podstawie stanu ludności w dniu 31 grudnia 2013 r., w podziale administracyjnym obowiązującym w dniu 1 stycznia 2014 r.

Relatywnie największy przyrost ludności w porównaniu z 2010 r. wystąpił w powiatach: piaseczyńskim (o 18,5%), wołomińskim (o 16,7%), grodziskim (o 15,9%), legionowskim (o 14,0%), warszawskim zachodnim (o 13,9%) i pruszkowskim (o 8,8%). Z kolei największy ubytek miał miejsce w powiatach: lipskim (o 9,2%), łosickim (o 7,9%), sokołowskim (o 7,6%), przysuskim (o 7,3%), żuromińskim i makowskim (po 7,1%). Rozpiętość między powiatem o największym przyroście i powiatem o największym ubytku wyniosła 27,7 p. proc. W skali gmin dysproporcje były dużo większe – rozpiętość osiągnęła 68,0 p. proc.; największy przyrost ludności wynosił 51,4% (gmina wiejska Lesznowola, powiat piaseczyński), a największy ubytek – 16,6% (gmina wiejska Sterdyń, powiat sokołowski).

Mapa 19. Zmiana liczby ludności w latach 2010–2021
 Stan w dniu 31 grudnia

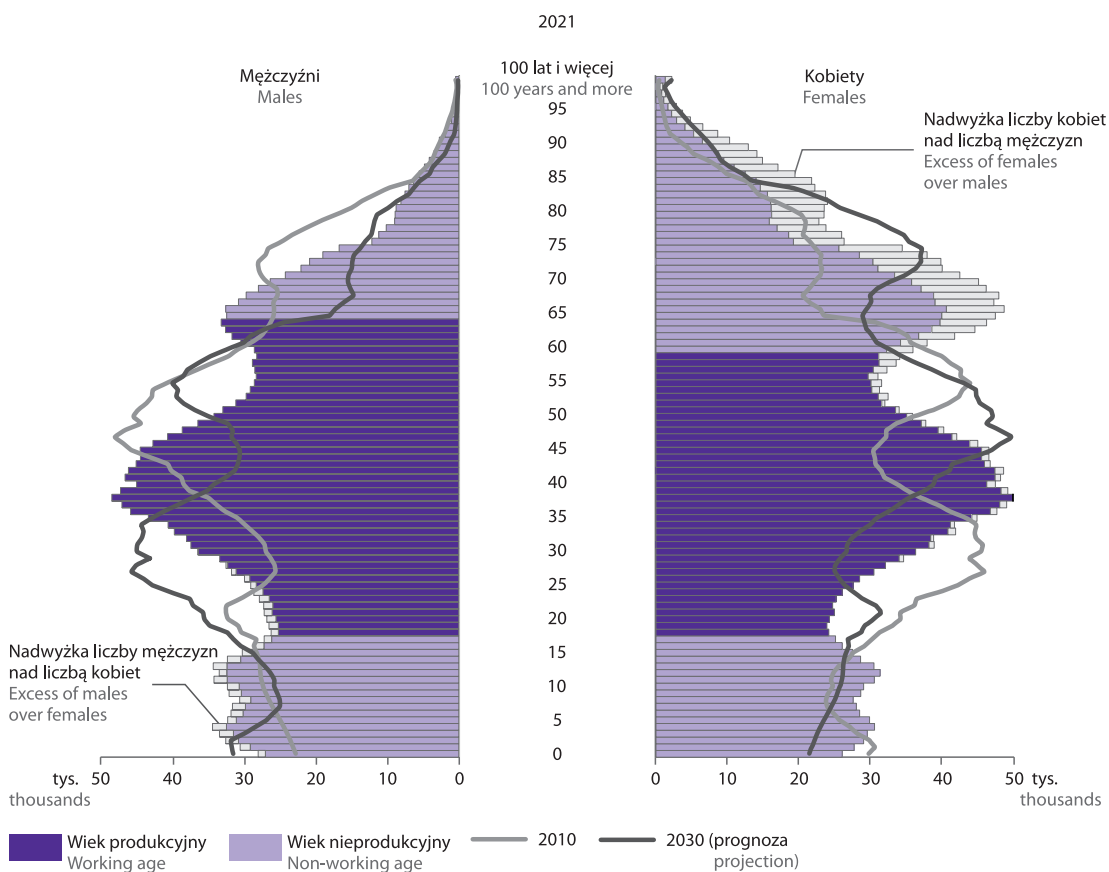
Map 19. Population changes in 2010–2021
 As of 31 December

W województwie mazowieckim struktura ludności według płci charakteryzuje się liczebną przewagą kobiet. W końcu 2021 r. populacja kobiet liczyła 2827,2 tys. i była o 234,8 tys. większa od populacji mężczyzn. Podobnie jak w latach wcześniejszych kobiety stanowiły ponad 52% ogółu ludności województwa, a współczynnik feminizacji określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn kształtował się nadal na poziomie 109 kobiet (w miastach 114; na wsi 101). Wskaźnik ten jest zróżnicowany pod względem wieku. W 2021 r. we wszystkich rocznikach poniżej 29 roku życia występowała liczebna przewaga mężczyzn (przeciętnie na 100 przypadają 95 kobiet). W rocznikach starszych (z wyjątkiem ludności w wieku 30 lat) miała miejsce nadwyżka liczby kobiet nad mężczyznami, przy czym w kolejnych, coraz to starszych grupach wieku przewaga liczebna kobiet zwiększała się. W grupie wieku 85 lat i więcej współczynnik feminizacji osiągnął wartość 245. Na wsi nadwyżka liczby mężczyzn utrzymywała się we wszystkich rocznikach poniżej 63 roku życia, natomiast w miastach – poniżej 27 roku.

Wykres 17. Ludność według płci i wieku
Stan w dniu 31 grudnia

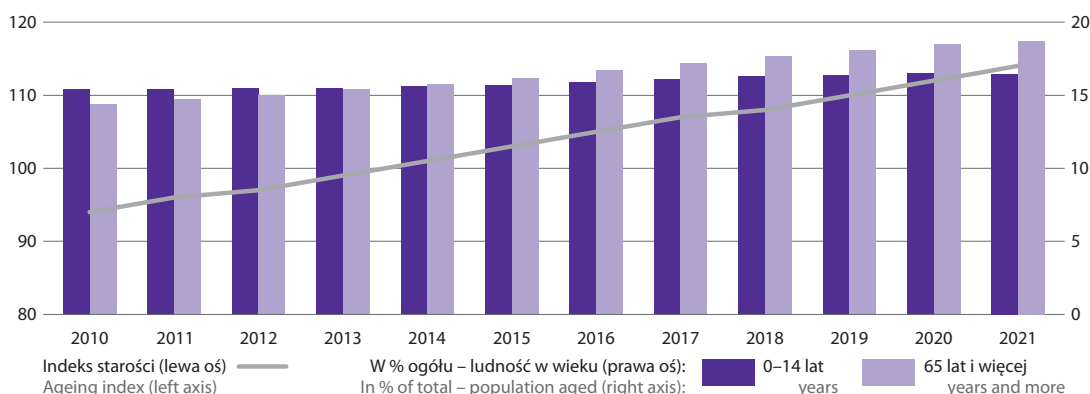
Chart 17. Population by sex and age
 As of 31 December

Z każdym rokiem ludność województwa mazowieckiego (także kraju) nieznacznie się starzeje. Nieprzerwanie obserwowany jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co jest rezultatem m.in. zasilania w kolejnych latach tej grupy wieku przez roczniki osób urodzonych w wyżym demograficznym lat 50. XX wieku. W latach 2010–2021 w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku udział tej populacji zwiększył się z 17,7% do 22,2%. W końcu 2021 r. liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wynosiła 1203,1 tys. i była o 270,4 tys. (o 29,0%) większa niż w 2010 r. Co roku ubywało natomiast ludności w wieku produkcyjnym – jej odsetek zmniejszył się z 63,5% do 58,3%, a liczebność z 3347,0 tys. do 3160,1 tys. Liczba dzieci i młodzieży w wieku 0–17 lat (w wieku przedprodukcyjnym) do 2012 r. zmniejszała się, a od 2013 r. stopniowo wzrastała, jednak udział tej grupy w ogólnej liczbie ludności zaczął wzrastać dopiero od 2015 r. (z 18,6% do 19,5%; w 2010 r. wynosił 18,7%). W 2021 r. było 1056,5 tys. osób w wieku przedprodukcyjnym, tj. o 69,1 tys. (o 7,0%) więcej niż w 2010 r.

Jednym z mierników stopnia zaawansowania procesu starzenia się ludności jest wskaźnik starości demograficznej. Zgodnie z rekomendacjami ONZ społeczeństwo, w którym udział osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem przekracza 6% można nazwać starym. W województwie mazowieckim już w 1970 r. zanotowano wyższy odsetek (9,5%). W 2010 r. wskaźnik starości wynosił 14,4% i w ciągu jedenastu lat zwiększył się do 18,8%, a liczebność tej grupy ludności wzrosła o 34,4% (do 1021,6 tys. osób). Pogorszyły się proporcje między najmłodszymi a najstarszymi generacjami. Świadczy o tym wzrost wartości indeksu starości, który ilustruje liczbowe relacje między pokoleniem dziadków i wnuków. O ile w 2010 r. na 100 dzieci w wieku 0–14 lat przypadają 94 osoby w wieku 65 lat i więcej, to w 2021 r. było to już 114 osób. Odnosząc omówione miary do przeciętnych wartości dla kraju, można powiedzieć, że w analizowanym okresie proces starzenia się ludności województwa mazowieckiego charakteryzował się mniejszą dynamiką. W Polsce w latach 2010–2021 udział osób starszych w ogólnej liczbie ludności zwiększył się z 13,5% do 19,0%, a liczebność tej populacji wzrosła o 39,6%, ponadto indeks starości wzrósł z 89 do 124.

Wykres 18. Indeks starości
Chart 18. Ageing index

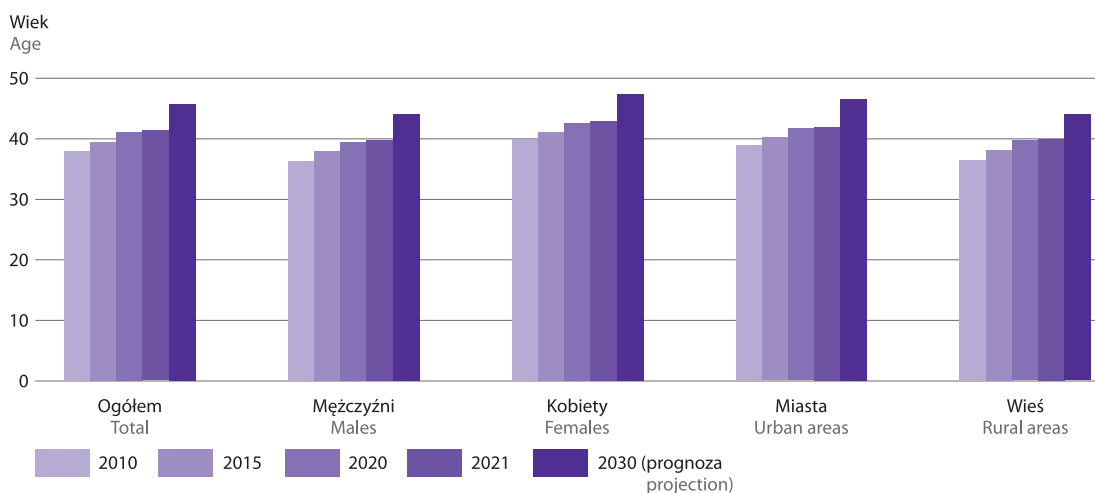
Ważną miarą procesu starzenia się ludności, zwłaszcza z punktu widzenia potrzeb w zakresie usług pielęgnacyjnych i zdrowotnych, jest wskaźnik starzenia podwójnego. Określa on udział osób sędziwych (powyżej 84 lat) w populacji osób starszych (w wieku 65 lat i więcej). W latach 2010–2016 wartość tego wskaźnika sukcesywnie zwiększała się z 11,0% do 13,4%, a od 2017 r. stopniowo malała do 12,4% w 2021 r. W kraju wskaźnik ten był niższy – zawierał się w przedziale 10,0–11,8%.

Istotne znaczenie w analizie sytuacji osób starszych ma współczynnik wsparcia międzypokoleniowego, określający relację pomiędzy osobami najstarszymi a ich potencjalnymi dziećmi. Współczynnik ten (nazywany również współczynnikiem wsparcia rodziców) wskazuje ile osób w wieku 85 lat i więcej przypada na 100 osób w wieku 50–64 lata. W latach 2010–2021 w województwie mazowieckim (a także w kraju) obserwowano systematyczny wzrost tego współczynnika. O ile w 2010 r. na 100 osób w wieku 50–64 lata przypadało ponad 7 osób sędziwych, to w 2021 r. było to ponad 13 osób (w Polsce odpowiednio: ponad 6 i ponad 11 osób). Wraz ze wzrostem tego współczynnika maleją szanse na zapewnienie nieformalnej opieki najstarszym osobom.

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności – parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Kolejnym miernikiem stopnia zaawansowania procesu starzenia się ludności jest mediana wieku. Przyjęto się oznaczać społeczeństwa jako stare demograficznie, gdy wartość mediany jest w przedziale 30–34 lata. Można więc powiedzieć, że mieszkańcy województwa mazowieckiego (a także Polski) są społeczeństwem bardzo starym demograficznie. W 2021 r. mediana wieku mieszkańców Mazowsza wyniosła 41,5 lat, tj. o ponad 3 lata więcej niż w 2010 r. Wiek środkowy dla mężczyzn to 39,9 lat, a dla kobiet – 43,0 lata (w 2010 r. odpowiednio: 36,4 i 40,1 lat). Ludność zamieszkała na wsi jest przeciętnie o 2 lata młodsza od ludności miast, gdzie mediana wynosiła 42,1 lat. Przeciętne wartości mediany dla kraju są nieznacznie wyższe.

Wykres 19. Mediana wieku ludności
Chart 19. Median age of population

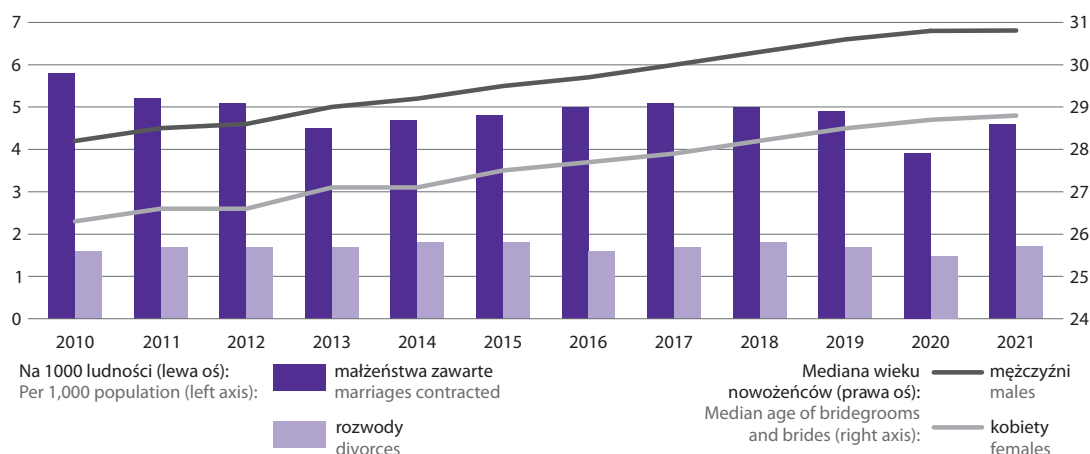

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 czerwca).

W województwie mazowieckim w latach 2010–2021 największą liczbę nowo zawartych związków małżeńskich odnotowano w pierwszym roku analizy (30,5 tys.). Do roku 2013 obserwowany był coroczny ubytek małżeństw (do 24,1 tys.), a następnie do roku 2018 – powolny ich wzrost (do 27,2 tys.). W 2021 r. związek małżeński zawarło 25,0 tys. par, tj. o 3795 więcej niż rok wcześniej. Współczynnik małżeństw wyniósł 4,61‰ (wobec 3,90‰ w 2020 r.). W miastach zarejestrowano 16,1 tys. małżeństw, tj. o 18,5% więcej niż przed rokiem, a na wsi – 8,9 tys., tj. o 16,8% więcej. Częstość zawierania małżeństw w miastach jest niższa niż na wsi, w 2021 r. – wskaźnik natężenia małżeństw wyniósł odpowiednio 4,60‰ i 4,62‰. Odnosząc dane wojewódzkie do danych ogólnopolskich można powiedzieć, że w latach 2010–2021 częstość zawierania małżeństw do 2016 r. była niższa niż średnio w kraju, a w kolejnych latach wyższa.

W 2021 r. małżeństwa wyznaniowe (tj. zawarte w kościołach lub związkach wyznaniowych i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego) stanowiły 56,3% zawieranych prawnie związków (na wsi było to 67,9%). Wśród nowo zawartych związków 78,9% to małżeństwa pierwsze, tj. panien z kawalerami (na wsi – 83,1%). Sukcesywnie podwyższa się wiek nowożeńców. Obecnie mężczyźni najczęściej żenią się będąc w wieku 30 lat (w 2021 r. mediana wieku wyniosła 30,8 lat), a kobiety „przed trzydziestką” (wiek środkowy – 28,8 lat).

Wykres 20. Małżeństwa zawarte i rozwody
Chart 20. Marriages contracted and divorces

W latach 2010–2021 liczba rozwodów w województwie mazowieckim corocznie przekraczała 8 tys. Zdecydowana większość rozwodów dotyczyła małżeństw zamieszkujących w miastach (76–81% ogółu), przy czym zauważalny był wzrost odsetka rozwodów orzekanych wobec par mieszkających na wsi – od 2012 r. przekracza on 20%. W 2021 r. sądy orzekły rozwód wobec 9,1 tys. par małżeńskich, tj. o 1000 więcej niż rok wcześniej. Współczynnik rozwodów obniżył się o 0,19 pkt do 1,68‰. W miastach częstość rozwodów była większa niż na wsi – współczynnik wyniósł 2,07‰ wobec 0,97‰. Wśród rozwiedzionych małżeństw 58,3% wychowywało 7,9 tys. nieletnich dzieci (w wieku poniżej 18 lat). Najczęściej sąd orzeka o wspólnym wychowywaniu dzieci przez rozwiedzionych małżonków (w 2021 r. 79,8% przypadków). Tylko w nielicznych przypadkach dziecko powierzano rodzinie zastępczej lub placówce wychowawczej (0,8%).

W województwie mazowieckim (w kraju do 2020 r.) obserwuje się spadek liczby separacji orzekanych przez sądy. W latach 2010–2021 ich liczba zmniejszyła się z 366 w 2011 r. do 70 w 2021 r. W ostatnim roku analizy separacje orzeczone wobec małżonków mieszkających w miastach stanowiły 74,3% ogółu.

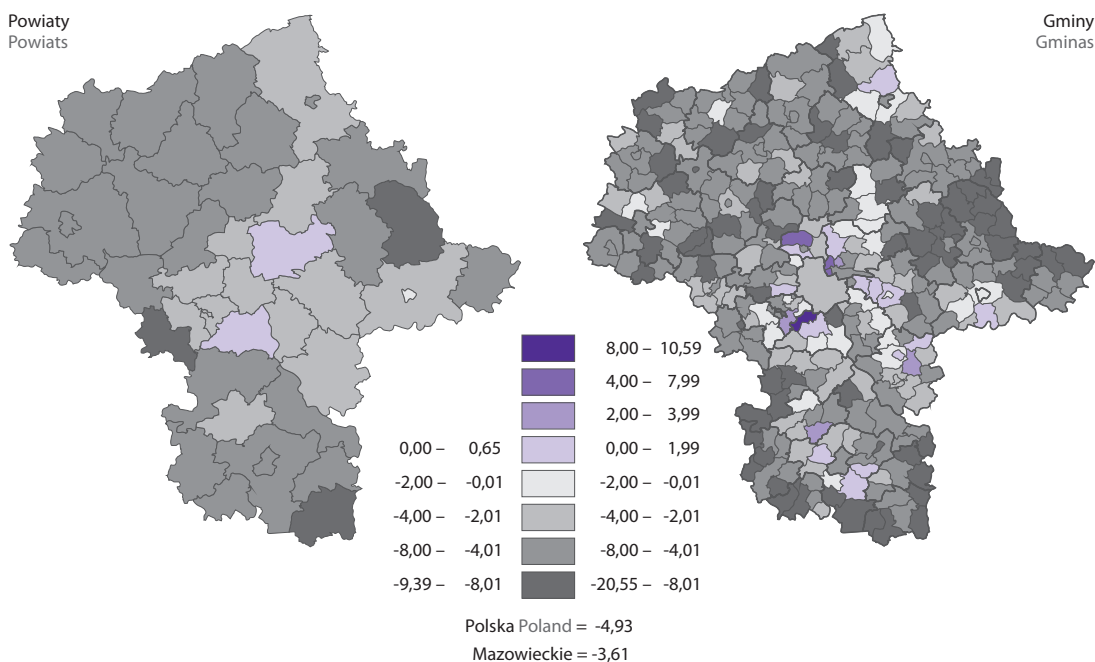
Przyrost naturalny ludności – różnica między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów.

W województwie mazowieckim w latach 2010–2019 obserwowano dodatni przyrost naturalny (w kraju od 2013 r. przyrost był ujemny). Najwyższe jego natężenie wystąpiło w 2010 r. – wówczas, w wyniku bilansu urodzeń i zgonów, na każde 10 tys. ludności przybyło przeciętnie 14 osób. W 2021 r. przyrost naturalny był ujemny – w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców ubyło 36 osób. Przyrost naturalny ludności Mazowsza zapewniany był przede wszystkim przez ludność zamieszkującą w miastach, gdzie co roku z tego tytułu przybywało od 4 do 18 osób na 10 tys. ludności (w 2021 r. ubyło ponad 32 osoby). Na obszarach wiejskich współczynnik przyrostu naturalnego raz był dodatni, a raz ujemny – największy przyrost odnotowano w 2010 r. (7 osób na 10 tys. ludności), a największy ubytek w 2021 r. (42 osoby).

Na koniec 2021 r. ujemny przyrost naturalny wystąpił w 40 powiatach. Najniższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie lipskim (-9,39‰). Dodatni przyrost naturalny wystąpił w 2 powiatach (wołomińskim – 0,65‰ i piaseczyńskim – 0,42‰).

Różnice współczynnika przyrostu/ubytku naturalnego występują w ujęciu gminnym – w 2021 r. od przyrostu w wysokości 10,59‰ w gminie wiejskiej Lesznówola (powiat piaseczyński) do ubytku naturalnego wynoszącego -20,55‰ w gminie wiejskiej Pacyna (powiat gostyniński). Przyrost naturalny ludności wystąpił tylko w 20 gminach województwa.

Mapa 20. Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r.
Map 20. Natural increase per 1,000 population in 2021

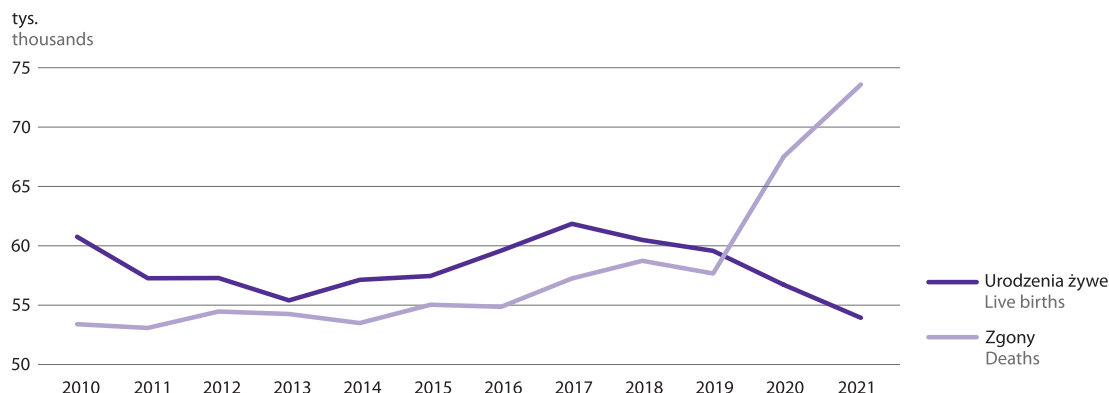
Dane o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) zostały obliczone zgodnie z kryteriami definicji urodzenia i zgonu noworodka – rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO).

W województwie mazowieckim w latach 2010–2021 wzrost liczby urodzeń żywych w skali roku wystąpił w latach 2012 oraz 2014–2017. A zatem rok 2021 był kolejnym, w którym odnotowano spadek liczby urodzeń. O ile w 2020 r. zarejestrowano 56,7 tys. urodzeń żywych, to w 2021 r. – 53,9 tys. (o 2781 mniej). Współczynnik urodzeń żywych obniżył się o 0,50 pkt do 9,95‰; w miastach wyniósł 10,21‰, a na wsi 9,49‰. Mniejsze natężenie urodzeń na wsi niż w miastach nieprzerwanie obserwuje się od 2014 r. W każdym roku analizowanego okresu notowana na Mazowszu liczba urodzeń żywych na 1000 ludności była większa od średniej w kraju.

W województwie mazowieckim (podobnie jak w kraju) niska liczba urodzeń nie zapewnia prostej zastępowalności pokoleń. W 2021 r. współczynnik dzietności wyniósł 1,49 (w kraju 1,32), co oznacza, że na 100 kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat) przypadają 149 urodzonych dzieci (w miastach – 153, a na wsi – 141). Optymalna wielkość tego współczynnika, określana jako korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego, to 2,10–2,15, tj. gdy w danym roku na 100 kobiet w wieku 15–49 lat przypada średnio co najmniej 210–215 urodzonych dzieci.

Sukcesywnie podwyższa się wiek matek i ojców nowo narodzonych dzieci. W 2021 r. w województwie mazowieckim odsetek kobiet i mężczyzn (o ustalonym wieku), którzy zostali rodzicami w wieku 30 lat i więcej dotyczył ponad 60% kobiet i ponad 73% mężczyzn, podczas gdy w 2010 r. odpowiednio – ponad 45% i ponad 60%. Mediana wieku matek rodzących dziecko wzrosła z 29 do 31 lat. Systematycznie rośnie odsetek urodzeń pozamażeńskich. O ile w 2010 r. z takich związków urodziło się 16,6% dzieci, to w 2021 r. – 23,5%. Odsetek dzieci urodzonych ze związków pozamażeńskich jest wyższy w miastach niż na wsi (w 2021 r. wyniósł odpowiednio 25,5% i 19,6%).

Wykres 21. Ruch naturalny ludności
Chart 21. Vital statistics of population

W województwie mazowieckim w latach 2010–2021 liczba zgonów corocznie przekraczała 50,0 tys. (od 53,1 tys. w 2011 r. do 73,5 tys. w 2021 r.). Zgony rejestrowane w miastach stanowiły 64,1% ogółu, przy czym umieralność w miastach była mniejsza niż na wsi. W 2021 r. zmarło o 5963 więcej osób niż przed rokiem. Współczynnik umieralności wyniósł 13,56‰ (wobec 12,44‰ w 2020 r.); w miastach – 13,48‰, a na wsi – 13,69‰. Ponad 51% zmarłych osób stanowili mężczyźni. Mediana wieku osób zmarłych wyniosła 78 lat (w kraju 76 lat), dla mężczyzn było to 72 lata, natomiast dla kobiet 83 lata. Głównymi przyczynami zgonów (tak samo jak w kraju) są choroby układu krążenia i choroby nowotworowe, powodujące ponad 50% wszystkich zgonów. W latach 2010–2019 odsetek zgonów w wyniku chorób nowotworowych utrzymywał się na zbliżonym poziomie, stanowiąc 25–27% ogółu; w 2020 r. wyniósł 22,5%. Zmalał również udział zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia: z ponad 47% w 2012 r. do ponad 28% w 2020 r. Zauważalny jest wzrost odsetka zgonów w wyniku chorób układu oddechowego (z 6,5% do 8,5%); w 2020 r. – 7,5%. W 2020 r. z powodu COVID-19 zmarło 7,4% ludności.

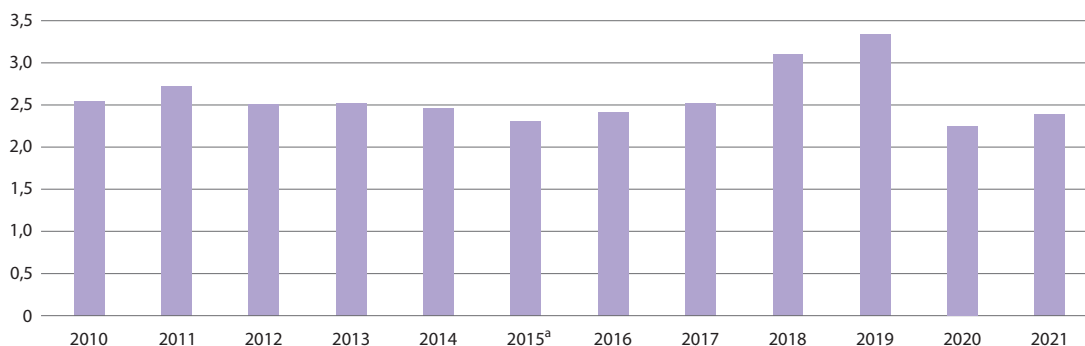
W latach 2010–2021 wśród ogółu województw mazowieckie charakteryzowało się jednym z najniższych poziomów umieralności niemowląt. Od 2013 r. (w Polsce od 2016 r.) na 1000 urodzeń żywych nieprzerwanie przypada mniej niż 4 zgony dzieci w wieku poniżej 1 roku życia. W 2021 r. zarejestrowano 183 zgony niemowląt, czyli o 4 więcej niż przed rokiem. Współczynnik umieralności zwiększył się o 0,23 pkt do 3,39‰. W miastach współczynnik ten był wyższy niż na wsi i wyniósł 3,56‰ wobec 3,07‰. Najczęstszą przyczyną zgonów niemowląt (50,8% w 2020 r.) są stany chorobowe powstające w okresie okołoporodowym, czyli w późnym okresie trwania ciąży matki oraz w ciągu pierwszych 6 dni życia noworodka. W 2021 r. z ogółu zmarłych niemowląt 75% umarło w wieku noworodkowym, czyli w wieku do 4 tygodni (poniżej 28 dni), przy czym 54% w ciągu pierwszego tygodnia życia.

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w połączeniu z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne). W ramach migracji wewnętrznych ludności rozróżnia się ruch międzywojewódzki, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego województwa oraz ruch wewnątrzwojewódzki, tj. zmiany miejsca zamieszkania osób w granicach tego samego województwa.

Saldo migracji – różnica między napływem i odpływem ludności w danej jednostce administracyjnej (terytorialnej).

Na podstawie krajowej statystyki migracji można powiedzieć, że od kilkunastu lat roczny napływ ludności do województwa mazowieckiego na pobyt stały (z innych województw i z zagranicy) przekracza wielkość odpływu (do innych województw i za granicę), co powoduje, że saldo migracji jest dodatnie. W latach 2010–2021 różnica między napływem migracyjnym a odpływem w ruchu międzywojewódzkim wyniosła 153,1 tys. osób, a w ruchu zagranicznym – 13,2 tys. Wśród ogółu województw przyrost ludności z tytułu dodatniego salda migracji występował jeszcze w dolnośląskim, małopolskim, pomorskim i wielkopolskim, przy czym w mazowieckim był relatywnie najwyższy. W 2021 r. na Mazowszu nadwyżka liczby osób, które zameldowały się na pobyt stały nad liczbą osób, które wymeldowały się wyniosła 13,0 tys. Na każde 10 tys. ludności przybyły przeciętnie 24 osoby; w miastach 9, a na wsi 51 osób (przed rokiem odpowiednio: 22, 13 i 39 osób).

Wykres 22. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności
Chart 22. Net migration for permanent residence per 1,000 population

a Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r.
a In calculating the total net migration in case of the international migration data for 2014 was adopted.

W 2021 r. w województwie mazowieckim odnotowano 69,9 tys. zameldowań na pobyt stały oraz 59,0 tys. wymeldowań (w ruchu wewnątrz- i międzywojewódzkim). W miastach zarejestrowano 39,5 tys. zameldowań, a na wsi – 30,4 tys. Odpływ migracyjny w miastach województwa dotyczył 38,0 tys. osób, z których 20,7 tys. (54,5%) wyprowadziło się na wieś, natomiast wymeldowania zarejestrowane na wsi dotyczyły 21,0 tys. osób, z których 12,4 tys. (59,0%) przeniosło się do miast. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym wyniosło 10,8 tys. osób; średnio na 10 tys. ludności przybyło 20 osób. Miasta zyskały 1,5 tys. mieszkańców, a wsie – 9,4 tys. W przeliczeniu na 10 tys. ludności w miastach przybyło przeciętnie 4 osoby, natomiast na wsi – 49 osób.

Zdecydowana większość przemieszczeń odbywała się w ruchu wewnątrzwojewódzkim, stanowiąc odpowiednio 70,1% ogółu napływu i 83,0% ogółu odpływu migracji wewnętrznych na pobyt stały. W ramach migracji wewnątrz województwa przemieściło się 49,0 tys. osób, przy czym odpływ stałych mieszkańców miast na wieś (18,2 tys. osób) przewyższył napływ stałych mieszkańców wsi do miast (10,6 tys. osób). Saldo migracji w miastach, które od dłuższego czasu jest ujemne, w 2021 r. wyniosło minus 7,6 tys. osób.

W przypadku migracji międzywojewódzkich zarejestrowano 20,9 tys. zameldowań na pobyt stały z innych województw i 10,1 tys. wymeldowań do innych województw. Najwięcej osób napływających do województwa mazowieckiego z innych regionów Polski przybyło z województwa lubelskiego (4,6 tys. osób; 21,9%), a w następnej kolejności z województw: łódzkiego, podlaskiego, warmińsko-mazurskiego i świętokrzyskiego (łącznie 7,6 tys. osób). Osoby opuszczające województwo mazowieckie najczęściej osiedlały się w województwie lubelskim, pomorskim, łódzkim i warmińsko-mazurskim – łącznie 4,6 tys. osób. Na 10 tys. mieszkańców województwa mazowieckiego przypadło średnio 39 osób, które osiedliły się tu na stałe oraz 19 osób, które wyjechały do innych województw i wymeldowały się z pobytu stałego.

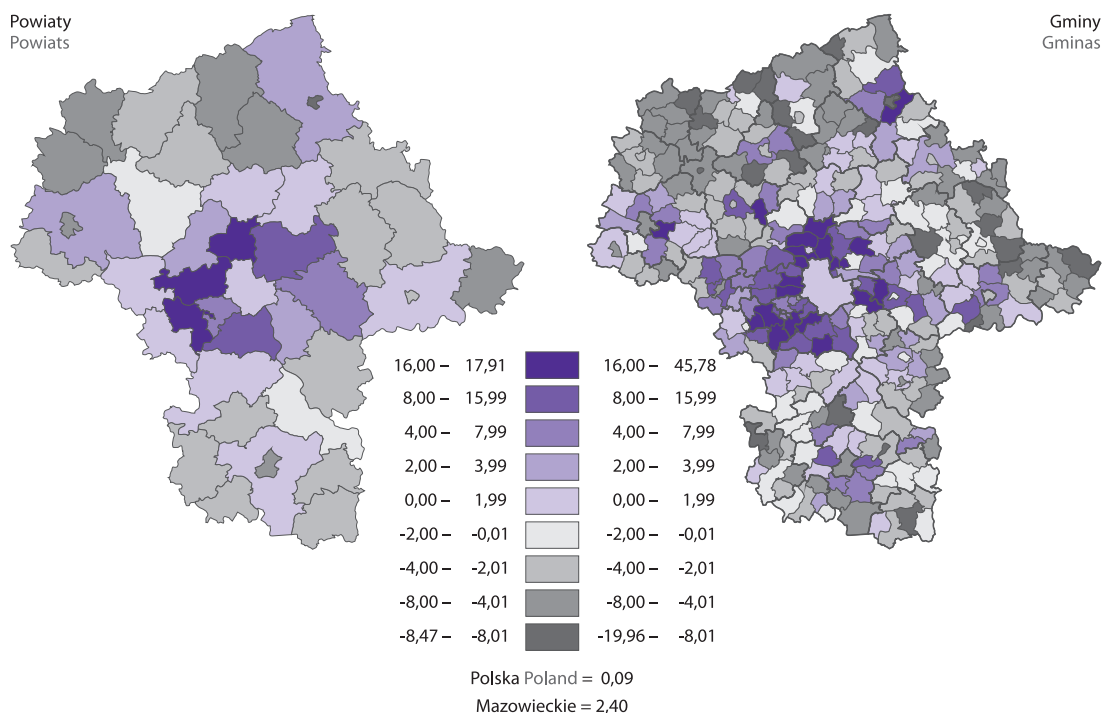
W ramach migracji zagranicznych do województwa mazowieckiego przybyło 2,8 tys. osób (najwięcej z Ukrainy i Białorusi – 45,1%), a wyjechało za granicę 0,6 tys. (najwięcej do Wielkiej Brytanii i Niemiec – 39,0%). W wyniku nadwyżki imigrantów nad emigrantami liczba mieszkańców województwa zwiększyła

się o 2,2 tys. osób; średnio na 10 tys. ludności przybyły 4 osoby. W miastach odnotowano wzrost o 1,7 tys. osób, a na wsi – o 0,5 tys. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców miast i wsi przybyło odpowiednio 5 osób i 2 osoby.

W 2021 r. zarejestrowane w ruchu wewnętrznym zameldowania na pobyt stały, a także wymeldowania z pobytu stałego częściej dotyczyły: kobiet (napływ 53,0%, odpływ 53,0%), żonaty/zamężnych (odpowiednio 46,9% i 46,6%), osób w wieku 25–34 lata (31,1% i 27,1%). W ruchu zagranicznym wśród ogółu imigrantów przeważali mężczyźni (50,7%), a emigrantów kobiety (53,6%). Zarówno osoby przyjeżdżające, jak i wyjeżdżające najczęściej były w wieku 30–39 lata (odpowiednio 28,6% i 32,8%).

Migracje ludności mają istotny wpływ na stan i strukturę ludności w poszczególnych jednostkach podziału terytorialnego. W 2021 r. w 19 powiatach województwa saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały było dodatnie, w tym w 10 było relatywnie (w przeliczeniu na 1000 ludności) wyższe niż średnio w województwie; najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie grodziskim (17,91‰). Ujemna wartość współczynnika wystąpiła w 23 powiatach, przy czym najniższa była w mieście Ostrołęce (-8,47‰). Wśród miast na prawach powiatu tylko w m.st. Warszawie ogólne saldo migracji było dodatnie; współczynnik wyniósł 1,99‰. W ujęciu gminnym zróżnicowanie tego zjawiska było jeszcze większe – współczynnik zawierał się w przedziale od 45,78‰ w gminie wiejskiej Wieliszew (powiat legionowski) do -19,96‰ w gminie wiejskiej Ceranów (powiat sokołowski).

Mapa 21. Saldo migracji na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r.
Map 21. Net migration for permanent residence per 1,000 population in 2021

Rok szkolny 2020/21 był kolejnym, w którym odnotowano wzrost liczby dzieci uczestniczących w wychowaniu przedszkolnym, jednak wskaźnik upowszechniania edukacji przedszkolnej wśród dzieci w wieku 3–6 lat w stosunku do roku poprzedniego nieznacznie się obniżył.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2020/21 po raz pierwszy odbył się nabór do szkół branżowych II stopnia. W liceach ogólnokształcących, cieszących się największą popularnością wśród młodzieży, kształciła się ponad połowa uczniów szkół ponadpodstawowych.

Po raz pierwszy od roku akademickiego 2005/06 wzrosła liczba studentów na mazowieckich uczelniach. Zarówno w stosunku do 2010 r., jak i roku poprzedniego wzrósł udział osób z wykształceniem wyższym w populacji osób w wieku 15 lat i więcej.

Wychowanie przedszkolne

W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2020/21 dzieci mogły uczęszczać do 2154 przedszkoli, 1250 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, 1 zespołu wychowania przedszkolnego i 286 punktów przedszkolnych. Większość przedszkoli zlokalizowana była w miastach – 74,5%, natomiast oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych na wsi – 64,2% (w kraju odpowiednio 68,0% i 74,9%).

Liczba placówek wychowania przedszkolnego zwiększyła się zarówno w stosunku do roku szkolnego 2010/11, jak i 2019/20 odpowiednio o 27,6% i 0,2% (w kraju o 17,1% i 0,2%). W porównaniu z rokiem szkolnym 2019/20 zwiększyła się tylko liczba przedszkoli (o 57, tj. 2,7%).

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole. Do placówek wychowania przedszkolnego zaliczane są przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne.

Tablica 11. Wychowanie przedszkolne^a
Table 11. Pre-primary education^a

Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2019/20	2020/21
Placówki Establishments	2892	3371	3683	3691
miasta urban areas	1487	1866	2200	2235
wieś rural areas	1405	1505	1483	1456
W tym przedszkola Of which nursery schools	1372	1856	2097	2154
w tym specjalne of which special	18	27	45	44
Miejsca^b Places^b	127826	172382	.	.
W tym przedszkola Of which nursery schools	123834	164041	.	.
w tym specjalne of which special	451	573	.	.

a W latach szkolnych 2015/16–2020/21 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
b W przedszkolach, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych.

a In the 2015/16–2020/21 school years, including children staying in the units performing health care activity. b In nursery schools, pre-primary education groups and pre-primary points.

Tablica 11. Wychowanie przedszkolne^a (dok.)
Table 11. Pre-primary education^a (cont.)

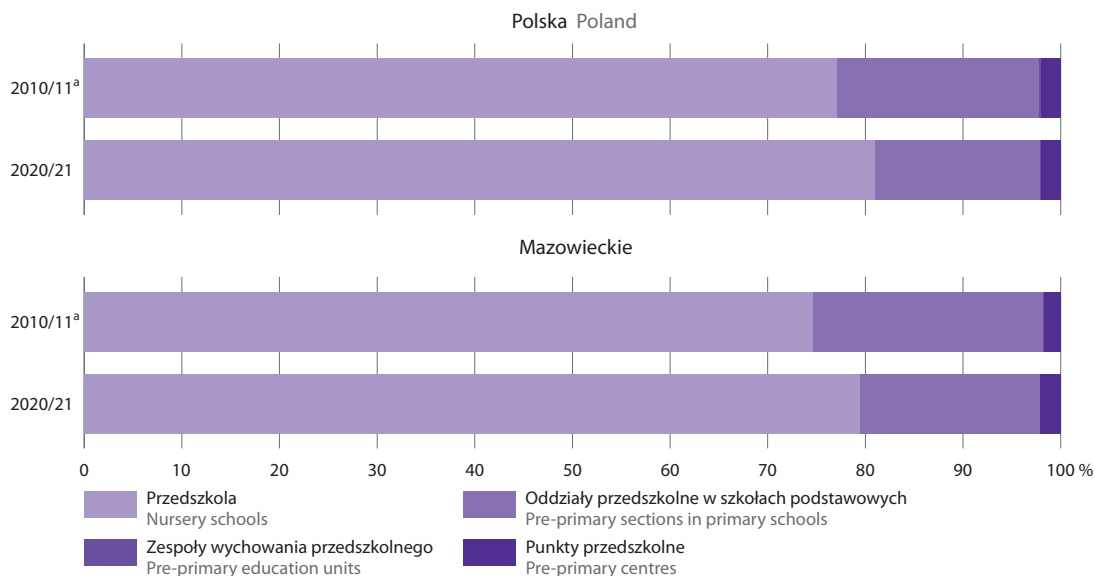
Wyszczególnienie Specification	2010/11	2015/16	2019/20	2020/21
Dzieci Children	161328	182219	227633	232504
miasta urban areas	119670	130928	164672	168277
wieś rural areas	41658	51291	62961	64227
W tym w wieku: 6 lat Of which at the age of: 6	43369	15609	56231	59204
5 lat 5	43301	63012	57472	58544
Dzieci w wieku 3–6 lat na 100 miejsc w przedszkolach Children aged 3–6 per 100 places in nursery schools	175	148	.	.

a W latach szkolnych 2015/16–2020/21 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą. Uwaga. Dane dotyczące liczby miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego oraz liczby dzieci w przedszkolach na 100 miejsc od roku 2019/20 nie są prezentowane ze względu na niespójność informacji pochodzących z Systemu Informacji Oświatowej.

a In the 2015/16–2021/22 school years, including children staying in the units performing health care activity. Note. Data concerning the number of places in pre-primary education establishments and the number of children in nursery schools per 100 places have not been presented since year 2019/20 due to inconsistency of information obtained from the Educational Information System (SIO).

W ramach systemu oświaty w roku szkolnym 2020/21 wychowaniem przedszkolnym objętych było 232,5 tys. dzieci, tj. więcej o 44,1% niż w roku 2010/11 i o 2,1% niż w roku 2019/20 (w kraju odpowiednio więcej o 34,5% i 1,7%). W województwie w miastach do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 168,3 tys. dzieci, a na wsi 64,2 tys.

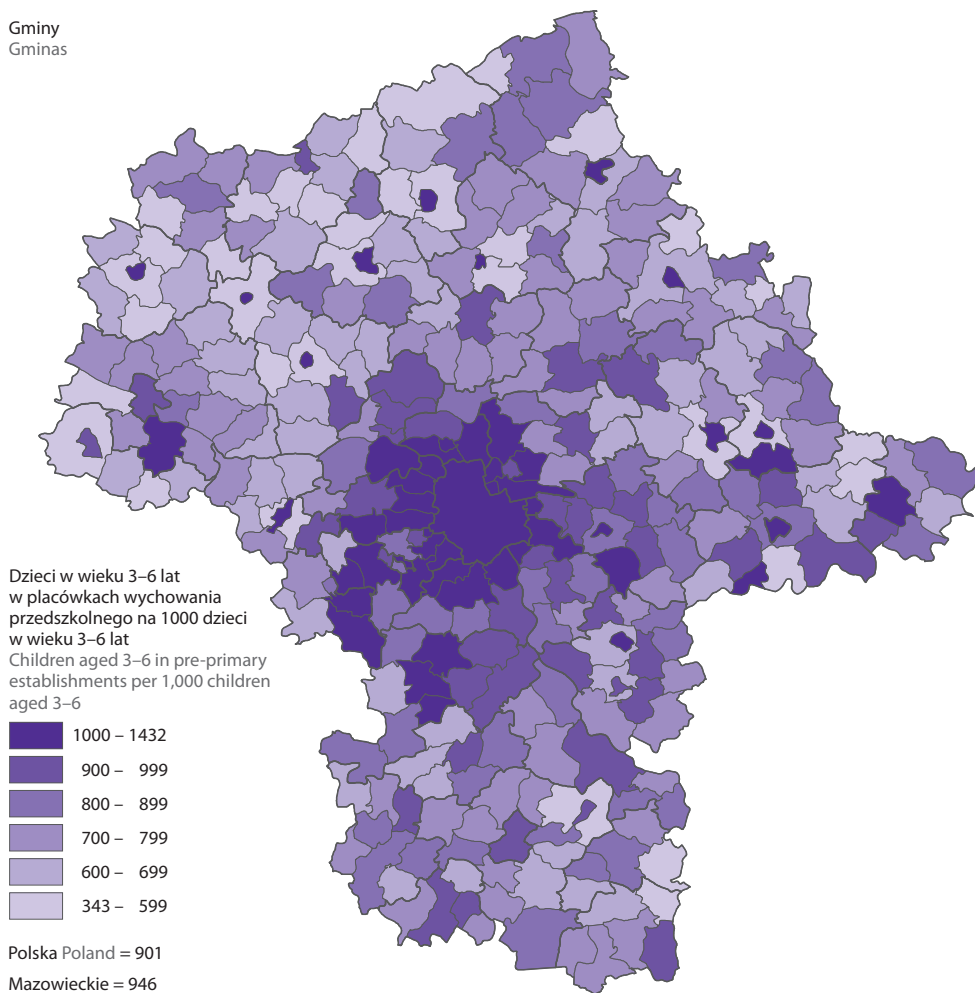
Wykres 23. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego
Chart 23. Children in pre-primary establishments

a Bez dzieci przebywających w placówkach wykonujących działalność leczniczą.
a Excluding children staying in the units performing health care activities.

W skali całego województwa najwięcej dzieci uczęszczało do przedszkoli – 79,5% ogółu dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych gromadziły 18,4% dzieci, natomiast pozostałe 2,1% dzieci przypadało na punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego.

Mapa 22. Wychowanie przedszkolne w roku szkolnym 2020/21
Map 22. Pre-primary education in the 2020/21 school year

Wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej zwiększył się w stosunku do roku szkolnego 2010/11, ale obniżył się w porównaniu z rokiem 2019/20. O ile w roku szkolnym 2010/11 na każdy 1000 dzieci w wieku 3–6 lat przypadało 723 dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego, a w roku szkolnym 2019/20 – 949, to w roku szkolnym 2020/21 – 946 dzieci (w kraju było to odpowiednio 680, 904 i 901 dzieci).

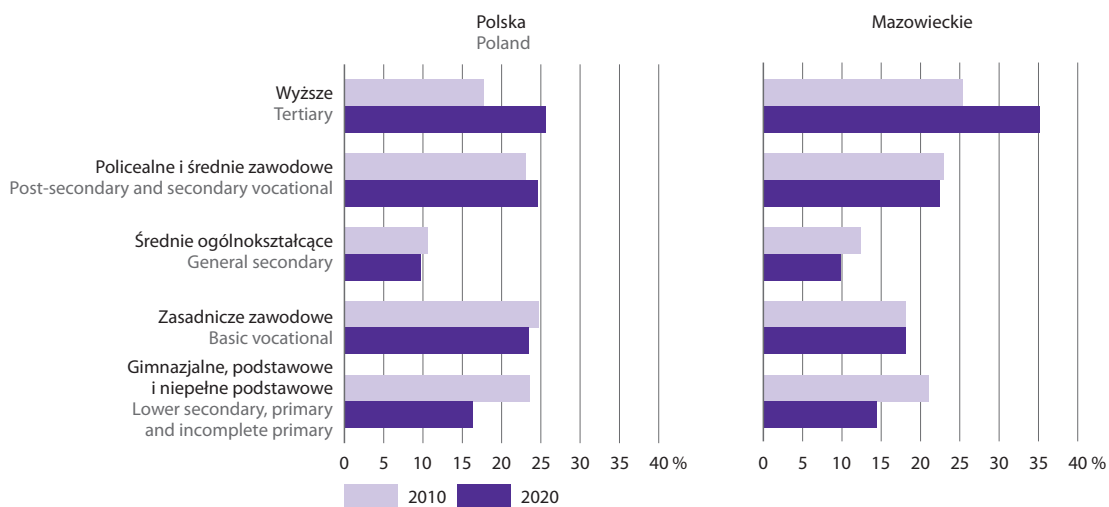
Spośród gmin województwa wskaźnik przekraczający wartość 1000 wystąpił w 50 gminach. Największy dotyczył gmin miejskich Podkowa Leśna (1432), Józefów (1333) i Przasnysz (1293). Najmniejsze wartości wskaźnika odnotowano w gminach wiejskich Przasnysz (343), Nowy Duninów (406) i Szulborze Wielkie (471).

Wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3–6 lat w niektórych gminach (szczególnie miejskich) przekroczył 1000 ze względu na uczęszczanie do nich dzieci dowożonych z okolicznych gmin.

Edukacja

W województwie mazowieckim według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w latach 2010–2020 zaobserwowano systematyczny wzrost (z 25,4% do 35,2%) udziału osób z wykształceniem wyższym w populacji osób w wieku 15 lat i więcej; w Polsce wzrost o 7,9 p. proc. do poziomu 25,7%. Kobiety były lepiej wykształconą grupą niż mężczyźni – w 2020 r. 39,2% kobiet legitymowało się dyplomem uczelni wobec 30,7% mężczyzn (w kraju – 29,1% wobec 22,0%). Jednocześnie w województwie mazowieckim w porównaniu z 2010 r. nastąpił spadek udziału osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym (o 6,6 p. proc.), średnim ogólnokształcącym (o 2,6 p. proc.) oraz policealnym i średnim zawodowym (o 0,6 p. proc.). Udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym nie zmienił się.

Wykres 24. Ludność^a według poziomu wykształcenia
Chart 24. Population^a by education level

a W wieku 15 lat i więcej.
a Aged 15 and more.

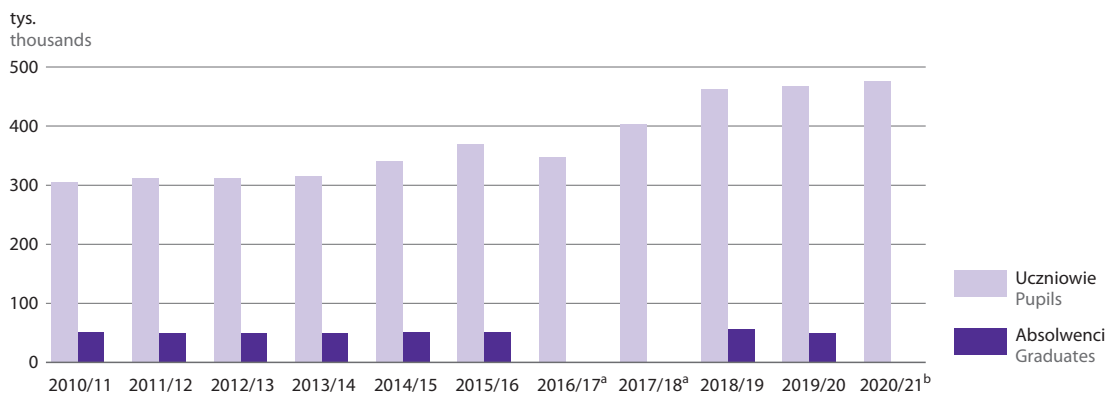
Edukacja w szkołach podstawowych

Rok szkolny 2020/21 był kolejnym rokiem obowiązywania nowego ustroju szkolnego wprowadzonego ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, którego głównym założeniem był m.in. powrót do 8-letniej szkoły podstawowej, co skutkowało brakiem w tych szkołach absolwentów z lat szkolnych 2016/17 i 2017/18.

W roku szkolnym 2020/21 w województwie mazowieckim działało 1919 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży – o 13 mniej niż w poprzednim roku szkolnym (w Polsce 14219 szkół, o 177 mniej), z tego w miastach 855 szkół, a na wsi – 1064.

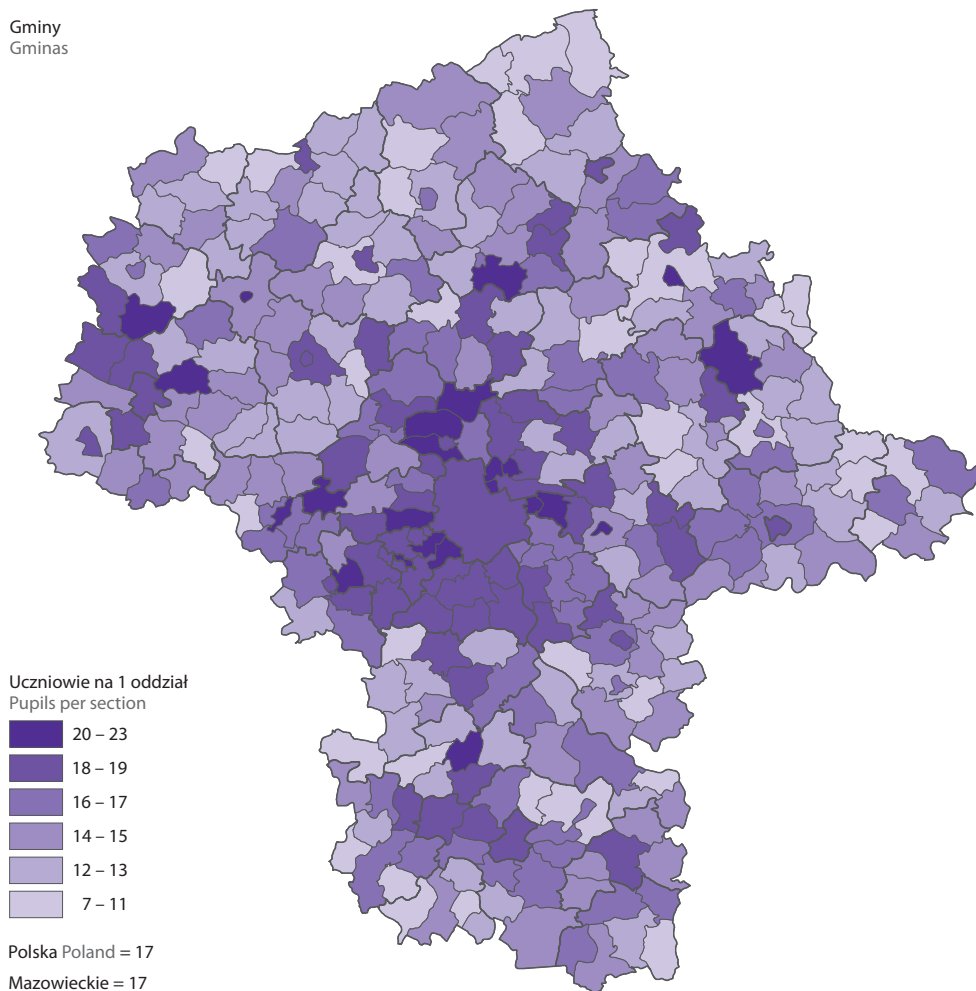
W szkołach tych uczyło się 476,0 tys. dzieci i młodzieży (o 1,8% więcej w porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym). W miastach do szkół podstawowych uczęszczało 320,4 tys. dzieci i młodzieży (o 2,3% więcej w stosunku do poprzedniego roku szkolnego), natomiast na wsi uczyło się 155,6 tys. osób (o 0,8% więcej). W kraju liczba uczniów zwiększyła się o 1,0% (w miastach o 1,3%, a na wsi o 0,4%).

Wykres 25. Uczniowie i absolwenci szkół podstawowych
 Chart 25. Pupils and graduates of primary schools

a Brak absolwentów w związku z wprowadzeniem nowego ustroju szkolnego (powrót do 8-letniej szkoły podstawowej). b Dane o absolwentach będą dostępne w późniejszym terminie.
 a No graduates in connection with the introduction of the new school system (return to an 8-year primary school). b The data of graduates will be available at a later date.

Mapa 23. Uczniowie w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2020/21
 Map 23. Pupils in primary schools in the 2020/21 school year

Średnia wielkość oddziału szkolnego w szkole podstawowej w województwie mazowieckim, tak jak i w kraju, w roku szkolnym 2020/21 wyniosła 17 uczniów. Oddział w szkole wiejskiej liczył średnio 15 osób, a w miastach 19 (w kraju odpowiednio 14 i 18 osób).

Najmniej uczniów na 1 oddział przypadało w szkołach zlokalizowanych w gminach wiejskich: Nur (7 osób) oraz Boguty-Pianki, Olszanka i Rybno (po 8 osób), a najwięcej w miastach: Mińsk Mazowiecki i Ostrów Mazowiecka (po 23 osoby).

W roku szkolnym 2019/20 w województwie mazowieckim szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży opuściło 49,9 tys. absolwentów (o 10,2% mniej w porównaniu z rokiem szkolnym 2018/19); w miastach – 32,4 tys., a na wsi – 17,6 tys. (odpowiednio mniej o 12,8% i 5,0%). W kraju liczba absolwentów zmniejszyła się o 6,7% (w miastach o 8,4%, a na wsi o 3,7%).

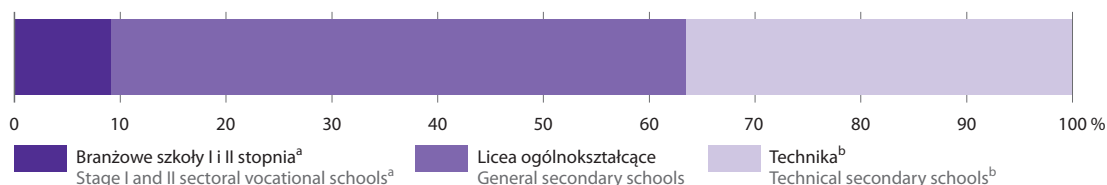
Edukacja w szkołach ponadpodstawowych

Do szkół ponadpodstawowych zalicza się specjalne szkoły przysposabiające do pracy, branżowe szkoły I i II stopnia, licea ogólnokształcące, technika oraz ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. Zgodnie z ustawą Prawo oświatowe do szkół ponadpodstawowych należą również szkoły policealne, które ze względu na fakt, że stanowią wyższy szczebel kształcenia, zostaną omówione oddzielnie.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji, w roku szkolnym 2019/20 w klasie pierwszej szkół ponadpodstawowych naukę rozpoczęli absolwenci klasy VIII szkół podstawowych z roku szkolnego 2018/19, którzy kontynuują naukę w: 4-letnim liceum ogólnokształcącym, 5-letnim technikum lub 3-letniej branżowej szkole I stopnia. Równocześnie w klasie pierwszej szkół ponadpodstawowych naukę rozpoczęli ostatni absolwenci gimnazjów, którzy kontynuują naukę w branżowej szkole I stopnia, 4-letnim technikum lub 3-letnim liceum ogólnokształcącym. W roku szkolnym 2020/21 po raz pierwszy odbył się nabór do klasy pierwszej branżowych szkół II stopnia¹.

W województwie mazowieckim w roku szkolnym 2020/21 działało 915 szkół ponadpodstawowych dla młodzieży: 73 szkoły specjalne przysposabiające do pracy, 185 szkół branżowych I stopnia, 5 szkół branżowych II stopnia, 420 liceów ogólnokształcących, 220 techników i 12 ogólnokształcących szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe. W stosunku do poprzedniego roku szkolnego nastąpił wzrost łącznej liczby tych szkół o 2,0% (w Polsce wzrost o 0,9%). Uczęszczało do nich 224,1 tys. uczniów, tj. o 1,7% więcej niż w poprzednim roku szkolnym (w kraju o 0,6% więcej). Największą popularnością cieszyły się te szkoły, które dawały możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości, a tym samym kontynuowania nauki na uczelniach. W szkołach tych pobierało naukę 90,9% ogólnej liczby uczniów na tym poziomie kształcenia (w kraju 85,9%).

Wykres 26. Uczniowie szkół ponadpodstawowych według typów szkół w roku szkolnym 2020/21
Chart 26. Students of post-primary schools by types of schools in the 2020/21 school year

^a Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. ^b Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

^a Including special job-training schools. ^b Including general art schools leading to professional certification.

¹ Branżowe szkoły II stopnia (przeznaczone dla absolwentów branżowych szkół I stopnia) są to 2-letnie szkoły dające wykształcenie średnie branżowe, umożliwiające uzyskanie dyplomu zawodowego w zawodzie nauczanym na poziomie technika, po zdaniu egzaminu zawodowego w danym zawodzie, oraz uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego, a następnie kontynuację nauki na studiach.

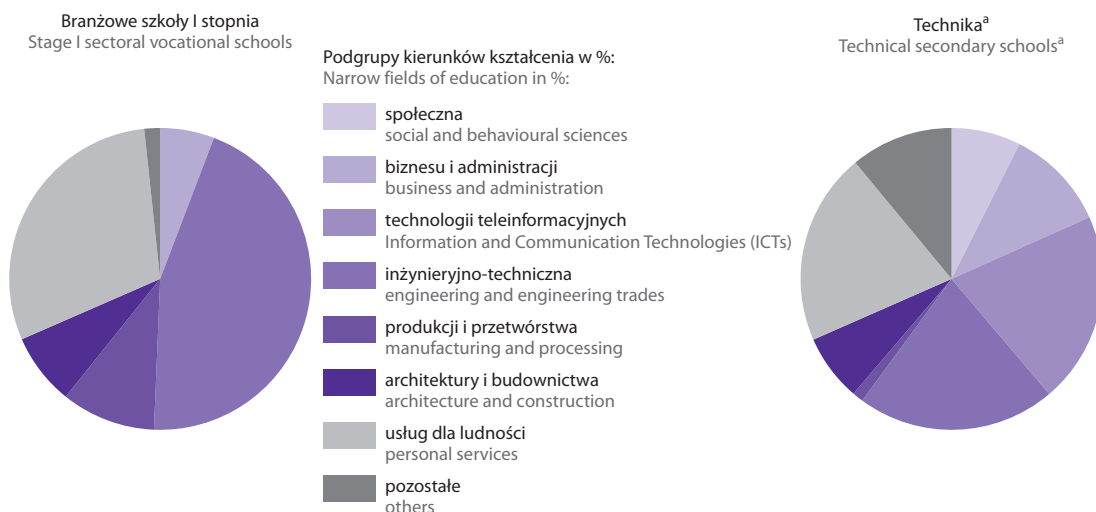
W roku szkolnym 2020/21 wśród szkół ponadpodstawowych dla młodzieży największą liczbę uczniów skupiały licea ogólnokształcące, do których uczęszczało 121,6 tys. młodzieży (o 2,3% więcej niż w poprzednim roku szkolnym) oraz technika – 80,3 tys. osób (o 0,2% więcej), w których kobiety stanowiły odpowiednio 59,7% i 36,4% uczniów tego typu szkół.

W branżowych szkołach I stopnia kształciło się 18,7 tys. uczniów, a w szkołach specjalnych przysposabiających do pracy – 1,7 tys. (odpowiednio o 2,5% i 5,5% więcej niż rok wcześniej). Głównym celem tych szkół jest wykształcenie umiejętności przydatnych do pracy w określonym zawodzie. Udział kobiet wśród uczniów tych szkół wyniósł odpowiednio 29,3% i 38,5%. W szkołach branżowych II stopnia, w których w roku szkolnym 2020/21 po raz pierwszy odbył się nabór do klasy pierwszej, uczyło się 0,2 tys. osób (w tym 31,9% kobiet).

Odrębną grupę wśród szkół ponadpodstawowych stanowiły ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe. W roku szkolnym 2020/21 w województwie mazowieckim w placówkach tego typu zawód zdobywało 1580 uczniów (o 8,0% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), w tym 77,6% stanowiły kobiety.

Wykres 27. Absolwenci szkół zawodowych dla młodzieży według podgrup kierunków kształcenia w roku szkolnym 2019/20

Chart 27. Graduates of vocational schools for youth by narrow fields of education in the 2019/20 school year

^a Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.
a Including general art schools leading to professional certification.

W czerwcu 2020 r. szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży opuściło 41,9 tys. absolwentów (o 0,2% mniej niż w czerwcu 2019 r.), w tym 60,3% stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących, 30,5% – techników, a 8,2% – szkół branżowych I stopnia. Absolwenci szkół specjalnych przysposabiających do pracy i ogólnokształcących szkół artystycznych stanowili odpowiednio 0,7% i 0,4% ogólnej liczby absolwentów.

W województwie mazowieckim najwięcej absolwentów szkół zawodowych stanowiły osoby, które kształciły się w zawodach z grupy kierunków inżynierijno-technicznych oraz usług dla ludności. Zarówno wśród absolwentów szkół branżowych I stopnia, jak i techników mężczyźni najczęściej ukończyli szkoły, w których kształcili się na kierunkach z grupy inżynierijno-technicznej (w roku szkolnym 2019/20 – 64,2% w szkołach branżowych i 30,6% w technikach), a kobiety – usług dla ludności (67,0% w szkołach branżowych i 41,8% w technikach).

W roku szkolnym 2020/21 na terenie województwa mazowieckiego funkcjonowało 181 szkół policealnych (w poprzednim roku szkolnym – 212), do których uczęszczało 33,5 tys. uczniów (o 14,0% więcej niż przed rokiem). Podobnie jak rok wcześniej, wśród uczniów przeważały kobiety, które w roku szkolnym 2020/21 stanowiły 67,0% ogólnej liczby uczniów tego typu szkół. W kraju liczba uczniów zwiększyła się o 8,7%, a udział kobiet wyniósł 70,9%.

Liczba absolwentów szkół policealnych w roku szkolnym 2019/20 wyniosła 8,0 tys. osób i zwiększyła się o 4,8% w stosunku do poprzedniego roku (w kraju zmniejszyła się o 1,5%).

Wyniki egzaminu maturalnego

Na zakończenie każdego etapu edukacji przewidziany jest egzamin sprawdzający efekty kształcenia. Egzaminy przeprowadzane są przez Centralną Komisję Egzaminacyjną wraz z Okręgowymi Komisjami Egzaminacyjnymi we współpracy z Ministerstwem Edukacji i Nauki.

Wszyscy absolwenci, którzy ukończyli szkołę w 2020 r., obowiązkowo przystępowali do egzaminu maturalnego w części pisemnej z: języka polskiego, matematyki oraz wybranego języka obcego nowożytnego. Zgodnie z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 w 2020 r. nie był przeprowadzany egzamin maturalny z przedmiotów obowiązkowych oraz przedmiotów dodatkowych w części ustnej, z wyjątkiem przypadków określonych w wyżej wymienionym rozporządzeniu.

Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych obowiązkowo przystępowali również do egzaminu maturalnego z wybranego przedmiotu na poziomie rozszerzonym, a w przypadku języków obcych nowożytnych – na poziomie rozszerzonym albo dwujęzycznym.

W czerwcu 2020 r. w województwie mazowieckim do egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych przystąpiło 40,0 tys. absolwentów z roku szkolnego 2019/20, z czego 69,5% stanowili absolwenci liceów ogólnokształcących.

Zdawalność egzaminu maturalnego w 2020 r. wyniosła 76,7% i była o 5,2 p. proc. niższa niż w poprzednim roku szkolnym (w kraju odpowiednio 74,0% i niższa o 6,5 p. proc.).

Tablica 12. Osoby, które przystąpiły do egzaminu maturalnego
Table 12. Persons who took matriculation exam

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem Total	49916	39696	37381	40037
mężczyźni males	22265	18074	17218	18763
kobiety females	27651	21622	20163	21274
W tym osoby, które zdały egzamin Of which persons who passed exam	40734	29694	30602	30724
mężczyźni males	18015	13439	13908	14158
kobiety females	22719	16255	16694	16566

Źródło: dane Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.
Source: data of the Central Examination Board in Warszawa.

Szkolnictwo wyższe

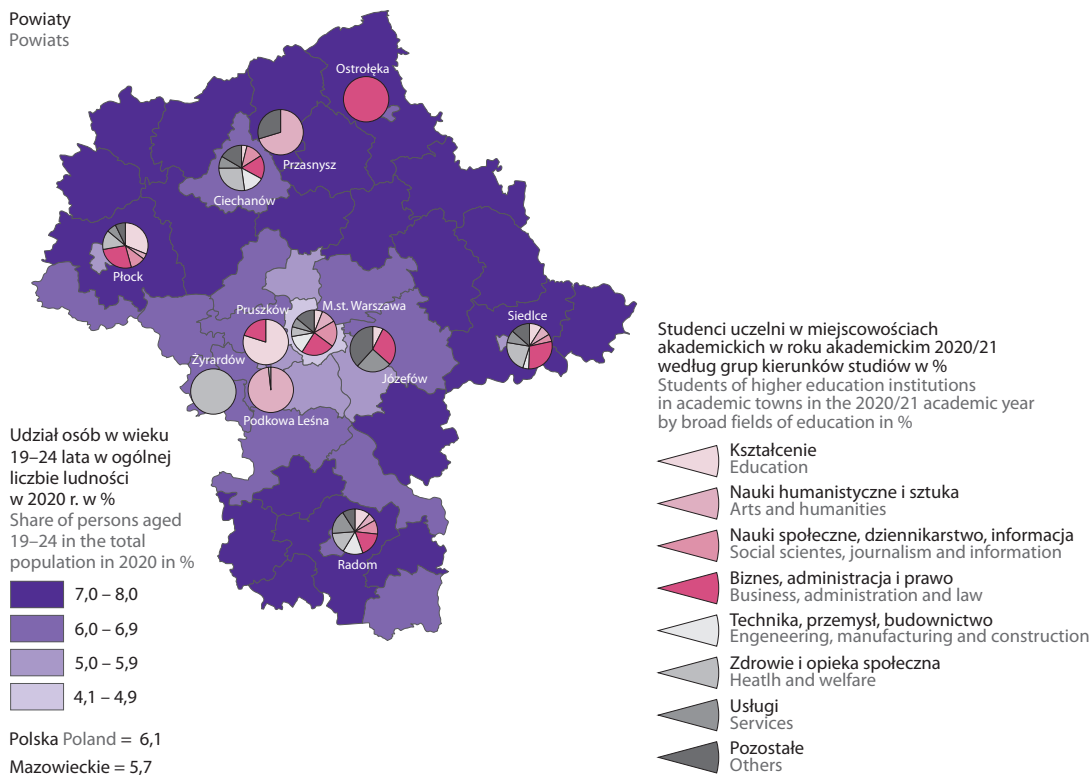
Zgodnie z rejestrem POL-on w roku akademickim 2020/21 w województwie mazowieckim działało 91 uczelni (w Polsce – 368). W publikacji zaprezentowane są dane z 83 uczelni, które złożyły sprawozdania statystyczne (w Polsce – 349).

W roku akademickim 2020/21 na 83 uczelniach mających siedzibę w województwie mazowieckim studiowało 256,1 tys. osób, z czego 9,6% stanowili cudzoziemcy. Kobiety stanowiły 55,9% ogółu studiujących. W stosunku do roku 2010/11 liczba uczących się na mazowieckich uczelniach była mniejsza o 26,9% (w kraju o 33,8%), a w stosunku do ostatniego roku zwiększyła się o 3,5% (w kraju 1,2%). Wzrost liczby studentów odnotowany został po raz pierwszy od roku akademickiego 2005/06.

W roku akademickim 2020/21 na 20 uczelniach publicznych kształciło się 148,0 tys. osób (57,8% ogólnej liczby studentów, w poprzednim roku 60,7%).

Ponad połowa wszystkich studentów (54,1%) kształciła się na kierunkach związanych z biznesem, administracją i prawem, naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją oraz techniką, przemysłem i budownictwem. Największy udział kobiet wystąpił na kierunkach związanych z kształceniem (78,7%) oraz zdrowiem i opieką społeczną (74,3%); mężczyźni dominowali na kierunkach związanych z technologiami teleinformatycznymi (85,3%).

Mapa 24. Szkolnictwo wyższe
Map 24. Higher education

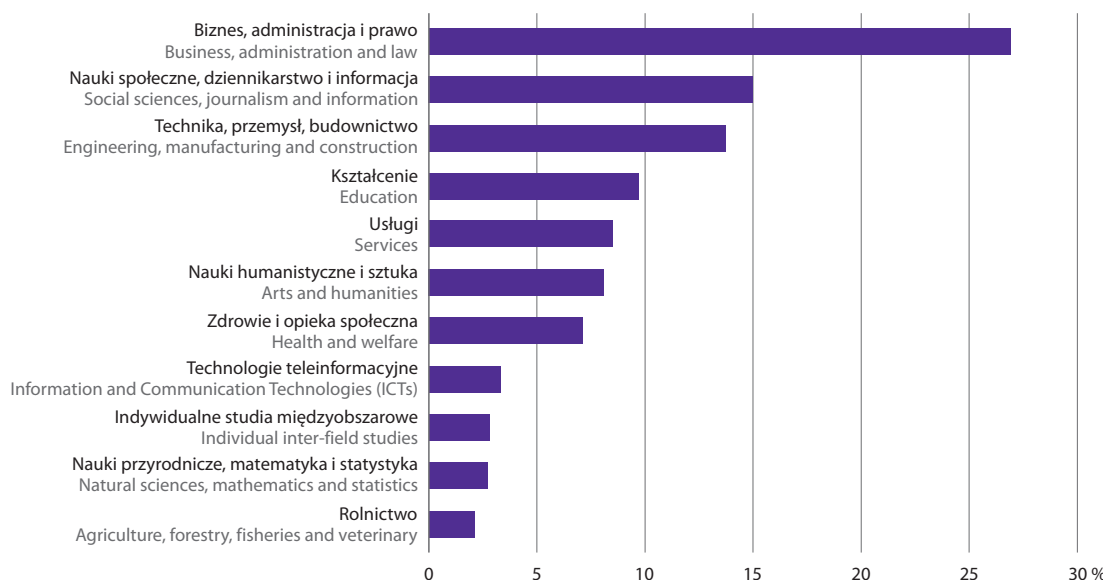

Co 4 polska uczelnia ma siedzibę w województwie mazowieckim. Największym ośrodkiem akademickim w Polsce jest Warszawa, gdzie w roku akademickim 2020/21 na 64 uczelniach studiowało 233,8 tys. studentów (19,2% ogółu studentów w kraju).

Studenci uczelni warszawskich stanowili 91,3% ogółu studentów uczelni mających siedzibę na terenie województwa mazowieckiego. Poza Warszawą dużymi ośrodkami akademickimi w województwie są: Radom, Siedlce i Płock. Na uczelniach mających siedzibę w tych miastach kształciło się łącznie 6,7% ogółu studentów.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r. dyplomy ukończenia studiów wyższych w województwie mazowieckim otrzymało 55,8 tys. osób (19,0% ogólnej liczby absolwentów z całego kraju), w tym 37,5 tys. absolwentów uczelni publicznych. Liczba absolwentów zmniejszyła się o 37,2% w stosunku do roku akademickiego 2010/11, a w porównaniu z poprzednim rokiem o 4,4% (w kraju odpowiednio o 41,0% i o 6,5%).

Wykres 28. Absolwenci uczelni według grup kierunków kształcenia w roku akademickim 2019/20
 Chart 28. Graduates by broad fields of education in the 2019/20 academic year

Wśród osób, które ukończyły studia wyższe, największy odsetek stanowili absolwenci kierunków związanych z: biznesem, administracją i prawem (26,9%), naukami społecznymi, dziennikarstwem i informacją (15,0%) oraz z techniką, przemysłem i budownictwem (13,7%).

Kształcenie dorosłych

W 2020 r. według wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), w województwie mazowieckim 5,5% osób w wieku 25–64 lata (o 1,8 p. proc. więcej od średniej krajowej) deklaruowało uczestnictwo w edukacji obejmującej uczenie się formalne (szkoła i studia wyższe) i kształcenie pozaformalne (różnego rodzaju kursy i szkolenia). Wskaźnik ten zmniejszył się zarówno w stosunku do 2010 r., jak i roku poprzedniego odpowiednio o 2,0 p. proc. i 1,6 p. proc. (w kraju o 1,5 p. proc. i 1,1 p. proc.).

Szkoły dla dorosłych nastawione były głównie na kontynuację przerwane go cyklu kształcenia. W roku szkolnym 2020/21 w województwie mazowieckim funkcjonowało 130 szkół dla dorosłych: 7 szkół podstawowych i 123 licea ogólnokształcące. Uczyło się w nich łącznie 16,2 tys. słuchaczy (o 9,9% mniej niż w poprzednim roku szkolnym), z tego 16,0 tys. w liceach ogólnokształcących i 0,2 tys. w szkołach podstawowych.

W roku szkolnym 2019/20 r. szkoły dla dorosłych ukończyło łącznie 5,4 tys. uczniów (o 5,1% mniej niż w roku 2018/19), w tym 5,3 tys. absolwentów liceów ogólnokształcących. Szkoły dla dorosłych po raz ostatni opuścili absolwenci wygaszanych gimnazjów.

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego

W 2020 r. w województwie mazowieckim wydatki jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie, edukacyjną opiekę wychowawczą oraz szkolnictwo wyższe i naukę (łącznie ze środkami otrzymanymi z budżetu państwa) wyniosły 14,1 mld zł, co stanowiło 28,0% ogółu wydatków zrealizowanych przez te jednostki (w kraju 28,9%). W stosunku do 2019 r. wydatki na edukację i naukę wzrosły o 6,0%, a ich udział w wydatkach ogółem był o 0,2 p. proc. niższy.

Środki z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie (12,9 mld zł) przeznaczono głównie na funkcjonowanie szkół podstawowych – 5,9 mld zł (45,7%) oraz funkcjonowanie przedszkoli (łącznie z oddziałami przedszkolnymi w szkołach podstawowych oraz innymi formami wychowania przedszkolnego) – 2,9 mld zł (22,2%).

Zasoby pracy

Labour resources

Podstawowe wyniki badania w 2021 r. wskazują, że pomimo trwającej od marca 2020 r. pandemii COVID-19 sytuacja na rynku pracy uległa poprawie. W stosunku do 2020 r. odnotowano spadek zarówno stopy bezrobocia, jak i liczby zarejestrowanych bezrobotnych. W 2021 r. zanotowano również wzrost nowych miejsc pracy w porównaniu z rokiem poprzednim.

Dane o **aktywności ekonomicznej ludności** w wieku 15–89 lat opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach.

W 4 kwartale 2021 r. zbiorowość aktywnych zawodowo w województwie mazowieckim liczyła 2656 tys. osób, a biernych zawodowo – 1648 tys. Ludność aktywna zawodowo obejmowała pracujących w liczbie 2595 tys. osób i bezrobotnych – 61 tys.

Współczynnik aktywności zawodowej ogółem obliczono jako udział aktywnych zawodowo w liczbie ludności w wieku 15–89 lat.

W województwie mazowieckim współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na najwyższym poziomie w kraju i wyniósł 61,7% (w kraju 58,0%). Wyższą aktywność zawodową zarówno w województwie, jak i w kraju wykazywali mężczyźni niż kobiety (w województwie 69,8% wobec 54,5%, a w kraju 66,1% wobec 50,5%).

Do pracujących zaliczono wszystkie osoby w wieku 15–89 lat, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód, tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem;
- miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin, szkolenia związanego z wykonywaną pracą), z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych), z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Mazowieckie to województwo o największej liczbie pracujących. W 4 kwartale 2021 r. populacja pracujących liczyła 2595 tys. osób i stanowiła 15,5% ogółu pracujących w kraju. W analizowanym kwartale największy udział w populacji pracujących miały osoby w wieku 35–44 lata (29,7%). Najmniejszym natomiast udziałem charakteryzowały się osoby z najmłodszej grupy wieku, tj. 15–24 lata (5,7%).

W 4 kwartale 2021 r. zatrudnionych w sektorze publicznym i prywatnym było 2047 tys. osób (tj. 78,9% ogółu pracujących), pracodawcy i pracujący na własny rachunek stanowili 20,2%, a udział pomagających członków rodziny wyniósł 0,9% ogółu pracujących.

Wskaźnik zatrudnienia ogółem obliczono jako udział pracujących w liczbie ludności w wieku 15–89 lat.

Wskaźnik zatrudnienia w województwie mazowieckim w analizowanym kwartale wyniósł 60,3% i był najwyższy w kraju. Wskaźnik ten w województwie wyższy był wśród mężczyzn niż kobiet (67,8% wobec 53,6%), podobnie jak w kraju (64,2% wobec 49,0%).

Bezrobotni to osoby w wieku 15–74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki: w okresie badane-go tygodnia nie były osobami pracującymi, w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy oraz były gotowe podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

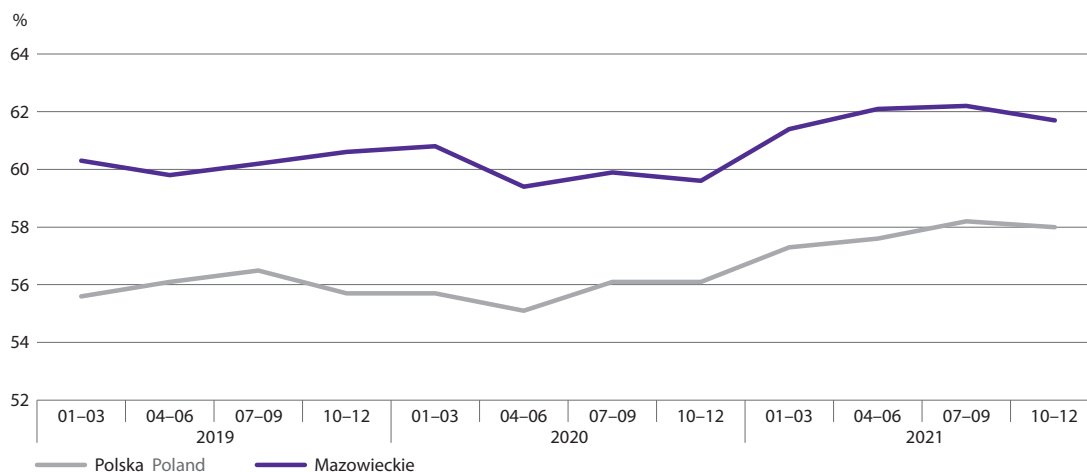
W 4 kwartale 2021 r. liczba bezrobotnych w województwie mazowieckim wyniosła 61 tys. osób. Przeciętny czas poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne wyniósł 8,1 miesiąca (w kraju – 8,3 miesiąca). Mężczyźni poszukiwali pracy krócej niż kobiety (7,5 wobec 9,2 miesiąca). W kraju podobnie przeciętny czas poszukiwania pracy był krótszy dla mężczyzn niż dla kobiet (8,0 wobec 8,7 miesiąca).

W 4 kwartale 2021 r. zbiorowość biernych zawodowo liczyła 1648 tys. osób i stanowiła 38,3% ogółu mieszkańców województwa w wieku 15–89 lat (w kraju udział ten kształtował się na poziomie 42,0%). Wśród biernych zawodowo w województwie przeważały kobiety, których udział wyniósł 62,6%. Spośród ogółu biernych zawodowo 51,9% stanowiły osoby, które nie podejmowały pracy z powodu przebywania na emeryturze. Kolejnymi przyczynami bierności zawodowej były: nauka i uzupełnianie kwalifikacji – 22,8%, choroba lub niesprawność – 10,8%, obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu – 9,0%.

Tablica 13. Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15–89 lat w 4 kwartale według BAEL
Table 13. Economic activity of the population aged 15–89 in quarter 4 by LFS

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
Aktywni zawodowo w tys. Economically active persons in thousands	2451	2928	2577	2656	17278
pracujący employed persons	2268	2741	2498	2595	16780
bezrobotni unemployed persons	182	187	78	61	497
Bierni zawodowo w tys. Economically inactive persons in thousands	1822	1811	1749	1648	12529
Współczynnik aktywności zawodowej w % Activity rate in %	57,4	61,8	59,6	61,7	58,0
Wskaźnik zatrudnienia w % Employment rate in %	53,1	57,8	57,7	60,3	56,3
Stopa bezrobocia w % Unemployment rate in %	7,4	6,4	3,0	2,3	2,9

Wykres 29. Współczynnik aktywności zawodowej według kwartałów
Chart 29. Activity rate by quarters

Dane o pracujących prezentowane są według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

W 2020 r. w województwie mazowieckim zanotowano pierwszy od 2010 r. spadek liczby pracujących w gospodarce narodowej, który wyniósł 0,4% w stosunku do roku poprzedniego. Największy wzrost wystąpił w 2016 r. (o 5,0%), a najmniejszy w 2013 r. (o 0,04%). W 2020 r. wzrost liczby pracujących w gospodarce narodowej w porównaniu z 2010 r. w województwie był większy niż w Polsce (21,0% wobec 13,8%); zarówno w mazowieckim, jak i w kraju bardziej w tym czasie przybyło pracujących kobiet niż mężczyzn.

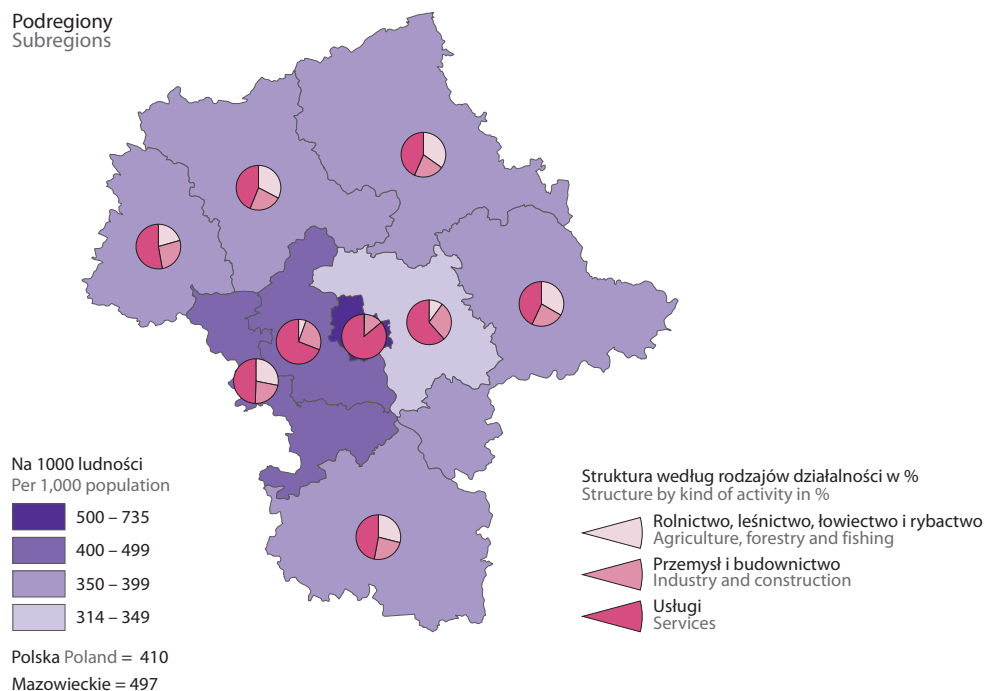
Według stanu w końcu grudnia 2020 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej w województwie mazowieckim wyniosła 2693,7 tys. osób i była o 0,4% mniejsza w odniesieniu do 2019 r. i o 21,0% większa w porównaniu z 2010 r. Pracujący w województwie stanowili 17,2% tej populacji w kraju (17,1% przed rokiem). Podmioty sektora prywatnego skupiały 80,0% ogółu pracujących w województwie (tak samo jak przed rokiem). W porównaniu z rokiem poprzednim liczba pracujących w sektorze prywatnym zmniejszyła się o 6,5 tys. osób, tj. o 0,3%, a w sektorze publicznym odpowiednio o 3,0 tys., tj. o 0,6%.

W 2020 r. w województwie mazowieckim w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo pracowało 11,2% ogólnej liczby pracujących w gospodarce narodowej (w kraju 15,1%), w przemyśle i budownictwie – 19,5% (w kraju 26,9%), w handlu; naprawie pojazdów samochodowych oraz transporcie i gospodarce magazynowej – 23,2% (w kraju 20,9%), w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości – 6,3% (w kraju 3,5%), a w pozostałych sekcjach – 39,8% (w kraju 33,5%).

W województwie mazowieckim na 1000 ludności przypadało średnio od 423 pracujących w 2010 r. do 498 w 2019 r. (dla porównania w kraju odpowiednio od 358 do 411). W 2020 r. wskaźnik ten obniżył się w skali roku i wyniósł 497 (w kraju 410). Najwięcej pracujących na 1000 ludności przypadało w podregionie m.st. Warszawa (735), a najmniej w warszawskim wschodnim (314).

Mapa 25. Pracujący^a w 2020 r.
Map 25. Employed persons^a in 2020

Podregiony
Subregions

a Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach.
a Excluding persons employed in budgetary entities operating in the scope of national defence and public safety, clergy, as well as employed in organisations, foundations and trade unions.

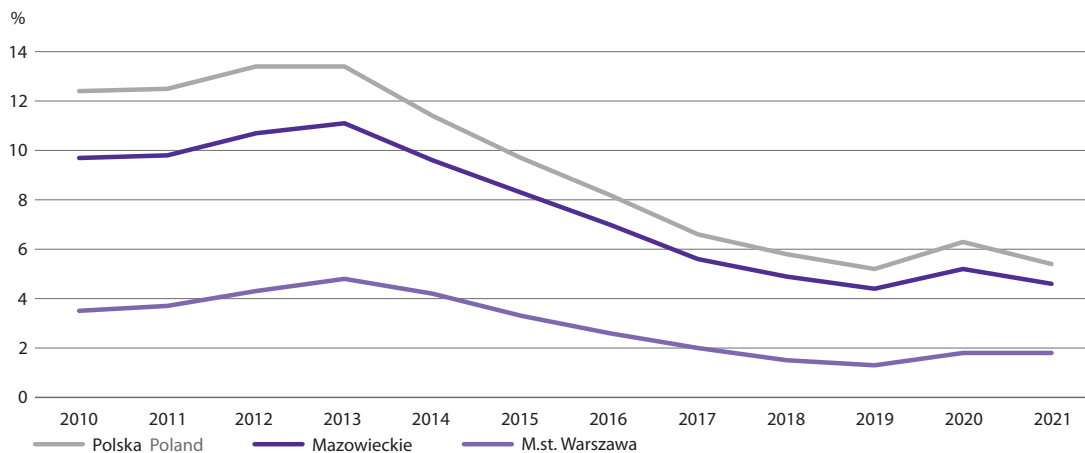
Dane o bezrobociu rejestrowanym dotyczące osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2021 r. poz. 1100).

W latach 2010–2013 w województwie mazowieckim rosła zarówno liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, jak i stopa bezrobocia. Od 2014 r. do 2019 r. obserwujemy spadek zarówno liczby bezrobotnych, jak i stopy bezrobocia. W 2020 r. nastąpił najwyższy wzrost liczby bezrobotnych w stosunku do 2019 r., który wyniósł 18,8%; po czym w 2021 r. nastąpił znowu spadek o 11,7% w porównaniu z 2020 r. Największy spadek liczby bezrobotnych miał miejsce w 2017 r. (o 18,4%), a najmniejszy w 2019 r. (o 9,8%).

W 2021 r. tak w województwie, jak i w kraju zanotowano niższą stopę bezrobocia niż w 2020 r. Stopa bezrobocia w województwie wyniosła 4,6% i była niższa niż średnio w kraju (5,4%). W porównaniu z 2020 r. nastąpił spadek odpowiednio o 0,6 i o 0,9 p. proc. W skali roku stopa bezrobocia zmniejszyła się w 41 z 42 powiatów województwa, najbardziej w sierpeckim (o 2,7 p. proc.), radomskim i m. Radomiu (po 2,2 p. proc.) oraz mińskim (o 2,0 p. proc.); w m.st. Warszawie nie uległa zmianie. W województwie miało miejsce wyraźne terytorialne zróżnicowanie stopy bezrobocia. Najniższa notowana była w m.st. Warszawie (1,8% w 2021 r.), a najwyższa – w powiecie szydłowieckim (22,3%).

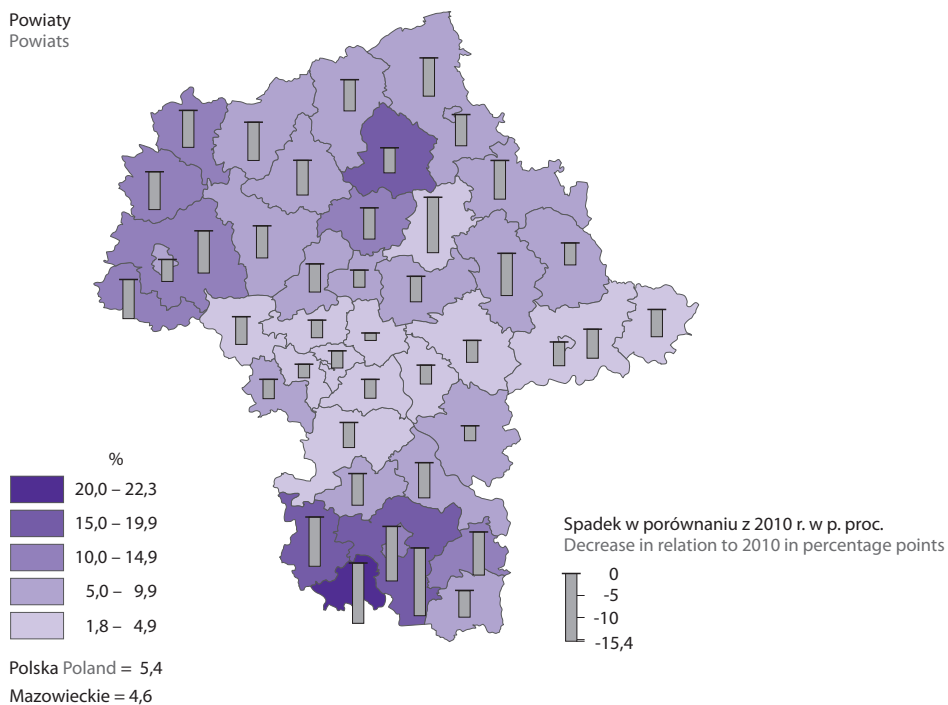
Wykres 30. Stopa bezrobocia rejestrowanego Stan w dniu 31 grudnia

Chart 30. Registered unemployment rate As of 31 December

Mapa 26. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 26. Registered unemployment rate in 2021 As of 31 December

W końcu grudnia 2021 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa mazowieckiego wyniosła 129,2 tys. osób i była o 11,7% niższa niż przed rokiem i o 45,8% niż w 2010 r. W kraju liczba bezrobotnych w 2021 r. zmniejszyła się w skali roku o 14,5%, a w porównaniu z 2010 r. o 54,2%.

W końcu grudnia 2021 r. udział osób długotrwale bezrobotnych, stanowiących ponad połowę zarejestrowanych ogółem zwiększył się w skali roku (o 6,2 p. proc. do 58,5%). Zwiększył się również odsetek osób bezrobotnych niepełnosprawnych (o 1,0 p. proc. do 5,3%). Absolwenci stanowili 2,7% ogółu bezrobotnych, a ich udział w skali roku zmniejszył się o 0,4 p. proc.

W 2021 r. wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych najwięcej było osób w wieku 35–44 lata. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 26,6%, a w całym badanym okresie wahał się od 18,6% w 2010 r. do 26,6% w 2021 r. Najmniej wśród bezrobotnych było osób najmłodszych, tj. w wieku 24 lata i mniej (10,3%); ich udział w latach 2010–2021 systematycznie malał; wyjątkiem był 2020 r., w którym nieznacznie wzrósł. Odsetek osób najstarszych (55 lat i więcej) wyniósł 17,7% i zwiększył się o 0,7 p. proc. w skali roku (wobec wzrostu o 6,0 p. proc. w stosunku do 2010 r.).

Od 2010 r. większość bezrobotnych rejestrujących się w urzędach pracy to osoby o najniższym poziomie wykształcenia. W 2021 r. dwie najliczniejsze grupy stanowiły osoby posiadające wykształcenie gimnazjalne i niższe oraz zasadnicze zawodowe (odpowiednio 27,1% i 21,8% w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych). Udział pierwszej z wymienionych grup w skali roku zwiększył się o 1,2 p. proc., a drugiej zmniejszył się o 0,2 p. proc. W latach 2010–2020 rósł z roku na rok odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym (odpowiednio z 11,9% do 17,6%). W 2021 r., po raz pierwszy od dziesięciu lat, odsetek ten zmniejszył się nieznacznie i wyniósł 17,1%. Najwięcej bezrobotnych najlepiej wykształconych było w m.st. Warszawie (31,2%), a najmniej w powiecie makowskim (8,4%).

W województwie mazowieckim w końcu grudnia 2021 r. w miastach mieszkało więcej bezrobotnych niż na wsi (71,4 tys. wobec 57,9 tys.). Natomiast wskaźnik przedstawiający liczbę bezrobotnych na 1000 ludności w wieku produkcyjnym w miastach był niższy i wyniósł 36 wobec 50 na wsi; rok wcześniej było to odpowiednio 40 wobec 56. Liczba bezrobotnych w miastach była mniejsza o 11,3% niż przed rokiem i o 46,4% w porównaniu z 2010 r., na wsi mniejsza odpowiednio o 12,1% i o 44,9%.

Do powiatowych urzędów pracy województwa mazowieckiego w 2021 r. zgłoszono 182,1 tys. ofert zatrudnienia, tj. o 21,2% więcej niż w roku poprzednim. W ciągu roku najwięcej ofert wpłynęło do urzędów pracy w m.st. Warszawie (38,2 tys.), a najmniej w powiecie zwolenkim (0,4 tys.). W końcu grudnia 2021 r. w województwie na 1 ofertę pracy przypadało średnio 26 osób bezrobotnych, podczas gdy w kraju – 15 (przed rokiem odpowiednio 39 i 24).

Badanie popytu na pracę realizowane jest metodą reprezentacyjną z częstotliwością kwartalną na formularzu Z-05. Obejmuje ono jednostki zatrudniające przynajmniej 1 osobę. Wyniki uzyskane z próby są uogólniane na populację generalną podmiotów gospodarki narodowej zatrudniających przynajmniej 1 osobę.

W 2021 r. w województwie mazowieckim powstało 122,2 tys. nowych miejsc pracy, co oznacza wzrost o 24,6% w porównaniu z rokiem poprzednim. Najwięcej nowych miejsc pracy (40,2% ogółu) powstało w jednostkach największych, tj. o liczbie pracujących powyżej 49 osób. W ciągu roku zlikwidowano 53,3 tys. miejsc pracy, z czego 6,7 tys. z powodu panującej sytuacji epidemicznej. W porównaniu z 2020 r. liczba zlikwidowanych miejsc pracy ogółem była mniejsza o 19,8%. Najwięcej likwidacji (36,9%) odnotowano w jednostkach najmniejszych, w których liczba pracujących nie przekroczyła 9 osób. Analizowane dane wskazują, że największy udział zarówno w tworzeniu nowych, jak i w likwidowaniu istniejących miejsc pracy miały jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych. Na jednostki zaliczane do tej sekcji przypadało 18,3% nowo utworzonych miejsc pracy i 21,7% zlikwidowanych. Na koniec 2021 r. liczba wolnych miejsc pracy w województwie mazowieckim wyniosła 32,8 tys. i była większa o 10,1 tys., tj. o 44,8% niż rok wcześniej. Spośród nowo utworzonych miejsc pracy 7,5 tys. na koniec roku nie było obsadzonych (przed rokiem 4,9 tys.).

W końcu grudnia 2021 r. udział osób, które pracowały zdalnie w związku z sytuacją epidemiczną w ogólnej liczbie pracujących objętych badaniem „Popyt na pracę” w województwie mazowieckim wyniósł 14,4%; przed rokiem 19,7% (w kraju odpowiednio 6,9% i 10,8%). Skala wykorzystania pracy zdalnej w 2021 r. w sektorze prywatnym była większa niż w publicznym (14,8% wobec 13,0%). Wykorzystanie pracy zdalnej w celu ograniczenia zagrożenia epidemicznego było największe w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 49 osób. Odsetek pracujących zdalnie w jednostkach tej wielkości wyniósł 17,3%, w jednostkach, w których pracowało od 10 do 49 osób pracę zdalną świadczyło 10,0% załogi, a w jednostkach najmniejszych (do 9 osób) – 5,3% (w końcu 2020 r. było to odpowiednio 21,7%, 16,9% i 13,2%).

Ustawą z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych pracującym rodzicom oraz opiekunom prawnym została stworzona możliwość skorzystania z zasiłku opiekuńczego na czas opieki nad dzieckiem do lat 8 z powodu zamknięcia żłobka, przedszkola, klubu dziecięcego, szkoły. Według stanu na koniec 2021 r. z tego prawa tak w województwie, jak i w kraju skorzystało 0,6% pracujących (przed rokiem odpowiednio 2,5% i 3,0%).

W celu ograniczenia rozprzestrzeniania się choroby zakaźnej stosowano także formy czasowego odosobnienia w postaci kwarantanny oraz izolacji. W województwie pracujący, którzy według stanu na koniec grudnia 2021 r. korzystali z wynagrodzenia za czas choroby lub zasiłku chorobowego z powodu objęcia kwarantanną lub izolacją stanowili 2,0% ogółu pracujących (w kraju 2,1%). W jednostkach o liczbie pracujących powyżej 49 osób odsetek ten wyniósł 1,5%, a w pozostałych (od 10 do 49 osób oraz do 9 osób) był większy i wyniósł po 3,1%. W sektorze prywatnym takich osób było relatywnie więcej niż w publicznym (2,1% wobec 1,6%).

5.2. Jakość życia

5.2. Quality of life

Zamożność mieszkańców

Inhabitant's wealth

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie mazowieckim są wyższe niż średnio w kraju, jednak przewaga ta z roku na rok nieznacznie maleje.

W 2021 r. utrzymał się wzrost w skali roku przeciętnej liczby świadczeniobiorców ZUS i spadek liczby emerytów i rencistów pobierających świadczenia z rolniczego systemu ubezpieczeń; ogólna liczba osób pobierających świadczenia emerytalne i rentowe po raz pierwszy od siedmiu lat obniżyła się w porównaniu z rokiem poprzednim. Emerytury i renty z roku na rok rosną, przy czym w 2021 r. świadczenia wypłacane przez ZUS rosły szybciej niż wypłacane rolnikom indywidualnym.

Sytuacja materialna gospodarstw domowych poprawiła się w 2020 r. w większym stopniu niż rok wcześniej.

Zwiększył się w niewielkim stopniu wskaźnik zagrożenia ubóstwem, zmniejszył się natomiast poziom nierówności osiągniętych dochodów.

Utrzymała się korzystna tendencja poprawy subiektywnej oceny warunków życia gospodarstw.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto to stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie; po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów jest realizowane co dwa lata, ma charakter reprezentacyjny i obejmuje podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Wyniki dotyczą osób pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych, które w roku badania przepracowały cały miesiąc październik. Dane w opracowaniu dotyczą przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń nominalnych brutto, prezentowanych w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

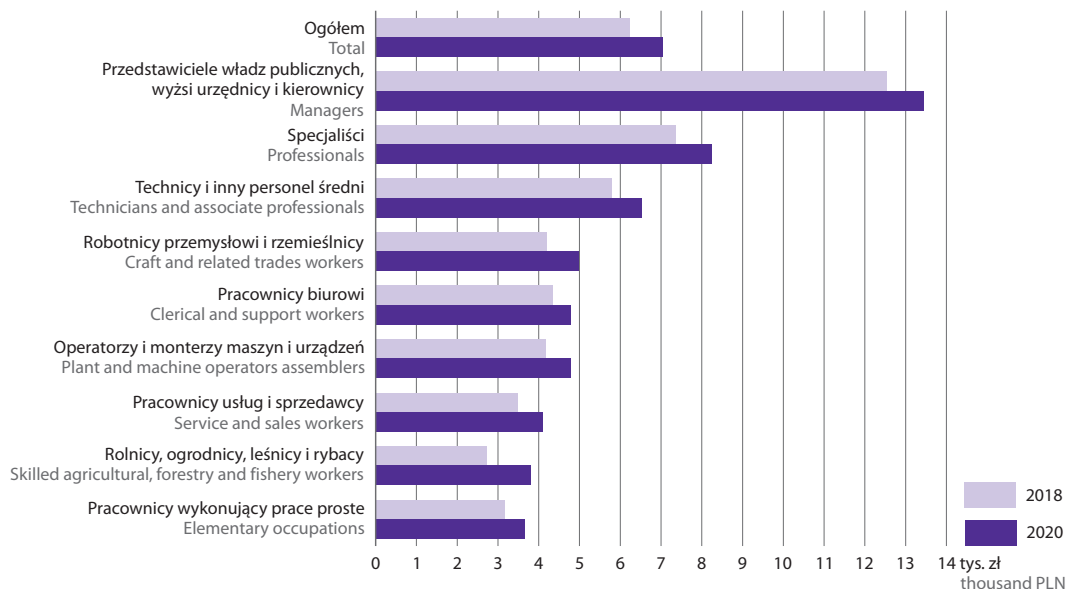
Wyniki ostatniej edycji badania struktury wynagrodzeń wykazały, że przeciętne wynagrodzenie brutto za październik 2020 r. w województwie mazowieckim wyniosło 7050,96 zł, co oznacza wzrost o 13,2% w porównaniu z 2018 r. i o 27,4% w stosunku do 2016 r. Dane za 2020 r. wskazują, że 67,5% pracowników pobierało wynagrodzenie nie wyższe od przeciętnego w województwie, natomiast 20,2% – wynagrodzenie, które nie przekraczało połowy tej wartości, tj. nie było wyższe niż 3525,48 zł. Tylko 3,2% pracowników zarabiało co najmniej 3-krotnie więcej niż przeciętnie, tj. co najmniej 21152,89 zł miesięcznie. Oznacza to, że w ciągu dwóch lat zmniejszył się odsetek pracowników zarabiających nie więcej niż przeciętnie (o 0,9 p. proc.) i zwiększył osób pobierających wynagrodzenie wynoszące co najmniej 3-krotność przeciętnego w województwie (o 0,2 p. proc.).

W województwie mazowieckim wynagrodzenie nie przekraczające średniego w kraju (nie większe niż 5748,24 zł) pobierało 53,9% pracowników, a najwyżej połowę tej kwoty (tj. nie więcej niż 2874,12 zł) zarabiała 9,8% osób w przebadanej zbiorowości (w 2018 r. było to odpowiednio 54,6% i 13,0%).

Omawiane dane wskazują, że mężczyźni zarabiają więcej niż kobiety; w 2020 r. odpowiednio 7609,53 zł wobec 6470,47 zł, co oznacza, że wynagrodzenie kobiet było niższe od wynagrodzenia mężczyzn o 15,0% i stanowiło 91,8% przeciętnego w województwie. Wynagrodzenia w województwie, zarówno w przypadku mężczyzn, jak i kobiet są o ok. 1/4 wyższe niż średnio w kraju.

W 2020 r. w województwie mazowieckim wynagrodzenie środkowe (mediana) ukształtowało się na poziomie 5456,34 zł (w kraju 4702,66 zł). Oznacza to, że połowa pracowników otrzymywała wynagrodzenie co najwyżej w tej wysokości, a połowa – w wysokości nie niższej niż mediana. Dla mężczyzn wynagrodzenie środkowe miało wartość 5639,45 zł, dla kobiet – 5246,28 zł (w 2018 r. było to odpowiednio 4973,24 zł i 4489,56 zł).

Wykres 31. Wynagrodzenia według zawodów za październik
Chart 31. Wages and salaries by occupations for October

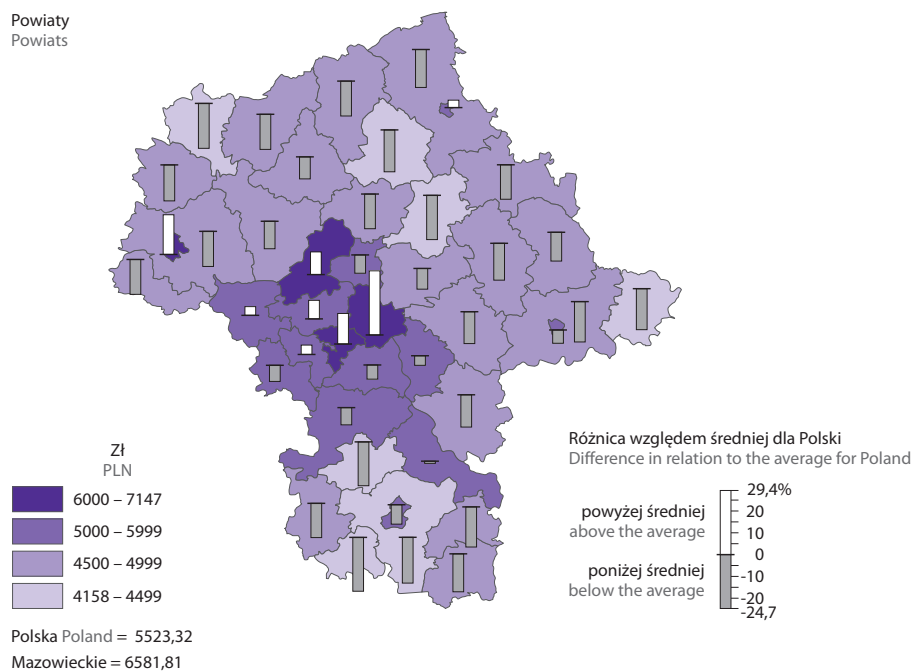

Wyniki badania struktury wynagrodzeń pokazują znaczne zróżnicowanie wysokości wynagrodzeń w zależności od wykonywanego zawodu. W 2020 r. w województwie mazowieckim wynagrodzenia przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników były niemal dwukrotnie wyższe od przeciętnego, podczas gdy zarobki pracowników wykonujących prace proste stanowiły niewiele ponad połowę wartości średniej.

Dalsza część rozdziału zawiera informacje o wysokości przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w latach 2020 i 2021. Prezentowane są one na podstawie dwóch badań statystyki publicznej: przeprowadzanego raz w roku badania Z-06 o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy – na tej podstawie przedstawiono zróżnicowanie terytorialne wynagrodzeń w 2020 r. oraz miesięcznego meldunku o działalności gospodarczej DG-1, na podstawie którego przedstawiono przeciętne miesięczne wynagrodzenia w 2021 r. w sektorze przedsiębiorstw.

Wyniki badania Z-06 wskazują, że w 2020 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie mazowieckim wyniosło 6581,81 zł i było wyższe niż średnio w kraju o 19,2%. Wynagrodzenia w województwie są wyraźnie zróżnicowane terytorialnie; w 2020 r. różnica między wynagrodzeniem najwyższym (w m.st. Warszawie), a najniższym (w powiecie szydłowieckim) wyniosła 2989,68 zł. Wynagrodzenie w m.st. Warszawie osiągnęło poziom 7147,46 zł i było wyższe od średniego w kraju o 29,4%; ponadto wynagrodzenia wyższe niż w Polsce odnotowano w m. Płocku, powiatach: pruszkowskim, nowodworskim, warszawskim zachodnim, grodziskim i sochaczewskim oraz w m. Ostrołęce. Wynagrodzenie w powiecie szydłowieckim wyniosło 4157,78 zł i było niższe od przeciętnego w kraju o 24,7%.

Mapa 27. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2020 r.
Map 27. Average monthly gross wages and salaries^a in 2020

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

Tablica 14. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw^a
Table 14. Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector^a

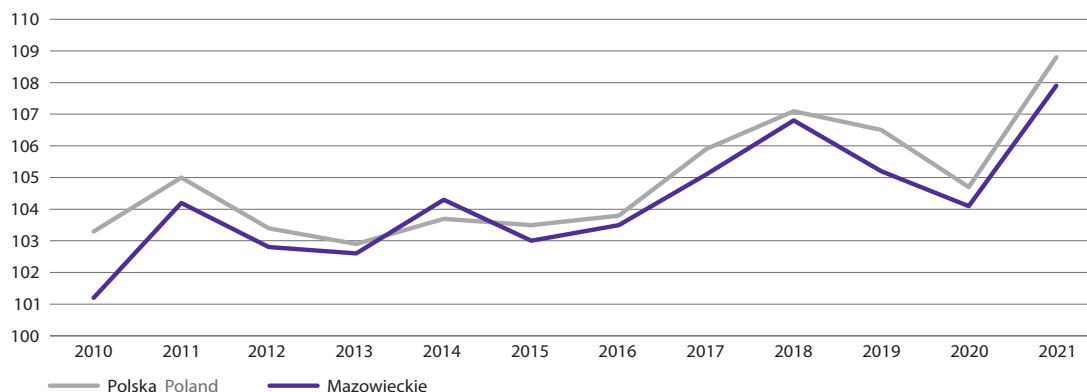
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto: Average monthly gross wages and salaries:				
w złotych in PLN	4227,93	4991,77	6347,01	6847,08
Polska=100 Poland=100	123,1	121,1	117,3	116,3

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; dane na podstawie miesięcznego meldunku o działalności gospodarczej DG-1.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; data based on the monthly report on the business activity of DG-1.

W 2021 r. w województwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie 6847,08 zł i było o 7,9% wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim (w 2020 r. wyższe odpowiednio o 4,1%). W kraju przeciętne wynagrodzenie wyniosło 5889,84 zł i zwiększyło się w skali roku o 8,8% (w 2020 r. o 4,7%).

Wykres 32. Dynamika przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw
Rok poprzedni=100

Chart 32. Indices of average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector
Previous year=100

Tablica 15. Świadczenia społeczne
Table 15. Social benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Przeciętna miesięczna liczba emerytów i rencistów w tys. Average monthly number of retirees and pensioners in thousands	1174,5	1122,4	1197,9	1194,8
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	1637,58	2047,16	2487,78	2664,09
w tym emerytura of which retirement pension	1756,14	2178,27	2590,44	2773,11
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych w zł Average monthly gross retirement and other pension of farmers in PLN	915,29	1144,3	1350,09	1405,54
w tym emerytura of which retirement pension	946,14	1164,39	1349,87	1406,41

W 2021 r. w województwie mazowieckim przeciętna liczba emerytów i rencistów wyniosła 1194,8 tys. osób, z czego 86,7% to świadczeniobiorcy ZUS, a 13,3% – pobierający emerytury i renty rolnicze. Ogólna liczba emerytów i rencistów była mniejsza od notowanej przed rokiem o 0,3% oraz większa niż w 2010 r. o 1,5%.

W 2021 r. emerytury i renty z ZUS otrzymywało 1035,5 tys. osób, tj. o 4,0 tys. (o 0,4%) więcej niż przed rokiem i o 68,6 tys. (o 7,0%) więcej niż w 2010 r. Najliczniejszą grupą świadczeniobiorców ZUS są emeryci; w badanym roku stanowili oni 80,3% tej zbiorowości; pozostali to świadczeniobiorcy otrzymujący renty rodzinne (13,2%) oraz renty z tytułu niezdolności do pracy (6,5%). W porównaniu z rokiem poprzednim zanotowano wzrost przeciętnej liczby emerytów (o 1,1%) oraz spadek liczby osób pobierających renty rodzinne (o 0,7%) oraz liczby świadczeniobiorców otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 5,6%).

Nieco odmiennie kształtowała się dynamika liczby osób, którym wypłacano świadczenia emerytalno-rentowe w ramach rolniczego systemu ubezpieczeń społecznych. Emerytury i renty rolnicze w 2021 r. pobierało 159,3 tys. osób, tj. o 7,1 tys. (o 4,3%) mniej niż w 2020 r. i o 48,3 tys. (o 23,3%) mniej w stosunku do 2010 r. Wśród świadczeniobiorców KRUS dominują emeryci; w 2021 r. stanowili oni 81,3% omawianej zbiorowości; pozostali to otrzymujący renty z tytułu niezdolności do pracy (14,4%) i świadczeniobiorcy, którym wypłacano renty rodzinne (4,3%). W porównaniu z 2020 r. liczba osób pobierających emerytury zmniejszyła się o 4,9%, mniej niż przed rokiem było także osób otrzymujących renty z tytułu niezdolności do pracy (o 1,6%) oraz osób pobierających renty rodzinne (o 0,2%).

W 2021 r. w województwie mazowieckim przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana przez ZUS wyniosła 2664,09 zł była wyższa o 7,1% w porównaniu z rokiem poprzednim (w kraju – wyższa o 6,9%). Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto rolników indywidualnych ukształtowała się na poziomie 1405,54 zł i wzrosła w skali roku o 4,1% (w kraju o 3,8%).

W 2021 r. w województwie, podobnie jak w latach poprzednich, relacja wysokości świadczeń z ZUS do średniej krajowej kształtowała się odmiennie niż w przypadku KRUS. Pod względem przeciętnej emerytury i renty z ZUS (104,3% średniej krajowej) mazowieckie zajmowało drugie, za województwem śląskim, miejsce w kraju, a w przypadku analogicznego świadczenia wypłacanego przez KRUS (98,4% przeciętnej emerytury i renty rolniczej w Polsce) – miejsce czternaste; niżej uplasowały się województwa wielkopolskie i małopolskie.

Tablica 16. Przepiętny miesięczny dochód rozporządzalny
Table 16. Average monthly available income

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	w zł		in PLN		
Przepiętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym Average monthly available income per capita in a household	1615	1756	2108	2241	1919
w tym dochód do dyspozycji of which disposable income	1550	1691	2044	2191	1874

Dochód rozporządzalny to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł, pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika, o podatki od dochodów z własności, podatki płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

Dochód do dyspozycji to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki obejmujące m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki; straty pieniężne.

W 2020 r. pomimo ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 odnotowano poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych w województwie mazowieckim. Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody, a skala zmian była większa niż rok wcześniej. Przepiętny miesięczny dochód rozporządzalny był o 6,3% wyższy niż w 2019 r. (kiedy notowano wzrost o 3,8%). Nadwyżka dochodu rozporządzalnego nad wydatkami zwiększyła się w ujęciu rocznym o 12,5 p. proc. do poziomu 55,3%.

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2020 r. gospodarstwa domowe w województwie mazowieckim wykazywały najwyższe w kraju dochody na osobę. Przepiętne gospodarstwo domowe w województwie rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym 2241 zł na 1 osobę, tj. o 16,7% wyższym od przeciętnego dochodu rozporządzalnego w Polsce.

W strukturze dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych dominowały dochody z pracy najemnej. Stanowiły one 55,6% ogółu dochodów i w skali roku ich udział zwiększył się o 1,0 p. proc. Drugim co do wielkości źródłem dochodów gospodarstw domowych były dochody osiągnięte ze świadczeń społecznych. W ujęciu rocznym w województwie mazowieckim nastąpił spadek udziału tych dochodów o 0,4 p. proc. do poziomu 25,2%. W mniejszym stopniu dochód rozporządzalny tworzyły dochody z pracy na własny rachunek – 12,3% oraz dochody z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie – 3,8%. W stosunku do 2019 r. udział dochodów z pracy na własny rachunek zwiększył się o 0,4 p. proc., natomiast udział dochodów osiągniętych z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie był o 0,1 p. proc. wyższy.

Dochód do dyspozycji gospodarstwa domowe przeznaczają na zakup towarów i usług konsumpcyjnych oraz przyrost oszczędności. W 2020 r. dochód do dyspozycji przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie wyniósł 2191 zł, tj. o 7,2% więcej w stosunku do 2019 r. i jednocześnie był wyższy od przeciętnego w kraju o 16,9%.

Wybrane wskaźniki spójności społecznej w oparciu o Europejskie Badanie Warunków Życia Ludności (EU-SILC):

- **wskaźnik zagrożenia ubóstwem po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych** jest to odsetek osób z rocznym ekwiwalentnym dochodem do dyspozycji poniżej progu zagrożenia ubóstwem, który wynosi 60% krajowej mediany rocznych ekwiwalentnych dochodów do dyspozycji uwzględniający transfery społeczne;
- **współczynnik Giniego** jest miarą nierówności rozkładu dochodów; przybiera wartość między 0 a 1 (lub jeśli przemnożymy przez 100, między 0 a 100). Wskaźnik ten osiągnąłby wartość 0 (rozkład jednorodny), gdyby wszystkie osoby miały ten sam dochód, natomiast wartość 1, gdyby wszystkie osoby poza jedną miały dochód zerowy. Zatem, im wyższa jest wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji dochodów i większe jest ich zróżnicowanie. W badaniu EU-SILC wskaźnik ten wyliczono dla przeciętnego rocznego ekwiwalentnego dochodu do dyspozycji gospodarstwa domowego.

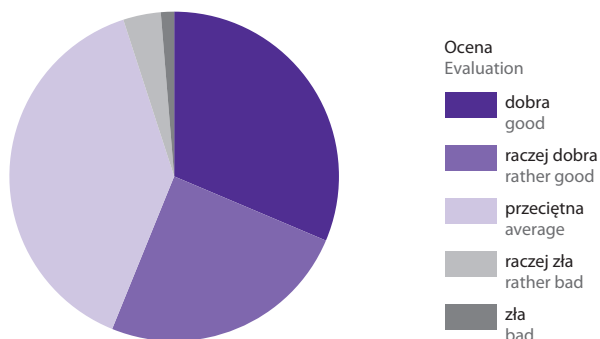
Wartość wskaźnika zagrożenia ubóstwem po transferach społecznych dla województwa mazowieckiego w badaniu z 2020 r. wyniosła 15,5% i była o 0,7 p. proc. wyższa niż średnia dla kraju (14,8%).

W 2020 r. odsetek osób z dochodami poniżej progu zagrożenia ubóstwem był o 0,3 p. proc. wyższy niż w roku 2019, gdy wyniósł on 15,2%. Podobnie wzrost wartości relatywnego wskaźnika zagrożenia ubóstwem odnotowano w odniesieniu do 2010 r., tj. o 0,5 p. proc.

Współczynnik Giniego jest jednym ze wskaźników, które informują o poziomie nierówności dochodów. W 2020 r. jego wartość dla województwa była wyższa niż średnia dla kraju (27,2%) i ukształtowała się na poziomie 32,7%.

W porównaniu z 2019 r. współczynnik Giniego dla przeciętnego dochodu do dyspozycji na osobę był niższy o 0,8 p. proc. Spadek tego współczynnika w skali roku wskazuje, choć w niewielkim stopniu, na zmniejszenie nierówności dochodowych gospodarstw domowych w województwie.

Wykres 33. Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych w 2020 r.
Chart 33. Subjective evaluation of the material situation of households in 2020

Obserwowana w 2020 r. poprawa sytuacji materialnej gospodarstw domowych zarówno w województwie mazowieckim, jak i w kraju miała wpływ na lepszą ocenę ich aktualnej sytuacji finansowej.

W 2020 r. poziom warunków życia jako dobry albo raczej dobry określiło 56,2% gospodarstw (w Polsce 51,6%), a 5,0% jako raczej zły albo zły (w kraju 5,8%). Jako przeciętną swoją sytuację postrzegało 38,9% gospodarstw (dla Polski średnia wynosiła 42,6%).

W województwie mazowieckim w skali roku nastąpił wzrost odsetka gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą o 4,0 p. proc. (w Polsce o 3,0 p. proc.) oraz spadek odsetka gospodarstw postrzegających ją jako raczej złą albo złą o 1,2 p. proc. (w kraju tak samo). Zmniejszył się także udział osób określających swoją sytuację jako przeciętną o 2,7 p. proc. (dla Polski spadek wyniósł 1,8 p. proc.).

Pomoc społeczna i wspieranie rodziny

Social assistance and family support

W 2020 r. w województwie mazowieckim przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymały świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”, była najwyższa w kraju.

Rok 2020 był kolejnym rokiem znacznego spadku liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Uległa poprawie sytuacja w zakresie instytucjonalnej opieki nad dziećmi do lat 3. Wzrosła liczba placówek, jak i oferowanych przez nie miejsc, a także przebywających w nich dzieci.

Uruchomiony w kwietniu 2016 r. rządowy program „Rodzina 500+” zakłada wsparcie finansowe na dzieci do 18 roku życia w postaci świadczenia pieniężnego w wysokości 500 zł. W rodzinach naturalnych jest to świadczenie wychowawcze, w przypadku dzieci objętych rodzinną pieczę zastępczą – dodatek wychowawczy, natomiast na dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego – dodatek do zryczałtowanej kwoty. Dodatkowe wsparcie w postaci dodatku w wysokości świadczenia wychowawczego otrzymały także pozostałe formy instytucjonalnej pieczy zastępczej. Program objął również dzieci umieszczone w domach pomocy społecznej.

Od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko w wieku do 18 lat, niezależnie od wysokości dochodu na osobę uzyskiwanego w rodzinie.

W 2020 r. świadczeniem wychowawczym w województwie objęto przeciętnie 1034,9 tys. dzieci, które przebywały w rodzinach naturalnych. Wartość wypłaconych świadczeń wyniosła 6264,1 mln zł i była wyższa o 33,6% w porównaniu z rokiem poprzednim. Kwota przeznaczona na wsparcie dzieci w województwie mazowieckim stanowiła 15,7% wydatków ogółem w kraju.

Kolejnym elementem wspierania rodzin z dziećmi jest Karta Dużej Rodziny, która przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki oraz dodatkowe uprawnienia przy korzystaniu z oferty kulturalnej, rekreacyjnej, transportowej na terenie całego kraju. W 2020 r. w województwie mazowieckim Kartę Dużej Rodziny posiadało 138,3 tys. rodzin (121,7 tys. w 2019 r.), najwięcej w m.st. Warszawie (28,6 tys.) i powiecie wołomińskim (8,0 tys.).

Tablica 17. Świadczenie wychowawcze
Table 17. Child-raising benefit

Wyszczególnienie Specification	2016 ^a	2019	2020
Wydatki na świadczenia wychowawcze w tys. zł Child-raising benefit payments in thousand PLN	2474572,4	4690258,2	6264107,3
Przeciętna miesięczna liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze Monthly average number of families receiving child-raising benefit	376645	368732 ^b	.
Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze Monthly average number of children for whom families received a child-raising benefit	551384	$\frac{534490}{954726}$ ^c	1034921

a W okresie kwiecień–grudzień. b, c Dane dotyczą okresu: b – od 1 stycznia do 30 czerwca; od 1 lipca 2019 r. nie są gromadzone informacje o liczbie rodzin pobierających świadczenie wychowawcze, c – w liczniku – od 1 stycznia do 30 czerwca, w mianowniku – od 1 lipca do 31 grudnia.

a In the period April–December. b, c Data concern the period: b – from 1 January to 30 June; since 1 July 2019 information of the number of families receiving the child-raising benefit is not collected, c – in the numerator – from 1 January to 30 June, in the denominator – from 1 July to 31 December.

Pomoc społeczna jest ważnym instrumentem polityki społecznej państwa. Przeznaczona jest do wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, z którą nie są one w stanie sobie poradzić. Pomoc ta polega na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych osobom spełniającym określone kryteria i zakwalifikowanym do otrzymania takiej pomocy w miejscu ich zamieszkania. W 2020 r. w województwie mazowieckim jednostki samorządu terytorialnego w ramach zadań własnych i zleconych przyznały świadczenia społeczne na podstawie decyzji 136,3 tys. osób bez względu na liczbę pobieranych świadczeń, ich rodzaj oraz źródło finansowania (o 6,7% mniej niż w 2019 r. i o 42,9% mniej niż w 2010 r.). Na pomoc wydano łącznie 402,0 mln zł (o 0,6% mniej niż w 2019 r. i o 5,2% mniej niż w 2010 r.). Pomoc pieniężna w 2020 r. wyniosła 260,3 mln zł (o 0,3% więcej niż w 2019 r. i o 14,2% mniej niż w 2010 r.), co stanowiło 64,7% wydatkowanej kwoty. W ramach pomocy niepieniężnej na świadczenia wydano 141,7 mln zł, tj. 35,3% kwoty ogółem (o 2,3% mniej niż w 2019 r. i o 17,4% więcej niż w 2010 r.).

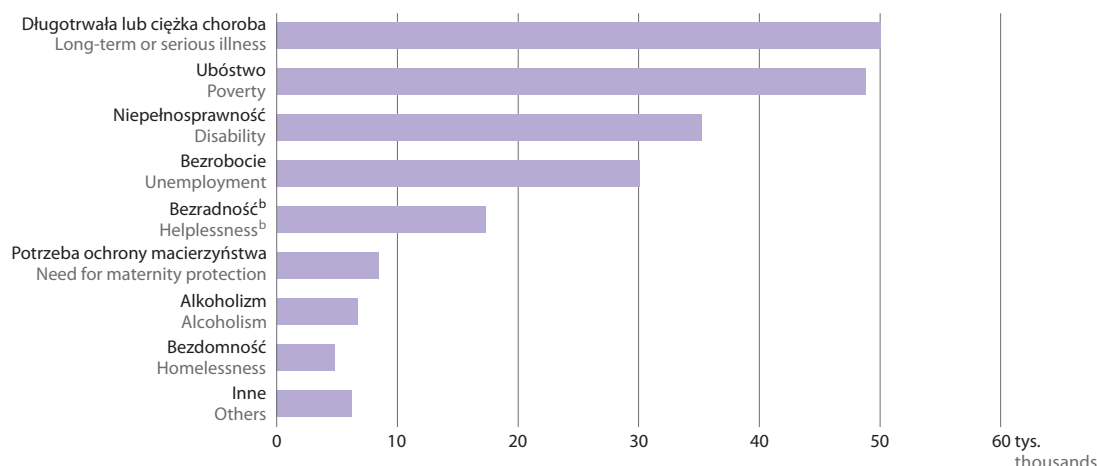
Na każde 10 tys. ludności przypadało 251 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (w 2019 r. – 270, w 2010 r. – 454), tj. o 36 osób mniej niż średnio w kraju.

Tablica 18. Świadczenia pomocy społecznej
Table 18. Social assistance benefits

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej (rzeczywista liczba osób) Beneficiaries of social assistance benefits (total real number of persons)	238600	205504	146054	136278
Udzielone świadczenie w tys. zł Benefits granted in thousand PLN	424132,9	390651,5	404630,7	402016,6
pomoc pieniężna financial assistance	303398,7	273346,8	259632,0	260305,7
pomoc niepieniężna non-financial assistance	120734,2	117304,7	144998,7	141710,9
Osoby, którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności Beneficiaries per 10 thousand population	454	385	270	251

W jednej rodzinie mogło wystąpić kilka przyczyn udzielenia pomocy społecznej. W 2020 r. w województwie mazowieckim, najczęstszymi powodami przyznania świadczenia była długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo (odpowiednio 50,1 tys. i 48,8 tys. rodzin). W porównaniu z 2019 r. odnotowano znaczny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy przyznanej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa (o 13,7%) oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 9,2%), natomiast o 2,9% wzrosła liczba rodzin, którym pomoc przyznano z powodu bezdomności.

Wykres 34. Powody przyznania pomocy społecznej rodzinie^a w 2020 r.
Chart 34. Reasons for granting social assistance to a family^a in 2020

a Na podstawie decyzji. b W sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
a By virtue of an administrative decisions. b Care and education as well as household management problems.

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej. Dane oszacowano na podstawie Zbioru Centralnego Krajowego Systemu Monitoringu Pomocy Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, zawierającego informację o zrealizowanych świadczeniach środowiskowej pomocy społecznej i odbiorcach tej pomocy – gospodarstwach domowych i ich członkach oraz osobach bezdomnych.

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej to wszyscy członkowie gospodarstw domowych oraz osoby bezdomne, które w roku badania otrzymały przynajmniej raz jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej w miejscu zamieszkania zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876, z późn. zm.).

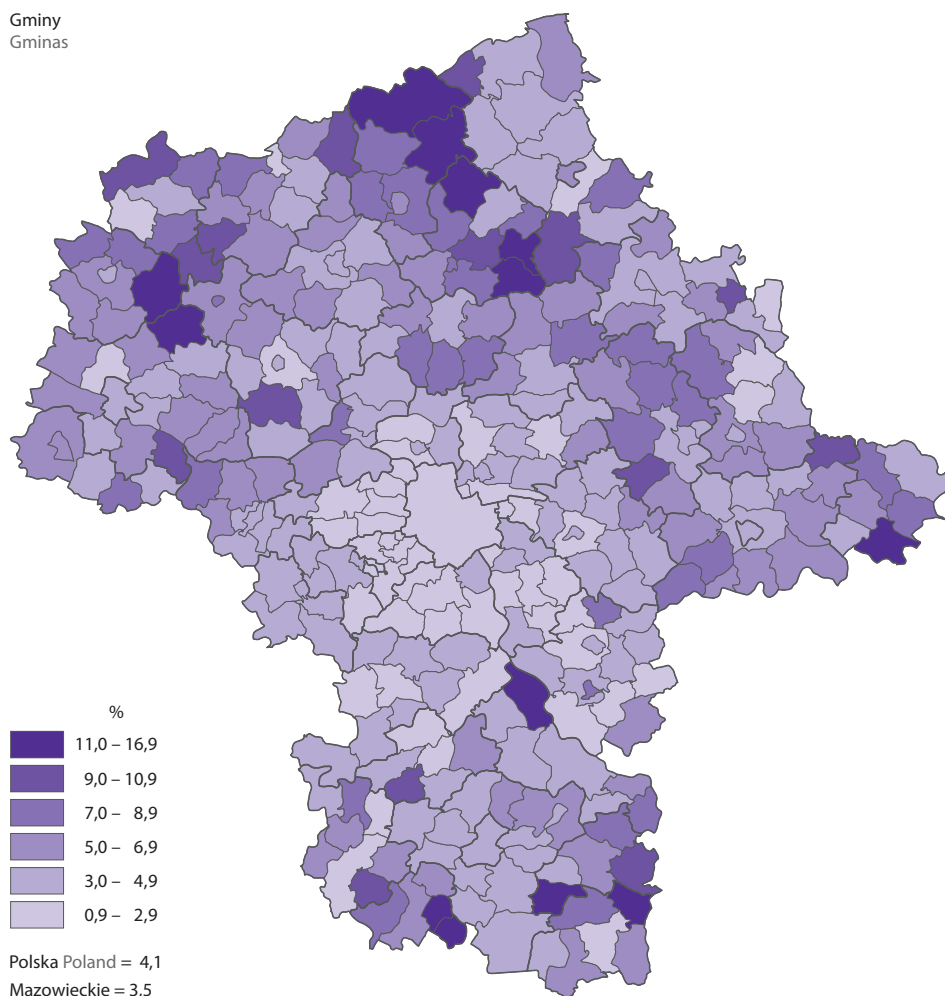
Środowiskowa pomoc społeczna zrealizowana w 2020 r. w województwie mazowieckim na podstawie ustawy o pomocy społecznej została skierowana do 91,2 tys. gospodarstw domowych i objęła 187,5 tys. beneficjentów. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba była mniejsza o 10,2%, a w stosunku do 2010 r. o 53,2%.

Tablica 19. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej
Table 19. Beneficiaries of social assistance at domicile

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej Households benefiting from social assistance at domicile	148468	130310	96694	91154
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej Beneficiaries of social assistance at domicile	400547	322563	208731	187461
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	762	604	386	345

Udział beneficjentów pomocy społecznej w liczbie ludności województwa mazowieckiego w 2020 r. wynosił 3,5% (w kraju 4,1%) i zmniejszył się w porównaniu z 2019 r. o 0,4 p. proc., a w odniesieniu do 2010 r. o 4,1 p. proc. W województwie występuje silne terytorialne zróżnicowanie zasięgu korzystania z pomocy społecznej osób i gospodarstw domowych. W 2020 r. wartość omawianego wskaźnika była najwyższa w gminach Jednorozec – 16,9% i Różan – 15,3%. Najmniejszy udział w ludności ogółem mieli beneficjenci: w Ożarowie Mazowieckim – 0,9% i Łomiankach – 1,0%.

Mapa 28. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w 2020 r.
 Map 28. Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2020

Żłobek to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w żłobku jest sprawowana od ukończenia 20 tygodnia życia dziecka, żłobek zapewnia opiekę do 10 godz. dziennie. Żłobki, obok klubów dziecięcych, opiekuna dziennego i niani, zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (Dz. U. z 2021 r. poz. 75). Obecnie pieczę nad działalnością regulowaną ustawą sprawuje Minister Rodziny i Polityki Społecznej.

Klub dziecięcy to jednostka organizacyjna sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3, realizująca funkcje opiekuńcze, wychowawcze i edukacyjne. Opieka w klubie dziecięcym jest sprawowana od ukończenia 1 roku życia dziecka, klub dziecięcy zapewnia opiekę do 5 godz. dziennie.

Oddział żłobkowy przy przedszkolu to jednostka działająca przy przedszkolu (lub innej instytucji) sprawująca opiekę nad dziećmi do lat 3 nie wpisana do rejestru żłobków i klubów dziecięcych.

W województwie mazowieckim na koniec 2020 r. funkcjonowało 788 placówek sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 (o 2 więcej w porównaniu z 2019 r. i o 663 więcej niż w 2011 r.), z tego 681 żłobków oraz 107 klubów dziecięcych. W 2020 r. w województwie nie występowały oddziały żłobkowe. Omawiane placówki dysponowały łącznie 28,9 tys. miejsc (o 4,5% więcej niż w 2019 r. i o 324,6% więcej niż w 2011 r.), przy czym aż 93,5% z nich oferowały żłobki. W kraju działało 4574 takich placówek, w dyspozycji których było 173,5 tys. miejsc.

Tablica 20. Żłobki i kluby dziecięce
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 20. Nurseries and children's clubs
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2011	2015	2019	2020
Żłobki ^a Nurseries ^a	76	373	677	681
w tym publiczne of which public	65	88	137	146
Oddziały żłobkowe Nursery wards	6	2	–	–
Kluby dziecięce Children's clubs	43	70	109	107
w tym publiczne of which public	–	3	12	16
Miejsca w tys.: Places in thousands:				
w żłobkach ^b in nurseries ^b	6,0	13,3	25,7	27,0
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,8	1,0	1,9	1,9
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.: Children staying (during the year) in thousands:				
w żłobkach ^b in nurseries ^b	9,9	18,9	35,2	36,8
w klubach dziecięcych in children's clubs	0,6	1,2	2,5	2,5

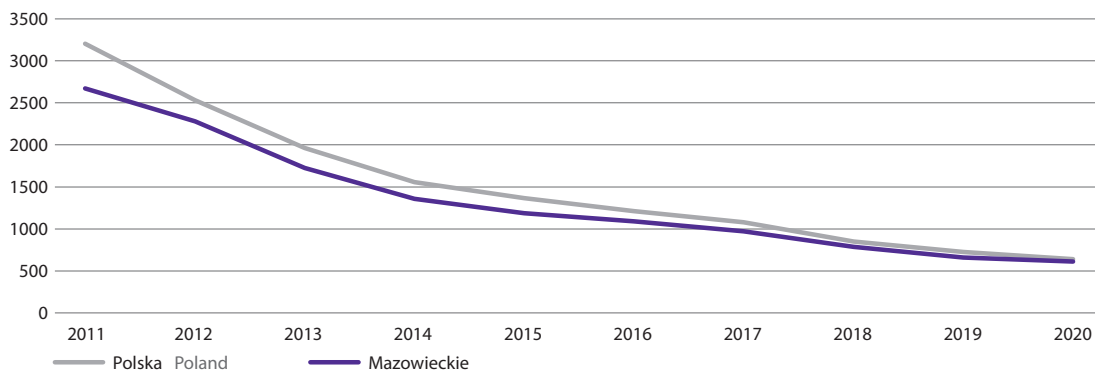
a W latach 2019 i 2020 łącznie ze żłobkami przyzakładowymi. b łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2019 i 2020 żłobkami przyzakładowymi.

a In 2019 and 2020 including workplace nurseries. b Including nursery wards as well as in 2019 and 2020 workplace nurseries.

Łącznie w ciągu całego 2020 r. z placówek skorzystało 39,3 tys. dzieci (o 4,2% więcej niż w 2019 r. i o 272,6% więcej niż w 2011 r.). W końcu grudnia 2020 r. w placówkach przebywało 24,6 tys. dzieci (bez zmian w porównaniu z 2019 r. i o 278,3% więcej w stosunku do 2011 r.). Najliczniejszą grupę stanowili dwulatki – 55,2% ogółu dzieci.

Wykres 35. Dzieci w wieku do lat 3 na 100 miejsc w żłobkach^a i klubach dziecięcych
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 35. Children up to the age of 3 per 100 places in nurseries^a and children's clubs
 As of 31 December

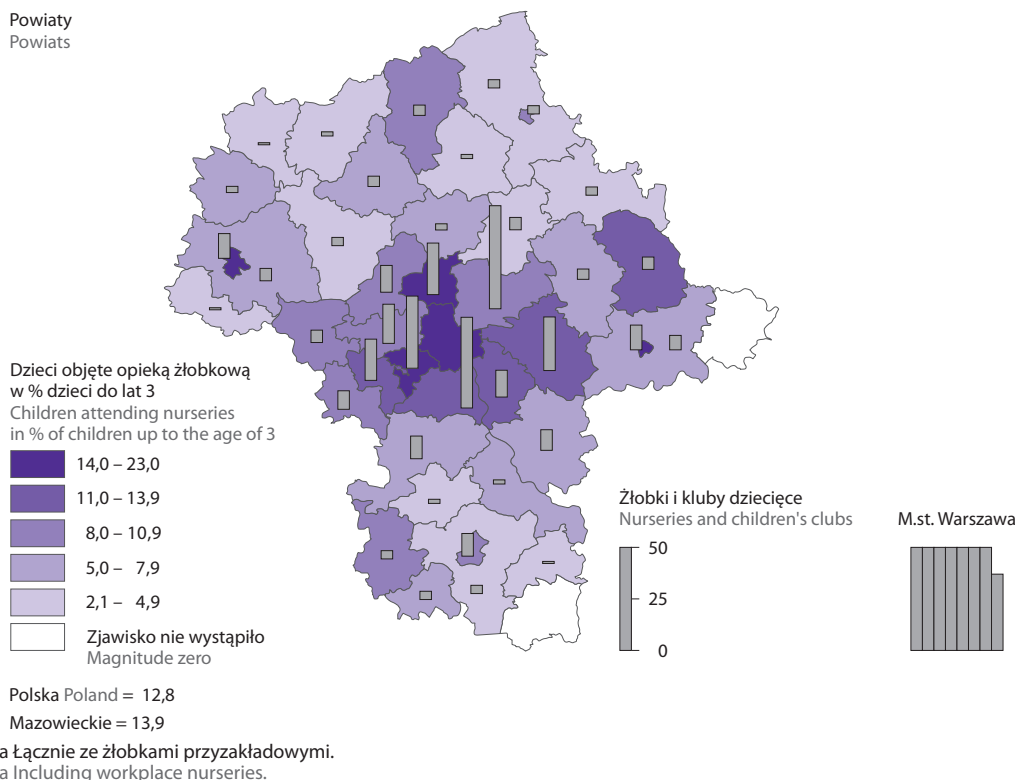
a łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2020 żłobkami przyzakładowymi.

a Including nursery wards as well as in 2017–2020 workplace nurseries.

Na każde 100 miejsc oferowanych przez żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce przypadało 611 dzieci do lat 3 zamieszkałych w województwie mazowieckim, tj. o 28 mniej niż średnio w kraju. Wskaźnik ten był niższy zarówno w stosunku do poprzedniego roku, jak i do 2011 r. (odpowiednio o 48 i o 2061 na każde 100 miejsc).

Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych w województwie mazowieckim w 2020 r. ukształtował się na poziomie 13,9% (w 2019 r. 13,5%, a w 2011 r. 3,3%), dla Polski wskaźnik był niższy i wynosił 12,8%. Wśród powiatów województwa najwyższy odsetek odnotowano w m.st. Warszawie (23,0%) i Siedlcach (19,5%), a najniższy w powiecie makowskim (2,1%) oraz gostynińskim (2,7%). Warto zaznaczyć, że w dwóch powiatach województwa mazowieckiego (lipskim i łosickim) nie odnotowano ani jednej placówki sprawującej opiekę nad dziećmi do lat 3.

Mapa 29. Żłobki^a i kluby dziecięce w 2020 r.
Map 29. Nurseries^a and children clubs in 2020

Warunki mieszkaniowe

Housing conditions

Z roku na rok systematycznie przybywa mieszkań w zasobach mieszkaniowych (nieco szybciej w miastach niż na wsi). W 2020 r. w województwie mazowieckim wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim wyniósł 1,9% (w miastach 2,0%, na wsi 1,4%). Na 1000 ludności przypadało 440 mieszkań, podczas gdy 10 lat wcześniej – 392. Coraz lepsze są warunki mieszkaniowe ludności: zmniejsza się przeciętna liczba osób w mieszkaniu, a rośnie zarówno przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, jak i powierzchnia przypadająca na 1 osobę. Nie ulega zmianie odsetek mieszkań zlokalizowanych w miastach; w analizowanym okresie w województwie wyniósł ok. 72%, w Polsce 67–68%.

Według stanu na koniec 2020 r. zasoby mieszkaniowe w województwie mazowieckim tworzyło 2388,2 tys. mieszkań, co oznacza wzrost w porównaniu z 2010 r. o 325,2 tys., tj. o 15,8%, a w porównaniu z rokiem poprzednim odpowiednio o 43,7 tys. i o 1,9%. Szybciej przybywa mieszkań zlokalizowanych w miastach; w ciągu 10 lat wspomniany wzrost wyniósł 17,2%, podczas gdy na wsi 12,1%.

Tablica 21. Zasoby mieszkaniowe
Stan w dniu 31 grudnia

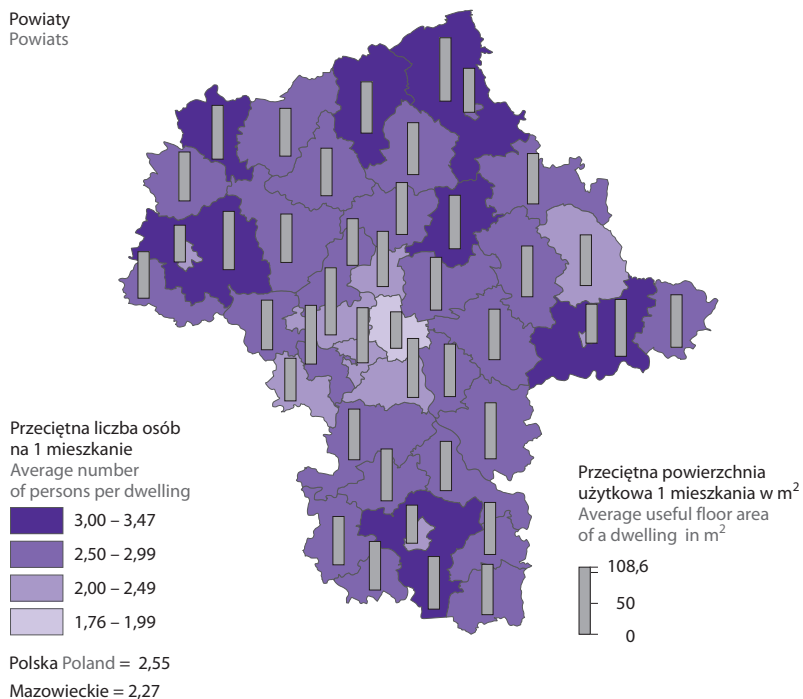
Table 21. Dwelling stocks
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Mieszkania ogółem Dwellings of total	2062955	2193793	2344444	2388163
na 1000 ludności per 1,000 population	391,7	410,1	432,3	440,2
Przeciętna w zasobach: Dwelling stocks, average:				
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,62	3,63	3,62	3,61
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area of a dwelling in m ²	70,6	71,9	72,4	72,6
liczba osób na 1 mieszkanie number of persons per dwelling	2,55	2,44	2,31	2,27

Poprawiają się warunki mieszkaniowe ludności. Systematycznie, choć powoli, zwiększa się udział mieszkań wyposażonych w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne w ogólnej ich liczbie. W prezentowanym okresie najbardziej wzrósł odsetek mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie (z 85,0% do 87,3%), a następnie – w łazienkę (z 90,6% do 92,0%). Najbardziej powszechny jest dostęp do wodociągu; na koniec 2020 r. mieszkań wyposażonych w tę instalację było 96,1%, a w 2010 r. – 95,4%. Pod względem wyposażenia w wodociąg różnica między miastem a wsią jest mniejsza niż w przypadku innych instalacji i wynosi 10,1 p. proc. (odpowiednio 98,9% wobec 88,8%).

Mapa 30. Warunki mieszkaniowe ludności w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 30. Housing conditions of population in 2020
As of 31 December

Warunki mieszkaniowe określa także przeciętna liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie. Wskaźnik ten z roku na rok maleje; w województwie mazowieckim z 2,55 w 2010 r. do 2,27 w 2020 r. (w Polsce odpowiednio z 2,86 do 2,55). W układzie terytorialnym notuje się jego wyraźne zróżnicowanie; w województwie w ostatnim prezentowanym roku wyniósł od 1,76 w m.st. Warszawie do 3,47 w powiecie ostrołęckim. Wyraźnie zróżnicowana jest także przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania; średnio w województwie wyniosła 72,6 m² (w kraju 74,5 m²). Najmniejsze były mieszkania w m.st. Warszawie (59,0 m²), m. Płocku (59,5 m²) oraz m. Radomiu (61,6 m²), a największe w powiatach warszawskim zachodnim (108,6 m²), ostrołęckim (102,6 m²) i piaseczyńskim (95,4 m²).

W 2020 r. w województwie mazowieckim w porównaniu z 2019 r. odnotowano rozwój infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej oraz gazowej (wzrosła długość sieci oraz liczba przyłączy prowadzących do budynków). Zwiększyło się zużycie wody z wodociągów przez gospodarstwa domowe, ilość ścieków odprowadzonych siecią kanalizacyjną oraz zużycie gazu z sieci.

W 2020 r. w województwie mazowieckim sieć wodociągowa rozdzielcza osiągnęła długość 46,9 tys. km i zwiększyła się o 0,6% w porównaniu z 2019 r. oraz o 16,9% w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 0,8% i o 14,8%). Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych wyniosła 849,5 tys. szt. i w odniesieniu do 2019 r. wzrosła o 2,6%.

W 2020 r. na terenach wiejskich zlokalizowanych było 79,6% długości sieci wodociągowej oraz 63,7% przyłączy do budynków mieszkalnych. W porównaniu z rokiem poprzednim długość sieci wodociągowej na terenach wiejskich wzrosła o 0,5%, a w miastach o 1,3%.

Zużycie wody przez gospodarstwa domowe w 2020 r. wyniosło 216,4 hm³ i w stosunku do 2019 r. zwiększyło się o 1,3 hm³. Natomiast przeciętne zużycie wody przez gospodarstwa domowe przypadające na 1 mieszkańca kształtowało się na poziomie 39,9 m³, przy czym w miastach było to 40,9 m³, a na obszarach wiejskich 37,9 m³. W porównaniu z 2019 r. zużycie wody na 1 mieszkańca wzrosło o 0,2 m³ (tak samo w kraju). Na terenach wiejskich odnotowano wzrost zużycia o 0,3 m³, podczas gdy w miastach był na tym samym poziomie.

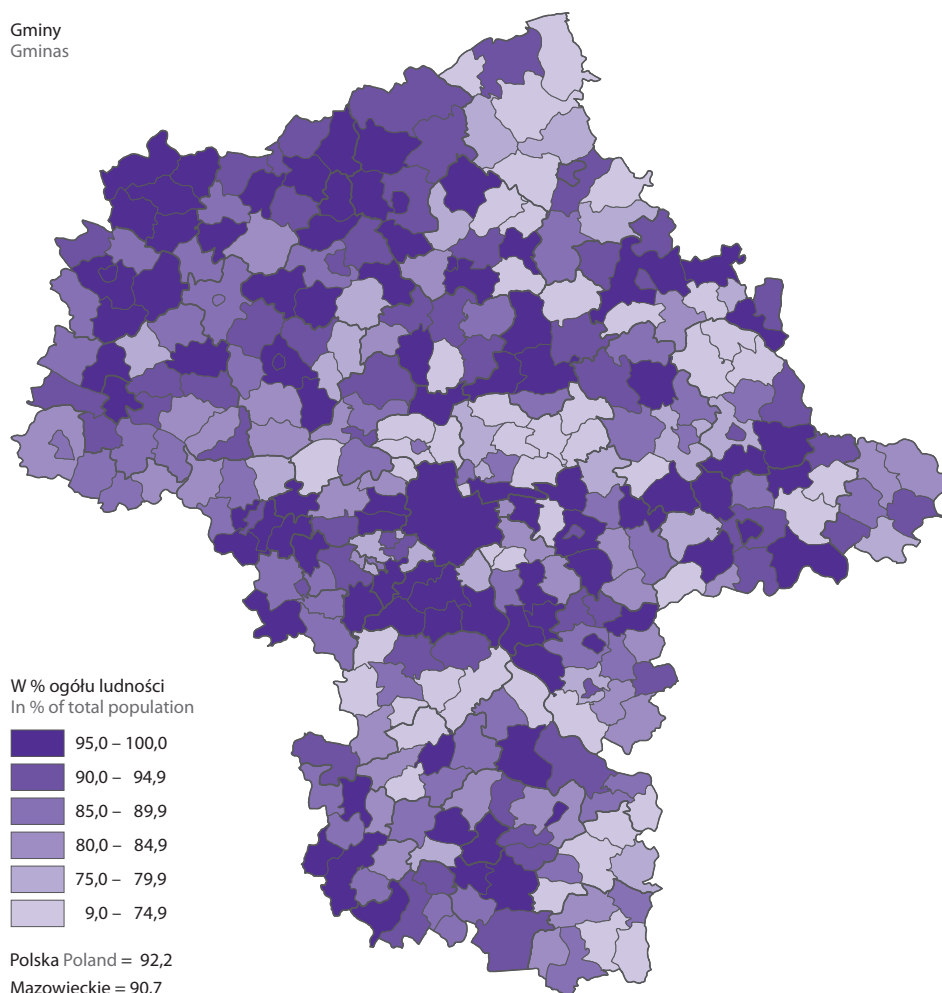
Wskaźnik gęstości sieci wodociągowej w 2020 r. wyniósł 131,8 km na 100 km² i w porównaniu z 2019 r. zwiększył się o 0,8 km na 100 km² (taki sam wzrost w kraju). W miastach zagęszczenie sieci było wyższe niż na wsi (436,5 km wobec 111,7 km).

Tablica 22. Wodociągi
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 22. Water supply system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Sieć rozdzielcza w km Distribution network in km	40076,3	44016,3	46568,1	46861,2
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	675287	756649	828165	849506
Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm ³ Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm ³	188,8	202,4	215,1	216,4

W 2020 r. z sieci wodociągowej korzystało 90,7% ogółu mieszkańców województwa (w kraju 92,2%). W porównaniu z 2019 r. wskaźnik ten wzrósł o 0,2 p. proc., a w odniesieniu do 2010 r. zwiększył się o 7,2 p. proc. (w kraju na tym samym poziomie w stosunku do 2019 r. i wzrost o 4,8 p. proc. w relacji do 2010 r.). W miastach dostęp do wodociągu miało 94,0% ogółu ludności (w kraju 96,7%), a na terenach wiejskich 84,8% (w kraju 85,6%).

Mapa 31. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2020 r.
Map 31. Population connected to the water supply system in 2020

W układzie terytorialnym występowało duże zróżnicowanie w dostępności do infrastruktury wodociągowej. W 6 gminach województwa mazowieckiego udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej w liczbie ludności ogółem osiągnął poziom 100%. Do tej grupy należały gminy: Halinów, Siennica, Lesznowola, Krzynowłoga Mała, Kampinos i Ożarów Mazowiecki. Natomiast udział mieszkańców korzystających z wodociągów wynoszący poniżej 20% odnotowano w gminach: Jabłonna (19,7%) i Pniewy (9,0%).

W 2020 r. długość sieci kanalizacyjnej w województwie mazowieckim wyniosła 17,4 tys. km i w stosunku do 2019 r. zwiększyła się o 3,1%, a w porównaniu z 2010 r. o 66,2% (w kraju odpowiednio wzrost o 2,7% i o 57,8%). Liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych w relacji do 2019 r. wzrosła o 4,1% osiągając poziom 456,5 tys. szt.

Na obszarach wiejskich usytuowanych było 51,7% sieci kanalizacyjnej oraz 40,5% przyłączy. W porównaniu z 2019 r. długość sieci na terenach wiejskich wzrosła o 413,8 km, a liczba przyłączy o 10,0 tys. szt. (w miastach wzrost odpowiednio o 110,4 km i o 8,0 tys. szt.).

W 2020 r. w województwie mazowieckim siecią kanalizacyjną odprowadzono 229,0 hm³ ścieków. W porównaniu z 2019 r. ich ilość wzrosła o 2,1% (w miastach wzrost o 1,4%, a na wsi o 6,9%).

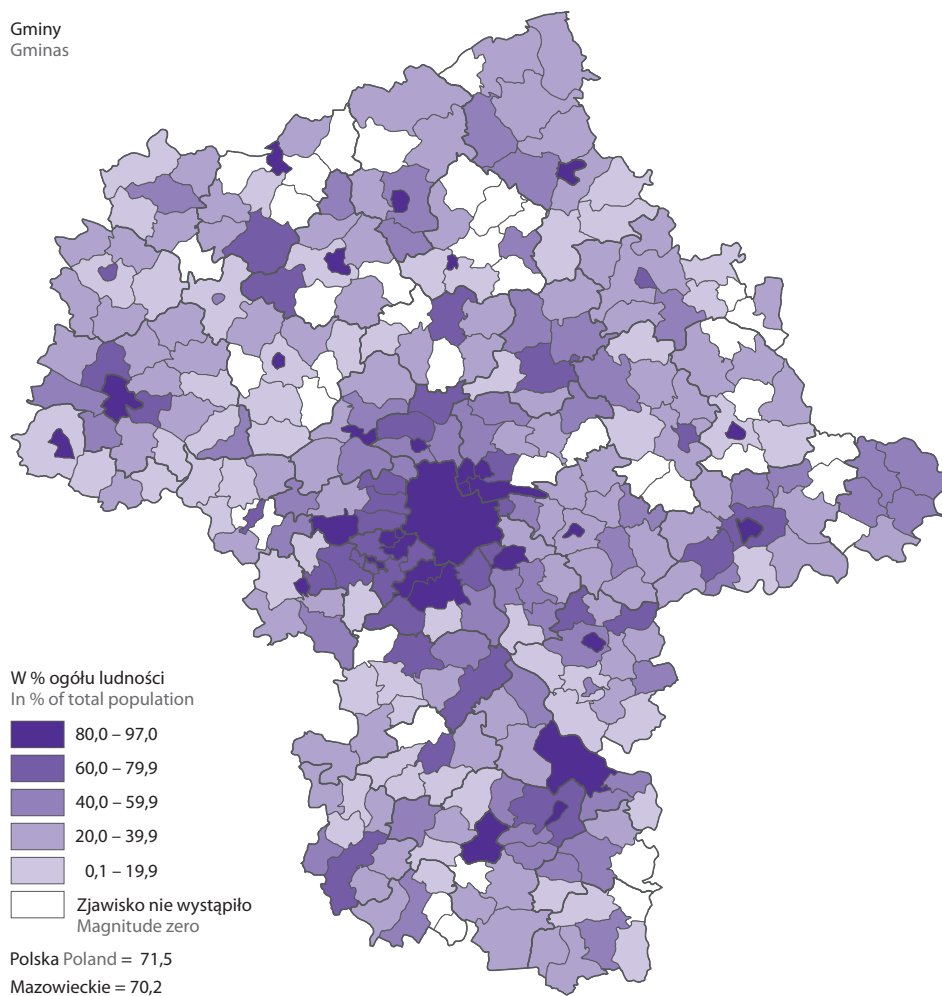
Gęstość sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 km² wyniosła w województwie 49,1 km i w porównaniu z 2019 r. wzrosła o 1,5 km na 100 km² (w kraju wzrost o 1,4 km na 100 km²). W miastach zagęszczenie sieci kanalizacyjnej wyniosło 383,9 km wobec 27,0 km na terenach wiejskich.

Tablica 23. Kanalizacja
Stan w dniu 31 grudnia
 Table 23. Sewage system
 As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Sieć kanalizacyjna ^a w km Sewage system ^a in km	10496,0	14680,0	16920,9	17445,1
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt. Connections leading to residential buildings in units	260917	352092	438509	456464
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm ³ Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm ³	234,1	205,3	224,3	229,0
w tym oczyszczane of which treated	183,6	202,4	220,6	219,6

a Łącznie z kolektorami.
a Including collectors.

Mapa 32. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w 2020 r.
 Map 32. Population connected to the sewage system in 2020

Z sieci kanalizacyjnej w 2020 r. korzystało 70,2% ogółu mieszkańców województwa mazowieckiego (w kraju 71,5%). Wskaźnik ten wzrósł o 0,4 p. proc w porównaniu z 2019 r. i o 8,7 p. proc. w stosunku do 2010 r. (w kraju odpowiednio wzrost o 0,3 p. proc. i o 9,5 p. proc.). W miastach udział ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wyniósł 91,0% (w kraju 90,6%), na obszarach wiejskich 32,5% (w kraju 43,1%).

Wśród gmin województwa mazowieckiego największy udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej odnotowano w miastach: Płońsku (97,0%), Warszawie (94,8%) i Siedlcach (94,2%), a w 39 gminach nie korzystano z sieci kanalizacyjnej.

Długość sieci gazowej w 2020 r. w województwie wyniosła 18,2 tys. km i w porównaniu z 2019 r. zwiększyła się o 2,9%, a w stosunku do 2010 r. o 26,7% (w kraju odpowiednio wzrost o 2,7% i o 21,8%). Liczba przyłączy gazowych wyniosła 436,5 tys. szt. i była większa o 3,0% niż w 2019 r.

Na obszarach wiejskich długość sieci gazowej stanowiła 55,3% całej sieci gazowej województwa, a liczba wszystkich przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych – 38,1%. W odniesieniu do 2019 r. długość sieci na obszarach wiejskich wzrosła o 342,2 km (o 3,5%), a w miastach o 161,7 km (o 2,0%).

W ciągu 2020 r. zużyto 9818,3 GWh gazu sieciowego i w stosunku do 2019 r. zużycie to wzrosło o 2,8% (w kraju o 5,1%) przy równoczesnym wzroście liczby odbiorców o 7,2% (w kraju o 4,8%). Wzrost zużycia gazu oraz liczby odbiorców wystąpił zarówno wśród mieszkańców wsi, jak i miast. Na obszarach wiejskich odpowiednio o 6,0% i 16,6%, a miejskich o 1,7% i o 6,0%. W porównaniu z 2019 r. zużycie gazu sieciowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego wzrosło o 2,5% (na wsi wzrost o 5,8% i w miastach o 1,3%).

W 2020 r. gęstość sieci gazowej w przeliczeniu na 100 km² wyniosła 45,1 km i w odniesieniu do 2019 r. wzrosła o 1,4 km na 100 km² (w kraju wzrost o 1,2 km). W miastach województwa zagęszczenie sieci wyniosło 362,0 km i było znacznie większe niż na terenach wiejskich, gdzie wskaźnik ten osiągnął wartość 24,2 km.

Tablica 24. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych Stan w dniu 31 grudnia

Table 24. Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households As of 31 December

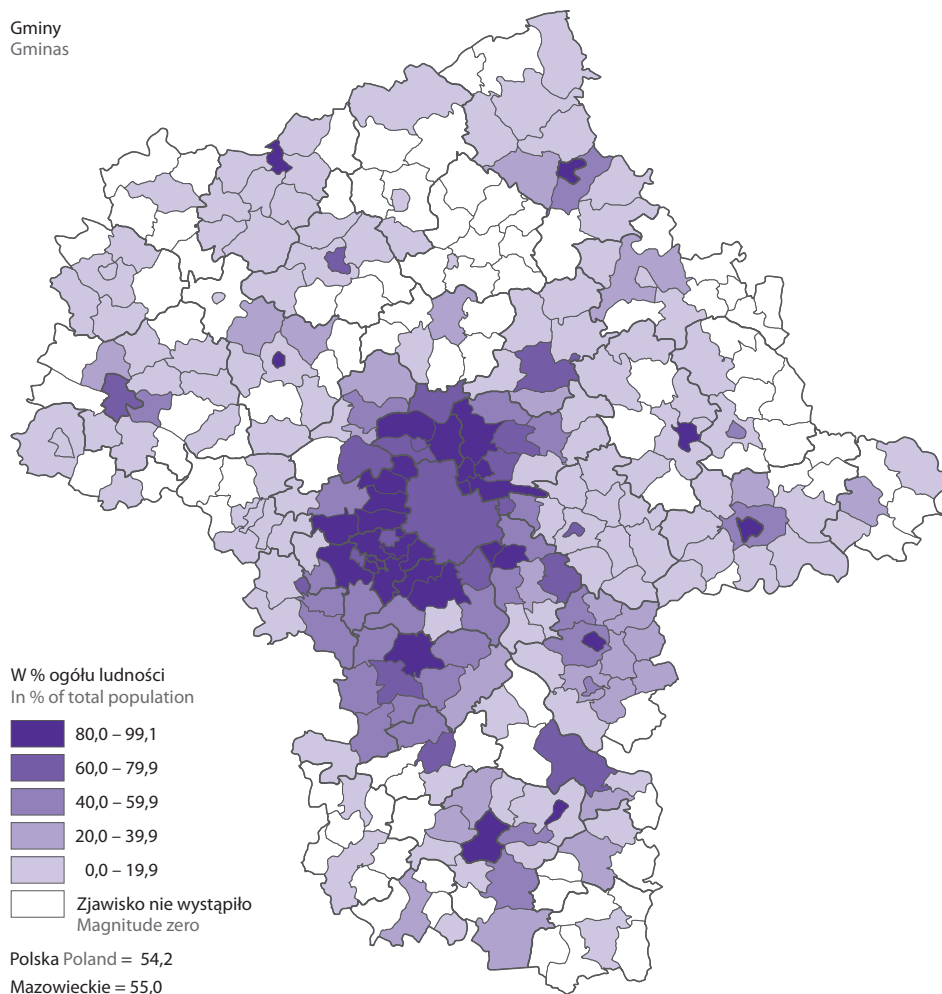
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Sieć gazowa w km Gas supply system in km	14336,2	15937,9	17653,0	18156,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt. Connections leading to residential and non-residential buildings in units	352403	394560	423911	436531
Odbiorcy gazu z sieci ^a w tys. Consumers of gas from gas supply system ^a in thousands	1158,2	1189,1	1309,2	1403,8
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku): Consumption of gas from gas supply system (during the year):				
w GWh ^b in GWh ^b	851,6	8378,5	9546,8	9818,3
na 1 mieszkańca w kWh ^c per capita in kWh ^c	162,0	1568,8	1764,2	1808,8

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b, c W 2010 r. w jednostkach naturalnych: b – hm³, c – m³.
a Including gas customers using collective gas-meters. b, c In 2010 in natural units: b – hm³, c – m³.

W 2020 r. z sieci gazowej korzystało 55,0% ludności województwa mazowieckiego (w kraju 54,2%). W porównaniu z 2019 r. odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej zwiększył się 1,6 p. proc., a w stosunku do 2010 r. o 0,4 p. proc. W kraju w porównaniu z 2019 r. wskaźnik ten zwiększył się o 1,3 p. proc., a w relacji do 2010 r. o 1,7 p. proc. W miastach województwa z sieci gazowej korzystało 71,3% ludności

ogółem (w kraju 72,2%), podczas gdy na terenach wiejskich – 25,5% (w kraju 27,4%). Najwyższy odsetek mieszkańców korzystających z sieci gazowej wystąpił w gminach: Raszyn (99,1%), m. Otwock (98,1%), m. Józefów (97,9%), m. Zielonka (97,1%), Ożarów Mazowiecki (96,1%), m. Kobyłka (95,9%), Michałowice, m. Garwolin (po 95,1%), natomiast w 98 gminach województwa nie korzystano z sieci gazowej.

Mapa 33. Ludność korzystająca z gazu z sieci w 2020 r.
Map 33. Population connected to the gas supply system in 2020

Ochrona zdrowia

Health care

W 2020 r. w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się liczba personelu medycznego, m.in. lekarzy, położnych, fizjoterapeutów, zmniejszyła się natomiast liczba lekarzy dentyków i pielęgniarek. Zmniejszyła się liczba podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, a także liczba udzielonych w nich porad. Liczba szpitali ogólnych wzrosła, a wykorzystanie łóżek wyniosło blisko 60%. Odnotowano spadek liczby wyjazdów zespołów ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia, a także liczby osób, którym udzielono pomocy medycznej.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna realizowana jest przez poradnie, przychodnie i praktyki lekarskie (tj. przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria i izby chorych oraz zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne).

Stacjonarna opieka zdrowotna to całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska świadczona w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej, tj. szpitalach – ogólnych, psychiatrycznych i uzdrowiskowych, ośrodkach leczenia odwykowego, ośrodkach rehabilitacyjnych dla narkomanów, regionalnych ośrodkach psychiatrii sądowej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych, hospicjach, oddziałach opieki paliatywnej, sanatoriach.

Ratownictwo medyczne to system, który tworzy się w ramach realizacji zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego.

Rok 2020 w systemach ochrony zdrowia na całym świecie zdominowany był przez walkę z pandemią COVID-19. W Polsce od 20 marca 2020 r. do odwołania wprowadzono stan epidemii. Różnego rodzaju obostrzenia wynikające ze stanu epidemicznego w kraju m.in. podporządkowanie zasadom reżimu sanitarnego, zakaz przemieszczania się, spowodowały zmianę w funkcjonowaniu placówek ochrony zdrowia, lecznictwie uzdrowiskowym, w systemie ratownictwa medycznego, wzrosły też wydatki na ochronę zdrowia.

Podstawowym zadaniem sprawnie działającego systemu ochrony zdrowia jest zapewnienie dostępu do kadry medycznej, a także dbanie o jakość oferowanych usług. W województwie mazowieckim w 2020 r. opiekę nad pacjentami sprawowało 15,2 tys. lekarzy, 1,8 tys. lekarzy dentyistów, 28,5 tys. pielęgniarek, 3,4 tys. położnych, 4,4 tys. farmaceutów, 4,6 tys. fizjoterapeutów i 2,0 tys. diagnostów laboratoryjnych. W odniesieniu do 2019 r., ogółem w wyżej wymienionych zawodach medycznych odnotowano wzrost liczby pracowników medycznych, przy czym największy w grupie fizjoterapeutów (o 9,1%), zmniejszyła się tylko liczba pielęgniarek i lekarzy dentyistów (odpowiednio o 1,0% i o 0,7%). W stosunku do 2012 r. największy wzrost miał miejsce w przypadku fizjoterapeutów i dentyistów (odpowiednio o 40,6% i o 27,2%), a zmniejszyła się liczba pielęgniarek (o 3,6%).

Wykres 36. Lekarze i pielęgniarki na 10 tys. ludności Stan w dniu 31 grudnia

Chart 36. Doctors and nurses per 10 thousand population
As of 31 December

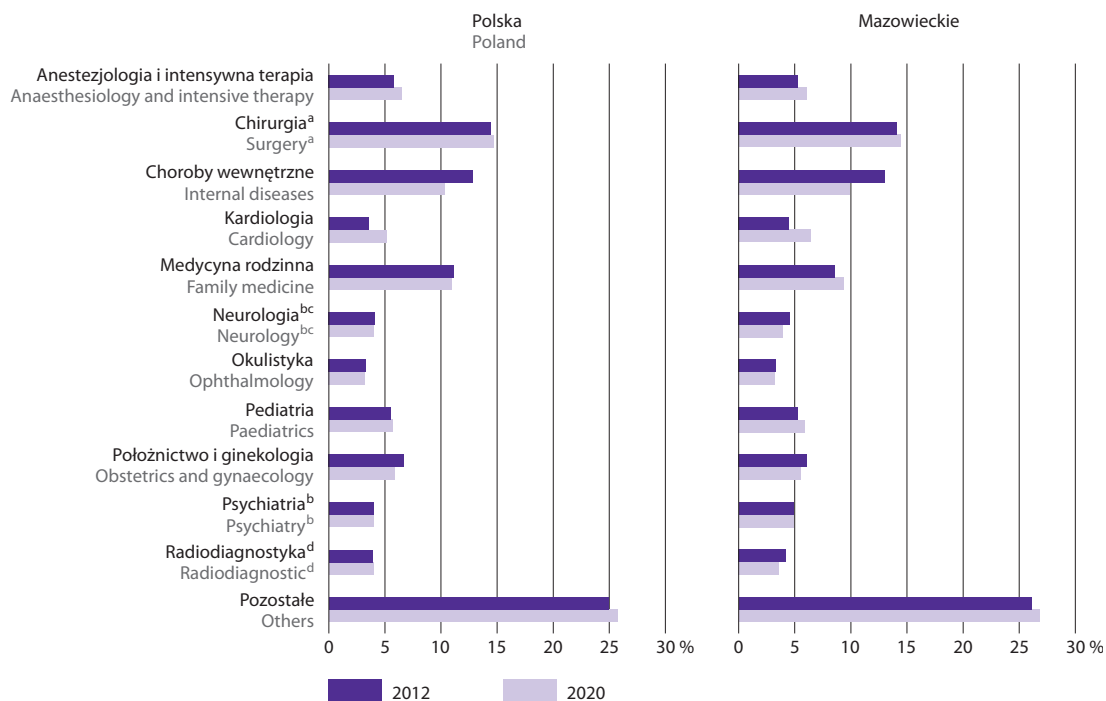

Miarą dostępu ludności do kadry medycznej jest wskaźnik wyrażający liczbę pracowników medycznych przypadających na 10 tys. ludności. W końcu 2020 r. w województwie mazowieckim na 10 tys. mieszkańców przypadało przeciętnie 28 lekarzy (w kraju 24 lekarzy), tj. tyle samo co w 2019 r., ale o 1 więcej niż w 2012 r. W przypadku pielęgniarek pracujących bezpośrednio z pacjentem omawiany wskaźnik w 2020 r. wyniósł 53 (w kraju 50) i był taki sam jak w 2019 r., ale o 3 mniejszy niż w 2012 r.

O poziomie kwalifikacji lekarzy świadczy odsetek lekarzy specjalistów. Na koniec 2020 r. ich udział w ogólnej liczbie lekarzy wyniósł 64,9%. Najwięcej lekarzy posiadało specjalizację z zakresu chirurgii (14,4%), chorób wewnętrznych (9,9%) oraz medycyny rodzinnej (9,4%).

Wykres 37. Lekarze specjaliści Stan w dniu 31 grudnia

Chart 37. Medical specialists
As of 31 December

a Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowej, kardiochirurgii, urologii oraz chirurgii naczyniowej. b Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. c, d Także: c – neuropatologii, d – radiologii i diagnostyki obrazowej, radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

a General, paediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of the locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. b Including children's specialist. c, d Also: c – neuropathology, d – radiology and imaging diagnostics, oncological radiotherapy and children's radiology.

W końcu 2020 r. w województwie mazowieckim działały 3353 (najwięcej w Polsce) podmioty ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, z czego 3097 przychodni i 256 praktyk lekarskich i stomatologicznych realizujących świadczenia finansowane ze środków publicznych. Liczba przychodni wzrosła zarówno w stosunku do 2019 r., jak i 2012 r. (odpowiednio o 0,03% i 24,0%), natomiast zmalała liczba praktyk lekarskich i stomatologicznych (odpowiednio o 6,2% i 35,5%).

**Tablica 25. Placówki opieki zdrowotnej
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 25. Health care facilities
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2012	2015	2019	2020
Przychodnie Out-patient departments	2497	2741	3096	3097
Praktyki lekarzy i lekarzy dentyistów ^a Medical and dental practices ^a	397	320	273	256
Porady udzielone ^{bcd} w tys. Consultations provided ^{bcd} in thousands	43055,2	46306,8	50705,4	45017,6
lekarskie medical	38356,9	41130,9	45031,7	40463,0
stomatologiczne dental	4698,2	5175,9	5673,7	4554,6
Szpitala ogólne General hospitals	115	112	112	118
łóżka w szpitalach ogólnych beds in general hospitals	26259	25929	24028	24294
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	49,5	48,5	44,3	44,8
wykorzystanie łóżek w % usage of beds in %	72,7	69,3	70,0	55,7
przeciętny pobyt chorego w dniach average patient stay in days	5,3	5,1	5,0	5,1

a Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. b Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów. c W ciągu roku. d Łącznie z poradami z izb przyjęć udzielanymi pacjentom niehospitalizowanym.

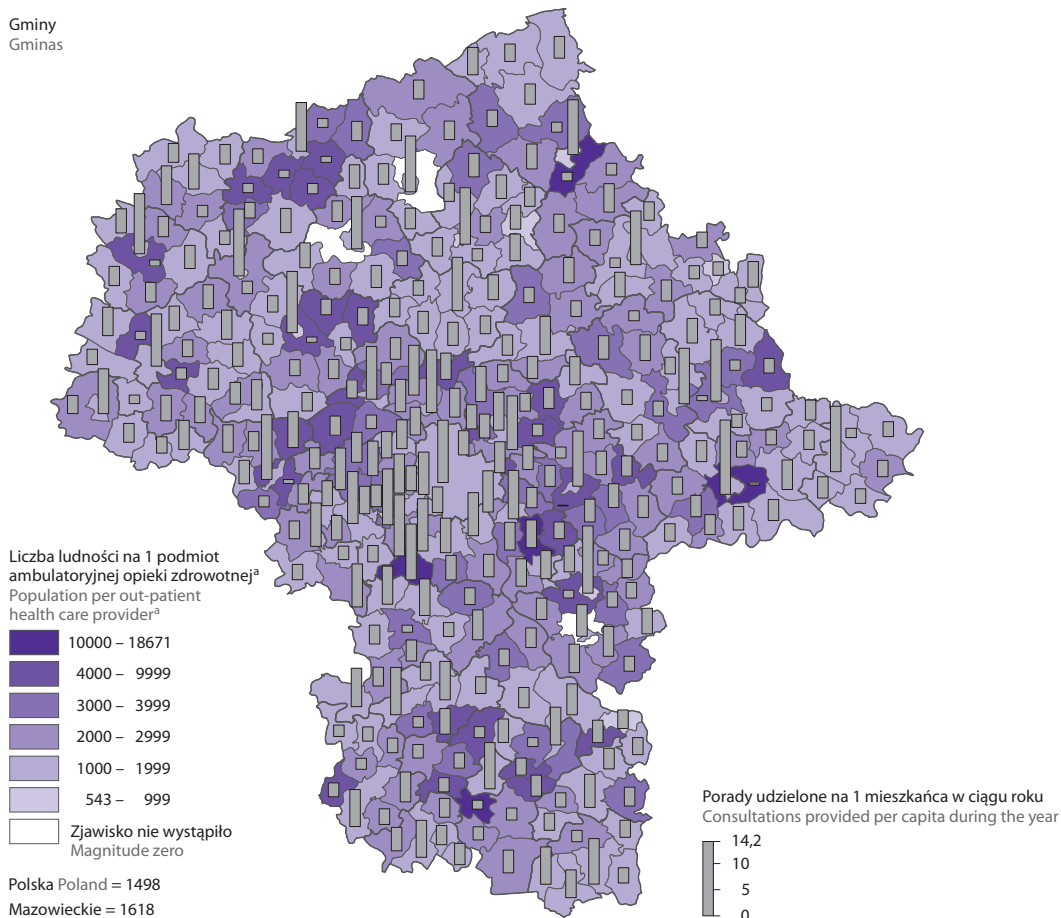
a Data concern practices that signed a contract with the National Health Fund or out-patient departments. b Including consultations paid by patients. c During the year. d Including consultations provided to non-hospitalised patients in admission rooms.

Liczba ludności przypadająca na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej była o 120 większa niż średnio w kraju, tj. 1618 (o 8 osób więcej niż rok wcześniej i o 214 mniej niż w 2012 r.). Najwyższe wartości wskaźnik ten osiągnął w gminach wiejskich Siedlce (18,7 tys. osób) i Kowala (12,3 tys.), najmniejsze zaś w gminie wiejskiej Szulborze Wielkie (543) i mieście Garwolin (702). Na terenie trzech gmin wiejskich województwa mazowieckiego (Ciechanów, Łaskarzew i Przasnysz) nie było przychodni i praktyk lekarskich.

W ciągu 2020 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej udzielono 45017,6 tys. porad (o 11,2% mniej niż w 2019 r., ale o 4,6% więcej niż w 2012 r.), co stanowiło 15,7% wszystkich porad w Polsce. W podstawowej opiece zdrowotnej udzielonych było 45,2% porad ambulatoryjnych, a 54,8% w opiece specjalistycznej, w tym 10,3% przez lekarzy dentyistów.

Liczba udzielonych porad ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego wyniosła 8,3 (o 1,1 mniej niż w 2019 r., ale o 0,1 więcej niż w 2012 r.). Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w miastach Siedlce (14,2 porady), Garwolin (12,9 porady) oraz Raciąż (12,8), najniższą zaś w gminach wiejskich Mińsk Mazowiecki (0,1), Siedlce (0,4) i Sochaczew (0,8).

Mapa 34. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w 2020 r.
Map 34. Out-patient health care in 2020

a Stan w dniu 31 grudnia.
a As of 31 December.

W województwie mazowieckim na koniec 2020 r. funkcjonowało 118 szpitali ogólnych (stacjonarnych), tj. o 6 więcej niż w 2019 r. i o 3 więcej niż w 2012 r. W placówkach tych do dyspozycji pacjentów było 24,3 tys. łóżek (wzrost o 1,1% w stosunku do 2019 r., ale spadek o 7,5% w porównaniu z 2012 r.). Na 10 tys. mieszkańców województwa przypadało 45 łóżek (średnio 223 osoby na 1 łóżko), podczas gdy w Polsce wskaźnik ten wyniósł 44 (228 osób na 1 łóżko). Przeciętne wykorzystanie łóżka w ciągu roku wyniosło 55,7% i było mniejsze o 14,3 p. proc. niż w 2019 r. i o 17,0 p. proc. niż w 2012 r.

W 2020 r. z uwagi na dynamicznie zmieniający się przebieg pandemii znaczna część łóżek szpitalnych z różnych oddziałów, w zależności od potrzeb i możliwości, przeznaczana była na leczenie pacjentów z COVID-19 lub przywracano im pierwotne przeznaczenie. Według stanu na koniec 2020 r. w szpitalach ogólnych w województwie mazowieckim na leczenie pacjentów z COVID-19 przeznaczonych było łącznie 4763 łóżka, co stanowiło blisko 14% tych łóżek w szpitalach ogólnych w kraju. Większość (51,1%), tj. 2434 łóżka zajęte były przez pacjentów z COVID-19, a 2329 łóżek było wolnych, przygotowanych na leczenie pacjentów z COVID-19. W odniesieniu do liczby mieszkańców wskaźnik liczby łóżek COVID-19 na 10 tys. ludności województwa wyniósł 8,8 (w Polsce 9,1).

W 2020 r. dotkniętym pandemią COVID-19 w szpitalach ogólnych hospitalizowanych było 857,3 tys. pacjentów (o 25,0% mniej niż w roku poprzednim i o 30,7% mniej niż w 2012 r.). W przeliczeniu na 10 tys. ludności, z opieki stacjonarnej szpitali ogólnych skorzystało 1579 osób (w Polsce 1495 osób), tj. o 532 osoby mniej w porównaniu z 2019 r. i o 758 osób mniej niż w 2012 r.

W 2020 r. średni czas pobytu chorego na oddziale szpitalnym wynosił 5,1 dnia i w porównaniu z 2019 r. był dłuższy o 0,1 dnia, a w odniesieniu do 2012 r. był krótszy o 0,2 dnia.

W 2020 r. w województwie mazowieckim działalność prowadziły również 22 szpitale dzienne (w Polsce 208) oferując 641 miejsc dziennego pobytu. W ramach opieki dziennej, realizowanej w szpitalach stacjonarnych oraz szpitalach dziennych, leczonych było łącznie 604,5 tys. osób.

W 2020 r. na terenie województwa mazowieckiego opiekę długoterminową świadczyło 45 zakładów opiekuńczo-leczniczych (o charakterze ogólnym) oraz 24 zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, a także 14 hospicjów i 2 oddziały opieki paliatywnej, które dysponowały łącznie 5472 łózkami, tj. więcej o 1,4% w porównaniu z 2019 r. i o 26,0% w stosunku do 2012 r. W ciągu roku w placówkach opieki długoterminowej przebywało 9,7 tys. osób – byli to głównie pacjenci zakładów opiekuńczo-leczniczych (59,7%). W przeliczeniu na każde 10 tys. ludności, z tej formy opieki skorzystało 18 pacjentów (w kraju 22), czyli o 3 osoby mniej niż w 2019 r. i o 2 osoby mniej niż w 2012 r.

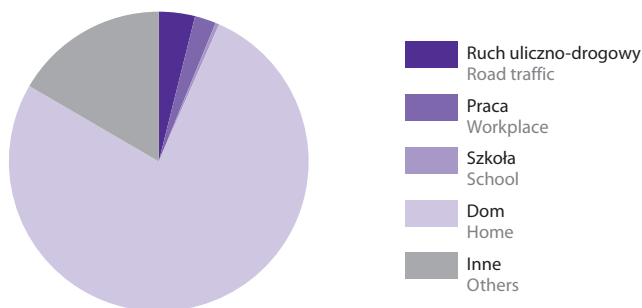
W województwie w końcu 2020 r. działały 32 zakłady stacjonarnej całodobowej opieki psychiatrycznej (9 szpitali psychiatrycznych, 4 ośrodki leczenia odwykowego alkoholowego, 12 ośrodków rehabilitacyjnych dla uzależnionych od substancji psychoaktywnych (także ośrodki MONAR), 8 zakładów opiekuńczo-leczniczych typu psychiatrycznego i 2 regionalne ośrodki psychiatrii sądowej). Łączna liczba łóżek we wszystkich tych obiektach wyniosła 4231, przy czym większość (64,1%) były to łóżka w szpitalach psychiatrycznych. W 2020 r. leczeniem objęto 32,7 tys. osób, tj. mniej o 15,8% niż w 2019 r. i o 17,7% mniej niż w 2012 r.

W związku z wystąpieniem stanu epidemii COVID-19 w okresie od 14 marca do 14 czerwca 2020 r. oraz od 24 października 2020 r. do 10 marca 2021 r. wprowadzono czasowe ograniczenia wykonywania działalności leczniczej polegającej na zaprzestaniu udzielania świadczeń w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego oraz rehabilitacji leczniczej. Zmieniono również zasady pobytu pacjentów w uzdrowiskach. Od 15 marca 2020 r. warunkiem rozpoczęcia leczenia był negatywny wynik testu diagnostycznego w kierunku SARS-CoV-2. Prezentowane dane odzwierciedlają wpływ epidemii COVID-19 na działalność leczniczą realizowaną w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego.

Usługi lecznictwa uzdrowiskowego świadczyło 1 sanatorium i 1 szpital oraz 4 stacjonarne zakłady rehabilitacji leczniczej, które łącznie dysponowały 438 łózkami. Z usług placówek w trybie stacjonarnym skorzystało 2,2 tys. kuracjuszy (o 70,5% mniej niż w 2019 r.), natomiast 0,5 tys. pacjentów leczono w trybie ambulatoryjnym (o 24,4% mniej niż w 2019 r.).

W 2020 r. pomoc medyczną w nagłych wypadkach świadczyło 200 zespołów ratownictwa medycznego (tyle samo co w 2019 r., ale o 13 więcej niż w 2010 r.), w tym 159 zespołów podstawowych i 41 specjalistycznych. W ramach systemu działały 3 lotnicze zespoły ratownictwa medycznego oraz 31 szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR). Z systemem współpracowało także 11 izb przyjęć i 2 centra urazowe, w tym 1 centrum urazowe dla dzieci. Wskaźnik dostępności świadczeń medycznych udzielanych przez zespoły ratownictwa medycznego, wyrażony jako liczba zespołów (podstawowych i specjalistycznych) na 100 tys. ludności wyniósł 3,7 (w kraju 4,1).

Wykres 38. Wyjazdy jednostek systemu ratownictwa medycznego na miejsce zdarzenia w 2020 r.
Chart 38. Responses of emergency medical services by place of accident in 2020

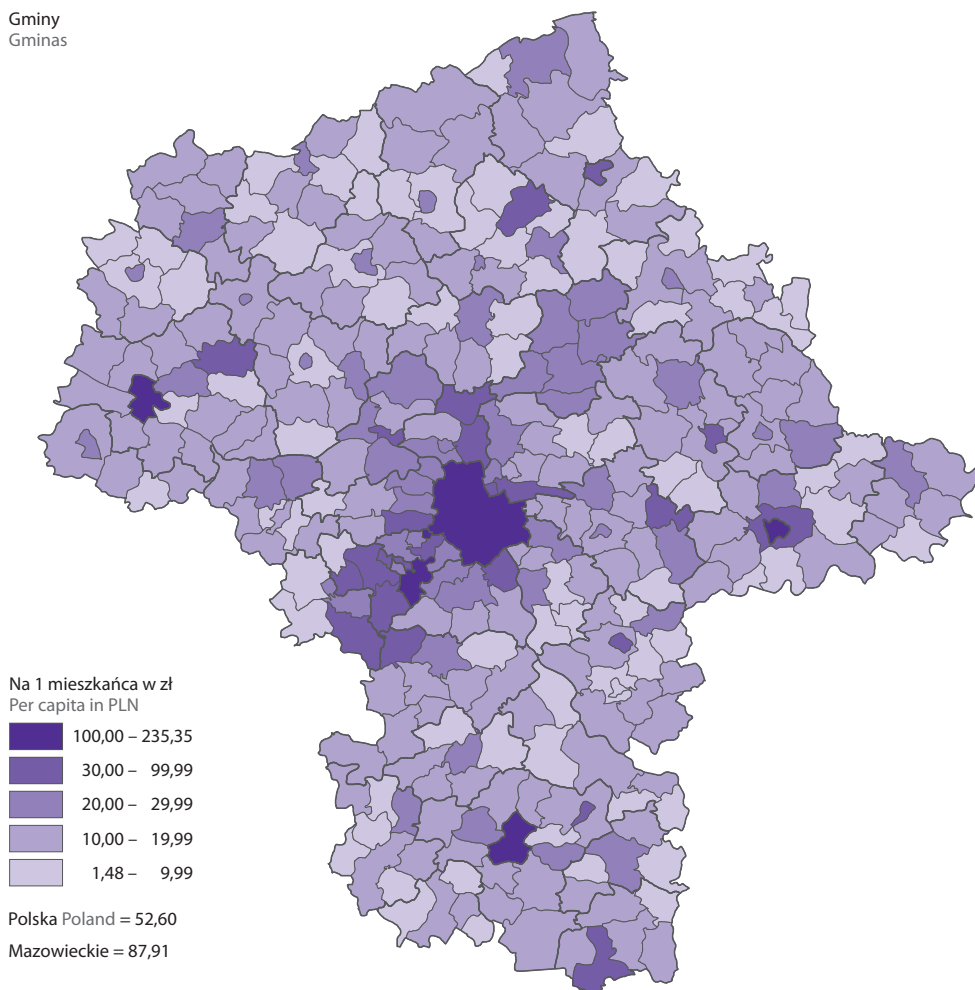
W ciągu 2020 r. odnotowano 385,3 tys. (o 13,7% mniej w porównaniu z poprzednim rokiem i o 7,5% mniej niż w 2010 r.) wyjazdów/wylotów zespołów na miejsce zdarzenia, z czego zdecydowaną większość (76,8%) stanowiły wyjazdy do domu pacjenta. Udzieliły one świadczeń zdrowotnych 385,4 tys. osób (o 14,1% mniej niż w roku poprzednim i o 8,2% mniej niż w 2010 r.).

Szpitalne oddziały ratunkowe (SOR) zapewniały świadczenia zdrowotne w dwóch trybach: ambulatoryjnym (niezakończonym hospitalizacją) oraz stacjonarnym.

W 2020 r. w izbach przyjęć lub SOR udzielono doraźnej pomocy medycznej w trybie ambulatoryjnym 514,6 tys. osób (o 29,2% mniej niż w 2019 r., ale o 5,1% więcej niż w 2010 r.). Liczba leczonych w trybie stacjonarnym wyniosła 178,9 tys., z czego 56,9% leczonych przekazano do leczenia szpitalnego. Pacjenci leczeni ambulatoryjnie najczęściej korzystali ze świadczeń w zakresie chirurgii (35,9%) i chorób wewnętrznych (16,3%).

Mapa 35. Wydatki gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Ochrona zdrowia” w 2020 r.

Map 35. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Health care” division in 2020

W województwie mazowieckim w 2020 r. gminy i miasta na prawach powiatu na opiekę zdrowotną wydały ogółem 477,2 mln zł, co stanowiło 1,1% wydatków ogółem (w kraju 0,8%). W stosunku do 2019 r. udział wydatków na ochronę zdrowia zwiększył się o 0,1 p. proc., a w porównaniu z 2010 r. zmniejszył się o 0,6 p. proc.

Większość (48,9%) wydatków w dziale „Ochrona zdrowia”, gminy i miasta na prawach powiatu przeznaczyły na szpitale ogólne, 22,4% wydatków przeznaczyły na przeciwdziałanie alkoholizmowi, natomiast 5,0% środków wydano na lecnictwo ambulatoryjne.

W 2020 r. na ochronę zdrowia na jednego mieszkańca omawiane jednostki wydały przeciętnie 87,91 zł (w kraju 52,60 zł); w 2019 r. było to 77,44 zł, a w 2010 r. – 76,68 zł. Spośród gmin i miast na prawach powiatu województwa mazowieckiego, stosunkowo najwięcej środków na opiekę zdrowotną każdego swojego mieszkańca przeznaczyły gmina wiejska Nadarzyn (235,35 zł), m. Radom (193,66 zł) i m.st. Warszawa (189,17 zł), natomiast najmniej gmina wiejska Boguty-Pianki (1,48 zł).

Kultura Culture

W 2020 r. w województwie mazowieckim w porównaniu z rokiem poprzednim było mniej placówek bibliotecznych, galerii sztuki oraz centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic. Więcej było natomiast teatrów i instytucji muzycznych oraz kin stałych. W porównaniu z 2019 r. nie zmieniła się liczba muzeów i oddziałów muzealnych. Stan zagrożenia epidemicznego wprowadzony w 2020 r. i związane z tym ograniczenia nie sprzyjały realizacji działań kulturalnych przez podmioty działające w obszarze kultury. W konsekwencji zmniejszyła się liczba i struktura przedsięwzięć oraz zakres korzystania z dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

Według stanu w końcu 2020 r. najliczniejszą grupę instytucji kultury stanowiły placówki biblioteczne tj. biblioteki publiczne wraz z filiami oraz punkty biblioteczne. W 2020 r. w województwie mazowieckim działało 1037 placówek bibliotecznych (o 14 mniej niż w 2019 r. i o 85 mniej niż w 2010 r.), które stanowiły 12,0% ogólnej liczby placówek bibliotecznych w kraju. W 2020 r. na 1 placówkę biblioteczną przypadało średnio 5231 osób, w kraju średnio 4424 osoby. Poziom czytelnictwa, mierzony liczbą czytelników w bibliotekach publicznych był niższy niż w 2019 r. (o 17,7%), a liczba zarejestrowanych użytkowników aktywnie wypożyczających w 2020 r. wyniosła 777,0 tys. Mazowieckie biblioteki publiczne dysponowały księgozbiorem składającym się z 17505,9 tys. woluminów (o 0,9% mniej niż w 2019 r.). Jeden czytelnik wypożyczył w ciągu roku przeciętnie 14 woluminów księgozbioru, o 2 pozycje mniej niż średnio czytelnik w kraju.

Tablica 26. Instytucje kultury
Table 26. Stan w dniu 31 grudnia
Cultural institutions
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Biblioteki publiczne i punkty biblioteczne Public libraries and library service points	1122	1075	1051	1037
Muzea i oddziały muzealne Museums with branches	115	136	143	143
Galerie sztuki Art galleries	64	50	53	45
Teatry i instytucje muzyczne Theatres and music institutions	41	34	35	36
Centra kultury, domy i ośrodki kultury Centre of culture, cultural centres and establishments	196 ^a	227	248	247
Kluby i świetlice Clubs and community centres	60 ^a	55	66	59
Kina stałe Fixed cinemas	56	59	85	86
Ludność na 1 placówkę biblioteczną Population per library establishment	4694	4976	5160	5231
Zwiedzający muzea i oddziały muzealne na 1000 ludności Museum and exhibition visitors per 1,000 population	891	1774	2424	1282
Liczba ludności na 1 instytucję kultury ^b Number of population per institution ^b	20647 ^a	18968	17271	17729

a Brak danych za 2010 r., prezentowane dane dotyczą 2011 r. b Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.
a No data for 2010, data refer to 2011. b Centre of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.

W 2020 r. w województwie mazowieckim działalność prowadziły 143 muzea i oddziały muzealne (tyle samo co w 2019 r. i o 28 więcej niż w 2010 r.). Prawie 43% z nich ma swoją siedzibę w m.st. Warszawie. W ciągu 2020 r. mazowieckie muzea zwiedziło 6958,1 tys. osób (o 47,0% mniej niż przed rokiem), tj. prawie 42% ogólnej liczby zwiedzających muzea i wystawy w kraju. Liczba zwiedzających na 1000 ludności wyniosła 1282 (w kraju 434 osoby).

W 2020 r. na terenie województwa znajdowało się także 45 galerii i salonów sztuki (o 8 mniej w porównaniu z 2019 r. i o 19 mniej niż w 2010 r.), z których 37 zlokalizowanych było w m.st. Warszawie. W 2020 r. galerie i salony sztuki zorganizowały 338 wystaw w kraju (o 44,8% mniej w porównaniu z 2019 r.), na których zaprezentowano 341 ekspozycji. Z oferty tych instytucji skorzystało 305,2 tys. zwiedzających (o 74,5% mniej niż przed rokiem), w tym 263,1 tys. (86,2%) w m.st. Warszawie.

Województwo mazowieckie jest liderem w kraju pod względem liczby teatrów i instytucji muzycznych posiadających własny zespół. Ma tu siedzibę prawie 1/5 tych instytucji w Polsce. W 2020 r. działalność sceniczną prowadziło 36 teatrów i instytucji muzycznych (o 1 więcej niż przed rokiem). Zdecydowana większość z nich (83,3%) ma siedzibę w m.st. Warszawie. Na terenie województwa teatry i instytucje muzyczne w 2020 r. zorganizowały 6491 przedstawień i koncertów (o 52,4% mniej niż w 2019 r.), w których uczestniczyło 1565,8 tys. widzów i słuchaczy (o 53,1% mniej niż przed rokiem). Jedno przedstawienie/koncert obejrzało średnio 241 osób; w kraju średnio 185 osób.

W 2020 r. bazę kulturalną tworzyło również 86 kin stałych (o 1 więcej niż w 2019 r. i o 30 więcej niż w 2010 r.), które stanowiły 16,8% ogólnej liczby kin stałych w kraju. Najwięcej (37,2%) prowadziło działalność w m.st. Warszawie. Mazowieckie kina stałe dysponowały 277 salami, w których było 52,7 tys. miejsc na widowni. W ciągu roku odbyło się 205,3 tys. seansów filmowych (o 47,9% mniej w porównaniu z 2019 r.), w których uczestniczyło 3719,9 tys. widzów (o 68,5% mniej niż przed rokiem).

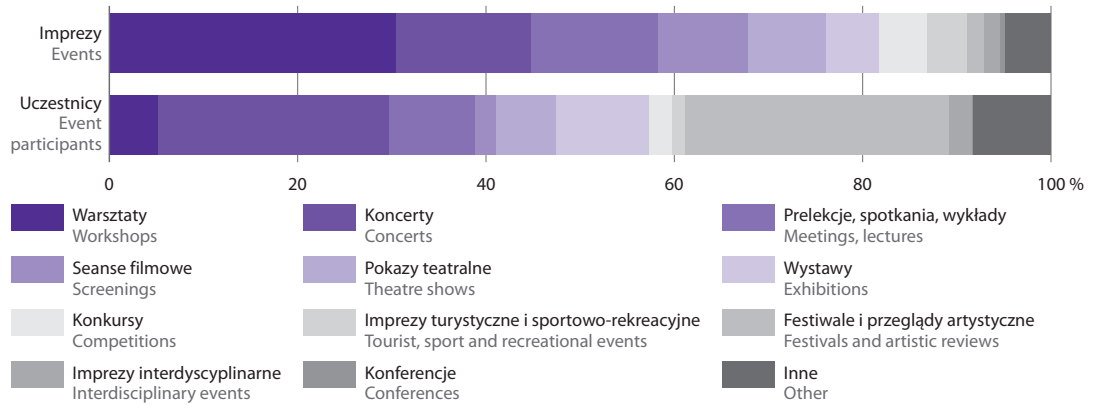
Oprócz instytucji kultury oferujących ludności różne formy uczestnictwa w kulturze, głównie w charakterze widza, dużą rolę odgrywają te, które angażują ludzi w każdym wieku do bardziej aktywnego i kreatywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym. Do takich placówek należą: centra kultury, domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice. W 2020 r. w województwie funkcjonowało 306 tego rodzaju placówek (o 8 mniej niż w 2019 r. i o 50 więcej niż w 2011 r.). Zdecydowana większość z nich (90,5%) należała do sektora publicznego. W 2020 r. w mazowieckim na 1 instytucję kultury przypadało średnio 17729 osób, był to najwyższy wskaźnik wśród wszystkich województw. W Polsce na 1 instytucję przypadało średnio 9472 osoby.

Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice są instytucjami prowadzącymi wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Na koniec 2020 r. w województwie mazowieckim instytucje te prowadziły 832 pracowni specjalistyczne, z których najliczniejsze były pracowni plastyczne (23,4% ogólnej ich liczby). W wymienionych instytucjach działało 1430 grup artystycznych zrzeszających 22,8 tys. członków (z czego największy odsetek stanowili członkowie grup tanecznych – 28,4%). Ponadto funkcjonowało 3398 kół (klubów), w których zajęciach uczestniczyło 71,8 tys. członków (24,8% to członkowie klubów seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku). Omawiane instytucje w 2020 r. przeprowadziły 961 różnego rodzaju kursów, które ukończyło 11,9 tys. osób (najwięcej było absolwentów kursów języków obcych – 21,1%).

W 2020 r. centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice zorganizowały 14,3 tys. imprez (o 46,8% mniej niż w 2019 r.), w których wzięło udział 2810,0 tys. uczestników (o 22,1% mniej niż rok wcześniej). Najwięcej zorganizowanych było warsztatów (30,4%) i koncertów (14,4%), a do najliczniejszych (pod względem średniej liczby osób uczestniczących w 1 imprezie) należały festiwale i przeglądy artystyczne (3051 osób) oraz wystawy (342).

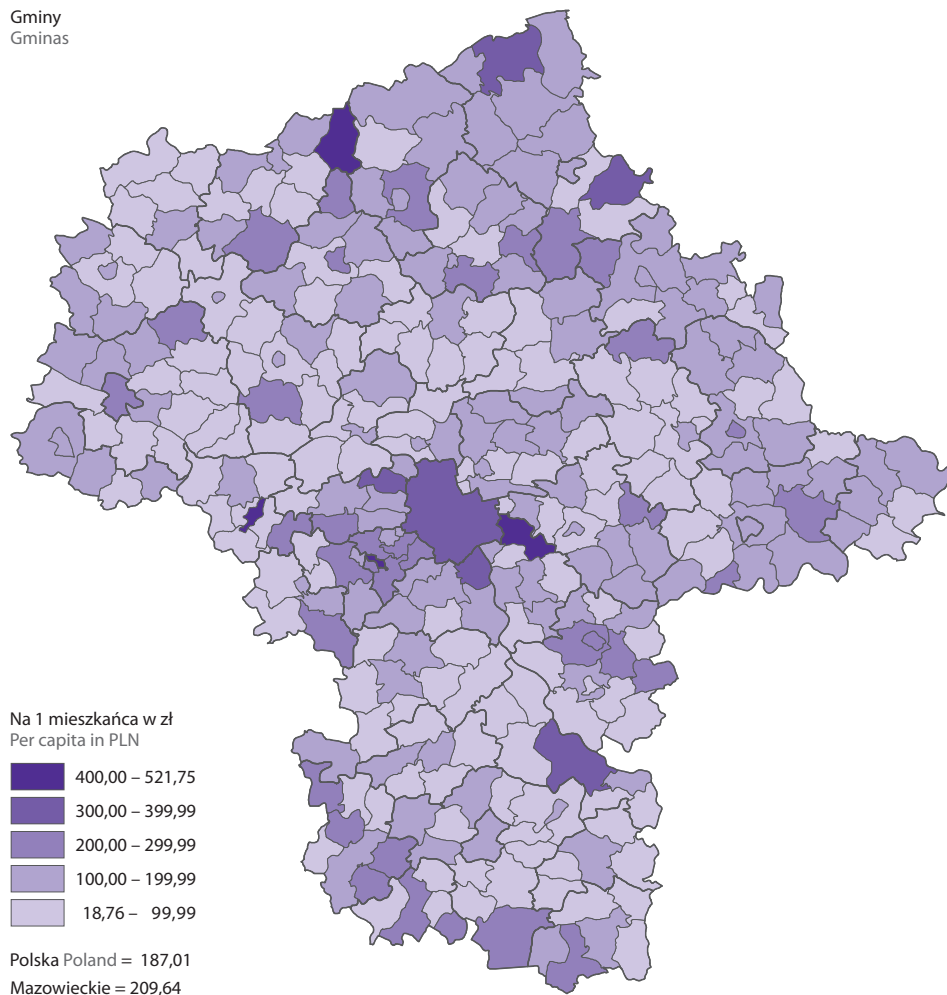
Wykres 39. Imprezy i uczestnicy imprez organizowanych przez centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w 2020 r.

Chart 39. Events organised by centres of culture, cultural centres establishments, clubs and community centres and event participants in 2020

Mapa 36. Wydatki budżetów gmin i miast na prawach powiatu w dziale „Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego” w 2020 r.

Map 36. Expenditure of gminas and cities with powiat status in “Culture and national heritage” division in 2020

W 2020 r. w województwie mazowieckim wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetów samorządów terytorialnych wyniosły 1137,9 mln zł, co stanowiło niewielki odsetek w budżetach samorządowych (2,7% ogólnych wydatków). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to kwotę 209,64 zł; w kraju średnio 187,01 zł. Tylko w 38 gminach wydatki poniesione na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wyższe niż średnio w województwie. Stosunkowo największe wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego poniosły gmina Dzierzgowo (521,75 zł) i miasto Sochaczew (438,25 zł), najmniej zaś wydatkowały gminy Grabów nad Pilicą (18,76 zł) i Leoncin (20,33 zł).

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

W 2021 r. liczba przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych była wyższa niż w 2020 r. Zmniejszyła się skuteczność wykrywania sprawców przestępstw. Więcej było wypadków drogowych i rannych, natomiast mniej ofiar śmiertelnych.

W 2021 r. w województwie mazowieckim Policja odnotowała 120,9 tys. przestępstw (14,7% przestępstw stwierdzonych w kraju). W ich strukturze przeważały przestępstwa o charakterze kryminalnym, stanowiąc 64,5% ogółu. Mniejszy udział miały przestępstwa o charakterze gospodarczym (23,9%) i drogowe (8,3%). W porównaniu z poprzednim rokiem nastąpił wzrost liczby przestępstw ogółem o 9,7%, przy czym przestępstw gospodarczych było więcej o 19,2%, kryminalnych o 7,3% i drogowych o 2,1%.

Tablica 27. Przestępstwa stwierdzone przez Policję i wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw
Table 27. Crimes ascertained by the Police and rate of detectability of delinquents

Wyszczególnienie Specification	2014	2020	2021
Przestępstwa stwierdzone Ascertained crimes	118521	110260	120938
na 1000 ludności per 1,000 population	22,3	20,3	22,3
w tym: of which:			
Kryminalne Criminal	86234	72652	77946
Gospodarcze Economic	16805	24209	28850
Drogowe Traffic	11918	9774	9983
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w % Rate of detectability of delinquents in %	54,7	64,7	63,6

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the National Police Headquarters.

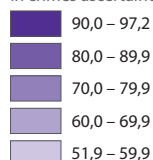
W 2021 r. wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych wyniósł 63,6% i w stosunku do 2020 r. zmniejszył się o 1,1 p. proc. Wskaźnik dla przestępstw kryminalnych, które mają największy wpływ na poczucie bezpieczeństwa, wyniósł 54,7% (przed rokiem 56,1%), niższy był także dla przestępstw gospodarczych (71,4% wobec 73,4%). Dla przestępstw drogowych wskaźnik był wyższy (98,7% wobec 98,5%).

Do największej liczby przestępstw dochodzi na terenie m.st. Warszawy; w 2021 r. zarejestrowano tu 49,4 tys. przestępstw, tj. 40,9% ogółu odnotowanych w województwie. Wskaźnik zagrożenia przestępczością w stolicy był o 5,3 pkt wyższy niż w województwie i wyniósł 27,6 w przeliczeniu na 1000 ludności. Oprócz Warszawy, do powiatów najbardziej zagrożonych przestępczością należy zaliczyć sierpecki (68,7), lipski (39,0) oraz makowski (30,9). Najniższy wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w 2021 r. wystąpił w Warszawie (51,9%) oraz powiatach żyrardowskim (56,4%) i warszawskim zachodnim (59,6%), zaś najwyższy w sierpeckim (97,2%).

Mapa 37. Zagrożenie przestępczością w 2021 r.
Map 37. Crime risk in 2021

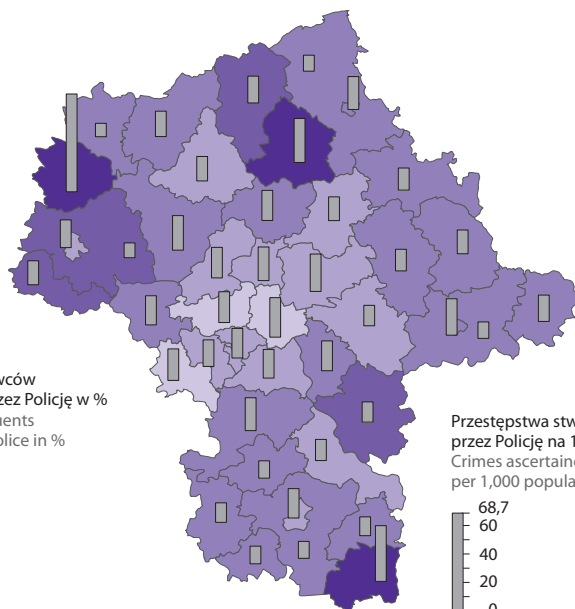
Powiaty
Powiats

Wskaźnik wykrywalności sprawców
przestępstw stwierdzonych przez Policję w %
Rate of detectability of delinquents
in crimes ascertained by the Police in %

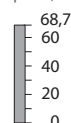

Polska Poland = 71,2
Mazowieckie = 63,6

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the National Police Headquarters.

Przestępstwa stwierdzone
przez Policję na 1000 ludności
Crimes ascertained by the Police
per 1,000 population

W 2021 r. na drogach województwa mazowieckiego Policja zarejestrowała 3086 wypadków drogowych. W ich wyniku 375 osób poniosło śmierć, a 3561 zostało rannych. W porównaniu z rokiem poprzednim więcej było wypadków (o 126) i osób rannych (o 266), natomiast mniej ofiar śmiertelnych (o 45).

Tablica 28. Wypadki drogowe^a oraz ich skutki
Table 28. Road traffic accidents^a and their effects

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Wypadki Accidents	5190	4006	2960	3086
Ofiary śmiertelne Fatalities	655	487	420	375
Ranni Injured persons	6339	4747	3295	3561

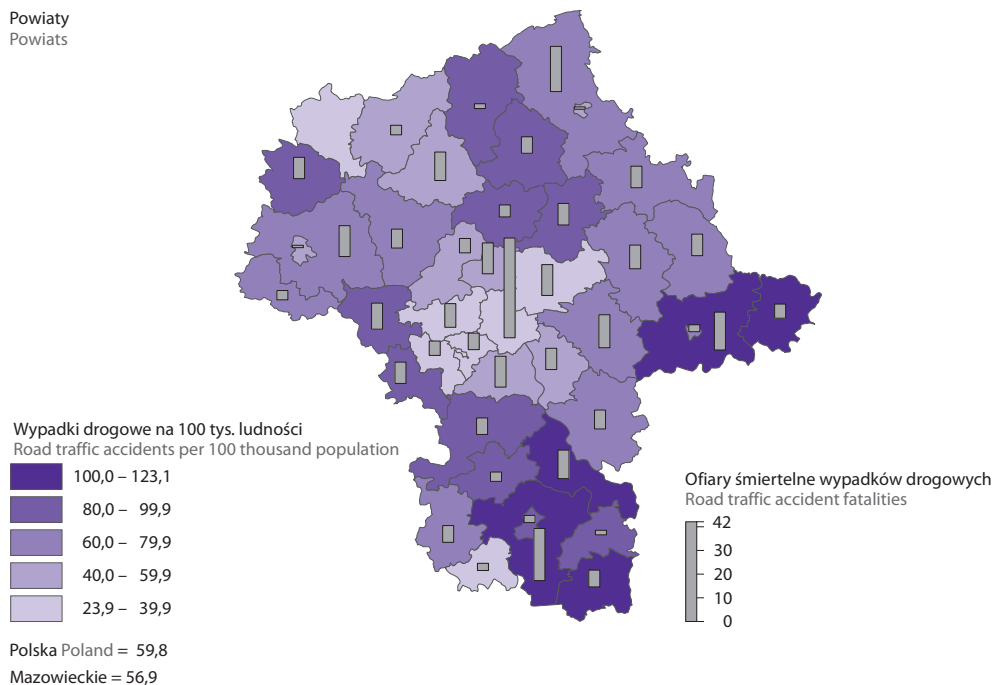
^a Zarejestrowane przez Policję.
Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
^a Registered by the Police.
Source: data of the National Police Headquarters.

Na terenie województwa w 2021 r. wydarzyło się 13,5% ogólnej liczby wypadków odnotowanych w kraju i od 2014 r. udział ten oscylował między 12 a 13%. W województwie (podobnie jak w kraju) ostatnie siedem lat przyniosło zauważalną poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego. Mniej o 1299 było wypadków, o 143 ofiar śmiertelnych i o 1650 rannych. Wskaźnik liczby wypadków na 100 tys. ludności zmniejszył się o 25,5 pkt i w 2021 r. wyniósł 56,9 (w kraju o 31,1 pkt do 59,8). Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego najlepiej obrazuje liczba ofiar śmiertelnych w przeliczeniu na 100 wypadków. Najbardziej bezpiecznym rokiem okazał się 2018, w którym wskaźnik osiągnął najniższą wartość – 11,1. W 2021 r. wyniósł 12,2 i był

o 0,4 pkt wyższy niż siedem lat wcześniej. W całym analizowanym okresie wskaźnik zabitych w województwie był wyższy niż średnio w kraju – w 2021 r. o 2,4 pkt. Niższy natomiast niż średnio w Polsce (w 2021 r. o 0,4 pkt) był wskaźnik liczby rannych w przeliczeniu na 100 wypadków. W omawianym okresie w województwie wskaźnik ten zmniejszył się o 3,4 pkt do 115,4.

Mapa 38. Bezpieczeństwo na drogach w 2021 r.
Map 38. Road safety in 2021

Powiaty
Powiats

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.
Source: data of the National Police Headquarters.

Spółeczeństwo informacyjne

Information society

W 2021 r. w województwie mazowieckim dostęp do Internetu miało więcej gospodarstw domowych niż przeciętnie w kraju. Wzrósł odsetek osób korzystających z Internetu, w tym osób korzystających z niego regularnie.

Dostęp do Internetu w domu w 2021 r. posiadało 95,3% gospodarstw domowych (więcej o 2,9 p. proc. niż w kraju). Odsetek ten był wyższy o 2,8 p. proc. niż w 2020 r. (w Polsce o 2,0 p. proc. więcej). Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu korzystały z niego głównie poprzez połączenia szerokopasmowe; w skali roku udział takich gospodarstw zwiększył się o 2,0 p. proc. do 94,4%. W Polsce szerokopasmowy dostęp do Internetu miało 91,7% ogółu gospodarstw domowych (rok wcześniej 89,6%). Coraz bardziej popularniejsze staje się wykorzystanie szerokopasmowych łączy mobilnych, które w 2021 r. stosowane były przez 75,2% gospodarstw domowych (w kraju – 72,0%). W porównaniu z rokiem poprzednim wskaźnik ten zwiększył się o 4,5 p. proc. (w kraju – 5,3 p. proc.).

Tablica 29. Gospodarstwa domowe^a posiadające dostęp do Internetu w domu oraz osoby^b korzystające z Internetu

Table 29. Households^a with access to the Internet at home and Internet users^b

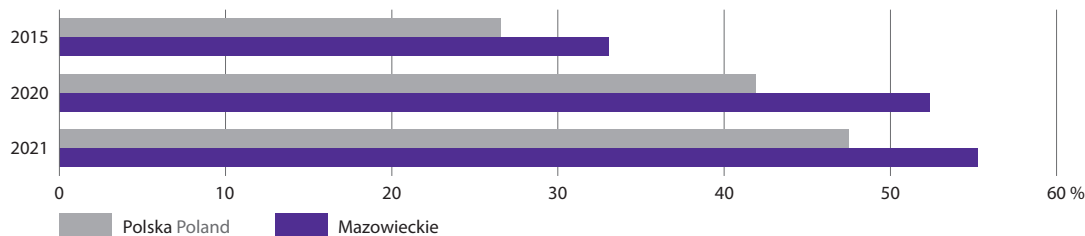
Wyszczególnienie Specification	2015	2020	2021
Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu w domu Percentage of households with access to the Internet at home	80,6	92,5	95,3
Odsetek osób korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet	78,2	89,3	93,1
Odsetek osób regularnie (co najmniej raz w tygodniu) korzystających z Internetu Percentage of individuals using the Internet regularly (at least once a week)	70,3	85,8	89,9

a Dane dotyczą gospodarstw domowych z co najmniej 1 osobą w wieku 16–74 lata. b Osoby w wieku 16–74 lata.
a Data concern households with at least one person aged 16–74. b Persons aged 16–74.

Wśród mieszkańców województwa w wieku 16–74 lata odsetek osób korzystających z Internetu w 2021 r. wyniósł 93,1%; o 3,8 p. proc. więcej niż w 2020 r. Co najmniej raz w tygodniu korzystało z sieci 89,9% mieszkańców wobec 85,8% w 2020 r. W kraju w 2021 r. regularnie korzystało z Internetu 83,6% osób wobec 81,4% w roku poprzednim.

Wykres 40. Osoby^a korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 40. Individuals^a using e-government services during the last 12 months

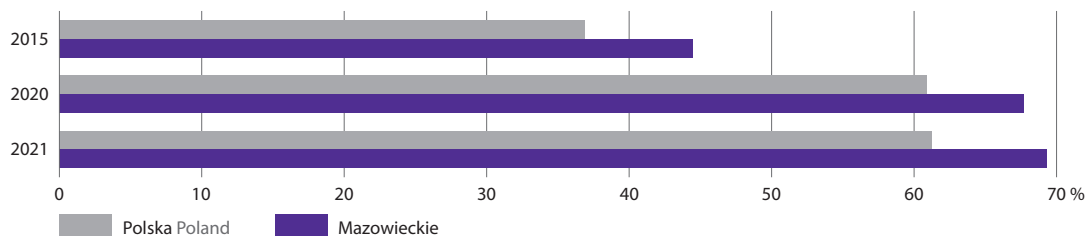

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

W 2021 r. odsetek osób w wieku 16–74 lata korzystających z usług administracji publicznej za pomocą Internetu wyniósł 55,3%, tj. więcej o 2,9 p. proc. niż w roku poprzednim i o 22,2 p. proc. niż w 2015 r. W kraju odsetek ten wyniósł 47,5%; więcej o 5,6 p. proc. w porównaniu z 2020 r. i o 20,9 p. proc. w stosunku do 2015 r. W województwie podczas korzystania z usług e-administracji najczęściej wykonywanymi czynnościami było odsyłanie wypełnionych formularzy (47,2%; więcej o 3,5 p. proc. niż w 2020 r.) oraz wyszukiwanie informacji na stronach administracji publicznej (41,0%; więcej o 3,3 p. proc.).

Wykres 41. Osoby^a zamawiające przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Chart 41. Individuals^a ordering goods or services via the Internet for private use during the last 12 months

a Osoby w wieku 16–74 lata.
a Persons aged 16–74.

W latach 2015–2021 systematycznie wzrastał odsetek osób zamawiających towary lub usługi w sieci; w omawianych latach udział tych osób w województwie zwiększył się z 44,5% do 69,3% (więcej o 24,8 p. proc.). W kraju wskaźnik ten zwiększył się o 24,3 p. proc. do 61,2%. Najpopularniejszymi towarami kupowanymi przez Internet są odzież, obuwie i dodatki. W 2021 r. produkty te nabyło 73,5% osób robiących zakupy przez Internet. Dużym zainteresowaniem kupujących cieszyły się również: kosmetyki, produkty do pielęgnacji zdrowia i urody oraz posiłki zamawiane z restauracji, punktów fast-food lub w formie cateringu. Najrzadziej kupowano m.in. muzykę na płytach CD i winylowych.

W związku z nałożeniem czasowych ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 i wprowadzeniem obowiązku szkolnego w formie zdalnej, odsetek osób, które napotkały problemy związane z nauką zdalną w województwie wyniósł 64,3%, w Polsce –71,3%. Najczęściej osoby te wskazywały na problemy z Internetem oraz problemy wychowawcze.

Aktywność społeczna

Social activity

W województwie mazowieckim w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost (o 3,8%) łącznej liczby zarejestrowanych w bazie REGON fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych. Udział w stosunku do ogółu tego typu podmiotów w kraju wyniósł 17,4%.

W końcu 2021 r. w województwie mazowieckim w rejestrze REGON zarejestrowanych było 9397 fundacji, tj. o 5,2% więcej w porównaniu z rokiem poprzednim. Wzrost odnotowano również w liczbie zarejestrowanych stowarzyszeń i organizacji społecznych (w skali roku o 3,1%), a ich liczba w końcu grudnia 2021 r. wyniosła 17564.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w województwie mazowieckim zarejestrowanych było 50 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, tj. o 2 więcej niż w 2020 r. i o 17 więcej w stosunku do 2010 r. Natomiast w kraju wskaźnik ten wyniósł 41, tj. o 2 więcej niż w 2020 r. i o 14 więcej w stosunku do 2010 r.).

W 2021 r. w województwie mazowieckim najwyższy wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności odnotowano w m.st. Warszawa (84) i m. Płock (43), a najniższy w powiecie żuromińskim i zwoleńskim (odpowiednio 23 i 24).

Tablica 30. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON Stan w dniu 31 grudnia

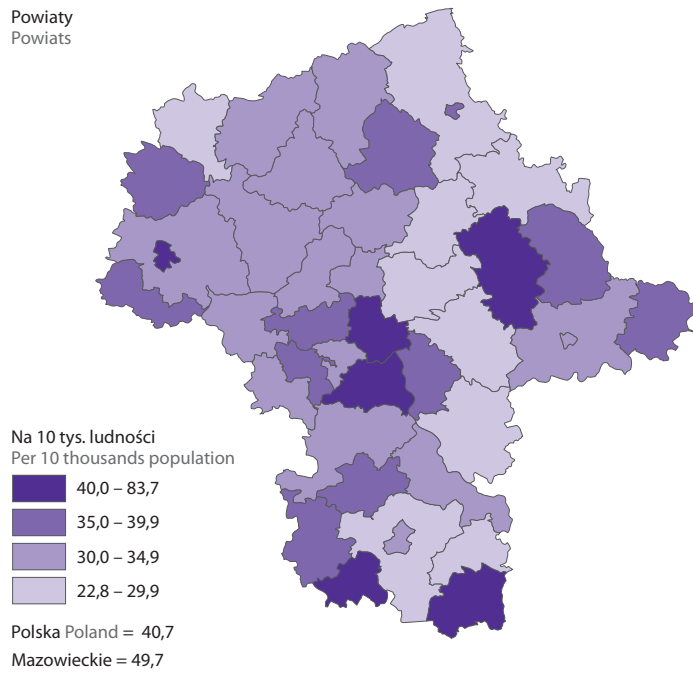
Table 30. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Ogółem Total	17390	23167	25965	26961
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	33	43	48	50

W 2021 r. w województwie mazowieckim najwyższy wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności odnotowano w m.st. Warszawa (84) i m. Płock (43), a najniższy w powiecie żuromińskim i zwoleńskim (odpowiednio 23 i 24).

Mapa 39. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne wpisane do rejestru REGON w 2021 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 39. Foundations, associations and social organisations entered in the REGON register in 2021 As of 31 December

Rozdział 6

Chapter 6

Gospodarka

Economy

6.1. Produkt krajowy brutto

6.1. Gross domestic product

Produkt krajowy brutto w województwie mazowieckim w 2020 r. (według wstępnego szacunku) był wyższy niż rok wcześniej, jednak wzrost ten był stosunkowo niewielki w porównaniu z poprzednimi latami. Od 2010 r. rosła relacja PKB na 1 mieszkańca według parytetu siły nabywczej do średniej unijnej. W latach 2010–2019 poprawił się wskaźnik dyspersji PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów. Wzrosła również wydajność pracy.

Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

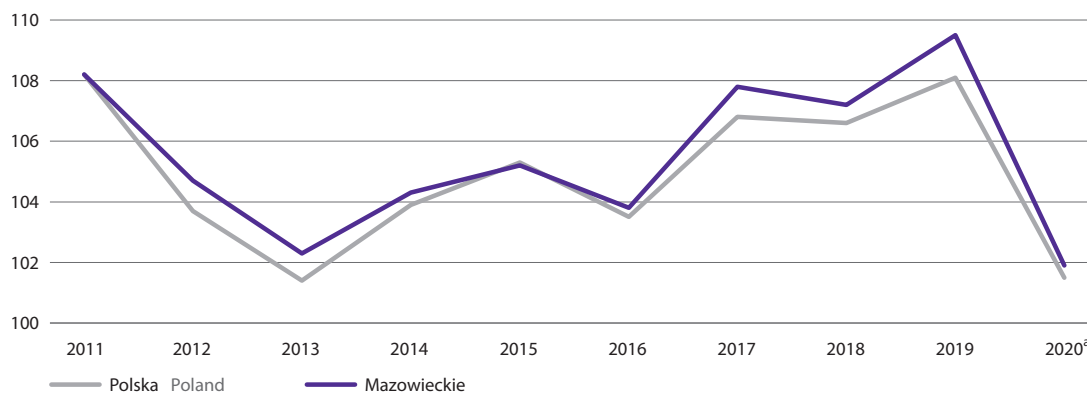
Według wstępnych danych wartość produktu krajowego brutto wytworzonego w województwie mazowieckim w 2020 r. wyniosła 533,2 mld zł i w porównaniu z rokiem poprzednim była (w cenach bieżących) wyższa o 1,9%. Był to wzrost wyższy od przeciętnego w kraju o 0,4 p. proc.

Wykres 42. Dynamika produktu krajowego brutto (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 42. Indices of gross domestic product (current prices)

Previous year=100

a Wstępny szacunek.
a Preliminary estimate.

Udział województwa w generowaniu PKB wyniósł 22,9% i był o 0,1 p. proc. większy niż w 2019 r. oraz o 1,2 p. proc. większy niż w 2010 r. W regionie warszawskim stołecznym wytworzono 17,7% krajowego PKB, natomiast w regionie mazowieckim regionalnym 5,2%.

Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 r. wyniósł 98,2 tys. zł i był wyższy o 1,6% niż rok wcześniej i o 64,6% niż w 2010 r. Województwo mazowieckie od lat osiąga najwyższy w Polsce poziom omawianego wskaźnika – w 2020 r. przewyższył on średnią krajową o 61,9%, tak samo jak w 2019 r., a w 2010 r. był większy o 58,9%. Poziom PKB na 1 mieszkańca uzyskany w regionie warszawskim stołecznym był 2,6 razy wyższy niż w regionie mazowieckim regionalnym i wyniósł 133,4 tys. zł wobec 51,6 tys. zł.

Oznacza to, że omawiany wskaźnik w regionie warszawskim stołecznym był o 119,9% wyższy niż przeciętnie w kraju, a w regionie mazowieckim regionalnym – niższy o 14,9%.

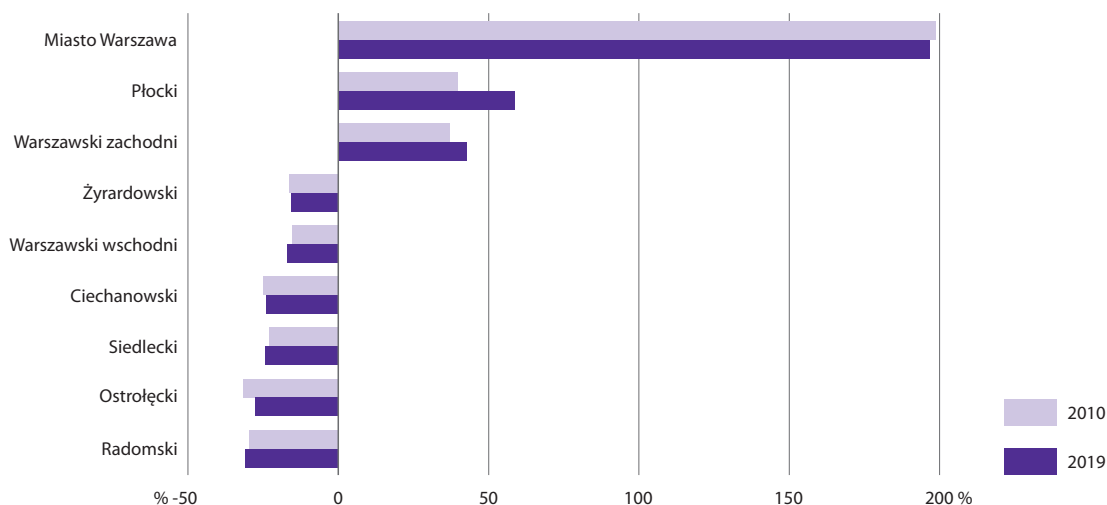
Na podstawie danych dla lat 2010–2020 można stwierdzić, że w województwie mazowieckim wartość PKB na 1 mieszkańca wyrażona we wspólnej umownej walucie – standardzie siły nabywczej (PPS) rosła, stanowiąc od 100% do 123% średniej obliczonej dla 27 państw Unii Europejskiej². Mazowieckie jest jedynym województwem w Polsce, w którym PKB na 1 mieszkańca wynosi co najmniej 90% średniej unijnej, tj. spełnia kryterium zaliczenia do regionów bardziej rozwiniętych. Dane Eurostatu potwierdzają bardzo duże dysproporcje w poziomie rozwoju gospodarczego regionów tworzących makroregion województwo mazowieckie. W 2020 r. region warszawski stołeczny osiągnął 167% średniej unijnej, natomiast region mazowiecki regionalny – tylko 64%, tj. nie spełnił kryterium zaliczenia do regionów w okresie przejściowym (nie mieścił się w granicach 75–90% średniej unijnej).

W 2019 r. udziały poszczególnych podregionów w generowaniu PKB województwa kształtowały się na poziomie od 2,5% (w żyrardowskim) do 60,4% (w mieście Warszawie); w 2010 r. od 2,6% do 60,7%. W porównaniu z 2010 r. trzy podregiony zwiększyły swój udział w tworzeniu produktu krajowego brutto, przy czym najbardziej warszawski zachodni (o 0,9 p. proc.), a w dalszej kolejności płocki (o 0,3 p. proc.) i warszawski wschodni (o 0,1 p. proc.). Udziały pięciu podregionów zmniejszyły się, w tym najbardziej radomskiego (o 0,5 p. proc.), natomiast nie zmienił się udział jednego podregionu (ostrołęckiego). PKB wytworzony w podregionie miasto Warszawa stanowił w 2019 r. 13,8% ogółu wartości wytworzonej w całym kraju; w porównaniu z 2010 r. udział ten zwiększył się o 0,6 p. proc.

W województwie mazowieckim wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych podregionach – w 2019 r. wskaźnik ten wyniósł od 41,3 tys. zł w radomskim do 177,4 tys. zł w mieście Warszawie, tj. odpowiednio od 42,7% do 183,4% średniej wojewódzkiej. W ciągu dziewięciu lat rozpiętość między podregionami zmniejszyła się o 4,2 (do 140,7 p. proc.).

Wykres 43. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według podregionów (ceny bieżące) Odchylenia względne od przeciętnej wartości w kraju

Chart 43. Gross domestic product per capita by subregions (current prices)
Relative deviations from the national average value

Pod względem wysokości PKB na 1 mieszkańca miasto Warszawa zajmuje pierwszą lokatę w Polsce, przewyższając średnią krajową o 196,9% (w 2010 r. o 198,7%). W pozostałych podregionach województwa PKB na 1 mieszkańca stanowił od 69,1% średniej krajowej (w radomskim) do 158,6% (w płockim); w 2010 r. od 68,4% (w ostrołęckim) do 139,9% (w płockim). A zatem rozpiętość między podregionami o najniższym i najwyższym wskaźniku zmniejszyła się o 2,5 (do 227,8 p. proc.).

W ciągu dziewięciu lat odnotowano spadek o 1,8 p. proc. wskaźnika dyspersji PKB na 1 mieszkańca obliczonego na poziomie podregionów; w 2019 r. wyniósł on 55,0%, podczas gdy w 2010 r. – 56,8%.

² Bez Wielkiej Brytanii, która od 1 lutego 2020 r. nie jest już członkiem Unii Europejskiej.

Wskaźnik dyspersji (miara zróżnicowania) regionalnego PKB na 1 mieszkańca na poziomie podregionów (NUTS 3) został obliczony jako suma wartości bezwzględnych różnic między wartościami dla podregionów danego województwa a wartością PKB na 1 mieszkańca dla tego województwa, ważonych udziałem liczby ludności poszczególnych podregionów w województwie, wyrażona w procentach PKB na 1 mieszkańca dla danego województwa.

Wartość dodana brutto (WDB) wytworzona w województwie mazowieckim w 2019 r. wyniosła 460,2 mld zł. Wydajność pracy, mierzona wartością dodaną brutto przypadającą na 1 pracującego, wyniosła 172,6 tys. zł i była (w cenach bieżących) wyższa o 42,9% niż w 2010 r. Wydajność pracy była o 30,8% wyższa niż średnio w kraju, ale w ciągu dziewięciu lat relacja ta obniżyła się o 0,4 p. proc.

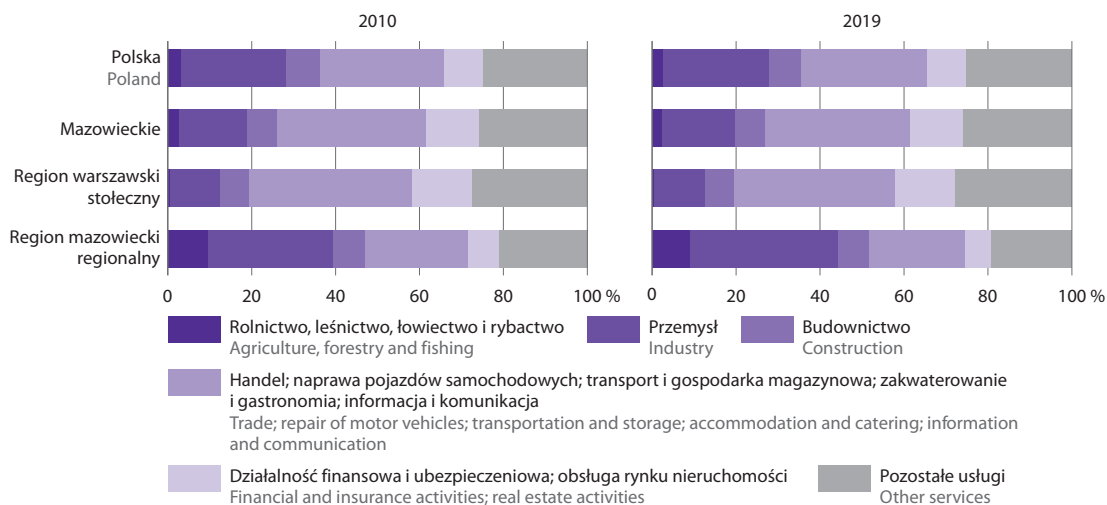
W latach 2010–2019 w województwie mazowieckim, podobnie jak w kraju, największy udział w generowaniu wartości dodanej brutto osiągnęły jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji, a najmniejszy udział – jednostki działające w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie.

W 2019 r. jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji wypracowały 34,6% WDB województwa, tj. mniej o 0,3 p. proc. w porównaniu z 2018 r. i o 0,9 p. proc. w porównaniu z 2010 r. Udział jednostek świadczących pozostałe usługi (w tym administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) stanowił 25,8% WDB województwa i był o 0,3 p. proc. większy w stosunku do 2018 r., ale do 2010 r. zmniejszył się o 0,1 p. proc. Jednostki przemysłowe wytworzyły 17,3% wartości dodanej brutto województwa, tj. o 0,3 p. proc. mniej niż w 2018 r., ale o 1,3 p. proc. więcej w odniesieniu do 2010 r. Jednostki prowadzące działalność finansową i ubezpieczeniową; obsługę rynku nieruchomości wytworzyły w 2019 r. 12,6% wojewódzkiej wartości dodanej brutto, tj. więcej o 0,7 p. proc. niż rok wcześniej i o 0,1 p. proc. niż dziewięć lat wcześniej. Jednostki budowlane wypracowały 7,1% WDB województwa, tj. mniej o 0,3 p. proc. niż w 2018 r. i o 0,2 p. proc. niż w 2010 r. Udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa w generowaniu wojewódzkiej wartości dodanej brutto w 2019 r. wyniósł 2,5%, tj. odpowiednio o 0,2 i o 0,3 p. proc. mniej niż w latach 2018 i 2010.

Struktura WDB według rodzajów działalności znacznie się różni między regionami tworzącymi makroregion województwo mazowieckie. O ile w regionie warszawskim stołecznym największy udział w WDB mają jednostki prowadzące działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji (38,2% w 2019 r.; 38,9% w 2010 r.), to w regionie mazowieckim regionalnym są to jednostki przemysłowe (odpowiednio 35,2% i 29,8%).

Wykres 44. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)

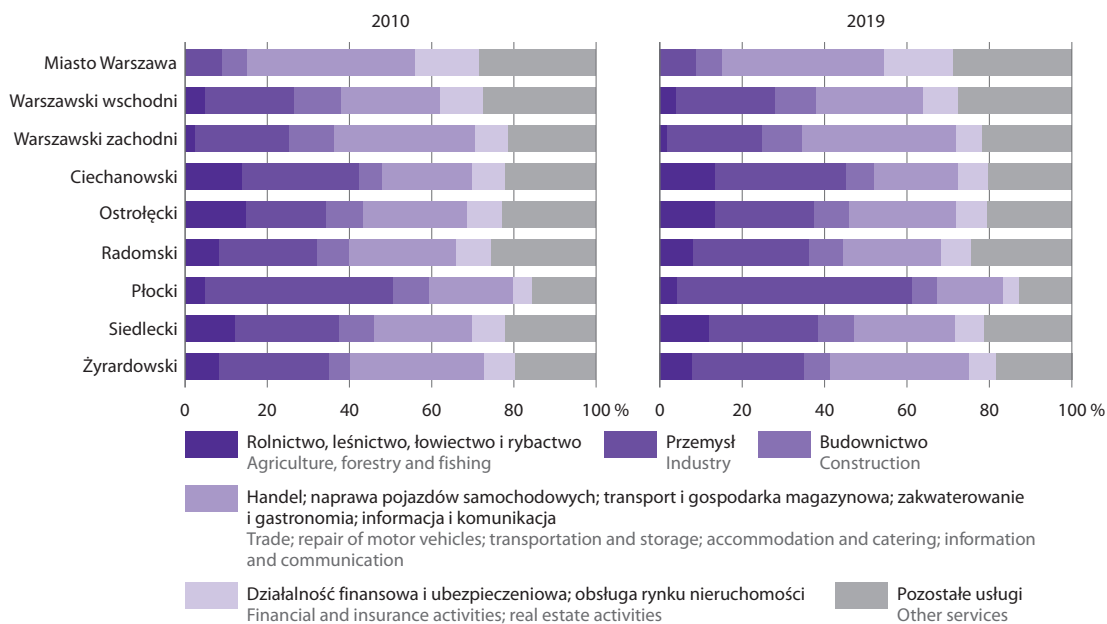
Chart 44. Gross value added by kind of activity (current prices)

Opisana struktura rodzajowa gospodarki różnie się przedstawia w poszczególnych podregionach. W 2019 r. odnotowano znaczne zróżnicowanie udziału jednostek przemysłowych w generowaniu wartości dodanej brutto – od 8,8% w mieście Warszawie do 57,0% w podregionie płockim (w 2010 r. odpowiednio od 9,0% do 45,9%). Udział podmiotów prowadzących działalność w zakresie handlu; naprawy pojazdów samochodowych; transportu i gospodarki magazynowej; zakwaterowania i gastronomii; informacji i komunikacji w tworzeniu wartości dodanej brutto kształtował się na poziomie od 16,2% w podregionie płockim do 39,5% w mieście Warszawie (w 2010 r. od 20,4% do 41,0%; w tych samych podregionach). Najmniej zróżnicowany był udział jednostek budowlanych – w 2019 r. od 6,0% w podregionie płockim do 9,8% w warszawskim wschodnim (w 2010 r. od 5,0% w żyrardowskim do 11,4% w warszawskim wschodnim).

W latach 2010–2019 największe zmiany w strukturze rodzajowej gospodarki poszczególnych podregionów zaobserwowano w przemyśle (od minus 0,2 p. proc. w mieście Warszawie do plus 11,1 p. proc. w płockim). Nieco mniejsze zmiany miały miejsce w handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji (od minus 4,2 p. proc. w płockim do plus 3,0 p. proc. w warszawskim zachodnim). Zmiany notowane w pozostałych rodzajach działalności zawierały się w przedziale od minus 2,9 do plus 1,3 p. proc.

Wykres 45. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności i podregionów (ceny bieżące)
Chart 45. Gross value added by kind of activity and subregions (current prices)

Struktura gospodarki według rodzajów działalności determinuje poziom wydajności pracy. Duży udział usług oraz przemysłu zazwyczaj podwyższa ogólny poziom wydajności, natomiast duży udział rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa – obniża go. Stąd wartość WDB w przeliczeniu na 1 pracującego jest wyraźnie zróżnicowana w poszczególnych podregionach województwa mazowieckiego. W 2019 r. wskaźnik ten wyniósł od 100,8 tys. zł w podregionie siedleckim do 225,0 tys. zł w płockim, tj. odpowiednio od 76,4% do 170,5% średniej krajowej. W 2010 r. zawierał się w przedziale od 76,8% średniej krajowej (w ostrołęckim) do 167,0% (w mieście Warszawie). W ciągu dziewięciu lat rozpiętość między podregionami zwiększyła się zatem o 3,9 (z 90,2 do 94,1 p. proc.).

6.2. Koniunktura gospodarcza

6.2. Business tendency

W kwietniu 2022 r. koniunktura gospodarcza oceniana była pozytywnie w większości badanych obszarów. Najbardziej optymistyczne oceny koniunktury sformułowane były przez prowadzących działalność w zakresie informacji i komunikacji, natomiast najbardziej negatywne przez firmy działające w budownictwie.

Koniunktura gospodarcza to całokształt wskaźników życia gospodarczego charakteryzujących stan gospodarki danego kraju lub rynku, pozwalających ocenić tendencje rozwojowe; koniunktura podlega wskaźnikom zależnym głównie od cyklu koniunkturalnego, a także innych czynników: regularnych (np. sezonowe wahania popytu i podaży) i nieregularnych (np. urodzaj lub nieurodzaj w rolnictwie, wzrost lub spadek popytu na dany towar na rynku krajowym lub zagranicznym, kłeski żywiolowe).

Tablica 31. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Table 31. General business climate indicator by kind of activity

Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury General business climate indicator	01 2011	01 2016	01 2020	01 2021	01 2022	04 2022	04 2022 Polska Poland
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	17,1	13,7	14,9	4,0	3,9	2,2	-11,5
Budownictwo Construction	-12,8	-3,5	1,1	-10,2	-8,1	-10,3	-15,4
Handel hurtowy Wholesale trade	15,5	10,5	7,8	-2,1	0,5	2,2	0,9
Handel detaliczny Retail trade	3,1	6,4	3,6	-17,9	-9,7	-8,4	-7,5
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	2,1	7,8	10,1	-0,3	-0,4	5,1	-5,8
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	-5,8	-8,3	-1,7	-48,3	-16,9	-2,5	-4,0
Informacja i komunikacja Information and communication	13,7	13,9	18,5	8,1	8,5	13,3	14,1

W kwietniu 2022 r. wskaźniki ogólnego klimatu koniunktury oceniane były pozytywnie w większości prezentowanych obszarów gospodarki. W ujęciu rocznym odnotowano spadek ocen w przetwórstwie przemysłowym (o 4,4 pkt), transporcie i gospodarce magazynowej (o 3,5 pkt), handlu hurtowym (o 2,0 pkt) oraz w informacji i komunikacji (o 1,2 pkt). Wzrost wskaźnika wystąpił w zakwaterowaniu i gastronomii oraz w budownictwie (odpowiednio o 32,3 i o 1,7 pkt). W handlu detalicznym oceny pozostały na poziomie sprzed roku.

Wyniki badania przeprowadzonego w dniach 1–10 kwietnia 2022 r. wykazały, że we wszystkich badanych rodzajach działalności większość przedsiębiorców (od 65,6% w przetwórstwie przemysłowym do 79,3% w handlu detalicznym) stwierdziła, że wpływ pandemii koronawirusa COVID-19 w kwietniu 2022 r. spowoduje nieznaczne negatywne konsekwencje dla prowadzonej przez nich działalności gospodarczej. Najwyższy odsetek przedsiębiorstw, w których nie spodziewano się negatywnego wpływu pandemii na działalność firmy wystąpił w handlu hurtowym (20,4%).

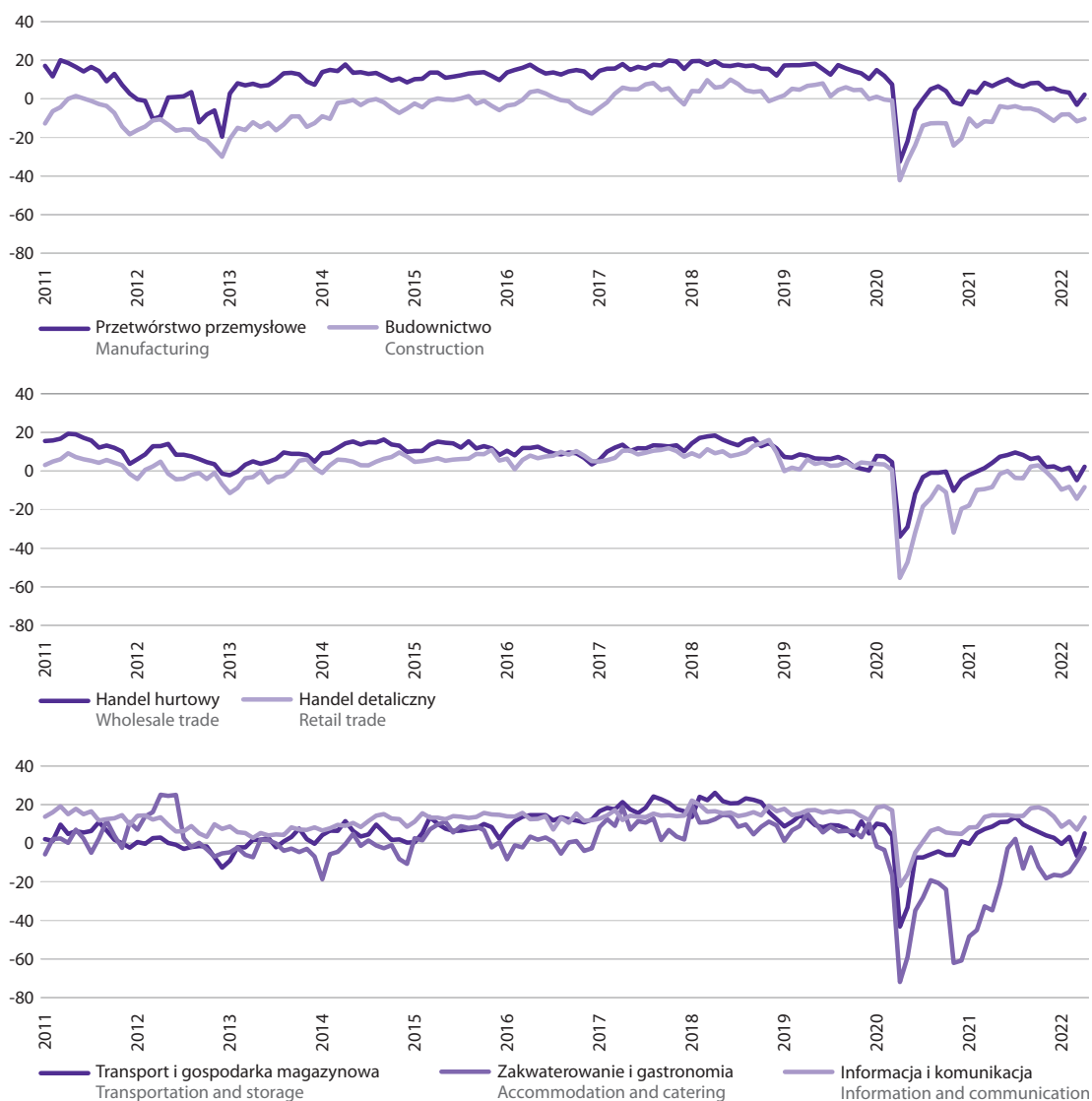
Odpowiedzi udzielane przez przedsiębiorców na pytania dotyczące wpływu wojny w Ukrainie na prowadzoną działalność gospodarczą wskazują na to, że także w tym przypadku we wszystkich rodzajach działalności najwięcej było firm, w których wpływ ten oceniono jako nieznaczny (od 55,7% w budownictwie do 76,2% w handlu detalicznym). Najwyższy odsetek przedsiębiorstw, w których nie spodziewano się negatywnego wpływu wojny wystąpił w usługach (23,1%). Relatywnie najwięcej przedsiębiorców przewidujących, że negatywne skutki trwającej wojny będą poważne było w przetwórstwie przemysłowym (25,9%), a zagrażające stabilności firmy – w budownictwie (11,1%). We wszystkich badanych rodzajach

działalności jako negatywny skutek wojny najczęściej wskazano wzrost kosztów, a ponadto w przetwórstwie przemysłowym i budownictwie porównywalnie często wskazano zakłócenia w łańcuchu dostaw.

Odsetek przedsiębiorców nieodczuwających żadnych barier w prowadzeniu bieżącej działalności kształtował się w kwietniu 2022 r. od poziomu 23,7% w zakwaterowaniu i gastronomii do 4,7% w transporcie i gospodarce magazynowej (przed rokiem od 16,0% w zakwaterowaniu i gastronomii do 2,4% w handlu detalicznym).

W większości prezentowanych sekcji (z wyjątkiem informacji i komunikacji) w kwietniu 2022 r. firmy za najbardziej istotną barierę w prowadzeniu działalności wskazały niepewność ogólnej sytuacji gospodarczej (najwięcej w zakwaterowaniu i gastronomii – 88,4% wobec 75,7% przed rokiem). Wśród innych barier przedsiębiorstwa wymieniały najczęściej: niejasne, niespójne i niestabilne przepisy prawne (najwięcej w handlu detalicznym – 57,4% wobec 44,8% przed rokiem), koszty zatrudnienia (najwięcej w budownictwie – 58,1% wobec 49,7% przed rokiem) oraz wysokie obciążenia na rzecz budżetu (najwięcej w handlu hurtowym – 47,2 % wobec 42,0%).

Wykres 46. Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury według rodzajów działalności
Chart 46. General business climate indicator by kind of activity

W skali roku we wszystkich rodzajach działalności wzrosło znaczenie trudności wynikających z niejasnych, niespójnych i niestabilnych przepisów prawnych (od 4,9 p. proc. w przetwórstwie przemysłowym do 15,6 p. proc. w informacji i komunikacji). Natomiast w znacznym stopniu zmniejszyły się trudności związane z niedostatecznym popytem (od 16,5 p. proc. w transporcie i gospodarce magazynowej do 2,5 p. proc. w zakwaterowaniu i gastronomii); wzrost znaczenia tych trudności odnotowano tylko w handlu hurtowym (o 2,7 p. proc.).

Ponadto zwraca uwagę znaczący wzrost wskazań na trudności związane z niepewnością ogólnej sytuacji gospodarczej odnotowany w przetwórstwie przemysłowym oraz zakwaterowaniu i gastronomii (odpowiednio o 15,4 i o 12,7 p. proc.), a także na trudności wynikające z wysokich kosztów zatrudnienia – w transporcie i gospodarce magazynowej oraz handlu hurtowym (odpowiednio o 15,3 i o 11,5 p. proc.).

6.3. Przedsiębiorczość

6.3. Entrepreneurship

Podmioty gospodarki narodowej

Entities of the national economy

W 2021 r. w województwie mazowieckim została utrzymana tendencja wzrostowa liczby podmiotów gospodarki narodowej, utrzymująca się od 2012 r. Po najwyższym wzroście liczby podmiotów w 2019 r., w omawianym roku wskaźnik był na poziomie 4,5% (więcej o 0,7 p. proc. r/r).

Podmiot gospodarki narodowej to osoba prawna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej oraz osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą.

W systemie REGON pojęcie podmiotu gospodarki narodowej jest tożsame z pojęciem jednostki prawnej. Posiadanie osobowości prawnej nie jest kryterium określenia podmiotu jako jednostki prawnej. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

W województwie mazowieckim w końcu grudnia 2021 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 927669 podmiotów gospodarki narodowej, tj. 19,2% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju. W stosunku do roku poprzedniego liczba podmiotów w województwie mazowieckim wzrosła o 4,5%, a w porównaniu z 2010 r. była wyższa o 36,2%. Zdecydowana większość, tj. 94,3% ogólnej liczby podmiotów należała do sektora prywatnego.

**Tablica 32. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON
Stan w dniu 31 grudnia**

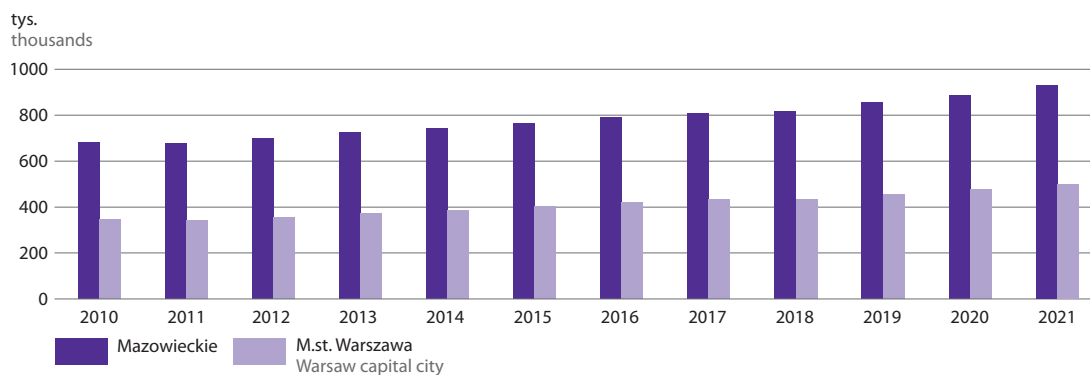
Table 32. Entities of the national economy in the REGON register
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska=100 Poland=100
Ogółem Total	681012	766030^a	887329^a	927669^a	19,2
sektor publiczny public sector	12830	12881	12180	12283	11,0
sektor prywatny private sector	668182	740534	840461	874764	18,9
w tym: of which:					
Spółki Partnerships and companies	143033	199796	241221	256090	28,8
Fundacje Foundations	4641	7491	8930	9397	29,4
Stowarzyszenia i organizacje społeczne Associations and social organisations	12749	15676	17035	17564	14,3
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	486952	503036	579055	602711	17,5

^a W podziale według sektorów własności bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.
^a The division by ownership sectors does not include entities for which the information about ownership form does not exist in the REGON register.

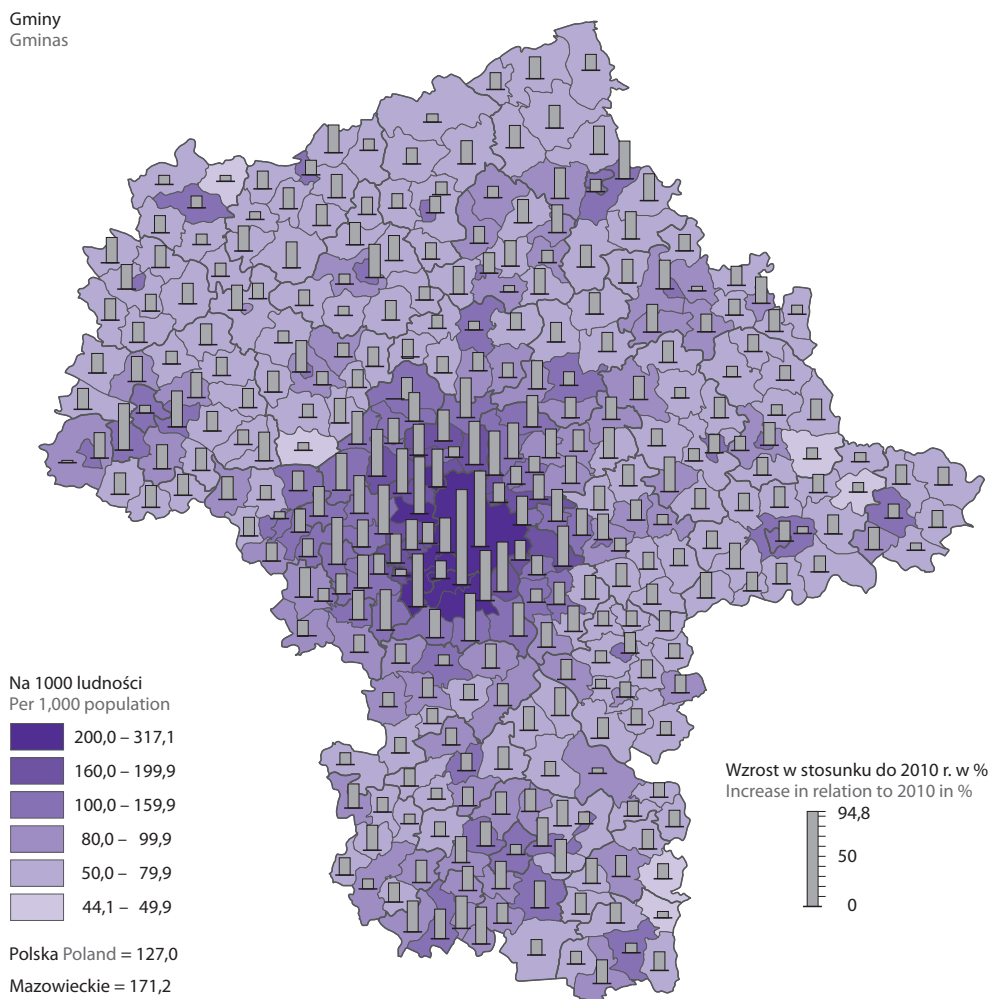
Wykres 47. Podmioty gospodarki narodowej
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 47. Entities of the national economy
 As of 31 December

Mapa 40. Podmioty gospodarki narodowej w 2021 r.
Stan w dniu 31 grudnia

Map 40. Entities of the national economy in 2021
 As of 31 December

W ujęciu terytorialnym wśród gmin i miast na prawach powiatów (oprócz m.st. Warszawy) w 2021 r. najwięcej podmiotów zarejestrowanych było: w m. Radom (25720), gm. Piaseczno (17873), m. Płock (12561). Natomiast najmniejsza liczba zarejestrowanych podmiotów występowała w gminach: Chotcza (107), Ceranów (126), Czarnia (132).

Największy liczbowy przyrost podmiotów w ciągu roku wśród gmin i miast na prawach powiatu (oprócz m.st. Warszawy) miały gminy: Wiskitki – więcej o 954 jednostki, Piaseczno – więcej o 914, m. Radom – więcej o 651, gm. Lesznowola – więcej o 506. Największy liczbowy ubytek zanotowano w gm. Brok – mniej o 9 jednostek, gm. Lubowidz i Odrzywół – mniej o 5, gm. Raciąż i Sześć – mniej o 3.

O poziomie przedsiębiorczości na danym obszarze świadczy wskaźnik przedsiębiorczości, który może być wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 ludności zamieszkujących dany obszar. W 2021 r. na 1000 mieszkańców województwa mazowieckiego przypadało 171,2 podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON. Najwyższą wartość wskaźnika dotyczyła gminy Lesznowola (317,1) oraz m.st. Warszawy (277,9), w dalszej kolejności gmin: Łomianki (238,3), Michałowice (233,8). Najniższym wskaźnikiem natężenia charakteryzowały się gminy: Kuczbork-Osada (44,1), Przesmyki (45,1), Chotcza (46,4).

W 2021 r. w rejestrze REGON zarejestrowano 70751 nowych podmiotów gospodarki narodowej, tj. o 14,4% więcej niż w poprzednim roku. Osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą było 49520, tj. o 13,2% więcej niż w 2020 r., spółek handlowych 17660 – o 20,0% więcej niż w 2020 r., w tym spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego 56 – o 20,0% mniej w stosunku do roku poprzedniego.

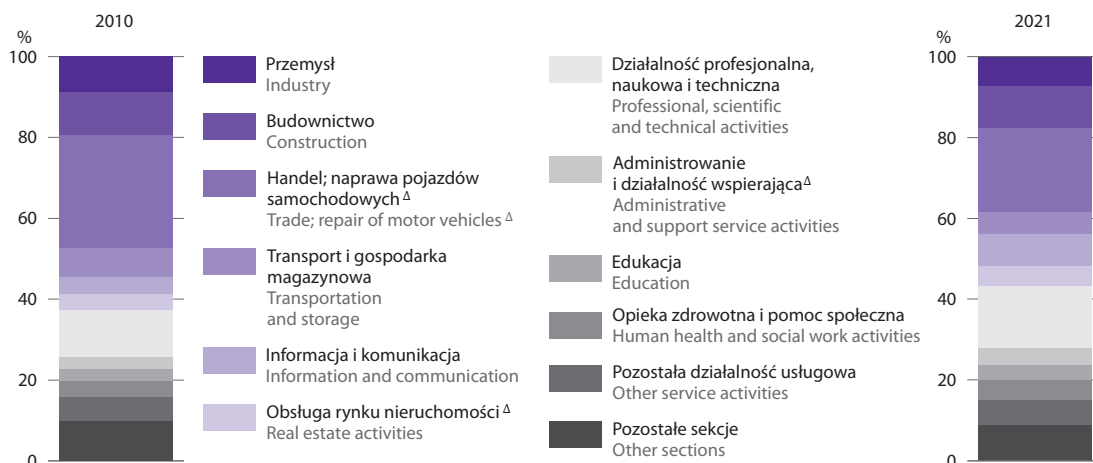
W ciągu roku z rejestru REGON wyrejestrowanych zostało 30428 podmiotów (o 4,7% więcej niż w 2020 r.) i były to głównie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 25584. W stosunku do 2020 r. liczba wyrejestrowanych osób fizycznych wzrosła o 6,9%, a spółek handlowych o 5,7% mniej niż w 2020 r. (w tym spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego o 16,0%).

W 2021 r. wskaźnik mierzony stosunkiem liczby jednostek wykreślonych z rejestru do liczby jednostek nowo zarejestrowanych wyniósł 43,0%, co oznacza, że na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów przypadały 43 zlikwidowane.

W końcu grudnia 2021 r. najliczniejszą grupę podmiotów według rodzaju prowadzonej działalności stanowiły jednostki zajmujące się: handlem; naprawą pojazdów samochodowych – 192834 (przy 20,8% udziale tej sekcji w ogólnej liczbie podmiotów w województwie), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną – 141516 (udział 15,3%), budownictwem – 95664 (udział 10,3%) oraz informacją i komunikacją – 71872 (udział 7,7%).

Wykres 48. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD Stan w dniu 31 grudnia

Chart 48. Entities of the national economy by PKD sections
As of 31 December

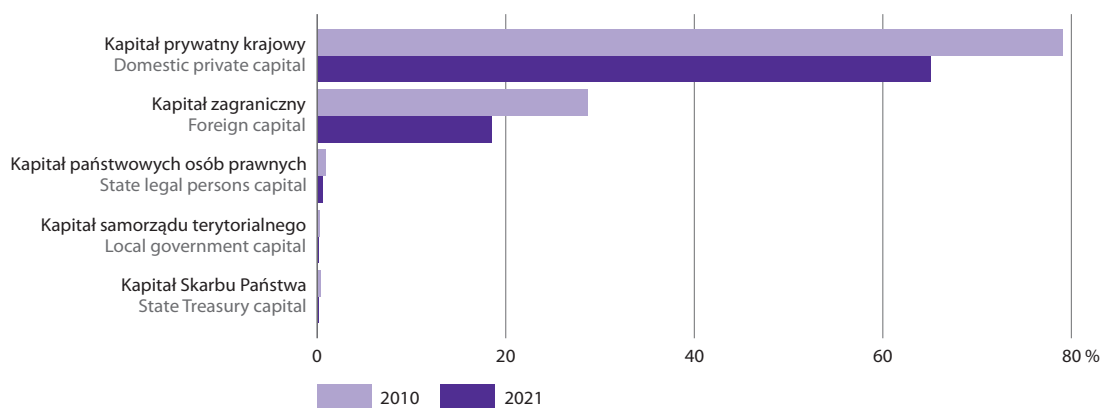
Najlichnieszą grupą podmiotów w strukturze podmiotów według form prawnych, stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W końcu grudnia 2021 r. ich udział w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł 65,0% (o 6,5 p. proc. mniej w stosunku do 2010 r.), w dalszej kolejności były spółki 27,6% (o 6,6 p. proc. więcej niż w 2010 r.), w tym najlichniesz wśród nich spółki handlowe stanowiły 21,2% (o 8,1 p. proc. więcej niż w 2010 r.) oraz cywilne 6,4% (o 1,5 p. proc. mniej niż w 2010 r.).

Wśród spółek handlowych według rodzaju kapitału w 2021 r. największy udział miały spółki handlowe o kapitale prywatnym krajowym 77,1% (o 2,0 p. proc. mniej niż w 2010 r.), w dalszej kolejności spółki handlowe o kapitale zagranicznym 21,9% (o 6,8 p. proc. mniej niż w 2010 r.), państwowych osób prawnych 0,7% (o 0,2 p. proc. mniej niż w 2010 r.), samorządu terytorialnego 0,2% (o 0,1 p. proc. mniej niż w 2010 r.) oraz Skarbu Państwa 0,1% (o 0,3 p. proc. mniej niż w 2010 r.).

Działalność spółek handlowych koncentrowała się głównie w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych 23,5% (o 8,6 p. proc. mniej niż w 2010 r.), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna 16,5% (o 1,8 p. proc. więcej niż w 2010 r.), budownictwo 10,5% (o 0,1 p. proc. mniej niż w 2010 r.), przemysł oraz informacja i komunikacja po 9,2% (w 2010 r. odpowiednio mniej o 2,7 p. proc. oraz o 0,8 p. proc. więcej).

Wykres 49. Spółki handlowe według rodzaju kapitału^a
Stan w dniu 31 grudnia

Chart 49. Commercial companies by type of capital^a
 As of 31 December

^a Danych dotyczących liczby spółek według rodzaju kapitału nie należy sumować na „ogółem”, ponieważ ujmują one spółki według występowania w nich rodzaju kapitału, a nie kapitału przeważającego.

^a Figures for the number of companies by capital type should not be sum to “total” as they list companies by share of capital type rather than their predominant capital.

Działalność badawcza i rozwojowa oraz innowacyjna

Research and development as well as innovation activity

W 2020 r. nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową były o 8,2% wyższe w porównaniu z rokiem poprzednim. Ponad połowa nakładów była finansowana przez sektor przedsiębiorstw. Udział personelu B+R wyrażony w EPC na 1000 osób aktywnych zawodowo w 2020 r. był o 0,3 pkt wyższy niż w 2019 r. W województwie mazowieckim w latach 2018–2020 innowacje wprowadziło 32,3% przedsiębiorstw przemysłowych i 43,5% przedsiębiorstw usługowych.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) jest to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

W 2020 r. w województwie mazowieckim wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na prace B+R wyniosła 11783,4 mln zł i była o 8,2% wyższa niż w roku poprzednim. Nakłady te stanowiły 36,4% ogółu nakładów przeznaczonych na tą działalność w kraju; najwięcej w Polsce. Podobnie jak w latach wcześniejszych, w strukturze nakładów wg rodzajów kosztów dominowały nakłady bieżące, które w 2020 r. wyniosły 9926,4 mln zł, tj. 84,2%, pozostałe środki zostały przeznaczone na nakłady inwestycyjne.

Analizując strukturę nakładów według rodzajów prowadzonych badań można stwierdzić, że w 2020 r. ponad połowa środków finansowych została przeznaczona na prace rozwojowe – 6836,0 mln zł. Na pozostałe rodzaje badań tzn. badania podstawowe i stosowane przeznaczono odpowiednio 25,0% i 17,0% ogółu nakładów na B+R.

Nakłady wewnętrzne na działalność B+R to wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Tablica 33. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według źródeł finansowania (ceny bieżące)
Table 33. Intramural expenditure^a on R&D by source of funds (current prices)

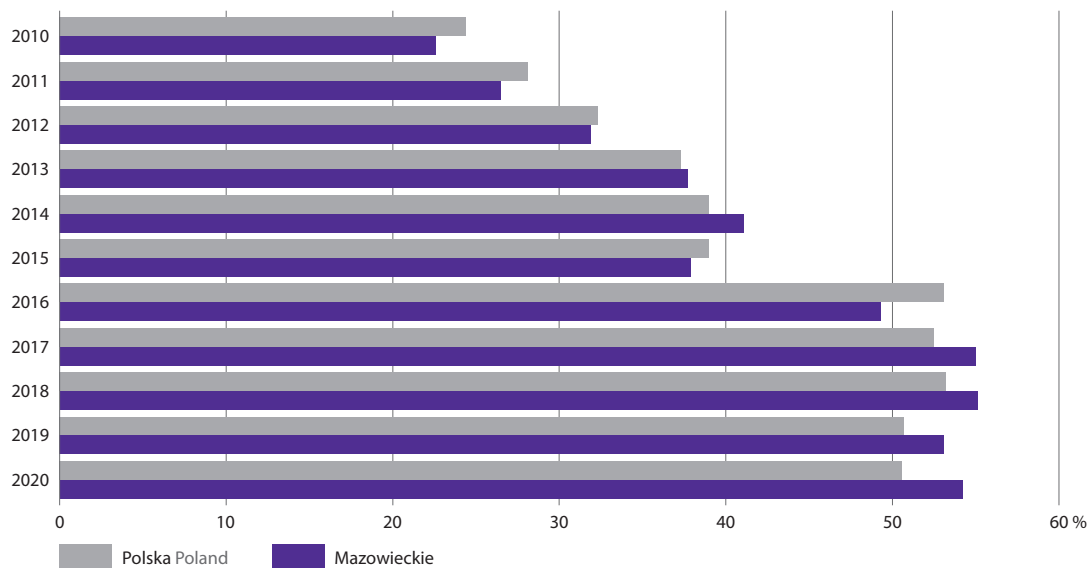
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
	w mln zł		in million PLN	
Ogółem Total	4248,7	6946,1	10889,5	11783,4
sektor finansujący: funding sector:				
Rządowy Government	2760,7	3133,1	3922,4	4311,2
Przedsiębiorstw Business enterprises	962,3	2631,2	5779,6	6382,6
Szkolnictwa wyższego Higher education	49,6	76,4	204,5	227,8
Prywatnych instytucji niekomercyjnych Private non profit	10,2	20,8	88,2	99,8
Reszta świata Rest of the world	465,9	1084,6	894,8	762,0

a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

W województwie mazowieckim w 2020 r. ponad połowa nakładów wewnętrznych na działalność badawczą i rozwojową była finansowana ze środków sektora przedsiębiorstw (54,2%). Udział środków pochodzących z tego sektora był wyższy o 1,1 p. proc. w stosunku do 2019 r., a w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 31,6 p. proc. W kraju udział ten ukształtował się na poziomie 50,6% i był niższy o 0,1 p. proc. niż w 2019 r., ale wyższy o 26,2 p. proc. niż w 2010 r.

Wykres 50. Udział nakładów wewnętrznych na działalność B+R finansowanych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R

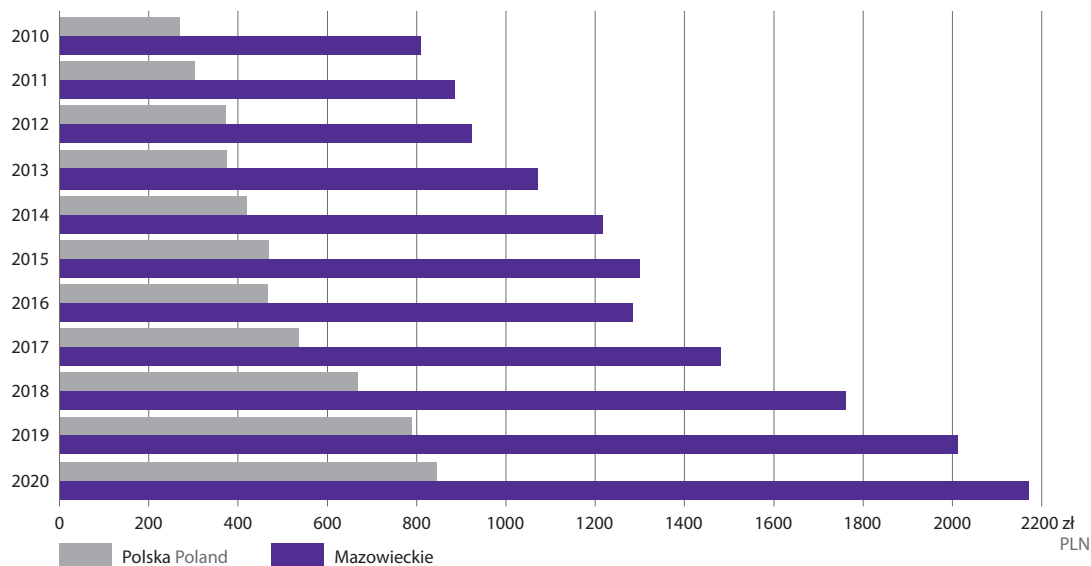
Chart 50. Share of intramural expenditure on R&D financed from business enterprise sector in intramural expenditure on R&D

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczą i rozwojową w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2020 r. wyniosły 2171 zł, przy wskaźniku dla Polski kształtującym się na poziomie 845 zł. Pomijając rok 2016, w którym odnotowano spadek, wskaźnik ten systematycznie rośnie; w porównaniu z 2019 r. był o 159 zł wyższy (w kraju o 56 zł wyższy).

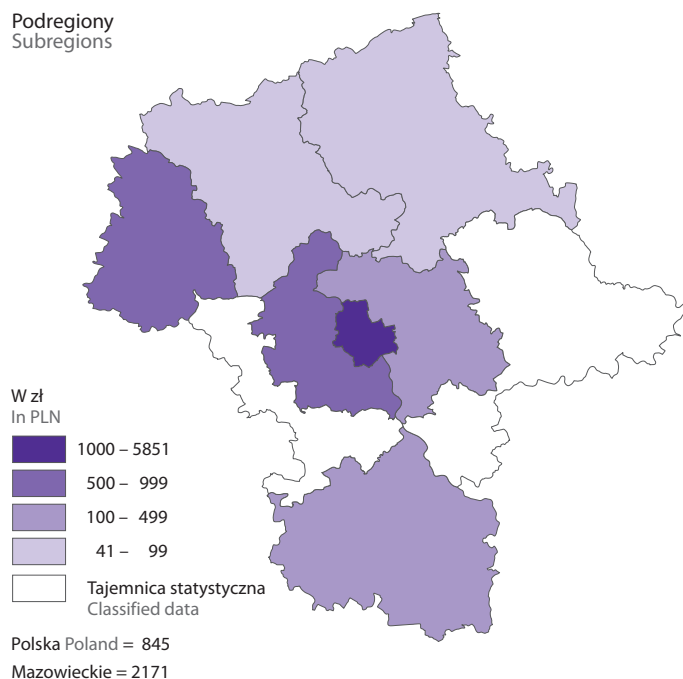
Wykres 51. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca

Chart 51. Intramural expenditure^a on R&D per capita

^a Bez amortyzacji środków trwałych.
^a Excluding depreciation of fixed assets.

Mapa 41. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R na 1 mieszkańca w 2020 r.
Map 41. Intramural expenditure^a on R&D per capita in 2020

a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

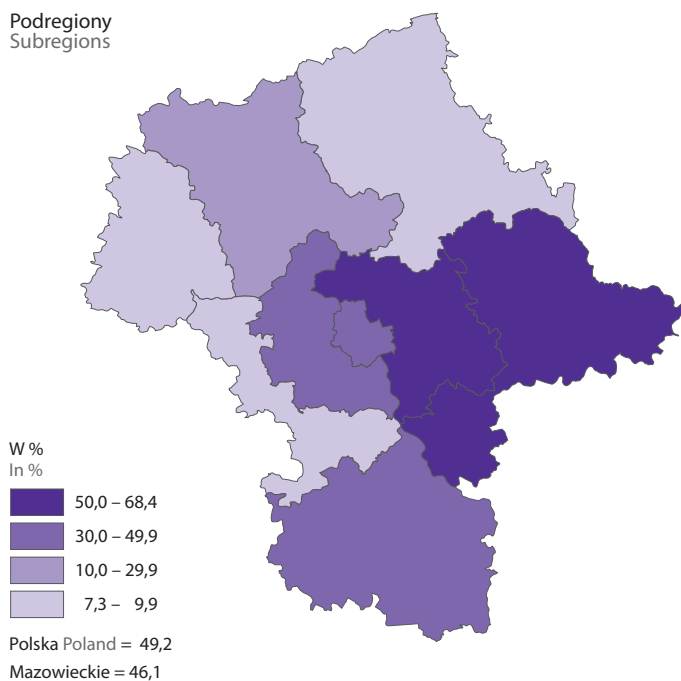
Analiza nakładów wewnętrznych na działalność B+R według źródeł pochodzenia środków wskazuje, iż w większości zostały one sfinansowane ze środków wewnętrznych (w 2020 r. – w 53,9%), czyli środków kontrolowanych i przeznaczonych na projekty B+R według uznania jednostki prowadzącej takie prace. Natomiast głównym źródłem pochodzenia nakładów zewnętrznych w województwie (podobnie i w kraju) były instytucje rządowe i samorządowe, których środki w 2020 r. stanowiły 78,3% ogółu nakładów zewnętrznych przeznaczonych na finansowanie badań naukowych i prac rozwojowych (w 2019 r. – 74,4%, w kraju 78,7%). Wartość środków pozyskanych z tego źródła była wyższa o 9,8% niż w 2019 r. (w Polsce o 7,2%).

Tablica 34. Nakłady wewnętrzne^a na działalność B+R według pochodzenia środków (ceny bieżące)
Table 34. Intramural expenditures^a on R&D by origin of funds (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2018	2019	2020	2020 Polska=100 Poland=100
	w mln zł		in million PLN	
Ogółem Total	9497,8	10889,5	11783,4	36,4
nakłady finansowane ze środków: expenditures financed by:				
Wewnętrznych Internal funds	5283,1	5688,3	6356,4	38,6
Zewnętrznych External funds	4214,7	5201,1	5427,0	34,0
w tym od instytucji rządowych i samorządowych of which funds from general government	3070,1	3867,3	4247,1	34,0

a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

Mapa 42. Udział środków zewnętrznych w nakładach wewnętrznych^a na działalność B+R w 2020 r.
 Map 42. Share of external funds in intramural expenditures^a on R&D in 2020

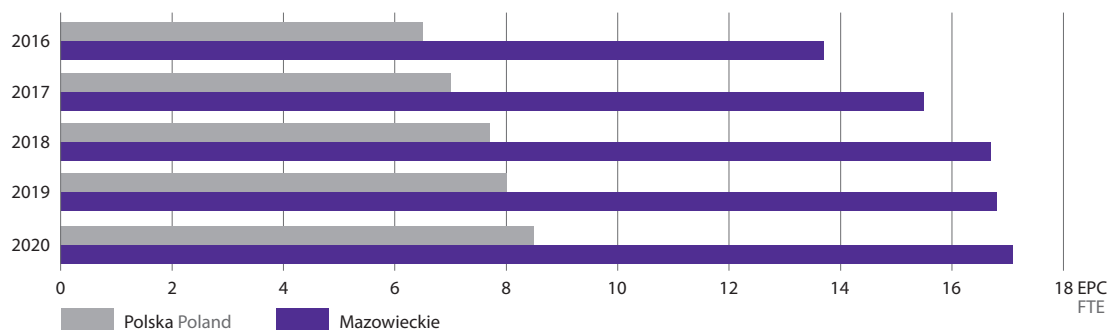
a Bez amortyzacji środków trwałych.
a Excluding depreciation of fixed assets.

Personel wewnętrzny B+R są to osoby pracujące (zatrudnieni, pracujący właściciele oraz nieodpłatnie pomagający członkowie ich rodzin) w jednostce statystycznej, które wnoszą wkład w wewnętrzną działalność badawczą i rozwojową tej jednostki.

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

W 2020 r. rzeczywiste zaangażowanie osób w prowadzone badania naukowe i prace rozwojowe wyniosło 44,8 tys. ekwiwalentów pełnego czasu pracy (EPC) i wzrosło w skali roku o 1,9%. Liczba pracujących w B+R w województwie stanowiła 31,2% ogółu pracujących w kraju. Personel wewnętrzny B+R (mierzony w EPC) na 1000 osób aktywnych zawodowo wyniósł 17,1 (w 2019 r. – 16,8). Wskaźnik ten w mazowieckim był wyższy niż w innych województwach; średnio w kraju w 2020 r. wyniósł 8,5 (rok wcześniej 8,0).

Wykres 52. Personel wewnętrzny B+R^a na 1000 osób aktywnych zawodowo^b
 Chart 52. Internal R&D personnel^a per 1,000 economically active persons^b

a W ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC). b Do obliczenia relacji przyjęto za podstawę (mianownik) liczbę aktywnych zawodowo i pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – przeciętne w roku.

a In full time equivalent (FTE). b For calculating the ratios, as the base (denominator) numbers of economically active and employed persons were adopted on the basis of the Labour Force Survey (LFS) – annual averages.

Badacze (pracownicy naukowo-badawczy) są to osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne.

Zdecydowaną większość personelu zaangażowanego w działalność badawczą i rozwojową stanowią badacze. W 2020 r. liczebność badaczy wyrażona w ekwiwalentach pełnego czasu pracy wyniosła 30,8 tys. EPC; było to 68,7% ogółu personelu wewnętrznego B+R wyrażonego w EPC (o 1,0 p. proc. więcej niż rok wcześniej). W kraju badacze stanowili 72,6%; o 0,5 p. proc. mniej niż w 2019 r.

Działalność innowacyjna obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczą i rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji.

Badania dotyczące innowacji prowadzone są w dwóch grupach: wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz wśród przedsiębiorstw wybranych działów PKD w sektorze usług. Badaniami tymi objęte są przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W latach 2018–2020 udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej ich liczbie wyniósł 32,3% dla przedsiębiorstw przemysłowych i 43,5% dla przedsiębiorstw usługowych. W analizowanym okresie poziom innowacyjności w województwie był wyższy niż średnio w kraju. Mazowieckie charakteryzowało się szóstym najwyższym w Polsce udziałem wśród przedsiębiorstw przemysłowych oraz pierwszym wśród przedsiębiorstw usługowych, które wprowadziły innowacje.

Wyniki badania działalności innowacyjnej wskazują, że w przedsiębiorstwach przemysłowych oraz usługowych wyższy był udział podmiotów, które w latach 2018–2020 wprowadziły innowacje procesów biznesowych (nowe lub ulepszone procesy biznesowe) niż innowacje produktowe (nowe lub ulepszone produkty).

Tablica 35. Przedsiębiorstwa innowacyjne według rodzajów wprowadzonych innowacji
 Table 35. Innovative enterprises by types of introduced innovations

Wyszczególnienie Specification	2008–2010	2013–2015	2017–2019	2018–2020	2018–2020 Polska Poland
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Industrial enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	17,3	17,2	20,4	32,3	31,4
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	12,1	11,5	15,6	18,2	18,4
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	12,8	13,2	16,7	27,5	26,3
Przedsiębiorstwa usługowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesów biznesowych ^a Service enterprises, which introduced product or business process ^a innovations	15,6	11,8	15,0	43,5	30,8
nowe lub ulepszone produkty new or improved products	9,8	7,6	8,5	16,8	12,1
nowe lub ulepszone procesy biznesowe ^a new or improved business processes ^a	12,5	8,1	13,3	39,4	27,6

a W latach 2008–2010, 2013–2015 dane dotyczą innowacji procesowych.

a In the years 2008–2010, 2013–2015 the data relate to process innovations.

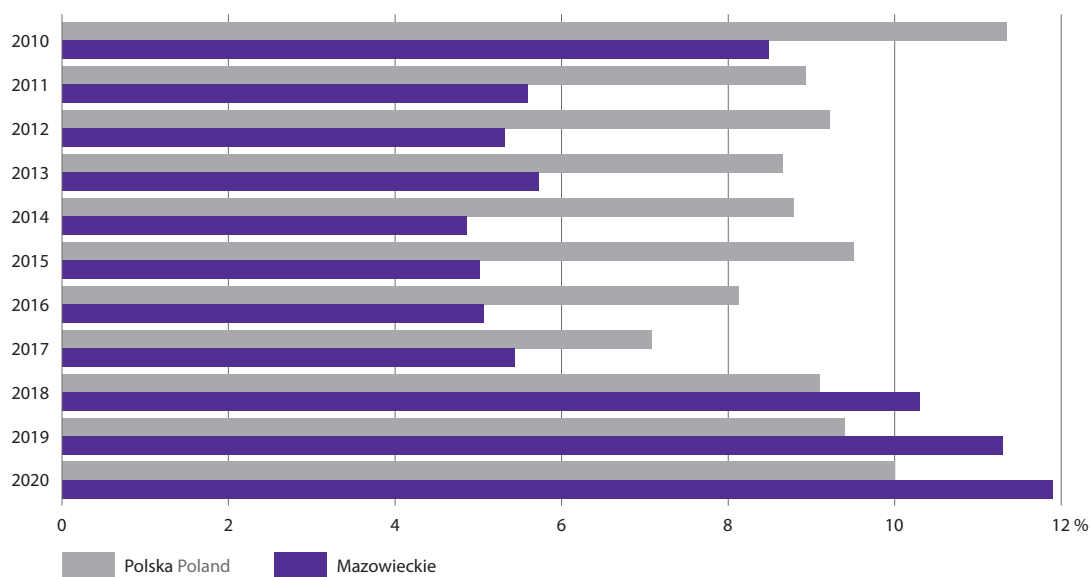
W województwie mazowieckim w latach 2018–2020 wśród przedsiębiorstw przemysłowych poziom innowacyjności wzrastał wraz z wielkością przedsiębiorstwa. W grupie przedsiębiorstw przemysłowych o liczbie pracujących 250 i więcej osób udział podmiotów innowacyjnych wyniósł 70,2% i był wyższy niż wśród podmiotów liczących od 10 do 49 pracujących oraz od 50 do 249 pracujących odpowiednio o 43,7 p. proc. i o 26,9 p. proc. Wysoki udział przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano m.in. w działach: produkcja urządzeń elektrycznych (54,6%), produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (49,5%) oraz produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (46,1%).

W analizowanym okresie wśród przedsiębiorstw z sektora usług również najwyższy udział przedsiębiorstw innowacyjnych (67,7%) był w grupie podmiotów zatrudniających 250 i więcej osób. Było to o 26,9 p. proc. więcej niż w grupie przedsiębiorstw o liczbie 10–49 pracujących i o 20,0 p. proc. więcej niż w podmiotach liczących 50–249 pracujących. W latach 2018–2020, podobnie jak w latach wcześniejszych, wśród przedsiębiorstw usługowych najwyższy odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano w działach: ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne (83,0%) oraz badania naukowe i prace rozwojowe (59,3%).

W skali kraju, w województwie mazowieckim w 2020 r. odnotowano najwyższe nakłady na innowacje poniesione zarówno przez przedsiębiorstwa przemysłowe, jak i usługowe. Ich udział stanowił odpowiednio 17,3% i 55,4% tych nakładów w kraju. W omawianym roku nakłady poniesione na działalność innowacyjną w grupie przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 3522,2 mln zł (o 5,4% mniej niż w 2019 r.), natomiast w grupie z sektora usług – 10185,2 mln zł (o 23,9% więcej). Ponad połowę nakładów poniesionych w 2020 r. na działalność innowacyjną przez przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe stanowiły środki przeznaczone na działalność badawczą i rozwojową (odpowiednio 54,2% i 56,5%).

Wykres 53. Udział przychodów przedsiębiorstw przemysłowych ze sprzedaży produktów nowych lub ulepszonych w przychodach ze sprzedaży ogółem

Chart 53. Share of revenue of industrial enterprises from sale of new or improved products in total revenues from sales

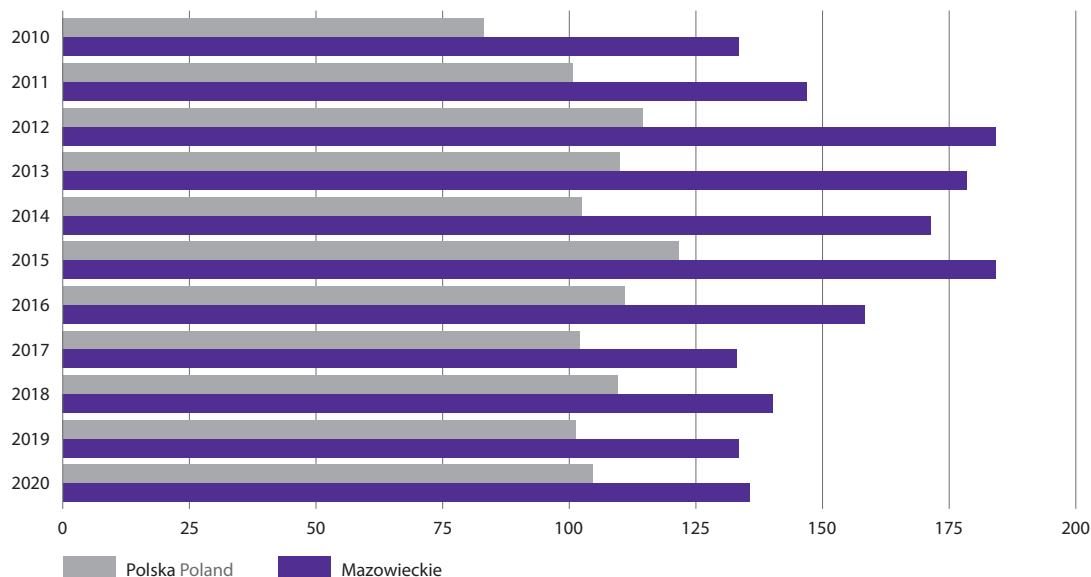
W 2020 r. w przedsiębiorstwach przemysłowych udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych wprowadzonych na rynek w latach 2018–2020 w przychodach za sprzedaży ogółem wyniósł 11,9%. Był on o 0,6 p. proc. wyższy niż udział przychodów w 2019 r. ze sprzedaży takich produktów wprowadzonych na rynek w latach 2017–2019. Dla przedsiębiorstw usługowych w 2020 r. wskaźnik ten wyniósł 7,3% wobec 4,9% w 2019 r. W omawianym roku w kraju udziały te były niższe niż zanotowane w województwie zarówno w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych (o 1,9 p. proc.), jak i usługowych (o 2,7 p. proc.).

W województwie mazowieckim w 2020 r. w prawie jednej trzeciej przedsiębiorstw przemysłowych uważano, że COVID–19 miał negatywny wpływ na działalność przedsiębiorstwa. Pozytywny wpływ pandemii zauważyło 2,7% badanych jednostek. W przypadku przedsiębiorstw usługowych odsetki te ukształtowały się na zbliżonym poziomie; 27,3% zauważyło negatywny wpływ pandemii na działalność przedsiębiorstwa, natomiast 3,4% pozytywny.

W Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. liczba zgłoszeń wynalazków dokonanych przez podmioty krajowe z terenu województwa mazowieckiego wyniosła 736 (podczas gdy rok wcześniej – 722, a w 2010 r. – 701). W Polsce odnotowano 4010 zgłoszeń, tj. o 3,2% więcej niż w roku poprzednim i o 25,2% niż w 2010 r. W województwie mazowieckim na wynalazki zgłoszone przez podmioty krajowe przyznano 388 patentów (w 2019 r. – 559, a w 2010 r. – 326). W kraju przyznano odpowiednio 2260, 2947 i 1385 patentów.

Wskaźnik liczby zgłoszeń wynalazków złożonych przez podmioty krajowe w Urzędzie Patentowym RP na 1 milion mieszkańców w 2020 r. wyniósł dla województwa 135,6 (najwyższy w Polsce) i był o 31,0 pkt wyższy od osiągniętego w kraju.

Wykres 54. Zgłoszenia wynalazków dokonane przez podmioty krajowe^a na 1 mln mieszkańców
 Chart 54. Patent applications filed by domestic entities^a per million inhabitants

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
 Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.
^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.
 Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

W analizowanym roku w Urzędzie Patentowym RP odnotowano 124 zgłoszenia wzorów użytkowych dokonane przez podmioty krajowe z województwa mazowieckiego. Było to o 30,7% mniej niż rok wcześniej i o 21,5% niż w 2010 r. Liczba udzielonych praw ochronnych wyniosła 89, co oznacza spadek w skali roku o 7,3%, a w stosunku do 2010 r. o 23,3%. W kraju odnotowano 793 zgłoszenia wzorów użytkowych (mniej o 7,3% niż w 2019 r. i o 9,8% niż w 2010 r.) oraz udzielono 533 prawa ochronne dla tego rodzaju własności przemysłowej (odpowiednio mniej o 11,6% i więcej o 10,1%).

Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach

Use of information and communication technologies in enterprises

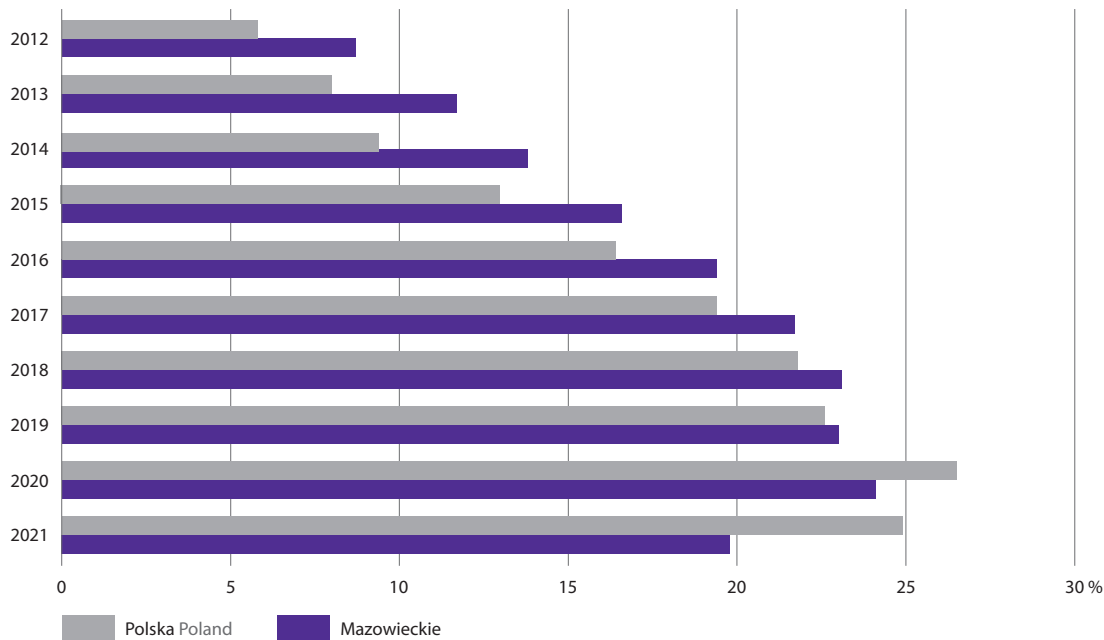
W 2021 r. dostęp do szerokopasmowego Internetu posiadały prawie wszystkie przedsiębiorstwa. Zwiększył się odsetek przedsiębiorstw mających dostęp do Internetu dużych prędkości oraz prowadzących sprzedaż elektroniczną. Media społecznościowe w swojej działalności wykorzystywała ponad połowa przedsiębiorstw w województwie.

Pod pojęciem **technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT)** zwanych zamiennie technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, teleinformatycznymi lub technikami informacyjnymi kryje się rodzina technologii przetwarzających, gromadzących i przesyłających informacje w formie elektronicznej.
 Badanie dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach (SSI-01) obejmuje podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

W województwie mazowieckim w 2021 r. dostęp do Internetu szerokopasmowego deklarowało 98,0% przedsiębiorstw (w kraju 98,5%). Ze stałych szerokopasmowych połączeń internetowych korzystało 86,6% ogółu przedsiębiorstw, tj. o 0,9 p. proc. więcej niż w kraju. Najczęściej (34,0%) były one wyposażone w stałe łącza o prędkości „przynajmniej 100, ale mniej niż 500 Mbit/s”; w kraju 30,9%. Warto zaznaczyć, że

zmniejszył się udział przedsiębiorstw, którym operatorzy dostarczają mniejszą przepustowość „mniej niż 30 Mbit/s” oraz „przynajmniej 30, ale mniej niż 100 Mbit/s” na korzyść wyższych prędkości „przynajmniej 500, ale mniej niż 1 Gbit/s” i „przynajmniej 1 Gbit/s”.

Wykres 55. Przedsiębiorstwa posiadające dostęp do Internetu^a
Chart 55. Enterprises with Internet^a access

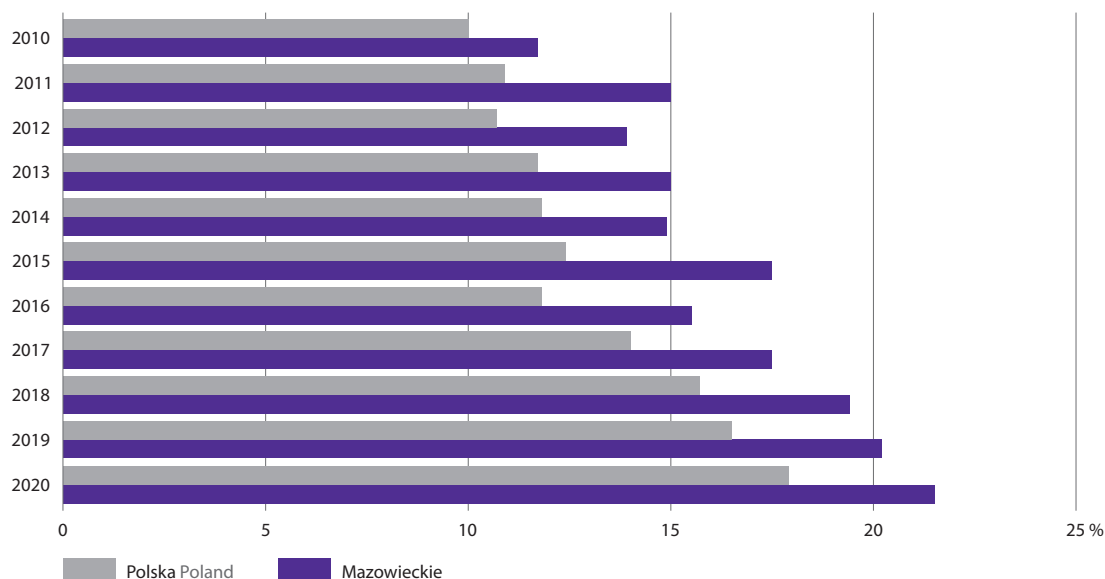
a Dostęp do Internetu o prędkości 30–100 Mbit/s.
a Internet access 30–100 Mbit/s.

Do **sprzedaży elektronicznej** zaliczyć należy zamówienia i rezerwacje składane na stronie internetowej przedsiębiorstwa (w sklepie internetowym, aplikacji, poprzez extranet), na internetowych platformach handlowych, w serwisach aukcyjnych oraz za pośrednictwem systemu EDI (elektroniczna wymiana informacji, która zapewnia automatyczne przetwarzanie). Z transakcji elektronicznych wykluczone są zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), faksem lub przez telefon. Do podstawowych cech odróżniających sprzedaż elektroniczną od sprzedaży tradycyjnej zaliczyć można dostępność ofert handlowych z wielu źródeł w krótkim czasie i o każdej porze.

W latach 2014–2020 r. województwo mazowieckie zajmowało pierwszą lokatę w kraju pod względem sprzedaży elektronicznej. W 2020 r. odsetek przedsiębiorstw otrzymujących zamówienia przez sieci komputerowe był o 3,6 p. proc. wyższy od średniej krajowej i wyniósł 21,5%. W porównaniu z 2019 r. wskaźnik ten zwiększył się o 1,3 p. proc. (w Polsce więcej o 1,4 p. proc.).

Sprzedaż elektroniczną za pośrednictwem stron internetowych lub aplikacji mobilnych prowadzono czterokrotnie częściej niż wykorzystując wiadomości typu EDI. Sprzedaż tą przedsiębiorstwa prowadzą głównie za pośrednictwem własnych stron internetowych lub aplikacji (87,2% przedsiębiorstw sprzedających przez strony), nieco rzadziej korzystają z zewnętrznych platform handlowych (47,3%).

Wykres 56. Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci komputerowe
 Chart 56. Enterprises receiving orders via computer networks

Wykorzystywanie **mediów społecznościowych** odnosi się do korzystania przez przedsiębiorstwo z aplikacji opartych o technologie internetowe lub platformy komunikacyjne do łączenia, tworzenia i wymiany treści online z klientami, dostawcami i partnerami lub wewnątrz przedsiębiorstwa.

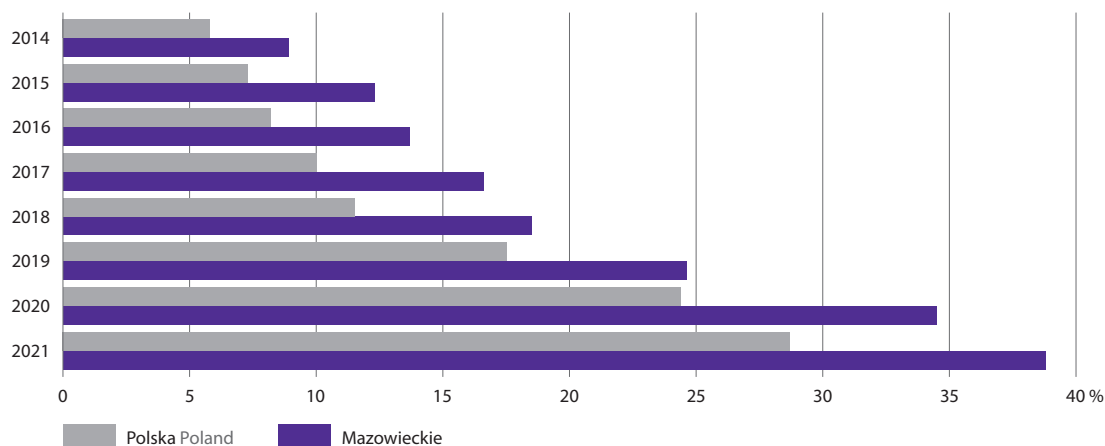
Wzrost popularności mediów społecznościowych sprawił, że są one coraz chętniej wykorzystywane przez przedsiębiorstwa w sferze biznesowej jako kanał komunikacji do promowania swoich produktów i marek. Korzystanie z przynajmniej jednego rodzaju mediów społecznościowych w 2021 r. w województwie mazowieckim deklarowało co drugie przedsiębiorstwo (54,1%, tj. o 10,0 p. proc. więcej niż dwa lata wcześniej). W Polsce wykorzystywanie mediów społecznościowych zadeklarowało 45,6% ogółu przedsiębiorstw, tj. o 9,0 p. proc. niż w 2019 r. Zarówno w województwie, jak i w kraju najpopularniejszym narzędziem były serwisy społecznościowe.

Pod pojęciem **chmury obliczeniowej** rozumie się korzystanie ze skalowalnych usług ICT za pomocą Internetu. Usługi mogą obejmować dostęp do oprogramowania, korzystanie z określonej mocy obliczeniowej, przechowywanie danych. Wymienione usługi:

- dostarczane są przy wykorzystaniu serwerów usługodawcy,
- mogą być skalowalne w górę lub w dół (skalować można na przykład liczbę użytkowników czy też ilość przechowywanych danych),
- mogą być zmieniane lub dostosowywane na własne żądanie, to znaczy bez konieczności ingerencji usługodawcy,
- podlegają płatności w formie stałego abonamentu lub opłaty elastycznej skalkulowanej na podstawie ilości i rodzaju zakupionych usług.

W województwie mazowieckim przedsiębiorstwa coraz chętniej kupowały usługi w chmurze obliczeniowej. Odsetek korzystających z tych usług podmiotów zwiększył się z 34,5% w 2020 r. do 38,8% w 2021 r. Podobna tendencja wystąpiła w skali kraju (wzrost z 24,4% do 28,7%). Spośród płatnych usług oferowanych w chmurze obliczeniowej najczęściej nabywano te związane z udostępnianiem poczty e-mail oraz oprogramowaniem biurowym.

Wykres 57. Przedsiębiorstwa korzystające z płatnych usług w chmurze obliczeniowej
Chart 57. Enterprises using cloud computing payed services

Otwarte dane publiczne wytworzone przez urząd administracji publicznej (lub na jego zlecenie), które są dostępne dla każdego zainteresowanego do wykorzystania, przetwarzania i udostępniania w dowolnych celach.

W 2020 r. w województwie mazowieckim z otwartych danych publicznych korzystało 22,4% przedsiębiorstw (najczęściej w kraju). Najwięcej podmiotów wykazało zainteresowanie danymi z kategorii gospodarka i finanse, a następnie danymi przestrzennymi i dotyczącymi transportu. Odsetek przedsiębiorstw identyfikujących dane publiczne, które mogłyby być wykorzystane w celach biznesowych, lecz nie zostały udostępnione w ramach otwartych danych publicznych wyniósł 4,5% (o 1,0 p. proc. więcej niż w kraju).

Określenie **Internet Rzeczy (IoT)** odnosi się do urządzeń lub systemów, nazywanych potocznie „inteligentnymi”, połączonych ze sobą za pośrednictwem Internetu. Zbierają one dane i wymieniają je między sobą; mogą być kontrolowane lub monitorowane przez Internet.

Przykładami takich urządzeń (systemów) są:

- inteligentne liczniki, inteligentne oświetlenie, inteligentne termostaty stosowane w celu optymalizacji zużycia energii,
- w przedsiębiorstwie – etykiety RFID umieszczane wewnątrz produktu umożliwiające jego śledzenie, czujniki śledzące ruch i stan techniczny pojazdów.

W 2021 r. 20,5% przedsiębiorstw korzystało z urządzeń lub systemów Internetu Rzeczy, tj. więcej o 2,9 p. proc. niż rok wcześniej (w kraju 18,7%, tj. więcej o 2,1 p. proc.). Najczęściej technologie Internetu Rzeczy wykorzystywane były przez przedsiębiorstwa w działaniach związanych z logistyką (11,7% ogółu przedsiębiorstw) oraz w celu zabezpieczenia pomieszczeń firmowych (11,0%), natomiast najrzadziej – w procesach produkcyjnych (3,4%) oraz przy obsłudze klienta (4,7%). Podobna tendencja wystąpiła w skali kraju.

W 2020 r. prawie połowa (49,8%) przedsiębiorstw w województwie mazowieckim zadeklarowała wzrost poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w swojej działalności w porównaniu z rokiem poprzednim. Zdecydowana większość przedsiębiorstw, które odnotowały wzrost poziomu wykorzystania tych technologii (96,2%) wskazała, że nastąpił on w wyniku sytuacji epidemicznej (47,9% ogółu przedsiębiorstw; w kraju 33,5%). Pandemia w największym stopniu przyczyniła się do zwiększenia liczby służbowych spotkań za pośrednictwem Internetu (43,9% ogółu przedsiębiorstw) oraz do wzrostu odsetka pracowników posiadających zdalny dostęp do aplikacji lub systemów przedsiębiorstwa, a także do poczty e-mail (odpowiednio 27,3% i 21,3%).

Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych³

Financial results of non-financial enterprises

W 2021 r. w województwie mazowieckim wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw niefinansowych były znacznie wyższe niż uzyskane rok wcześniej. Poprawiły się podstawowe wskaźniki ekonomiczno-finansowe. Przychody ze sprzedaży na eksport były wyższe niż przed rokiem. Zwiększył się także ich udział w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółu podmiotów.

Przychody z całokształtu działalności uzyskane w 2021 r. przez przedsiębiorstwa mające siedzibę w województwie mazowieckim wyniosły 1316627,3 mln zł i w odniesieniu do poprzedniego roku były wyższe o 24,2%. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów zwiększyły się o 23,3% do 1262047,6 mln zł. Ich wzrost odnotowano we wszystkich spośród 16 sekcji, przy czym największy (w ujęciu wartościowym) w przetwórstwie przemysłowym oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych.

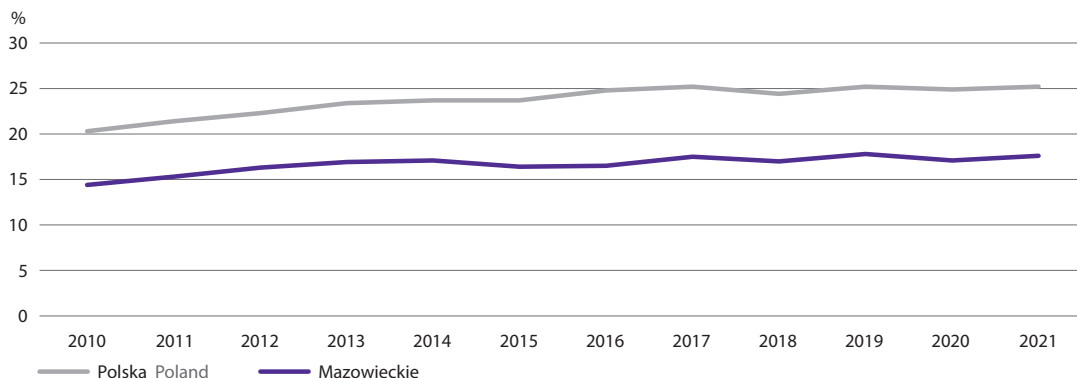
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport (eksport) obejmują wewnątrzwspólnotową dostawę do krajów członkowskich UE oraz eksport do krajów pozaunijnych.

Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport osiągnęły wartość 222232,2 mln zł, tj. poziom o 27,1% wyższy niż w 2020 r. Udział sprzedaży na eksport w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółu badanych podmiotów zwiększył się z 17,1% do 17,6%. W ogólnej wartości sprzedaży eksportowej 73,3% stanowiły przychody ze sprzedaży produktów, natomiast 26,7% – przychody ze sprzedaży towarów i materiałów.

Wykres 58. Udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ogółem

Chart 58.

Share of export in total revenue from sale of products, goods and materials

W 2021 r. koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności wyniosły 1225319,0 mln zł i w skali roku zwiększyły się o 21,4%. Koszty bieżącej działalności poniesione przez badane podmioty były o 23,0% wyższe niż przed rokiem. W strukturze rodzajowej tych kosztów zwiększył się udział zużycia materiałów i energii (o 3,8 p. proc.; do 36,0%) oraz pozostałych kosztów rodzajowych (o 0,4 p. proc.; do 5,8%). Zmniejszył się za to udział wynagrodzeń brutto (o 1,6 p. proc.; do 14,6%), usług obcych (o 1,0 p. proc.; do 28,9%), amortyzacji (o 1,0 p. proc.; do 5,4%), ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń (o 0,4 p. proc.; do 3,2%), a także podatków i opłat (o 0,2 p. proc.; do 6,1%).

Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów wyniosły 1196490,0 mln zł i były wyższe o 23,2%. Największy ich wzrost (w ujęciu wartościowym), podobnie jak dla przychodów ze sprzedaży, odnotowano w przetwórstwie przemysłowym oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych.

³ Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Wyniki finansowe:

- wynik finansowy brutto oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem;
- wynik finansowy netto (zysk lub strata) to wynik finansowy brutto pomniejszony o obowiązkowe obciążenia.

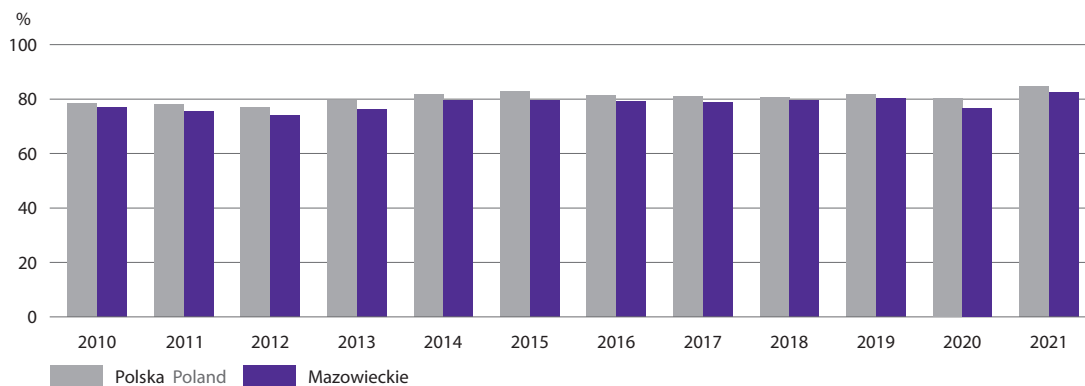
Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów ukształtował się na poziomie 65557,6 mln zł, co w odniesieniu do 2020 r. oznacza wzrost o 26,0%. Znacznie wyższy był również wynik na pozostałej działalności operacyjnej, który wyniósł 16591,0 mln zł wobec 2187,1 mln zł. Lepszy niż przed rokiem był też wynik na operacjach finansowych (9159,7 mln zł wobec minus 3549,5 mln zł), co było następstwem wzrostu przychodów finansowych (o 32,4%) przy jednoczesnym spadku kosztów finansowych (o 38,7%).

Wynik finansowy brutto osiągnął wartość 91308,3 mln zł, tj. o 80,2% większą niż w 2020 r.; zysk brutto wyniósł 99175,0 mln zł, a strata brutto 7866,7 mln zł. Obciążenia wyniku finansowego brutto zwiększyły się w skali roku o 50,1% (do 15644,8 mln zł). W rezultacie wynik finansowy netto ukształtował się na poziomie 75663,5 mln zł i był wyższy o 35422,0 mln zł (tj. o 88,0%) od wyniku osiągniętego rok wcześniej; zysk netto zwiększył się o 54,8%, a strata netto zmniejszyła się o 42,6%. Największą poprawę wyniku finansowego netto odnotowano w przetwórstwie przemysłowym (o 11614,1 mln zł do 20602,5 mln zł) oraz w informacji i komunikacji (o 9801,0 mln zł do 16292,6 mln zł). Z kolei największe pogorszenie wyniku finansowego netto miało miejsce w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 894,9 mln zł do 10075,1 mln zł).

Zysk netto w 2021 r. wykazało 82,2% badanych przedsiębiorstw, tj. o 5,5 p. proc. więcej niż przed rokiem. Udział przychodów przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej kwocie przychodów z całokształtu działalności osiągnął 91,6% i był większy o 13,9 p. proc. niż w 2020 r.

Wykres 59. Udział liczby przedsiębiorstw wykazujących zysk netto w ogólnej liczbie przedsiębiorstw niefinansowych

Chart 59. Share of the number of enterprises showing net profit in the total number of non-financial enterprises

Wskaźniki:

- wskaźnik poziomu kosztów to relacja kosztów ogółem do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności sprzedaży brutto to relacja wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów do przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów;
- wskaźnik rentowności obrotu brutto to relacja wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem;
- wskaźnik rentowności obrotu netto to relacja wyniku finansowego netto do przychodów ogółem;
- wskaźnik płynności finansowej I stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych);
- wskaźnik płynności finansowej II stopnia to relacja inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych (bez funduszy specjalnych).

W województwie mazowieckim w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano poprawę opłacalności prowadzonej działalności gospodarczej. W 2021 r. wskaźnik rentowności sprzedaży brutto wzrósł o 0,1 p. proc. do 5,2%. Wskaźniki rentowności obrotu brutto i obrotu netto były wyższe odpowiednio o 2,1 i o 1,9 p. proc. niż przed rokiem i wyniosły stosownie 6,9% i 5,7%. W ogólnej liczbie badanych podmiotów zwiększył się z 76,8% do 82,4% udział jednostek rentownych, tj. mających wskaźnik rentowności obrotu netto równy lub większy od zera. Poprawa wskaźnika rentowności obrotu netto w porównaniu z 2020 r. miała miejsce w 12 spośród 16 sekcji, przy czym jeden z największych wzrost dotyczył zakwaterowania i gastronomii (z minus 12,1% do 1,8%), co wynikało ze zniesienia czasowych ograniczeń związanych z pandemią COVID-19. Do najbardziej opłacalnych rodzajów działalności w 2021 r. należały: informacja i komunikacja (wskaźnik 17,2%) oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (10,6%).

W skali roku wzrosła wartość wskaźnika płynności finansowej I stopnia (o 7,3 p. proc.; do 61,5%) oraz II stopnia (o 16,6 p. proc.; do 134,7%).

W latach 2010–2021 rentowność mazowieckich przedsiębiorstw była na ogół niższa niż średnio w kraju (maksymalnie o 1,2 p. proc.), natomiast płynność finansowa w całym omawianym okresie była wyższa (nawet o 27,1 p. proc.).

Tablica 36. Wybrane wskaźniki ekonomiczno-finansowe w badanych przedsiębiorstwach niefinansowych
Table 36. Selected economic and financial indicators in the surveyed non-financial enterprises

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
	w % in %				
Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	94,7	95,7	95,2	93,1	93,3
Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto Gross sales profitability indicator	4,6	4,7	5,1	5,2	5,8
Wskaźnik rentowności obrotu brutto Gross turnover profitability indicator	5,3	4,3	4,8	6,9	6,7
Wskaźnik rentowności obrotu netto Net turnover profitability indicator	4,4	3,6	3,8	5,7	5,6
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia First degree financial liquidity indicator	50,3	49,2	54,2	61,5	44,1
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia Second degree financial liquidity indicator	114,3	112,8	118,1	134,7	107,6

Aktywa obrotowe są częścią kontrolowanych przez jednostkę zasobów majątkowych wykorzystywanych w działalności operacyjnej o wiarygodnie określonej wartości, powstałych w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ do jednostki korzyści ekonomicznych. Obejmują zapasy (rzeczowe aktywa obrotowe) oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje oraz rozliczenia międzyokresowe.

Wartość aktywów obrotowych badanych przedsiębiorstw na koniec 2021 r. wyniosła 589301,1 mln zł i była o 45,6% wyższa niż przed rokiem, przy czym należności krótkoterminowe były wyższe o 52,0%, inwestycje krótkoterminowe – o 50,7%, zapasy – o 29,9%, a krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe – o 12,1%. W rzeczowej strukturze aktywów obrotowych zwiększył się udział należności krótkoterminowych (z 40,9% do 42,7%) oraz inwestycji krótkoterminowych (z 34,7% do 35,9%), obniżył się zaś udział zapasów (z 21,4% do 19,1%) i krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (z 3,0% do 2,3%). W strukturze zapasów zwiększył się udział materiałów (z 28,7% do 33,4%) oraz półproduktów i produktów w toku (z 12,4% do 13,0%), zmniejszył się natomiast udział towarów (z 45,2% do 39,5%) oraz produktów gotowych (z 11,8% do 11,6%).

Aktywa obrotowe finansowane były głównie zobowiązaniami krótkoterminowymi, których udział w pokryciu finansowym tych aktywów stanowił 58,4% wobec 64,0% przed rokiem.

Zobowiązania długo- i krótkoterminowe (bez funduszy specjalnych) na koniec 2021 r. wyniosły 592986,1 mln zł i były o 23,7% wyższe niż przed rokiem. Zobowiązania długoterminowe stanowiły 42,0% ogółu zobowiązań (wobec 45,9% rok wcześniej). Wartość zobowiązań długoterminowych wyniosła 248844,4 mln zł i była o 13,0% większa niż w grudniu 2020 r. Zobowiązania krótkoterminowe badanych przedsiębiorstw wyniosły 344141,7 mln zł i w skali roku były wyższe o 32,8%, w tym zobowiązania z tytułu dostaw i usług – o 30,3%, a z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń – o 34,2%.

Relacja zobowiązań z tytułu dostaw i usług do należności z tego tytułu ukształtowała się w końcu 2021 r. na poziomie wyższym niż rok wcześniej (101,3% wobec 96,9%). Wartość zobowiązań wyższą od wartości należności odnotowano m.in. w handlu; naprawie pojazdów samochodowych oraz w zakwaterowaniu i gastronomii.

W porównaniu z 2020 r. nie odnotowano istotnych zmian w zakresie sprawności działania przedsiębiorstw. Cykl spłaty zobowiązań z tytułu dostaw i usług wydłużył się o 2 dni (do 46 dni), cykl rotacji zapasów – o 2 dni (do 32 dni), a cykl rotacji należności z tytułu dostaw i usług – o 1 dzień (do 46).

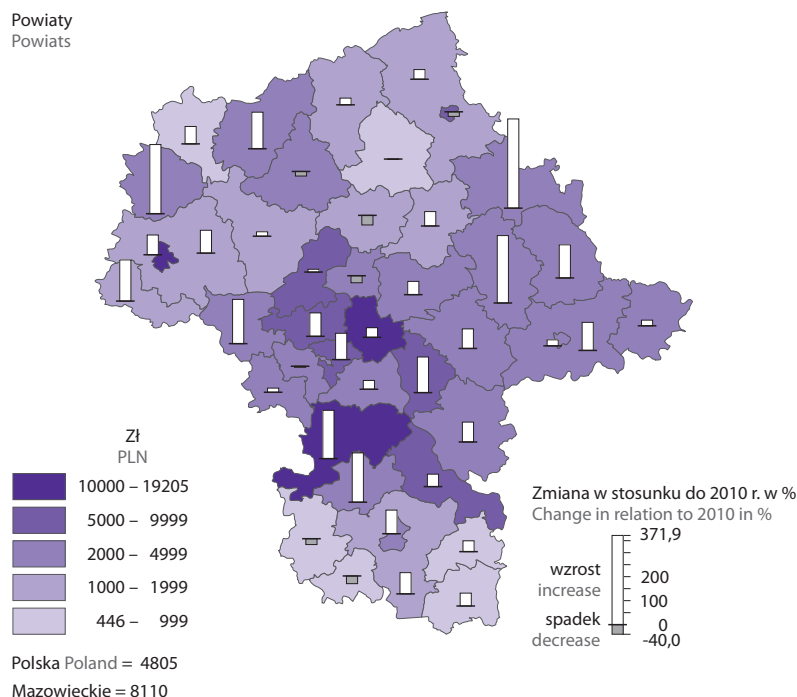
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw

Investment outlays of enterprises

Rok 2021 był piątym z kolei, w którym odnotowano wzrost nakładów inwestycyjnych badanych przedsiębiorstw niefinansowych w województwie mazowieckim (po spadku w 2016 r.). W porównaniu z rokiem poprzednim większe były zarówno nakłady na budynki i budowle, jak i na zakupy. Wzrosła liczba inwestycji nowo rozpoczętych, ale ich wartość kosztorysowa była niższa niż w 2020 r.

Nakłady inwestycyjne to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

W 2020 r. nakłady inwestycyjne realizowane w województwie mazowieckim przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosły 44020,1 mln zł, co stanowiło 23,9% ogółu nakładów w kraju. W przeliczeniu na 1 mieszkańca było to 8110 zł, tj. o 68,8% więcej niż średnio w kraju. W nowe obiekty majątkowe oraz ulepszenie istniejących stosunkowo najwięcej zainwestowano w Płocku (19205 zł na mieszkańca) i w Warszawie (16205 zł). Relatywnie najniższy poziom nakładów inwestycyjnych był w powiecie przysuskim (446 zł).

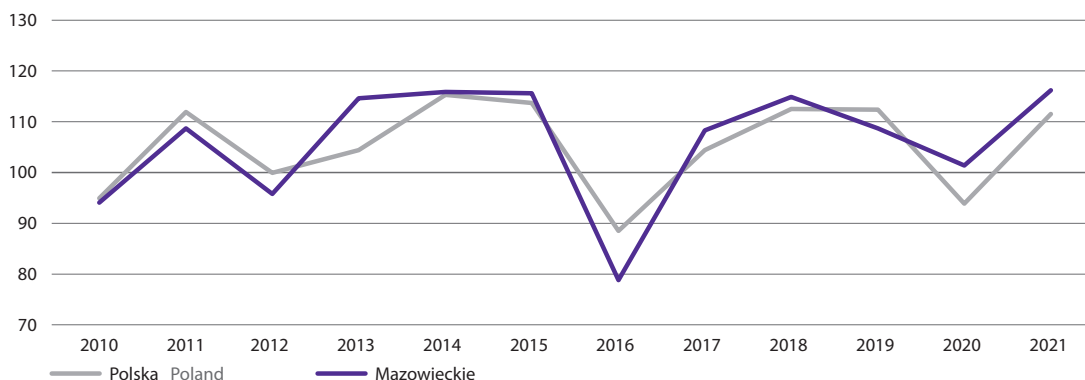
Mapa 43. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach^a na 1 mieszkańca w 2020 r. (ceny bieżące)Map 43. Investment outlays in enterprises^a per capita in 2020 (current prices)

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

Nakłady inwestycyjne poniesione w 2021 r. przez badane przedsiębiorstwa niefinansowe⁴ mające siedzibę na terenie województwa mazowieckiego wyniosły 60121,2 mln zł i były (w cenach bieżących) o 16,2% wyższe od zrealizowanych rok wcześniej. W kraju wartość nakładów inwestycyjnych – licząc w cenach bieżących – zwiększyła się w skali roku o 11,5%.

Wykres 60. Dynamika nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)

Rok poprzedni=100

Chart 60. Indices of investment outlays of non-financial enterprises (current prices)
Previous year=100

⁴ Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych (jednostek prawnych) prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 50 i więcej osób. Dane nie obejmują rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A według PKD 2007); działalności finansowej i ubezpieczeniowej (sekcja K według PKD 2007); szkół wyższych; samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej; instytucji kultury posiadających osobowość prawną oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

Nakłady na środki trwałe to nakłady na: budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe; maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem); środki transportu; inne, tj. melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

Pozostałe nakłady to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

Tablica 37. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące)

Table 37. Investment outlays of non-financial enterprises (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Ogółem: w milionach złotych Total: in million PLN	29917,4	47791,1	51724,1	60121,2
Polska=100 Poland=100	33,5	35,0	34,5	36,0
W tym – w % – nakłady na: Of which – in % – outlays on:				
budynki i budowle buildings and structures	47,8	42,3	46,1	45,7
zakupy purchases	51,2	57,0	53,1	53,7
maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi machinery, technical equipment and tools	39,8	39,6	35,2	37,2
środków transportu transport equipment	11,4	17,4	17,9	16,5

Z ogólnej kwoty nakładów inwestycyjnych zrealizowanych w 2021 r. przez mazowieckie przedsiębiorstwa na budynki i budowle wydatkowano 27458,4 mln zł (o 15,3% więcej niż w 2020 r.), na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia – 22344,5 mln zł (o 22,7% więcej), a na środki transportu – 9918,3 mln zł (o 7,0% więcej). Wartość zakupów inwestycyjnych osiągnęła 32262,8 mln zł i w porównaniu z rokiem poprzednim była wyższa o 17,4%; udział zakupów w nakładach ogółem zwiększył się w skali roku o 0,6 p. proc.

W porównaniu z 2020 r. odnotowano wzrost nakładów m.in. w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 37,2%), w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 33,1%) oraz w przetwórstwie przemysłowym (o 20,8%). Spadek nakładów miał miejsce m.in. w obsłudze rynku nieruchomości (o 10,8%).

W omawianym roku inwestowały głównie przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie transportu i gospodarki magazynowej, na które przypadało 33,9% ogółu poniesionych nakładów, w zakresie przetwórstwa przemysłowego (21,9%), informacji i komunikacji (10,6%) oraz administrowania i działalności wspierającej (9,9%). W strukturze nakładów według sekcji w porównaniu z poprzednim rokiem najbardziej zwiększył się udział nakładów poniesionych przez przedsiębiorstwa zajmujące się transportem i gospodarką magazynową (o 1,0 p. proc.), natomiast największy spadek udziału dotyczył przedsiębiorstw zajmujących się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,1 p. proc.).

Inwestorzy z województwa mazowieckiego w 2021 r. rozpoczęli realizację 46836 nowych inwestycji o łącznej wartości kosztorysowej 21173,1 mln zł; w porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to odpowiednio wzrost o 20,9% i spadek o 35,7%. W kraju w omawianym okresie liczba inwestycji rozpoczętych była większa o 17,3%, a ich wartość kosztorysowa mniejsza o 10,5%. W województwie na ulepszenie (tj. przebudowę, rozbudowę, rekonstrukcję lub modernizację) istniejących środków trwałych przypadało 46,0% wartości kosztorysowej wszystkich inwestycji nowo rozpoczętych (rok wcześniej 54,8%). W porównaniu z 2020 r. znacznie wzrosła wartość kosztorysowa inwestycji rozpoczętych m.in. w obsłudze rynku nieruchomości (o 227,4%) oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych (o 50,8%). Spadek wartości kosztorysowej inwestycji rozpoczętych notowano m.in. w transporcie i gospodarce magazynowej (o 70,2%) oraz w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 51,7%).

6.4. Produkcja i usługi

6.4. Production and services

Rolnictwo

Agriculture

Zbiory i plony głównych ziemiopłodów rolnych w 2020 r. były wyższe niż przed rokiem. Po okresie niedoboru wody na początku okresu wegetacji, poprawa warunków agrometeorologicznych wpłynęła na wzrost produkcji i plonowania upraw polowych.

Badania pogłowia zwierząt gospodarskich przeprowadzone w czerwcu 2021 r. wykazały wzrost w skali roku liczebności stada bydła oraz spadek pogłowia trzody chlewnej. W przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych⁵ przypadało 59 szt. bydła i 64 szt. trzody chlewnej; przed rokiem było to odpowiednio: 58 i 65 szt. Obsada bydła była większa niż przeciętna w kraju o 16 szt., natomiast obsada trzody chlewnej – mniejsza o 10 szt.

W 2021 r. na rynku rolnym w skupie wyższe niż przed rokiem były ceny pszenicy, żyta, żywca wołowego i drobiowego oraz mleka. Niższe były ceny ziemniaków i żywca wieprzowego.

Tablica 38. Plony wybranych ziemiopłodów rolnych
Table 38. Yields of selected agricultural crops

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	2020 Polska Poland
	z 1 ha w dt		per 1 ha in dt		
Zboża ogółem Total cereals	28,4	28,2	30,3	39,7	47,8
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi of which basic cereals with cereal mixtures	27,4	27,1	28,8	36,6	44,8
w tym: of which:					
pszenica wheat	34,7	32,4	34,9	43,9	53,3
żyto rye	22,8	22,5	24,5	30,5	35,1
Rzepak i rzepak Rape and turnip rape	18,8	23,0	28,8	32,2	31,9
Ziemniaki ^a Potatoes ^a	222	180	215	331	348
Buraki cukrowe Sugar beets	449	562	533	566	608

a Bez ogrodów przydomowych.
a Excluding kitchen gardens.

Powierzchnia zasiewów zbóż ogółem w 2020 r. wyniosła 900,6 tys. ha i była o 5,3% mniejsza niż przed rokiem. Zebrano 3579,6 tys. ton zbóż, czyli o 24,2% więcej niż rok wcześniej. Plony zbóż uzyskane z jednostki powierzchni 39,7 dt/ha były wyższe o 31,0%.

Powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi była mniejsza niż w 2019 r. o 9,4% i wyniosła 783,8 tys. ha, a zbiory – oszacowane na 2872,6 tys. ton – wyższe o 15,5%. Plony zbóż uzyskane z jednostki powierzchni (36,6 dt/ha) były wyższe od ubiegłorocznych o 27,1%. Udział powierzchni zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w województwie w ogólnej powierzchni tych upraw w kraju wyniósł 12,2%, natomiast udział zbiorów – 10,0%. Plony były niższe niż przeciętne w kraju o 8,2 dt z 1 ha (o 18,3%).

⁵ Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

W porównaniu z 2019 r. o 3,4% zmniejszyła się powierzchnia uprawy żyta. Pomimo zmniejszonego areалу zasiewu zebrano o 20,1% więcej ziarna żyta (472,7 tys. ton). Zbiory pszenicy oszacowane na 750,9 tys. ton były o 18,0% większe. Powierzchnia uprawy zmniejszyła się o 6,2%, a wydajność z jednostki powierzchni wzrosła o 25,8%.

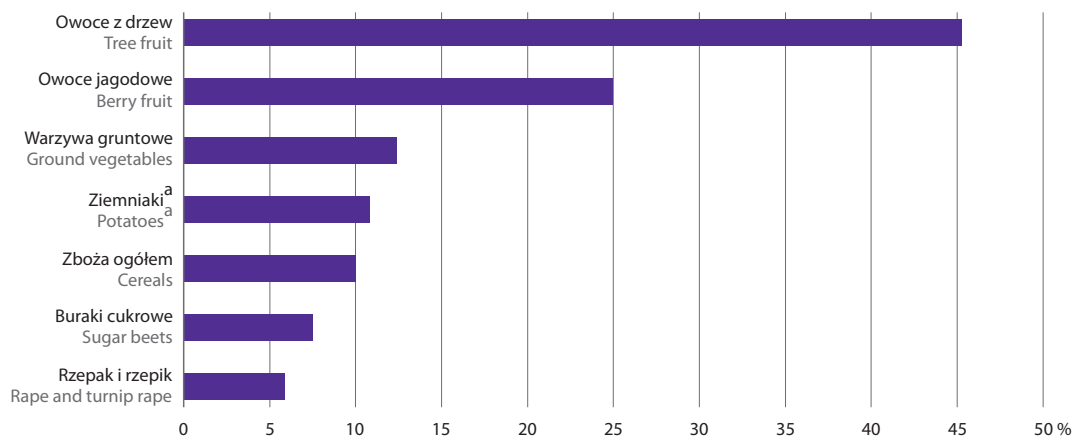
W 2020 r. powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku wyniosła 56,5 tys. ha i była o 23,1% większa niż przed rokiem. Plony wyniosły 32,2 dt z 1 ha, a zbiory 182,0 tys. ton i w odniesieniu do 2019 r. były odpowiednio większe o 11,8% i o 37,5%. Udział wojewódzkiego areálu rzepaku i rzepiku w krajowej powierzchni tych upraw wyniósł 5,8%, a udział zbiorów – 5,8%; średnie plony były wyższe o 0,3 dt z 1 ha (o 0,9%).

Powierzchnia uprawy ziemniaków (bez ogrodów przydomowych) w 2020 r. wyniosła 25,6 tys. ha, co w skali roku oznacza spadek o 31,8%. Szacuje się, że rolnicy z naszego województwa zebrali 847,2 tys. ton ziemniaków, tj. o 4,7% więcej niż rok wcześniej. Plony były niższe niż przeciętne w kraju – średnio z 1 ha wyniosły 331 dt wobec 348 dt. Zbiory ziemniaków stanowiły 10,8% zbiorów ogólnokrajowych.

Powierzchnia uprawy buraków cukrowych w 2020 r. wyniosła 19,7 tys. ha i w porównaniu z poprzednim rokiem była mniejsza o 0,5%. Uzyskane z 1 ha powierzchni plony (566 dt) były wyższe o 6,2%, a zbiory (1115,6 tys. ton) – większe o 5,5%. Udział województwa w krajowej produkcji buraków cukrowych stanowił 7,5%; plony były niższe niż przeciętne w kraju o 42 dt z 1 ha, tj. o 6,9%.

W porównaniu z 2019 r. obniżyła się produkcja warzyw gruntowych, wzrosła natomiast produkcja owoców z drzew oraz z krzewów owocowych i plantacji jagodowych. Produkcję warzyw gruntowych w 2020 r. oszacowano na 507,1 tys. ton, tj. na poziomie o 16,1% niższym od produkcji roku poprzedniego. Zbiory owoców z drzew w sadach (1828,4 tys. ton) oraz owoców z krzewów owocowych w sadach i plantacji jagodowych (142,5 tys. ton) były natomiast większe odpowiednio o 20,1% i o 42,8% od zbiorów uzyskanych w poprzednim sezonie. Zmniejszył się udział województwa w krajowej produkcji warzyw gruntowych (z 15,7% do 12,3%), a wzrósł – w produkcji owoców z drzew w sadach (z 44,0% do 45,3%) oraz owoców z krzewów owocowych w sadach i plantacji jagodowych (z 21,0% do 25,0%).

Wykres 61. Udział województwa w krajowej produkcji wybranych ziemiopłodów rolnych i ogrodnicych w 2020 r.
Chart 61. Share of voivodship in the country production of selected agricultural and horticultural crops in 2020

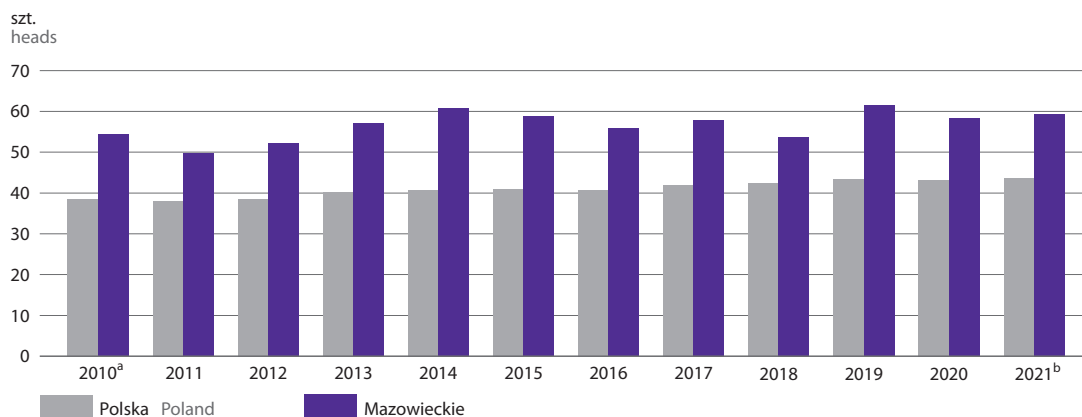

a Bez ogrodów przydomowych.
a Excluding kitchen gardens.

Mazowieckie jest jednym z trzech województw w kraju (obok wielkopolskiego i podlaskiego), w których koncentruje się chów bydła. W czerwcu 2021 r. pogłowie bydła liczyło 1165,5 tys. szt., stanowiąc 18,2% pogłowia krajowego. W porównaniu ze stanem notowanym w czerwcu 2020 r. liczebność stada zwiększyła się o 1,9% (tj. o 21,6 tys. szt.), a jego udział w ogólnym pogłowie bydła w kraju zwiększył się o 0,2 p. proc. W strukturze stada bydła ogółem 43,5% stanowiły krowy, tj. o 2,0 p. proc. mniej niż przed rokiem; udział krów mlecznych zmniejszył się z 43,6% do 40,7%.

**Wykres 62. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych
Stan w dniu 1 czerwca**

Chart 62. Cattle density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

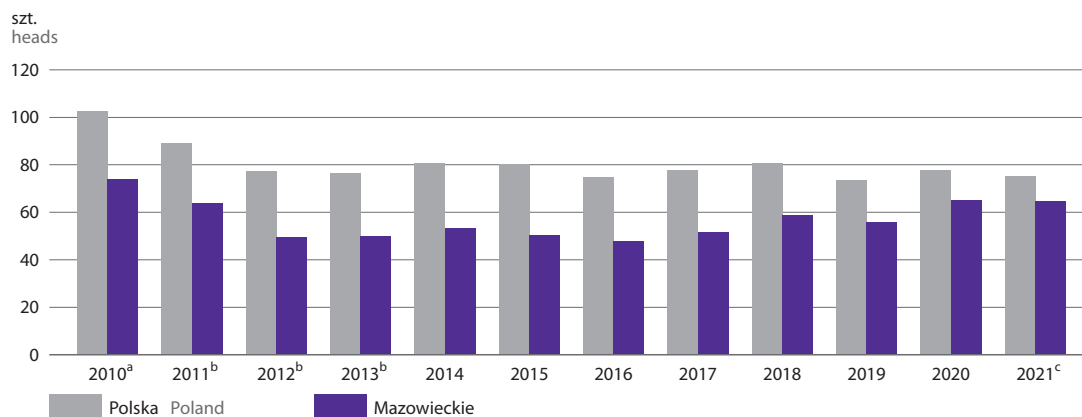

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych wg stanu w dniu 1 czerwca 2020 r. a Data of the Agricultural Census as of 30th June. b As of 1 June. The data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the calculations for farm animal stocks on 1 June 2021.

Na początku czerwca 2021 r. pogłowie trzody chlewnej wynosiło 1270,6 tys. szt. i było mniejsze o 7,2 tys. szt. (tj. o 0,6%) niż rok wcześniej. Udział województwa w krajowym pogłowie tych zwierząt zwiększył się z 11,2% do 11,5%. W województwie mazowieckim w latach 2010–2021 pogłowie trzody chlewnej osiągnęło najwyższy stan w 2010 r. W kolejnych latach (z wyjątkiem roku 2014, 2017, 2018 i 2020) obserwowano redukcję pogłowia świń.

**Wykres 63. Obsada trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych
Stan w dniu 1 czerwca**

Chart 63. Pigs density per 100 ha of agricultural land
As of 1 June

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. b Stan w końcu lipca. c Stan w dniu 1 czerwca. Jako podstawę przeliczeń dla pogłowia zwierząt gospodarskich w dniu 1 czerwca 2021 r. przyjęto dane na temat użytków rolnych wg stanu w dniu 1 czerwca 2020 r. a Data of the Agricultural Census as of 30 June. b As of the end of July. c As of 1 June. The data on agricultural land as of 1 June 2020 was used as the calculations for farm animal stocks on 1 June 2021.

W czerwcu 2021 r. pogłowie owiec (9,4 tys. szt.) było większe niż przed rokiem – w ujęciu względnym wzrost wyniósł 8,5%. Udział województwa w krajowym pogłowie owiec zwiększył się o 0,2 p. proc. (do 3,2%). W skali roku o 49,1% zmniejszyła się populacja maciorek owczych – do poziomu 3,0 tys. szt.

W czerwcu 2021 r. odnotowano spadek w ujęciu rocznym pogłowia drobiu ogółem. O ile w 2020 r. jego liczebność wynosiła 45,9 mln szt., to rok później – 33,7 mln szt., stanowiąc 17,7% krajowego stada. Udział województwa w krajowym pogłowie drobiu zmniejszył się o 3,7 p. proc. Należy dodać, że w strukturze pogłowia drobiu ogółem największy udział (93,5%) ma drób kurzy.

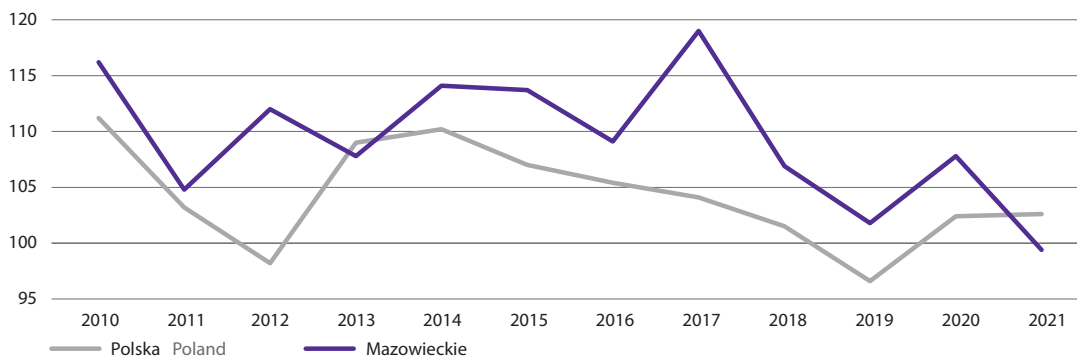
W 2021 r. skup zbóż podstawowych (z mieszankami zbożowymi, bez ziarna siewnego) wyniósł 581,0 tys. ton i był mniejszy o 17,0% w odniesieniu do roku poprzedniego. Skupiono 379,9 tys. ton ziarna pszenicy, a żyta – 78,8 tys. ton, tj. stosownie mniej o 19,2% i o 21,5%. W latach 2010–2021 udział skupu zbóż ogółem od producentów z województwa mazowieckiego stanowił średnio 6,0% skupu krajowego. W 2021 r. udział ten wyniósł 6,5%, przy czym dla pszenicy – 6,7%, a dla żyta – 7,8%.

W 2021 r. producenci z województwa mazowieckiego dostarczyli do skupu 109,2 tys. ton ziemniaków (o 2,0% więcej niż przed rokiem). W latach 2010–2021 przeciętny udział skupu ziemniaków w krajowym skupie tego surowca wyniósł 4,2%; w 2021 r. – 5,2%.

W ciągu 2021 r. skupiono 1561,4 tys. ton żywca rzeźnego (w wadze żywej), czyli o 0,6% mniej niż w 2020 r. Podaż żywca wieprzowego wyniosła 441,5 tys. ton i w skali roku była wyższa o 15,9%. Żywca wołowego skupiono 112,5 tys. ton, a drobiowego 1004,4 tys. ton, tj. odpowiednio mniej o 12,1% i 5,2%. Z analizy danych za lata 2010–2021 wynika, że dostarczony do skupu przez producentów z województwa mazowieckiego żywiec rzeźny ogółem stanowił przeciętnie 19,1% skupu krajowego, w tym wieprzowy – 11,6% krajowego skupu tego surowca, wołowy – 17,1%, a drobiowy – 25,5%. W 2021 r. udział skupu żywca rzeźnego ogółem wyniósł 23,8%, a omawianych gatunków żywca odpowiednio: 17,3%, 15,3%, 31,0%.

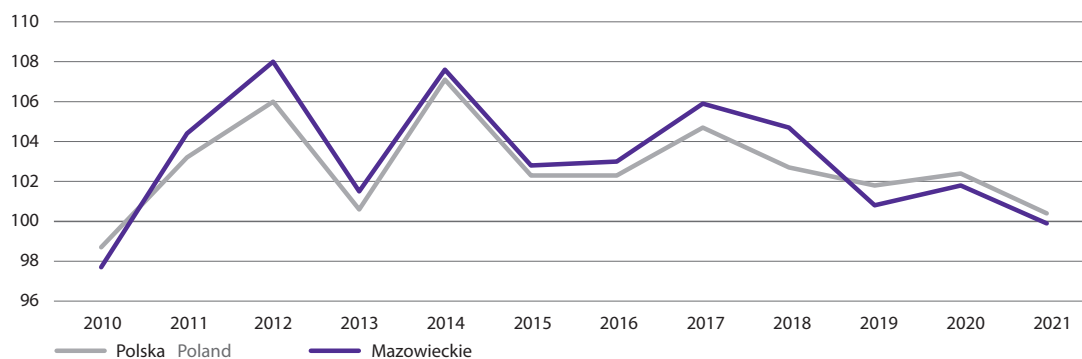
Wykres 64. Dynamika skupu żywca rzeźnego ogółem (w wadze żywej) Rok poprzedni=100

Chart 64. Indices of total animals for slaughter procurement (in live weight)
Previous year=100

Skup mleka krowiego w 2021 r. (2624,5 mln litrów) był mniejszy o 0,1% niż rok wcześniej. W latach 2010–2021 dostawy mleka do skupu od mazowieckich producentów stanowiły co roku ponad 20% ogólnokrajowego skupu tego surowca; w 2021 r. udział wyniósł 21,6%.

Wykres 65. Dynamika skupu mleka
Rok poprzedni=100
 Chart 65. Indices of cows' milk procurement
 Previous year=100

Przeciętne roczne ceny skupu obliczono jako iloraz wartości (w cenach bieżących bez VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

W 2021 r. niższej niż przed rokiem podaży pszenicy do skupu towarzyszył wzrost cen tego ziarna. Średnio za 1 dt pszenicy płacono 99,16 zł, tj. o 30,4% więcej. Przeciętna cena skupu żyta (76,44 zł/dt) była wyższa niż przed rokiem o 54,2%. Cena żyta w województwie mazowieckim była wyższa niż średnio w kraju o 1,4%, a w przypadku pszenicy o 2,5%.

W 2021 r. przeciętne ceny ziemniaków jadalnych (bez wczesnych) w skupie spadły o 7,5% (do 78,16 zł/dt). Średnia cena ziemniaków była o 29,0% wyższa od przeciętnej w kraju.

Ceny skupu żywca wieprzowego w skupie w 2021 r. ukształtowały się na poziomie niższym niż w 2020 r. o 4,8%. Średnia roczna cena tego surowca w skupie wyniosła 4,95 zł/kg i była o 3,3% wyższa od przeciętnej ceny w kraju.

W 2021 r. przeciętna cena skupu żywca wołowego (7,52 zł/kg) była wyższa niż przed rokiem o 16,6%. Przy niższych dostawach mleka, cena tego surowca wzrosła o 14,5% i wyniosła 156,88 zł za 100 litrów, natomiast cena żywca drobiowego wzrosła o 17,8% i wyniosła 3,96 zł za 1 kg. Przeciętne ceny żywca wołowego dostarczonego do skupu przez producentów z województwa mazowieckiego były niższe od średnich w kraju o 1,5%, niższe były także ceny żywca drobiowego i mleka (odpowiednio o 5,4% i o 0,03%).

W województwie mazowieckim w 2020 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotowano wzrost (w cenach stałych) zarówno globalnej, końcowej, jak i towarowej produkcji rolniczej, odpowiednio o: 13,9%, 18,7% i 14,9%. Udział województwa w tworzeniu krajowej globalnej produkcji rolniczej wyniósł 18,2%, towarowej – 19,4%, a końcowej – 19,7%. O możliwościach produkcyjnych rolnictwa stanowiły gospodarstwa indywidualne, bowiem wytworzyły 98,0% wojewódzkiej globalnej produkcji rolniczej. Końcowa produkcja rolnicza w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyniosła 11150 zł, wobec 8674 zł rok wcześniej.

Przemysł Industry

W 2021 r., w okresie pandemii COVID-19, w województwie mazowieckim produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) była znacznie wyższa niż przed rokiem. W porównaniu z 2020 r. odnotowano również wzrost wydajności pracy, mierzonej wielkością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego oraz wzrost przeciętnego zatrudnienia w przemyśle.

Dane o **produkcji sprzedanej przemysłu** dotyczą działalności przemysłowej i nieprzemysłowej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji: A – „Górnictwo i wydobywanie”, B – „Przetwórstwo przemysłowe”, C – „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz D – „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Dane o **wartości produkcji sprzedanej przemysłu** prezentuje się bez VAT i podatku akcyzowego, natomiast łącznie z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.

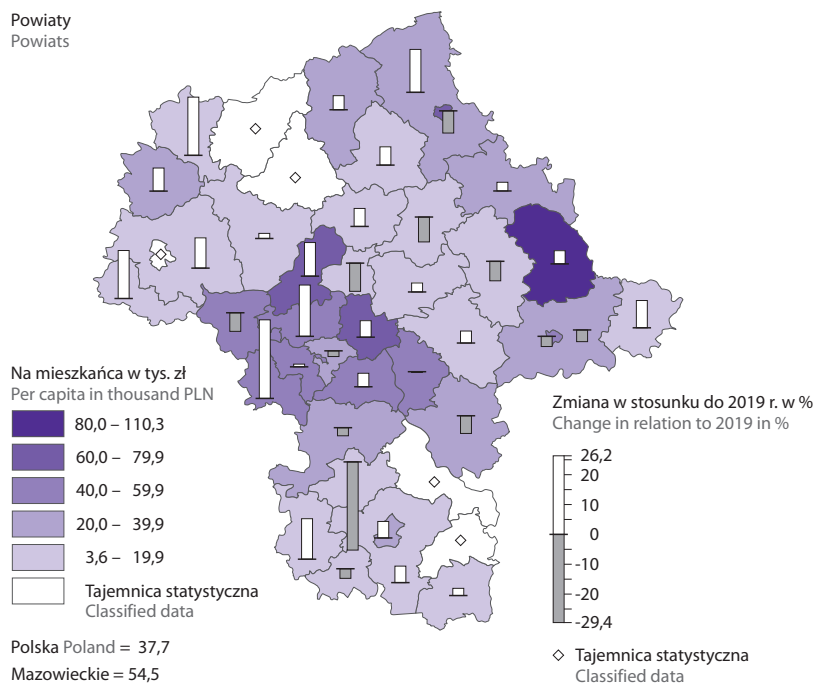
Informacje o **produkcji sprzedanej przemysłu** prezentowane są na podstawie dwóch badań: dane roczne z systemu zintegrowanego – produkcja, zatrudnienie i wynagrodzenie dla sekcji B, C, D, E (z badań statystycznych: SP, Z-06, DG-1, F-01/I-01) – na tej podstawie przedstawiono zróżnicowanie terytorialne produkcji sprzedanej przemysłu i przeciętnego zatrudnienia w przemyśle w 2020 r. oraz miesięcznego meldunku o działalności gospodarczej DG-1, na podstawie którego przedstawiono produkcję sprzedaną przemysłu w 2021 r.

Dane według systemu zintegrowanego – produkcja, zatrudnienie i wynagrodzenia dla sekcji B, C, D, E (z badań statystycznych: SP, Z-06, DG-1, F-01/I-01)

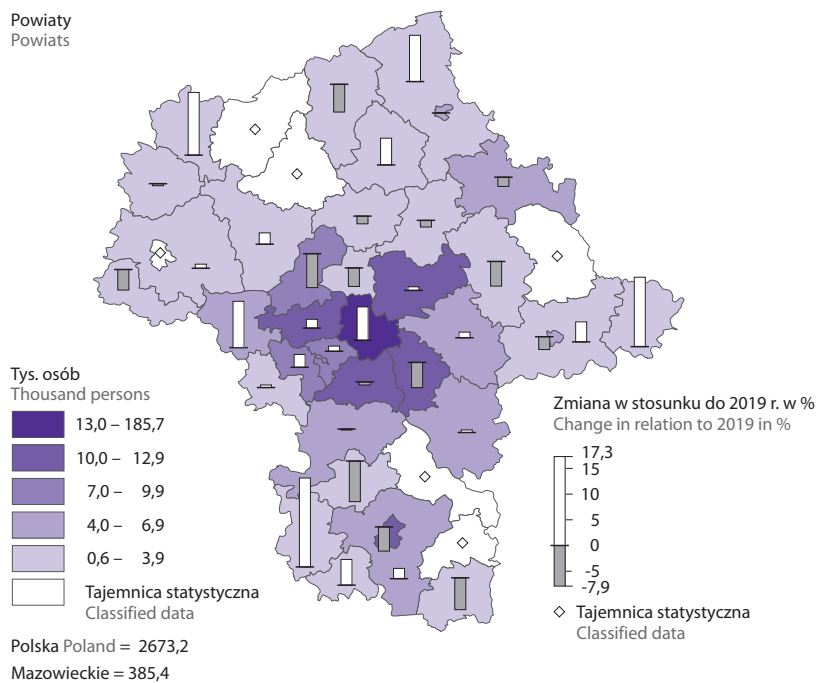
W 2020 r. w województwie mazowieckim produkcja sprzedana przemysłu w 4278 przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób wyniosła łącznie 295858,5 mln zł (w cenach bieżących) i była o 5,9% (w cenach stałych) wyższa w porównaniu z rokiem poprzednim. W przeliczeniu na 1 mieszkańca osiągnęła wartość 54506 zł (w cenach bieżących) i zmniejszyła się o 0,5% w porównaniu z rokiem poprzednim. Udział produkcji sprzedanej przemysłu województwa mazowieckiego w produkcji krajowej wyniósł 20,5% i w skali roku odnotowano wzrost o 0,5 p. proc. W kraju produkcja sprzedana przemysłu ukształtowała się na poziomie 1444927,1 mln zł (w cenach bieżących) i w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 37673 zł. Pod względem wartości produkcji sprzedanej przemysłu, jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwo mazowieckie zajmowało 1. lokatę w kraju.

W 2020 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie mazowieckim wyniosło 385,4 tys. osób i w skali roku zwiększyło się o 3,5%. Natomiast wydajność pracy w przemyśle, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego – 767,7 tys. zł (w cenach bieżących) i była o 3,6% niższa niż rok wcześniej.

Mapa 44. Produkcja sprzedana przemysłu w 2020 r. (ceny bieżące)
 Map 44. Sold production of industry in 2020 (current prices)

Mapa 45. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w 2020 r.
 Map 45. Average paid employment in industry in 2020

Dane według meldunku o działalności gospodarczej DG-1

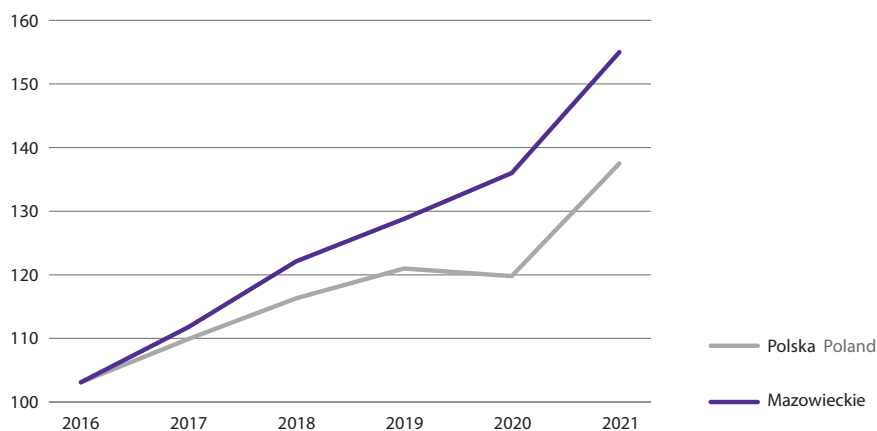
Produkcja sprzedana przemysłu, w czasie trwania pandemii COVID-19 w 2021 r. w województwie osiągnęła wartość 389238,1 mln zł (w cenach bieżących) i była o 14,0% (w cenach stałych) wyższa w odniesieniu do zanotowanej w 2020 r. oraz o 55,0% wyższa niż w 2015 r. Natomiast w skali kraju produkcja sprzedana przemysłu (w cenach stałych) zwiększyła się o 14,8% w stosunku do 2020 r. i o 37,5% w porównaniu z 2015 r. W województwie w kolejnych kwartalnych okresach narastających w 2021 r. odnotowano wzrost produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) w skali roku odpowiednio: w pierwszym kwartale – o 8,3%, w pierwszym półroczu – o 11,6%, a w okresie trzech kwartałów – o 12,1%.

Tablica 39. Przemysł
Table 39. Industry

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): Sold production of industry (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	194035,5	237394,7	306292,8	389238,1
Polska=100 Poland=100	20,5	19,8	20,3	20,8
Udział produkcji sprzedanej przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu (ceny bieżące) w % Share of sold production of manufacturing in sold production of industry (current prices) in %	79,2	79,3	82,3	79,3
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w tys. Average paid employment in industry in thousands	321,3	348,9	388,2	388,6

Wykres 66. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (ceny stałe)
2015=100

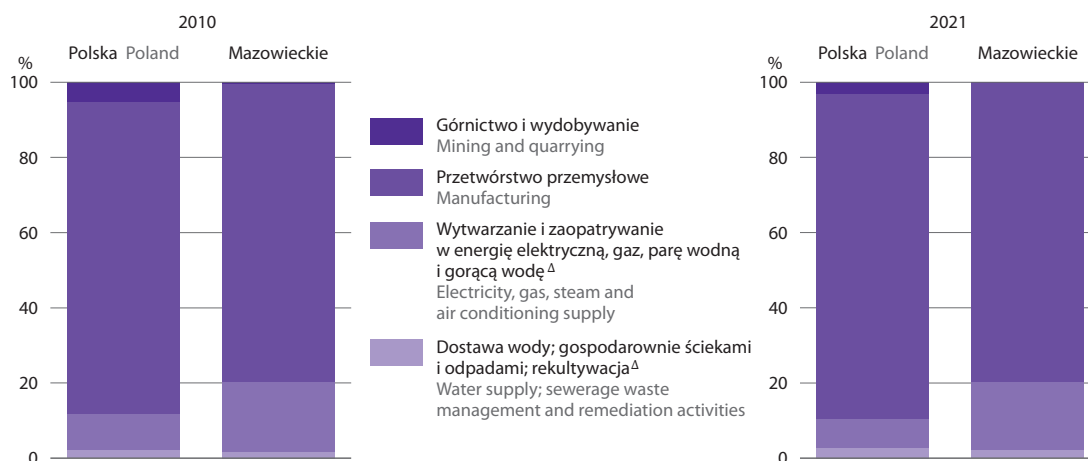
Chart 66. Indices of sold production of industry (constant prices)
2015=100

Na ogólną wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) w 2021 r. w województwie mazowieckim złożyła się produkcja w sekcjach: przetwórstwo przemysłowe – 308849,5 mln zł, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 70324,3 mln zł, dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – 8988,2 mln zł, górnictwo i wydobywanie – 1076,1 mln zł. We wszystkich sekcjach przemysłu produkcja sprzedana (w cenach stałych) w 2021 r. była wyższa niż w 2020 r. Najbardziej zwiększyła się w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 37,4%), następnie w przetwórstwie przemysłowym (o 9,1%), w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji (o 3,7%) oraz w mniejszym stopniu w górnictwie i wydobywaniu (o 1,7%).

Największy udział w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w sekcji przetwórstwo przemysłowe – 79,3% (spadek o 3,0 p. proc. w stosunku do 2020 r.) oraz wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 18,1% (wzrost o 3,6 p. proc.). Wśród działów przetwórstwa przemysłowego znaczący udział w produkcji sprzedanej przemysłu miały m.in.: produkcja artykułów spożywczych – 18,4%, komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych – 7,2%, urządzeń elektrycznych – 5,4%. chemikaliów i wyrobów chemicznych – 5,1%. Udział produkcji sprzedanej województwa w przychodach kraju wyniósł 20,8% (najwięcej w Polsce).

Wykres 67. Produkcja sprzedana przemysłu według sekcji PKD (ceny bieżące)
Chart 67. Sold production of industry by PKD sections (current prices)

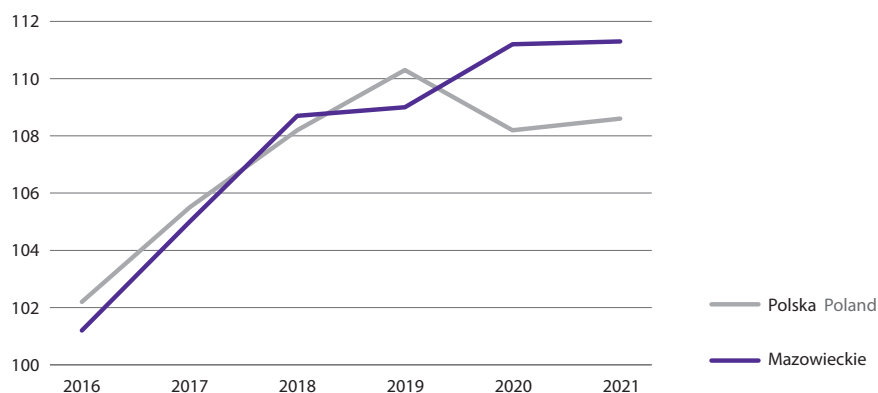

W 2021 r. wzrost sprzedaży notowano m.in. w: produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (o 29,5%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 28,8%), naprawie, konserwacji i instalowaniu maszyn i urządzeń (o 27,3%), wyrobów z metali (o 22,0%), urządzeń elektrycznych (o 20,5%), wyrobów z drewna, korka słomy i wikliny (o 16,5%), mebli (o 16,4%), wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 11,7%), maszyn i urządzeń (o 11,3%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 9,3%), metali (o 7,4%), papieru i wyrobów z papieru (o 5,7%), poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji (o 4,4%), chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 3,8%). Natomiast w skali roku obniżyła się m.in. produkcja skór i wyrobów skórzanych (o 18,9%), wyrobów farmaceutycznych (o 3,9%), artykułów spożywczych (o 0,2%).

W 2021 r. w województwie mazowieckim przeciętne zatrudnienie w przemyśle wyniosło 388,6 tys. osób i było o 0,1% wyższe niż przed rokiem. Nadal największy udział stanowili zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym (88,1%), a w następnej kolejności zatrudnieni w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (6,4%). W przetwórstwie przemysłowym przeciętne zatrudnienie wyniosło 342,5 tys. osób i zwiększyło się o 0,2% w porównaniu z 2020 r., natomiast w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 24,7 tys. osób i obniżyło się o 1,6%. W kraju w 2021 r. przeciętne zatrudnienie w przemyśle było o 0,4% wyższe niż w 2020 r.

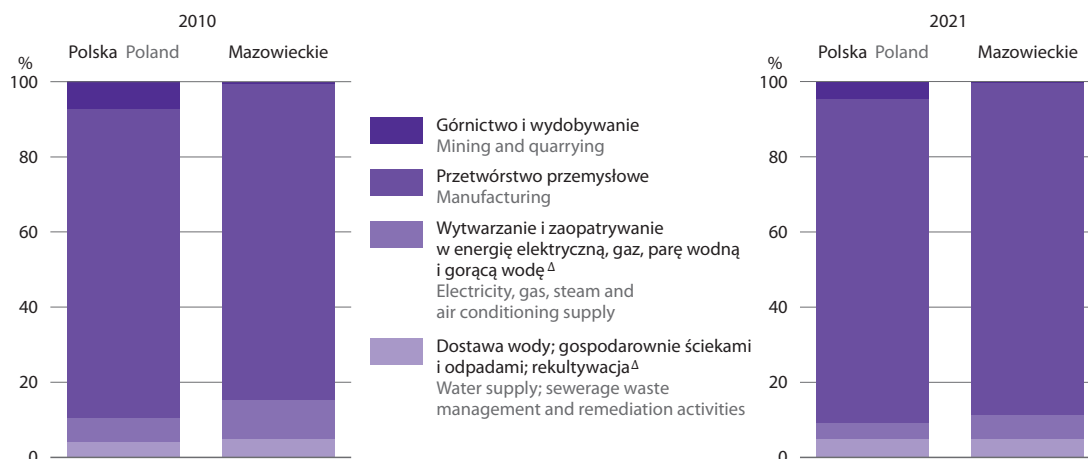
Wykres 68. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w przemyśle
2015=100

Chart 68. Indices of average employment in industry
2015=100

Wykres 69. Przeciętne zatrudnienie w przemyśle według sekcji PKD

Chart 69. Average paid employment in industry by PKD sections

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, w 2021 r. w województwie mazowieckim wyniosła 1001,7 tys. zł (w cenach bieżących) i była (w cenach stałych) o 13,9% wyższa niż przed rokiem. Wśród sekcji przemysłu najwyższa była w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę – 2844,1 tys. zł. (wzrost o 39,6%). W kraju w 2021 r. wydajność pracy w przemyśle była o 14,4% większa niż w 2020 r.

Budownictwo

Construction

W 2021 r., w okresie trwającej nadal pandemii COVID-19, w województwie mazowieckim odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w stosunku do roku poprzedniego. Wyższa niż przed rokiem była produkcja budowlano-montażowa. Zwiększyła się wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, a zmniejszyło się przeciętne zatrudnienie.

W 2021 r. mieszkań oddanych do użytkowania było mniej niż rok wcześniej. Ostatni raz spadek rok do roku miał miejsce sześć lat wcześniej. Udział mieszkań oddanych do użytkowania w województwie mazowieckim w ogólnej ich liczbie w Polsce był najmniejszy od 2010 r.

W 2021 produkcja sprzedana budownictwa (w cenach bieżących) ukształtowała się na poziomie 88818,4 mln zł i zwiększyła się o 9,6% w porównaniu z rokiem poprzednim (wobec spadku o 2,5% w 2020 r.). W kraju produkcja sprzedana budownictwa była o 13,7% wyższa od notowanej w roku poprzednim (wobec wzrostu o 0,4% w 2020 r.). Udział produkcji sprzedanej budownictwa województwa mazowieckiego w produkcji krajowej wyniósł 29,4% (najwięcej w kraju).

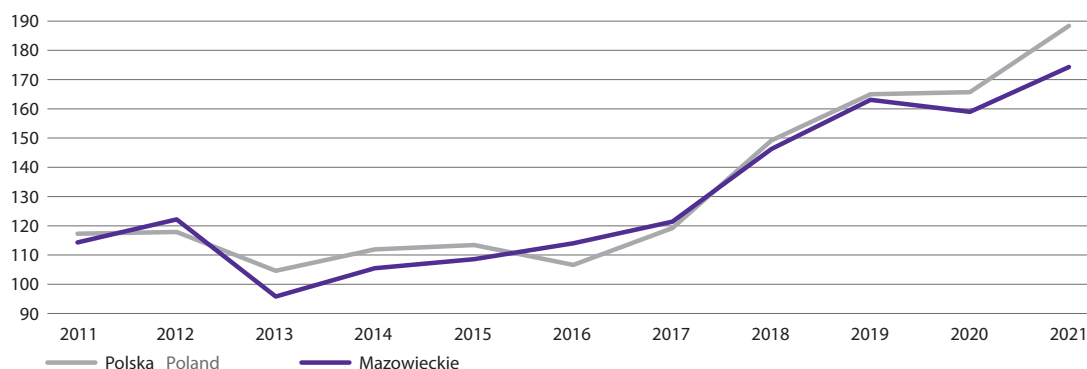
Dane o **produkcji sprzedanej budownictwa** dotyczą działalności budowlanej i niebudowlanej podmiotów gospodarczych zaliczanych do sekcji „Budownictwo”. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tablica 40. Budownictwo
Table 40. Construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021
Produkcja sprzedana budownictwa (ceny bieżące): Sold production of construction (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	50996,7	55323,2	81032,3	88818,4
Polska=100 Poland=100	31,8	30,4	30,5	29,4
Udział produkcji budowlano-montażowej w produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) w % Share of construction and assembly production in sold production of construction (current prices) in %	40,5	35,4	27,9	26,4
Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w tys. Average paid employment in construction in thousands	85,5	81,0	89,8	89,5

Wykres 70. Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa (ceny bieżące) 2010=100

Chart 70. Indices of sold production of construction (current prices) 2010=100

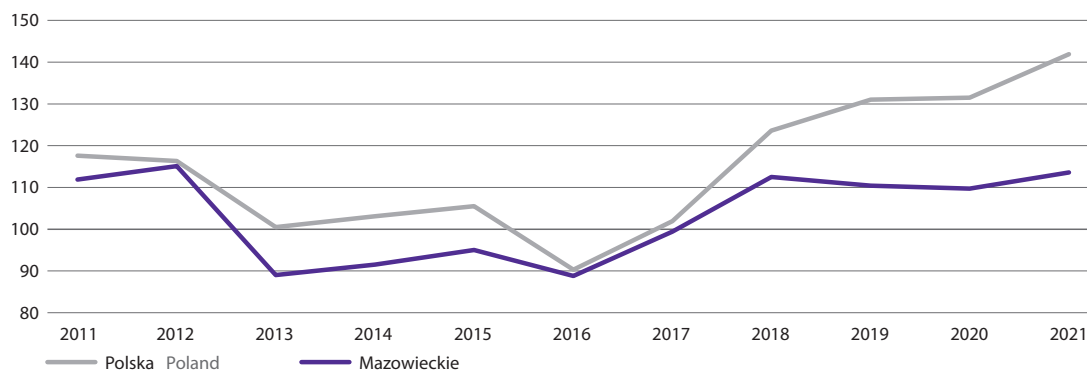

Dane o **sprzedaży produkcji budowlano-montażowej** dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju, wykonanych siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zlecniodawców przez podmioty budowlane zaliczane zgodnie z PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Obejmują roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów. Dane obejmują podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

W województwie produkcja budowlano-montażowa w 2021 r. wyniosła 23470,4 mln zł i zwiększyła się w skali roku o 3,6% (wobec spadku o 0,6% w 2020 r.). Stanowiła ona 26,4% produkcji sprzedanej budownictwa. W kraju produkcja budowlano-montażowa była o 7,9% wyższa niż w 2020 r. (wobec wzrostu o 0,4% przed rokiem). Pod względem wartości produkcji budowlano-montażowej województwo mazowieckie zajmowało 1. lokatę w kraju (20,0% produkcji krajowej), a pod względem wskaźnika dynamiki w porównaniu z rokiem poprzednim 12 miejsce.

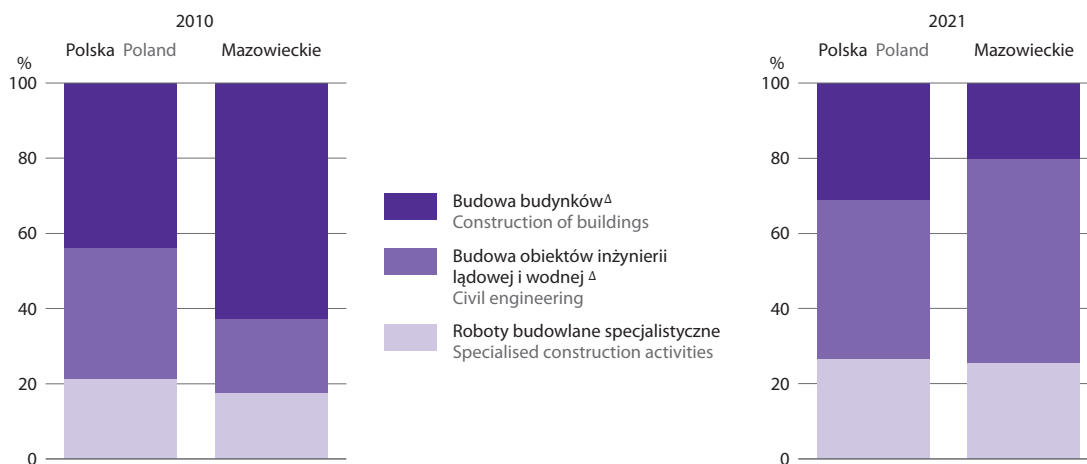
Wykres 71. Dynamika produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące) 2010=100

Chart 71. Indices of construction and assembly production (current prices) 2010=100

W 2021 r. wzrost produkcji budowlano-montażowej w skali roku odnotowano w przedsiębiorstwach wykonujących głównie roboty budowlane specjalistyczne (o 12,2%) oraz w jednostkach specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej (o 6,2%). Natomiast spadek wystąpił w podmiotach zajmujących się głównie budową budynków (o 11,0%).

Wykres 72. Produkcja budowlano-montażowa według działów PKD (ceny bieżące)
Chart 72. Construction and assembly production by divisions of PKD (current prices)

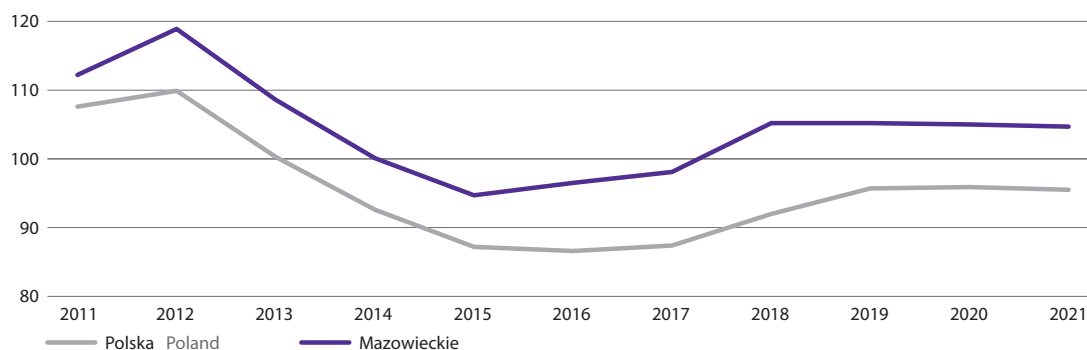

W 2021 r., w strukturze sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zwiększył się udział podmiotów wykonujących roboty budowlane specjalistyczne o 2,0 p. proc. (do 25,7%) w odniesieniu do 2020 r. oraz o 8,2 p. proc. w relacji do 2010 r. Zwiększył się także udział przedsiębiorstw specjalizujących się w budowie obiektów inżynierii lądowej i wodnej o 1,4 p. proc. (do 54,4%) w porównaniu z 2020 r. i o 34,7 p. proc. w stosunku do 2010 r. Spadek udziału odnotowały natomiast przedsiębiorstwa zajmujące się głównie budową budynków o 3,2 p. proc. (do 20,0%) w relacji do 2020 r. i o 42,7% p. proc. w stosunku do 2010 r.

W województwie mazowieckim przeciętne zatrudnienie w budownictwie wyniosło 89,5 tys. osób i w skali roku zmniejszyło się o 0,3%. W kraju przeciętne zatrudnienie w porównaniu z 2020 r. zmniejszyło się o 0,4%.

Wykres 73. Dynamika przeciętnego zatrudnienia w budownictwie
2010=100

Chart 73. Indices of average employment in construction
2010=100

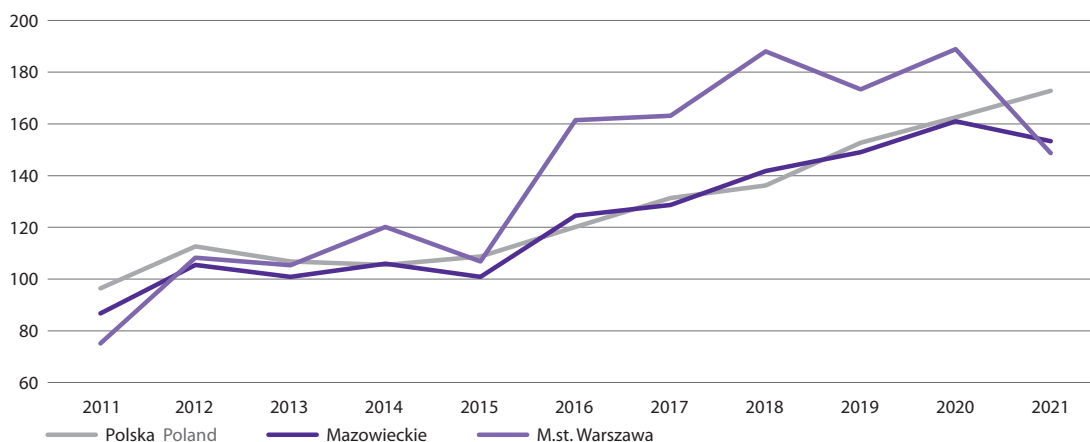
W 2021 r. w województwie mazowieckim wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego, wyniosła 992,1 tys. zł i była o 9,9% wyższa niż przed rokiem.

W 2021 r. w województwie mazowieckim oddano do użytkowania 44385 mieszkań o łącznej powierzchni 4047,4 tys. m². Oznacza to spadek w skali roku liczby mieszkań o 4,8% i wzrost powierzchni o 3,5% (w kraju wzrost odpowiednio o 6,3% i o 11,3%). Natomiast w porównaniu z 2010 r. liczba mieszkań oddanych do użytkowania była większa o 53,3%, a ich powierzchnia o 36,6% (w kraju odpowiednio o 72,8% i o 51,3%).

Zdecydowana większość mieszkań powstaje w miastach; w ostatnim analizowanym roku w województwie było to 70,4% ogólnej ich liczby, w Polsce 64,0%. Duże znaczenie ma rynek mieszkaniowy w m.st. Warszawie. W 2021 r. wybudowano tu 18528 mieszkań, tj. 41,7% ogólnej ich liczby w województwie i 59,3% mieszkań oddanych do użytkowania w miastach województwa mazowieckiego. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba mieszkań oddanych do użytkowania w m.st. Warszawie zmniejszyła się o 21,3%, a ich powierzchnia o 14,0%.

Wykres 74. Dynamika liczby mieszkań oddanych do użytkowania 2010=100

Chart 74. Indices of the number of dwellings completed 2010=100

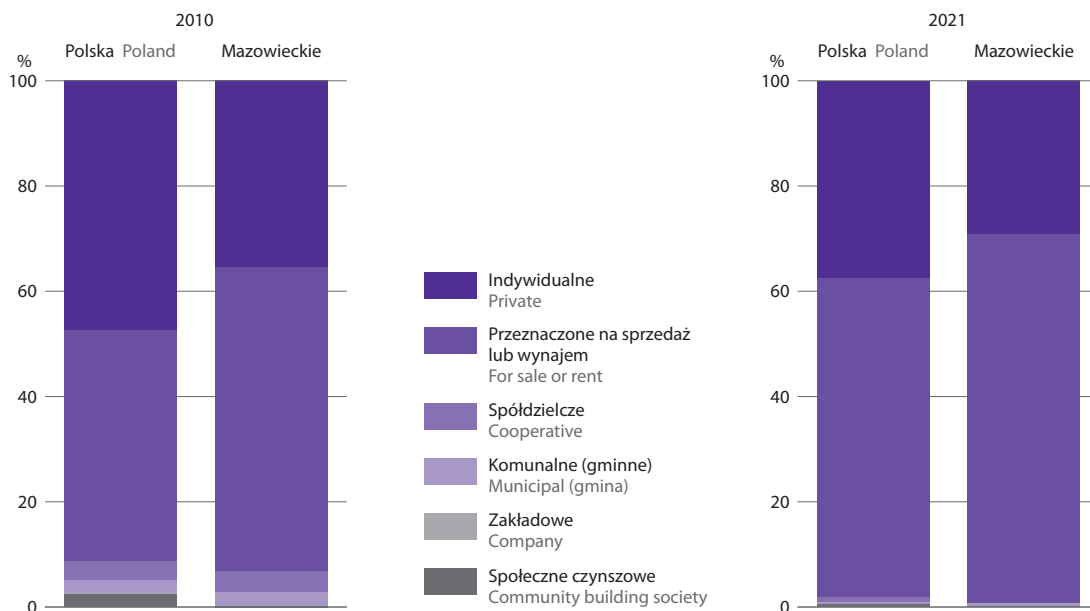

Tablica 41. Budownictwo mieszkaniowe
Table 41. Residential construction

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności Dwellings completed per 1,000 population	5,5	5,5	8,6	8,2	6,1
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ² Average useful floor area of a dwelling completed in m ²	102,3	91,8	83,9	91,2	92,9
Mieszkania, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na 1000 ludności Dwellings for which permits were granted or which were registered with a construction project per 1,000 population	5,9	7,8	8,4	11,5	8,9
Mieszkania, których budowę rozpoczęto na 1000 ludności Dwellings started per 1,000 population	6,0	6,5	7,5	9,4	7,3

Najwięcej powstaje mieszkań z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem, a w dalszej kolejności indywidualnych. W ostatnim prezentowanym roku udział mieszkań budowanych na sprzedaż lub wynajem w ogólnej ich liczbie wyniósł 70,1%, a indywidualnych 29,2%; w 2010 r. było to odpowiednio 57,7% i 35,4%. Zwraca uwagę fakt, że w 2021 r. przy spadku w skali roku liczby mieszkań oddanych ogółem oraz liczby mieszkań na sprzedaż lub wynajem, zanotowano znaczący wzrost (o prawie 1/5) budownictwa indywidualnego.

Wykres 75. Mieszkania oddane do użytkowania według form budownictwa
Chart 75. Dwellings completed by forms of construction

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

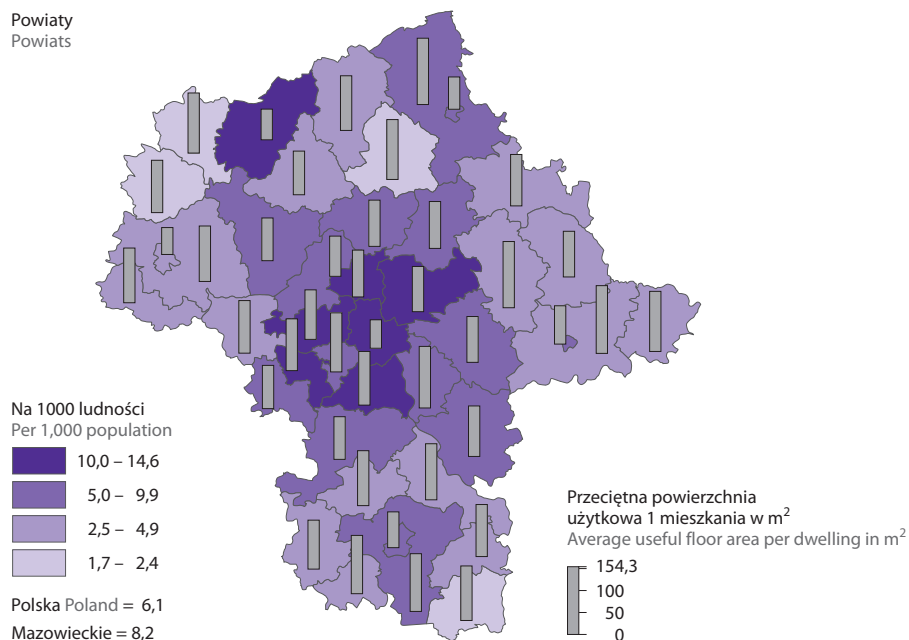
W 2021 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oddanego do użytkowania w województwie wyniosła 91,2 m². Było to więcej niż rok wcześniej o 7,3 m² i mniej niż w 2010 r. o 11,1 m². Mieszkania w miastach są mniejsze niż na wsi – w ostatnim badanym roku ich powierzchnia wynosiła odpowiednio 73,3 m² wobec 133,7 m², a 11 lat wcześniej 83,0 m² wobec 153,8 m².

Przeciętna powierzchnia mieszkań w województwie jest mniejsza niż w kraju; w 2021 r. o 1,7 m², przy czym mieszkania w miastach były mniejsze o 0,1 m², a na terenach wiejskich – większe o 6,2 m². Mieszkania oddane do użytkowania w województwie są mniejsze niż w kraju także pod względem przeciętnej liczby izb. W 2021 r. wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 3,74 wobec 3,90. Zarówno w kraju, jak i w województwie mieszkania w miastach mają średnio ok. 3 izb, a na wsi nieco ponad 5.

W 2021 r. największą powierzchnię użytkową miały mieszkania wybudowane w powiatach siedleckim (154,3 m²), ostrołęckim (151,0 m²) i węgrowskim (150,8 m²), a najmniejszą, podobnie jak przed rokiem, w m. Płocku (61,3 m²), m.st. Warszawie (64,8 m²) oraz powiecie mławskim (69,8 m²).

W województwie mazowieckim w 2021 r. na 1000 ludności przypadało 8,2 mieszkań oddanych do użytkowania (w Polsce 6,1). Wskaźnik ten jest wyraźnie zróżnicowany terytorialnie i wynosi od 1,7 w powiecie żuromińskim do 14,6 w legionowskim.

Mapa 46. Mieszkania oddane do użytkowania w 2021 r.
Map 46. Dwellings completed in 2021

W 2021 r. wydano pozwolenia na budowę lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym dla 62568 mieszkań, co oznacza wzrost o 37,8% w skali roku i o 100,4% w porównaniu z 2010 r. (w kraju w tym samym czasie wzrost wyniósł odpowiednio 23,5% i 95,0%). Wśród ogółu mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym 70,3% stanowiły mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem, a 29,0% indywidualne; udział pozostałych, tj. spółdzielczych, komunalnych, zakładowych i społecznych czynszowych był minimalny i wyniósł 0,7%. W większości powiatów województwa (w 34) nastąpił wzrost liczby omawianych mieszkań; relatywnie największy w m. Siedlcach (ponad trzykrotny) i powiecie przasnyskim (prawie trzykrotny). Najgłębszy spadek zaobserwowano w powiatach ostrowskim (o 54,9%), żyrardowskim (o 42,0%) i m. Płocku (o 38,8%).

W ostatnim omawianym roku rozpoczęto budowę 50707 mieszkań, tj. więcej o 24,7% niż w 2020 r. i o 59,4% niż 11 lat wcześniej (w Polsce odnotowano wzrost o 23,9% w skali roku i wzrost o 75,5% w porównaniu z 2010 r.). Wśród mieszkań rozpoczętych najczęściej było przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem – 69,0%, indywidualne stanowiły 29,8%, a pozostałe 1,2%.

Rynek wewnętrzny

Internal market

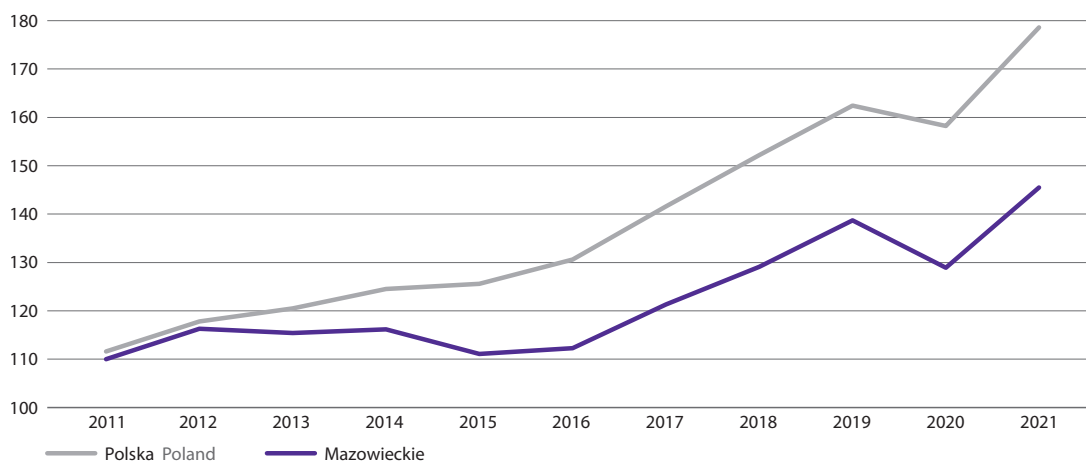
W 2021 r. w województwie mazowieckim zarówno sprzedaż detaliczna, jak i hurtowa były wyższe niż w poprzednim roku (wówczas po raz pierwszy od kilku lat odnotowano spadki, co wynikało z czasowych ograniczeń w handlu w związku z pandemią COVID-19).

Dane o **sprzedaży detalicznej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż towarów własnych i komisowych (nowych i używanych), dokonywaną w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składach, magazynach) w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców.

W województwie sprzedaż detaliczna⁶ w 2021 r. wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 12,9% (wobec spadku o 7,1% w 2020 r.). W kraju ukształtowała się na poziomie wyższym o 12,9% niż w roku poprzednim (wobec spadku o 2,6% w 2020 r.).

Wykres 76. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów (ceny bieżące) 2010=100

Chart 76. Indices of retail sales of goods (current prices) 2010=100

W 2021 r. wśród grup o znaczącym udziale w sprzedaży detalicznej ogółem największy wzrost w ujęciu rocznym notowano w przedsiębiorstwach z grupy „paliwa stałe, ciekłe i gazowe” (o 23,8%), a w dalszej kolejności „meble, RTV, AGD” (o 8,3%), „pozostałe” (o 4,6%) oraz „żywność, napoje i wyroby tytoniowe” (o 2,8%). Spadku sprzedaży nie odnotowano w żadnej grupie.

Największy udział w ogólnej wartości sprzedaży detalicznej w województwie miały przedsiębiorstwa zajmujące się handlem paliwami stałymi, ciekłymi i gazowymi – 26,0%, przedsiębiorstwa handlujące meblami, RTV, AGD – 20,5%, żywnością, napojami i wyrobami tytoniowymi – 15,6% oraz z grupy „pozostałe” – 8,8%.

⁶ W cenach bieżących; w przedsiębiorstwach handlowych i niehandlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Tablica 42. Dynamika sprzedaży detalicznej towarów^a (ceny bieżące)
 Table 42. Indices of retail sales of goods^a (current prices)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2021	2021 Polska Poland
	rok poprzedni=100 previous year=100				
Ogółem Total	100,8	95,6	92,9	112,9	112,9
w tym: of which:					
Pojazdy samochodowe, motocykle, części Motor vehicles, motorcycles, parts	99,2	102,0	89,5	110,6	113,0
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe Solid, liquid and gaseous fuels	111,8	84,0	83,8	123,8	122,6
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe Food, beverages and tobacco products	87,9	103,3	97,0	102,8	104,7
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny Pharmaceuticals, cosmetics, orthopedic equipment	118,6	83,6	97,6	110,1	110,3
Tekstylia, odzież, obuwie Textiles, clothing, footwear	118,1	102,6	75,1	127,7	132,0
Meble, RTV, AGD Furniture, radio, TV and household appliances	151,2	107,7	104,5	108,3	109,2
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach Newspapers, books, other sale in specialised stores	67,8	110,6	92,4	116,3	110,8
Pozostałe Others	91,2	94,5	85,7	104,6	112,4

a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym stanem organizacyjnym. Kształtowanie się dynamiki sprzedaży detalicznej wynika m.in. ze zmiany zarówno przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa, jak i zmian organizacyjnych.

a Enterprises were grouped on the basis of the Polish Classification of Activities (PKD 2007), and a given enterprise is included in a specific category by predominating kind of activity and according to its present organisational status. The retail sales index results, inter alia, from a change in both the predominating kind of activity of the enterprise and in its organisation.

Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** (łącznie z podatkiem VAT) obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych lub użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstw handlowych zaliczanych do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

W 2021 r. w województwie mazowieckim sprzedaż hurtowa⁷ ukształtowała się na poziomie o 16,1% wyższym niż w roku poprzednim (w 2020 r. spadek o 2,0%), w tym w przedsiębiorstwach hurtowych odnotowano wzrost o 14,8% (w 2020 r. spadek o 0,1%). W kraju sprzedaż hurtowa w omawianym roku była o 22,5% wyższa niż w roku poprzednim (w 2020 r. spadek o 0,9%), a w przedsiębiorstwach hurtowych wyższa o 21,8% (w 2020 r. wzrost o 0,3%).

W województwie spośród grup o istotnym udziale w sprzedaży hurtowej największy wzrost w odniesieniu do 2020 r. notowano w grupie „półprodukty i odpady pochodzenia nierolniczego oraz złom” (o 37,9%), a w dalszej kolejności „narzędzia technologii informacyjnej i komunikacyjnej, maszyny, urządzenia i dodatkowe wyposażenie” (o 18,2%), „sprzedaż niewyspecjalizowana” (o 15,5%) oraz „kosmetyki i wyroby farmaceutyczne” (o 10,9%). Zmniejszyła się natomiast sprzedaż w grupie „żywność” (o 7,5%).

⁷ W cenach bieżących; w przedsiębiorstwach handlowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Transport

Transport

W 2020 r., w okresie trwającej pandemii COVID-19, w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się długość dróg publicznych o twardej nawierzchni. Zanotowano znaczące spadki przewozów pasażerów w transporcie zarobkowym i w komunikacji miejskiej naziemnej, zmniejszyła się liczba pasażerów przewiezionych metrem. Odnotowano także zmniejszenie przewozów pasażerów w transporcie lotniczym.

Drogi publiczne to drogi zaliczone na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 470, z późn. zm.) do jednej z kategorii dróg, z których może korzystać każdy, zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze względu na funkcje w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, drogi powiatowe oraz drogi gminne.

Tablica 43. Drogi publiczne według rodzajów nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia

Table 43. Public roads by types of surface
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem w km Total in km	52302,9	54160,4	54928,0	55476,7
O nawierzchni twardej Hard surface	33699,5	36505,8	39212,3	39909,7
w tym ulepszonej of which improved	31724,3	34633,7	37403,7	38150,8
O nawierzchni gruntowej Unsurfaced	18603,4	17654,6	15715,7	15567,0

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

Sieć dróg obejmująca drogi krajowe i samorządowe tworzy spójną całość i służy realizacji podstawowego celu transportowego, jakim jest swobodne przemieszczanie towarów i osób.

W województwie mazowieckim na koniec 2020 r. długość dróg publicznych ogółem wyniosła 55476,7 km, z czego 39909,7 km (tj. 71,9%) stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 15567,0 km (tj. 28,1%) – drogi o nawierzchni gruntowej. Należy zaznaczyć, że 95,6% dróg o nawierzchni twardej miało nawierzchnię ulepszoną.

Z roku na rok przybywa dróg o nawierzchni twardej (wzrost w ciągu roku o 1,8%, a w porównaniu z 2010 r. – o 18,4%), a ubywa – o nawierzchni gruntowej (spadek odpowiednio o 0,9% i o 16,3%). W 2020 r. w granicach województwa leżało 12,7% ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej w kraju i 13,3% dróg gruntowych.

W 2020 r. na 100 km² powierzchni województwa przypadało 112,2 km dróg publicznych o nawierzchni twardej (więcej o 1,9 km na 100 km² niż rok wcześniej i o 17,4 km na 100 km² niż w 2010 r.). Wskaźnik ten był wyższy niż w Polsce o 11,9 km na 100 km².

**Tablica 44. Drogi publiczne o twardej nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 44. Hard surface public roads
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Ogółem w km Total in km	33699,5	36505,8	39212,3	39909,7
na 100 km ² per 100 km ²	94,8	102,7	110,3	112,2
W tym o nawierzchni ulepszonej Of which with improved surface	31724,3	34633,7	37403,7	38150,8
w tym: of which:				
ekspresowe expressways	123,5	188,6	345,2	384,0
autostrady motorways	–	66,4	66,4	82,3

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.
Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

**Wykres 77. Drogi publiczne o twardej nawierzchni
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 77. Hard surface public roads
As of 31 December

Najmniejszy udział w ogólnej długości dróg o nawierzchni twardej mają drogi o najwyższej kategorii, tj. krajowe. W 2020 r. ich długość wyniosła 2448,2 km, a odsetek 6,1%. Drogi zaliczane do kolejnych kategorii mierzyły odpowiednio: wojewódzkie – 2960,6 km (tj. 7,4%), powiatowe 14181,3 km (tj. 35,5%), gminne – 20319,6 km (tj. 50,9%). Na 100 km² powierzchni ogólnej województwa przypadało 6,9 km dróg krajowych, 8,3 km dróg wojewódzkich, 39,9 km – powiatowych oraz 57,1 km – gminnych.

Na koniec 2020 r. autostrady i drogi ekspresowe stanowiły 19,0% dróg krajowych o nawierzchni twardej w województwie. Długość autostrad wyniosła 82,3 km i w stosunku do 2019 r. zwiększyła się o 15,9 km, tj. o 23,9%. Dróg ekspresowych było 384,0 km, co oznacza, że w ciągu roku przybyło 38,8 km (11,2%), a w porównaniu z 2010 r. ich długość zwiększyła się ponad trzykrotnie. W 2020 r. autostrady stanowiły 4,8% tego rodzaju dróg w Polsce, a drogi ekspresowe odpowiednio 15,1%. Na 1000 km² powierzchni przypadało 13,1 km dróg ekspresowych i autostrad, w tym 2,3 km autostrad (w kraju odpowiednio 13,6 km i 5,5 km).

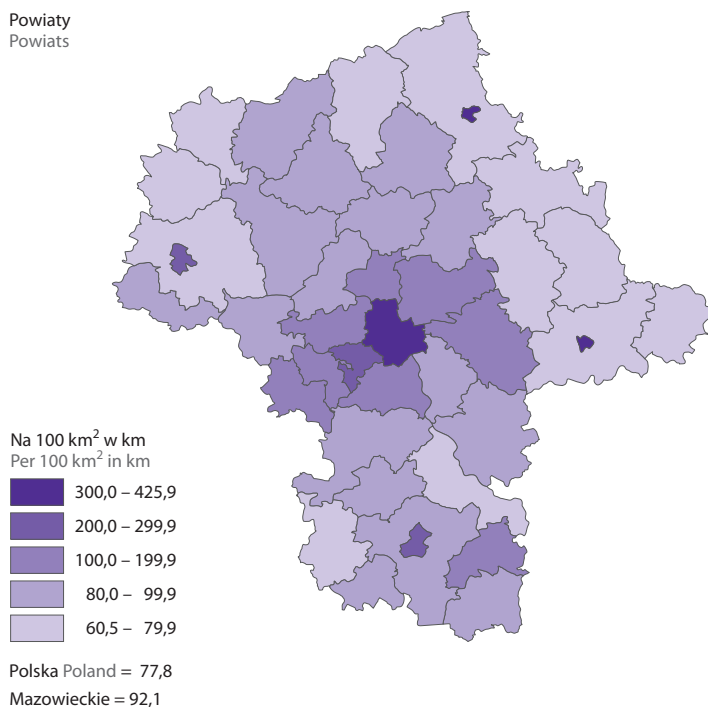
Do przeanalizowania zróżnicowania infrastruktury drogowej w układzie terytorialnym wykorzystano wskaźnik gęstości dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej w powiatach, a także odsetek oraz gęstość dróg gruntowych w powiatach.

W 2020 r. na 100 km² powierzchni ogólnej województwa przypadało 97,0 km dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej. Gęstość tych dróg była wyraźnie zróżnicowana terytorialnie. Najwyższą odnotowano w Siedlcach, a najniższą w powiecie węgrowskim – odpowiednio 436,0 km i 63,3 km na 100 km² powierzchni ogólnej powiatu.

Wciąż duży odsetek stanowią drogi o nawierzchni gruntowej. W 2020 r. ich udział w ogólnej długości dróg w województwie wyniósł 28,1%; najmniejszy wystąpił w Płocku – 6,7%, a największy w powiecie węgrowskim – 59,1%. Na 100 km² powierzchni województwa przypadało średnio 43,8 km dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni gruntowej. Najwyższy wskaźnik odnotowano w Siedlcach – 97,9 km na 100 km², a najniższy w Płocku – 17,4 km na 100 km².

Mapa 47. Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej ulepszonej w 2020 r. Stan w dniu 31 grudnia

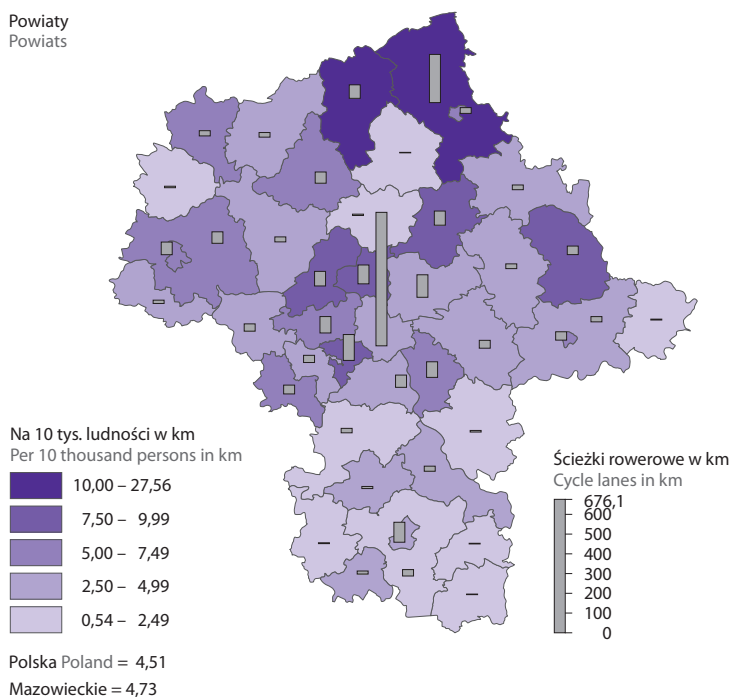
Mapa 47. Improved hard surface communal and district roads in 2020
As of 31 December

W 2020 r. w województwie mazowieckim ścieżki rowerowe miały łączną długość 2565,8 km i stanowiły 14,9% ścieżek rowerowych w kraju. W ostatnim roku przybyło 223,7 km (tj. 9,6%) nowych ścieżek, a w porównaniu z 2015 r. było ich więcej o 1286,7 km (o 100,6%). Najwięcej ścieżek rowerowych w porównaniu z 2019 r. przybyło w Radomiu 33,9 km, tj. 50,4% oraz w Warszawie 31,4 km (4,9%). Największy wzrost w stosunku do 2015 r. odnotowano w Warszawie o 218,9 km (o 47,9%) i w powiecie ostrołęckim o 205,6 km (o 536,8%). Wskaźnik gęstości ścieżek rowerowych w 2020 r. wyniósł 7,22 km na 100 km² (w kraju 5,52 km na 100 km²) i wykazywał duże zróżnicowanie terytorialne. Najwyższą jego wartość odnotowano w Siedlcach (133,08 km na 100 km²) oraz w Warszawie (130,71 km na 100 km²), najniższą zaś w powiecie makowskim (0,23) oraz lipskim (0,39). Natomiast wskaźnik gęstości ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniósł 4,73 km (w kraju 4,51 km). Najwyższą jego wartość odnotowano w powiecie ostrołęckim (27,56 km) oraz przasnyskim (13,15), a najniższą w powiatach makowskim i garwolińskim (odpowiednio 0,54 i 0,75 km).

**Mapa 48. Ścieżki rowerowe^a w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 48. Cycle lanes^a in 2020
As of 31 December

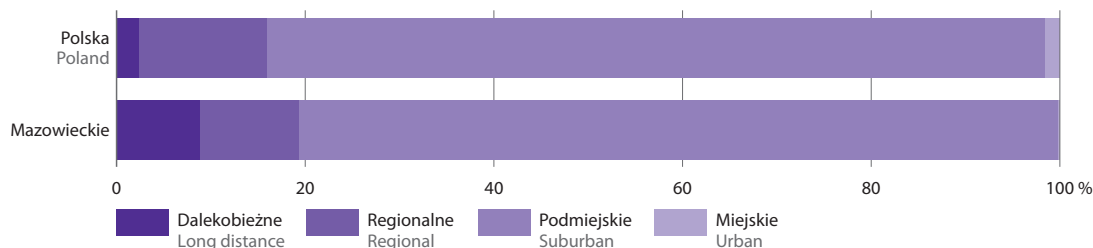

a Położone wzdłuż ciągów komunikacyjnych; bez szlaków rowerowych.
a Located a long side communication routes; excluding cycle trails.

W 2020 r. w województwie mazowieckim komunikacja w ruchu krajowym i międzynarodowym realizowana przez przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób (bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej) prowadzona była na 1019 liniach krajowych o długości 91,0 tys. km i 77 liniach międzynarodowych o długości 65,9 tys. km. Liczba linii krajowych zmniejszyła się w porównaniu z 2019 r. o 14,1% i o 59,9% w stosunku do 2010 r., natomiast ich długość w stosunku do 2019 r. zwiększyła się o 5,3%, ale w porównaniu z 2010 r. zmniejszyła się o 35,3%. Zwiększyła się natomiast liczba linii międzynarodowych w porównaniu z 2019 r. o 2,7% i w stosunku do 2010 r. o 381,3%, a także ich długość odpowiednio o 6,2% i o 232,8%. W ogólnej liczbie linii krajowych 80,5% stanowiły linie podmiejskie o łącznej długości 24,5 tys. km.

**Wykres 78. Krajowe linie regularnej komunikacji autobusowej w 2020 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 78. National lines of scheduled bus transport in 2020
As of 31 December

W 2020 r. negatywny wpływ na wyniki w transporcie drogowym miała pandemia COVID-19. Znaczące spadki w przewozach pasażerów transportem autobusowym krajowym i międzynarodowym spowodowane były wprowadzonymi restrykcjami w podróżowaniu i przemieszczaniu się osób. W 2020 r. w województwie mazowieckim transportem samochodowym zarobkowym zostało przewiezionych łącznie 18,0 mln pasażerów, tj. o 56,9% mniej niż przed rokiem i o 71,3% mniej niż w 2010 r. Średnia odległość przewozu 1 pasażera w komunikacji krajowej wyniosła 51,4 km, a w komunikacji międzynarodowej 783,4 km.

Istotną rolę w przewozach pasażerskich w województwie mazowieckim odgrywa komunikacja miejska. W 2020 r. przedsiębiorstwa i zakłady komunikacji miejskiej naziemnej (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) prowadziły przewozy na 6085 km linii komunikacyjnych (mniej o 1,8% niż w 2019 r. i o 25,2% w porównaniu z 2010 r.), z tego 93,8% były to linie autobusowe, a 6,2% tramwajowe.

Komunikacja miejska dysponowała 2568 autobusami (tj. o 2,6% więcej w stosunku do poprzedniego roku i o 6,1% mniej w porównaniu z 2010 r.) oraz 726 tramwajami (tyle samo co w roku poprzednim, ale o 16,5% mniej w stosunku do 2010 r.). Łączna liczba miejsc w autobusach wynosiła 292,1 tys., a w tramwajach – 113,0 tys. Do przewozu osób niepełnosprawnych przystosowanych było 99,5% miejsc w autobusach oraz 54,6% miejsc w tramwajach.

W celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się epidemii COVID-19 zostały wprowadzone zmiany w funkcjonowaniu i dostępie do środków publicznego transportu zbiorowego. Na skutek ścisłych ograniczeń taboru komunikacji miejskiej przewieziono o 44,7% pasażerów mniej niż w 2019 r. i o 49,2% mniej w porównaniu z 2010 r. W ogólnej liczbie pasażerów obsługiwanych w Polsce, województwo mazowieckie miało największy udział (25,0%).

System komunikacji miejskiej dopełnia działające w Warszawie metro. W końcu 2020 r. długość linii warszawskiego metra wyniosła 36 km i zwiększyła się o 3 km w stosunku do 2019 r. i o 13 km w porównaniu z 2010 r. Metro dysponowało taką samą, jak przed rokiem liczbą wagonów, ale o 87,5% większą niż w 2010 r. Liczba przewiezionych pasażerów zmniejszyła się o 36,3% wobec 2019 r. i o 23,9% wobec 2010 r. i wynosiła 106,7 mln.

**Tablica 45. Komunikacja miejska^a
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 45. Urban transport^a
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Sieć komunikacyjna – linie w km Transport network – lines in km	8162	6657	6230	6121
autobusowe bus	7775	6250	5820	5708
tramwajowe tram	364	378	377	377
metro metro	23	29	33	36
Tabor: Fleet of:				
autobusy buses	2735	2577	2503	2568
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	2176	2428	2487	2552
tramwaje trams	869	760	726	726
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	76	311	311	311
metro – wagony metro – wagons	240	450	450	450

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

**Tablica 45. Komunikacja miejska^a (dok.)
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 45. Urban transport^a (cont.)
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Liczba miejsc: Number of seats:				
autobusy buses	315143	306363	282262	292070
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	248341	293227	280599	290736
tramwaje trams	114071	117276	113030	113030
w tym przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych of which adapted to carry people with disabilities	14946	61705	61705	61705
metro metro	62356	117371	117371	117371
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln: Transport of passengers ^b (during the year) in millions:				
komunikacja naziemna ground transport	1117,0	930,2	1026,1	567,3
komunikacja podziemna – metro underground transport – metro	140,2	171,3	167,6	106,7
Przewozy pasażerskie komunikacją naziemną na 1 mieszkańca (w ciągu roku) Ground passenger transport per capita (during the year)	212,5	174,2	189,6	104,5

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane szacunkowe.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Estimated data.

Województwo mazowieckie zajmuje czwarte miejsce w kraju pod względem długości i trzynaste pod względem gęstości eksploatowanych linii kolejowych normalnotorowych. W końcu 2020 r. długość tych linii wyniosła 1716 km, natomiast gęstość – 4,8 km na 100 km² (w kraju 6,2 km na 100 km²). Ponad 80% linii kolejowych normalnotorowych jest zelektryfikowana, co oznacza wyższy niż w kraju stopień elektryfikacji (średnio 62,6%). W analizowanym roku około 1/3 przewozów pasażerów transportem kolejowym w kraju przypada na województwo mazowieckie.

Dane o **ruchu pasażerów w portach lotniczych** obejmują: pasażerów przybyłych, tj. osoby, dla których określony port krajowy jest portem zakończenia lotu rozpoczętego w porcie krajowym lub zagranicznym, pasażerów odprawionych, tj. osoby, dla których określony port krajowy jest portem rozpoczęcia lotu kończącego się w porcie krajowym lub zagranicznym, a także pasażerów w transycie bezpośrednim, tj. pasażerów, którzy przybywają do portu lotniczego i po krótkiej przerwie kontynuują podróż tym samym samolotem z tym samym numerem lotu.

Na terenie województwa mazowieckiego zlokalizowane są trzy porty lotnicze: Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie, Port Lotniczy Warszawa-Modlin (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2013 r.) oraz Port Lotniczy Warszawa-Radom im. Bohaterów Radomskiego Czerwca 1976 roku (regularne operacje lotnicze rozpoczął w 2015 r., w 2018 r. odnotowany ruch dotyczył tylko komunikacji nieregularnej, a 1 stycznia 2019 r. lotnisko zostało zamknięte dla samolotów cywilnych). W 2020 r. lotniska te obsłużyły łącznie 6345,3 tys. pasażerów, tj. 43,5% ruchu pasażerskiego w kraju. W portach lotniczych dominuje ruch międzynarodowy; udział pasażerów w ruchu krajowym w ogólnej liczbie obsłużonych w 2020 r. wyniósł 9,7% i wzrósł w ciągu roku o 1,7 p. proc., ale obniżył się w porównaniu z 2010 r. o 0,9 p. proc.).

Tablica 46. Ruch pasażerów w portach lotniczych
Table 46. Passenger traffic at airports

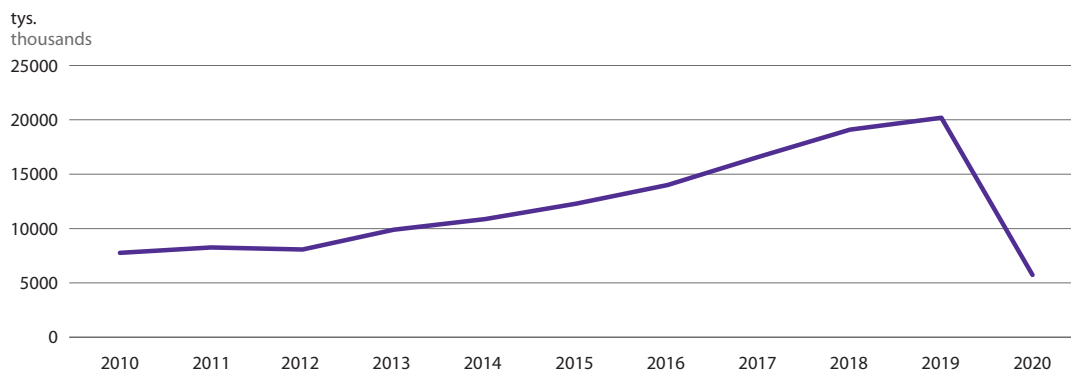
Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Pasażerowie przybyli z portów ^a : Passenger arrivals from airports ^a :				
krajowych domestic	455202	773829	892790	309012
zagranicznych foreign	3865927	6143864	10089972	2888506
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	3210084	5364826	9532876	2654855
Pasażerowie odprawieni do portów ^a : Passenger departures to airports ^a :				
krajowych domestic	464175	752497	865955	303884
zagranicznych foreign	3904351	6139876	10101767	2843915
w tym w ruchu regularnym of which scheduled service	3222766	5374542	9545249	2672929

a W lotach komunikacyjnych.
a In transport flights.

Liczba pasażerów przybyłych do mazowieckich portów lotniczych wyniosła 3197,5 tys. osób (z czego 90,3% przybyło z portów zagranicznych); było to mniej o 70,9% niż w 2019 r. i o 26,0% w stosunku do 2010 r. Odprawionych do innych portów zostało 3147,8 tys. osób (w tym 90,3% do portów zagranicznych). Liczba pasażerów odprawionych zmniejszyła się w ciągu roku o 71,3%, a w porównaniu z 2010 r. – o 27,9%. W 2020 r. udział samolotów polskich w ruchu pasażerskim w województwie wyniósł 53,1%; przy czym w ruchu zagranicznym był mniejszy niż w krajowym (48,1% wobec 99,9%).

W 2020 r. ogólna liczba startów i lądowań wyniosła 88,4 tys. (tj. 35,6% startów i lądowań w kraju), co oznacza spadek w ciągu roku o 58,4%, a w porównaniu z 2010 r. o 36,3%. Zdecydowana większość startów i lądowań odbywała się w ruchu międzynarodowym; w 2020 r. w województwie udział ten wyniósł 81,4% (w kraju 60,0%). Liczba startów i lądowań samolotów lotnictwa handlowego (tj. przewożących pasażerów, ładunki i pocztę) wyniosła 79,6 tys. (tj. 90,1% wszystkich lotów) i większość z nich (64,2%) obsłużona została przez samoloty polskie (w kraju samoloty polskie obsłużyły 45,0% ogólnej liczby lotów handlowych).

Wykres 79. Międzynarodowy ruch pasażerów w portach lotniczych (przyjazdy i wyjazdy)
Chart 79. International passenger traffic at airports (arrivals and departures)

W 2020 r. wzrosła w większym stopniu niż rok wcześniej, moc zainstalowana i osiągalna elektrowni. Produkcja energii elektrycznej ogółem zmalała, natomiast wzrosła z odnawialnych nośników energii. Zwiększyło się zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w gospodarstwach domowych.

Jednym z rodzajów wytwarzanej i pozyskiwanej z różnych nośników energii jest energia elektryczna. Do podstawowych wielkości charakteryzujących elektrownie dostarczające energię elektryczną należy moc zainstalowana, tj. suma mocy znamionowych generatorów elektrowni oraz moc osiągalna, czyli maksymalna moc, którą elektrownia może wytwarzać w sposób ciągły w określonym czasie.

W 2020 r. w województwie mazowieckim wielkość mocy zainstalowanej ogółem w elektrowniach wyniosła 7774,9 MW (15,0% mocy zainstalowanej w Polsce), a mocy osiągalnej 7748,3 MW (15,6% krajowej mocy osiągalnej). W porównaniu z 2010 r. odnotowano znaczące przyrosty mocy zainstalowanej i osiągalnej w elektrowniach w województwie, tj. odpowiednio o 53,6% i o 50,2%. W kraju osiągnięte przyrosty mocy były niższe i wyniosły 43,6% dla mocy zainstalowanej oraz 37,9% dla łącznej mocy osiągalnej urządzeń prądowców. W stosunku do 2019 r. moc zainstalowana elektrowni w województwie zwiększyła się o 2,8%, a wzrost mocy osiągalnej wyniósł 2,9% (w Polsce odnotowano wzrost odpowiednio o 9,2% i o 7,4%).

Głównymi producentami energii elektrycznej są elektrownie zawodowe, tj. elektrownie dostarczające energii elektrycznej do ogólnej sieci elektroenergetycznej i na potrzeby wszystkich odbiorców. W 2020 r. odnotowano niewielkie zmiany wielkości mocy zainstalowanej i osiągalnej elektrowni zawodowych w województwie w porównaniu z rokiem poprzednim. Moc zainstalowana elektrowni zawodowych w końcu 2020 r. wyniosła 5995,4 MW (wobec 5988,2 MW w 2019 r.), a moc osiągalna tych elektrowni ukształtowała się na poziomie 5945,8 MW (w 2019 r. – 5939,1 MW). Moc osiągalna elektrowni zawodowych stanowiła 76,7% ogółu mocy osiągalnej w elektrowniach (w 2019 r. – 78,9%).

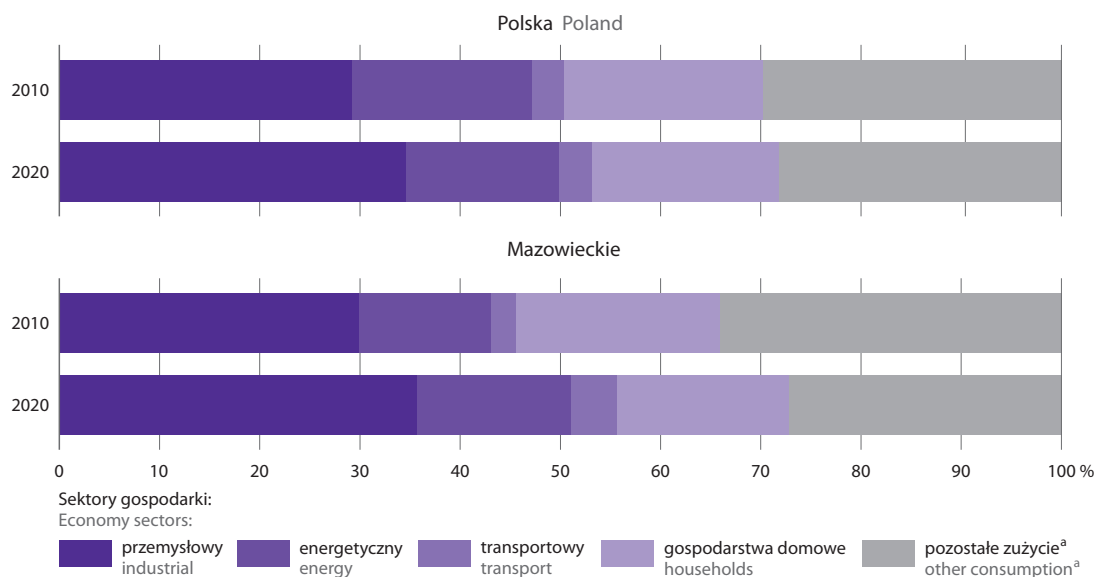
Dominującą rolę w strukturze mocy osiągalnej odgrywają elektrownie zawodowe pracujące na węglu kamiennym. Osiągalna moc elektryczna w 2020 r. wojewódzkich elektrowni zawodowych ciepłych na węglu kamiennym wyniosła 5800,1 MW (tak samo jak przed rokiem), co stanowiło 97,5% całkowitej mocy osiągalnej elektrowni zawodowych.

W 2020 r. w województwie mazowieckim produkcja energii elektrycznej wyniosła 30365,5 GWh, co stanowiło 19,2% ogółu wyprodukowanej energii elektrycznej w Polsce. W porównaniu z 2010 r. produkcja energii elektrycznej zwiększyła się o 7931,8 GWh, tj. o 35,4% (w kraju wzrost o 0,2%), a w odniesieniu do 2019 r. produkcja zmalała o 1835,7 GWh, tj. o 5,7% (w Polsce odnotowano spadek o 3,6%).

Spośród pozostałych paliw (poza węglem kamiennym i brunatnym) w mniejszym stopniu w procesie produkcji energię pozyskuje się również z takich nośników energii jak np. z paliw gazowych, z wody przepompowanej, czy odnawialnych źródeł energii (OZE). W 2020 r. w województwie mazowieckim produkcja z odnawialnych nośników energii wyniosła 1984,1 GWh, tj. więcej o 973,5 GWh (96,3%) niż w 2010 r. i więcej o 235,5 GWh (13,5%) w porównaniu z rokiem poprzednim. W Polsce, w 2020 r. produkcja energii z OZE zwiększyła się o 159,2% w stosunku do 2010 r., natomiast w relacji do 2019 r. zaobserwowano wzrost produkcji o 11,3%.

W województwie udział odnawialnych nośników energii w produkcji energii elektrycznej ogółem jest stosunkowo niski. W 2020 r. udział ten w województwie wyniósł 6,5% (w Polsce 17,9%) i w porównaniu z 2010 r. zwiększył się o 2,0 p. proc. (w kraju wzrost o 11,0 p. proc.), a w stosunku do poprzedniego roku zwiększył się o 1,1 p. proc. (w Polsce wzrost o 2,4 p. proc.).

Wykres 80. Zużycie energii elektrycznej według sektorów gospodarki
Chart 80. Electricity consumption by economy sectors

a łącznie z rolnictwem.
a Including agriculture.

Informacje o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** dotyczą gospodarstw domowych oraz gospodarstw zbiorowego zamieszkania, które opłacają rachunki za zużycie energii elektrycznej według stawek grupy taryfowej „gospodarstwa domowe”. Dane o zużyciu energii elektrycznej ustala się na podstawie wpłat zaliczkowych dokonanych przez odbiorców.

Tablica 47. Odbiorcy i zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych
Table 47. Consumers and consumption of electricity in households

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020
Odbiorcy (stan w dniu 31 grudnia) w tys. Consumers (as of 31 December) in thousands	2089,0	2188,9	2397,4	2437,0
Miasta Urban areas	1490,6	1554,9	1715,1	1750,5
Wieś Rural areas	598,4	634,0	682,3	686,5
Zużycie (w ciągu roku): Consumption (during the year):				
W GWh In GWh	4678,3	4550,3	5046,4	5211,8
miasta urban areas	3102,2	2929,8	3225,6	3347,3
wieś rural areas	1576,1	1620,5	1820,8	1864,5
W kWh na odbiorcę ^a In kWh per consumer ^a	2239,6	2078,8	2104,9	2138,6
miasta urban areas	2081,2	1884,2	1880,7	1912,2
wieś rural areas	2634,0	2556,0	2668,5	2716,0

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia.

Źródło: dane Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

a The number of consumers as of 31 December was used in calculations.

Source: data of the Ministry of Climate and Environment.

Na rynku detalicznym energii elektrycznej najliczniejszą grupą odbiorców końcowych są gospodarstwa domowe. W 2020 r. w województwie mazowieckim liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych wyniosła 2437,0 tys., co stanowiło 15,4% ogółu tej grupy odbiorców w kraju. W porównaniu z 2010 r. liczba odbiorców zwiększyła się o 16,7% (w kraju o 11,4%). Podobnie w odniesieniu do 2019 r. obserwuje się wzrost liczby gospodarstw domowych korzystających z energii elektrycznej w województwie o 1,6%, a w Polsce o 1,4%.

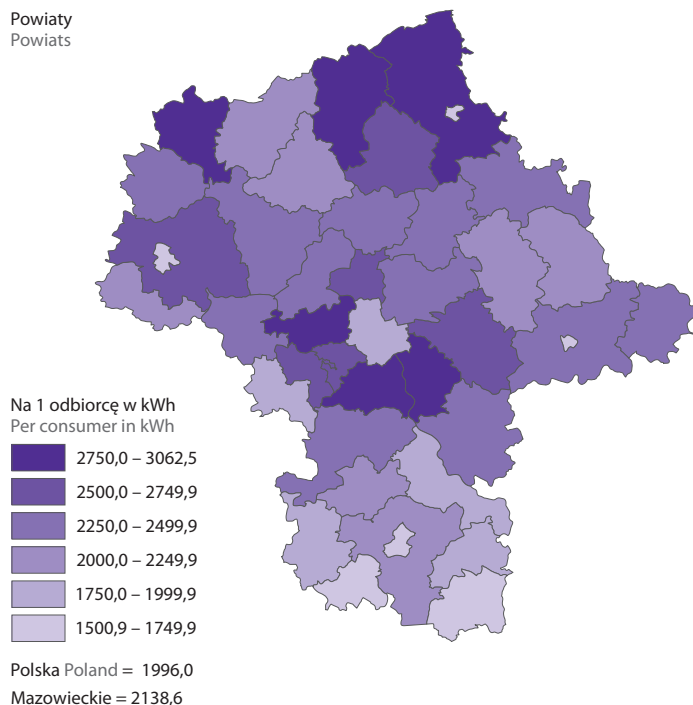
Zużycie energii elektrycznej ogółem przez gospodarstwa domowe w województwie w 2020 r. wyniosło 5211,8 GWh, tj. więcej o 533,5 GWh (11,4%) niż w 2010 r. i o 165,4 GWh (3,3%) niż w 2019 r. W kraju w 2020 r. gospodarstwa domowe zużyły jej o 5,9% więcej niż w 2010 r. i o 3,0% więcej w relacji do 2019 r.

W ostatnich latach zmniejszyło się zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 odbiorcę z poziomu 2239,6 kWh w 2010 r. do 2138,6 kWh w 2020 r., tj. o 4,5% (w kraju w tym okresie odnotowano spadek o 5,0%).

W porównaniu z 2019 r. liczba odbiorców energii elektrycznej zwiększyła się zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich. W miastach województwa liczba odbiorców wzrosła o 35,4 tys., tj. o 2,1%, a na obszarach wiejskich o 4,2 tys., tj. o 0,6% więcej. Zużycie energii w gospodarstwach domowych w miastach było wyższe o 121,7 GWh, tj. o 3,8%, na wsi o 43,7 GWh, tj. o 2,4% więcej w skali roku. Rozpatrując zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę, w 2020 r. zaobserwowano wzrost zużycia w stosunku do poprzedniego roku – w miastach o 1,7%, a na wsi o 1,8%.

W układzie przestrzennym województwa zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę było dość zróżnicowane. W 2020 r. spośród 37 powiatów ziemskich najwyższe zużycie energii elektrycznej na odbiorcę wystąpiło w powiatach: warszawskim zachodnim (3062,5 kWh), piaseczyńskim (2977,0 kWh), ostrołęckim (2870,9 kWh) i przasnyskim (2791,8 kWh), najniższe natomiast w powiatach szydlowieckim (1592,3 kWh) i lipskim (1669,3 kWh). Biorąc pod uwagę powiaty grodzkie (miasta na prawach powiatu) to najwyższe zużycie energii elektrycznej na odbiorcę odnotowano w Warszawie (1887,5 kWh), a najniższe w Ostrołęce (1500,9 kWh).

Mapa 49. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2020 r.
Map 49. Consumption of electricity in households in 2020

Zużycie energii elektrycznej ogółem w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie w 2020 r. zwiększyło się o 3,0% w stosunku do 2019 r. i osiągnęło poziom 960,2 kWh, przy czym w miastach odnotowano wzrost o 3,4% (956,5 kWh na 1 mieszkańca). W Polsce wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 822,2 kWh i był wyższy (o 3,1%) w porównaniu z rokiem poprzednim. Podobnie w miastach w 2020 r. zużycie energii było wyższe w stosunku do poprzedniego roku i wyniosło 804,3 kWh na 1 mieszkańca wobec 777,9 kWh w 2019 r.

W 2020 r. mieszkaniec województwa mazowieckiego przeciętnie zużywał więcej energii elektrycznej niż w kraju o 138,0 kWh, tj. o 16,8%, w miastach o 152,2 kWh, tj. o 18,9% więcej.

Rozdział 7

Chapter 7

Finanse jednostek samorządu terytorialnego

Finance of local government units

7.1. Dochody jednostek samorządu terytorialnego

7.1. Revenue of local government units

W 2020 r. jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli uzyskały dochody wyższe niż rok wcześniej, przy czym relatywnie najbardziej wzrosły dochody budżetów powiatów. W strukturze dochodów zmniejszył się udział dochodów własnych na rzecz dotacji; udział subwencji ogólnej pozostał na zbliżonym poziomie. Mniejsze były dotacje otrzymane na realizację projektów europejskich.

W 2020 r. jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa mazowieckiego zrealizowały dochody ogółem w wysokości 49530,7 mln zł. Na tę kwotę w największym stopniu złożyły się dochody miast na prawach powiatu (22097,8 mln zł) i gmin (19459,2 mln zł), a w znacznie mniejszym stopniu – powiatów (4448,5 mln zł) i województwa (3525,2 mln zł).

W porównaniu z 2019 r. dochody ogółem JST były wyższe o 3124,4 mln zł, tj. o 6,7%. Większy niż przeciętnie wzrost dochodów odnotowano w budżetach powiatów (o 12,7%) i gmin (o 10,1%), natomiast mniejszy w budżecie województwa (o 6,2%) i w budżetach miast na prawach powiatu (o 2,9%).

Dochody ogółem JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 9125 zł i były wyższe niż przed rokiem o 549 zł, tj. o 6,4%. Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego znacznie różnią się między sobą wielkością omawianego wskaźnika. W miastach na prawach powiatu i gminach jest on znacznie wyższy niż w powiatach i województwie.

Tablica 48. Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 48. Revenue of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział dochodów własnych w % ogółu dochodów share of own revenue in % of total revenue
Ogółem Total	4989	6299	8576	9125	57,1
Gminy ^a Gminas ^a	2828	3559	5580	6129	46,4
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	5707	7602	9563	9807	64,5
Powiaty Powiats	859	939	1246	1401	46,4
Województwo Voivodship	467	518	613	649	83,6

^a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
^a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Źródłami **dochodów własnych** jednostek samorządu terytorialnego są: udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), wpływy z podatków oraz opłat, dochody z majątku JST, spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST, dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach, odsetki od pożyczek udzielanych przez JST (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej), odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych (o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej) i inne.

Głównym źródłem dochodów JST są dochody własne – w 2020 r. wyniosły one 28294,0 mln zł, stanowiąc 57,1% dochodów ogółem (o 1,8 p. proc. mniej niż przed rokiem). Największy udział dochodów własnych w dochodach ogółem odnotowano w budżecie województwa – 83,6%, co świadczy o stosunkowo dużej samodzielności finansowej tej jednostki. Mniejszy udział dochodów własnych był w budżetach miast na prawach powiatu (64,5%) oraz gmin i powiatów (po 46,4%). Warto zauważyć, że w budżetach gmin i miast na prawach powiatu coraz mniejsze znaczenie mają zadania własne, bowiem szczebel centralny powierza tym jednostkom kolejne zadania i przekazuje środki na ich wykonanie.

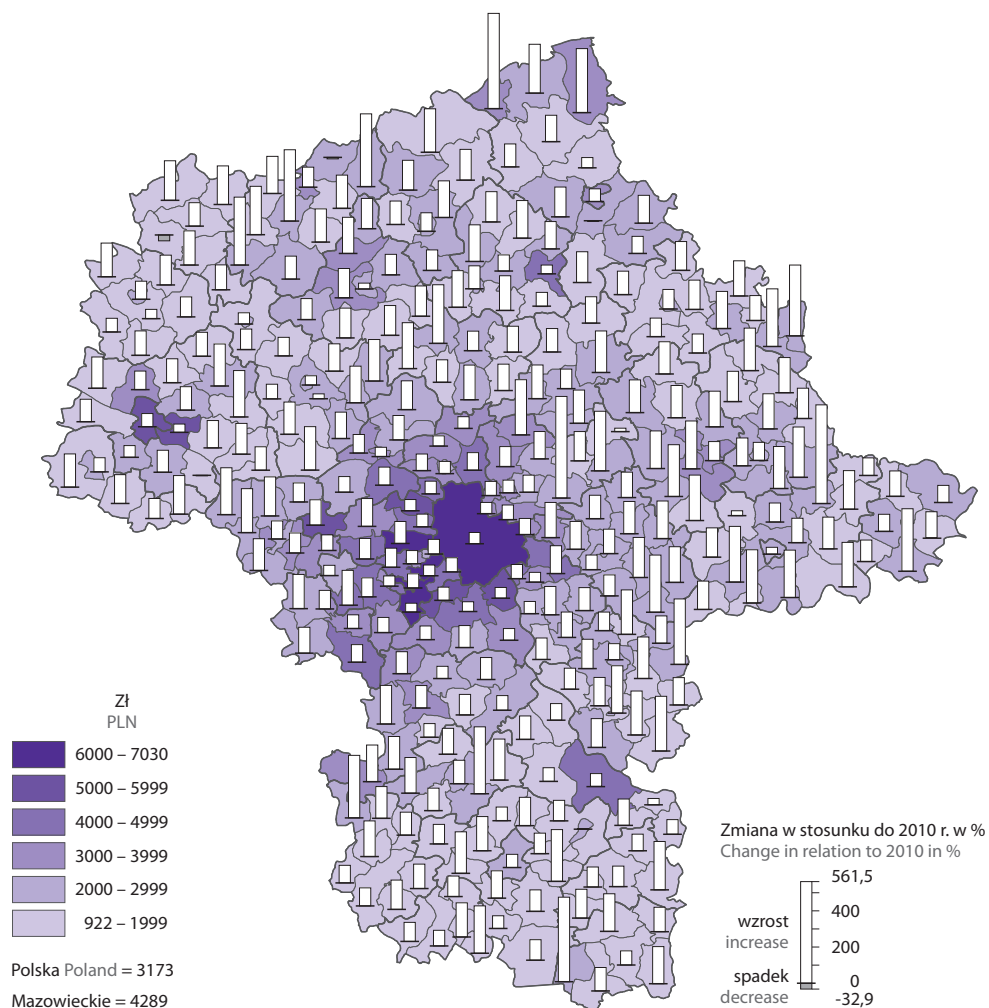
W dochodach własnych JST najważniejszymi pozycjami są udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz w podatku dochodowym od osób prawnych. W 2020 r. wpływy z tytułu udziału w PIT wyniosły 11884,5 mln zł, a z tytułu udziału w CIT – 3741,3 mln zł, stanowiąc odpowiednio 42,0% i 13,2% dochodów własnych.

W porównaniu z rokiem poprzednim dochody własne JST były wyższe o 970,7 mln zł, tj. o 3,6%. Dochody z tytułu udziału w CIT wzrosły o 169,9 mln zł (o 4,8%), a z tytułu udziału w PIT spadły o 284,7 mln zł (o 2,3%).

Dochody własne budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się w 2020 r. na poziomie 5213 zł. W gminach było to przeciętnie 2842 zł (od 922 zł w gminie Lutocin do 6576 zł w gminie Ożarów Mazowiecki), natomiast w miastach na prawach powiatu – 6328 zł (od 2869 zł w Radomiu do 7030 zł w m.st. Warszawie) [patrz mapa 50]. W powiatach omawiany wskaźnik wyniósł średnio 650 zł (od 357 zł w makowskim do 961 zł w piaseczyńskim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 543 zł dochodów własnych. Znaczne dysproporcje między jednostkami poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego wynikają przede wszystkim z ustawowo różnych udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych.

Oprócz dochodów własnych, w 2020 r. na rachunki jednostek samorządu terytorialnego wpłynęły dotacje w wysokości 12062,8 mln zł, z czego 1464,5 mln zł (12,1%) to dotacje na zadania inwestycyjne. Kwoty te obejmowały m.in. środki otrzymane z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, o którym mowa w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm.). Łącznie dotacje stanowiły 24,4% ogółu dochodów JST (o 1,5 p. proc. więcej niż w 2019 r.), w tym w budżetach gmin 33,1%, miast na prawach powiatu 19,9%, powiatów 17,0%, a w budżecie województwa 13,4%. W porównaniu z 2019 r. dotacje ogółem JST były wyższe o 1457,2 mln zł (o 13,7%), przy czym dotacje na zadania inwestycyjne były niższe o 21,3%.

Mapa 50. Dochody własne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2020 r.
 Map 50. Own revenue of budgets of gminas^a per capita in 2020

^a Dochody własne miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej.
^a Own revenue of cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts.

Z ogółu otrzymanych przez JST dotacji istotna część (1645,3 mln zł, tj. 13,6%) to dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200, 620, 205, 625 klasyfikacji budżetowej). W porównaniu z 2019 r. dotacje z funduszy europejskich były niższe o 133,1 mln zł (tj. o 7,5%)⁸.

W 2020 r. JST otrzymały również subwencję ogólną z budżetu państwa w wysokości 9173,8 mln zł, stanowiącą 18,5% ogółu dochodów (o 0,2 p. proc. więcej niż przed rokiem). Największą składową subwencji ogólnej (80,5%) stanowiła część oświatowa w kwocie 7384,1 mln zł. Subwencja ogólna miała największy udział w dochodach budżetów powiatów (36,6%), a znacznie mniejszy w budżetach gmin (20,6%), miast na prawach powiatu (15,6%) i województwa (3,0%). W odniesieniu do 2019 r. subwencja ogólna JST była wyższa o 696,6 mln zł (tj. o 8,2%), w tym subwencja oświatowa – o 552,6 mln zł (o 8,1%).

⁸ Więcej informacji o dotacjach na realizację projektów europejskich w podrozdziale 7.4.

7.2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

7.2. Expenditure of local government units

W 2020 r. jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli zrealizowały wydatki wyższe niż przed rokiem, przy czym relatywnie najbardziej wzrosły wydatki budżetów powiatów. W strukturze wydatków zmniejszył się udział wydatków majątkowych na rzecz wydatków bieżących. W skali roku zmniejszyła się zarówno wartość wydatków inwestycyjnych, jak i ich udział w wydatkach ogółem.

Jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa mazowieckiego zrealizowały w 2020 r. wydatki ogółem w wysokości 50164,8 mln zł. W tej kwocie największy udział miały wydatki miast na prawach powiatu (23818,8 mln zł) i gmin (18867,2 mln zł), a znacznie mniejszy udział – powiatów (4160,6 mln zł) i województwa (3318,3 mln zł).

W porównaniu z 2019 r. wydatki ogółem JST były wyższe o 3221,9 mln zł, tj. o 6,9%. Większy niż przeciętnie wzrost wydatków odnotowano w budżetach powiatów (o 10,1%) oraz miast na prawach powiatu (o 7,6%), natomiast mniejszy w budżetach gmin (o 6,0%) i budżecie województwa (o 2,8%).

Wydatki ogółem JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 9242 zł i w odniesieniu do 2019 r. były wyższe o 567 zł, tj. o 6,5%. Jednostki poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego znacznie różnią się między sobą wielkością omawianego wskaźnika. W miastach na prawach powiatu i gminach osiąga on znacznie wyższe wartości niż w powiatach i województwie.

Tablica 49. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 49. Expenditure of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN				udział wydatków inwestycyjnych w % ogółu wydatków share of investment expenditure in % of total expenditure
Ogółem Total	5509	5973	8675	9242	13,0
Gminy ^a Gminas ^a	3023	3491	5621	5943	13,0
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	6600	6996	9861	10571	10,9
Powiaty Powiats	903	934	1193	1311	17,7
Województwo Voivodship	477	486	596	611	22,4

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

Głównym obciążeniem dla budżetów JST są wydatki bieżące – w 2020 r. wyniosły one 43428,2 mln zł, stanowiąc 86,6% wydatków ogółem (o 2,8 p. proc. więcej niż przed rokiem). Wydatki bieżące miały największy udział w wydatkach budżetów miast na prawach powiatu (88,5%), a nieco mniejszy w budżetach gmin (86,8%), powiatów (81,9%) i województwa (77,2%). Z ogółu wydatków bieżących najwięcej przeznaczono na wynagrodzenia i pochodne od nich (15354,8 mln zł) oraz na zakup materiałów i usług (9945,7 mln zł). Wymienione rodzaje wydatków stanowiły odpowiednio 30,6% i 19,8% ogółu wydatków.

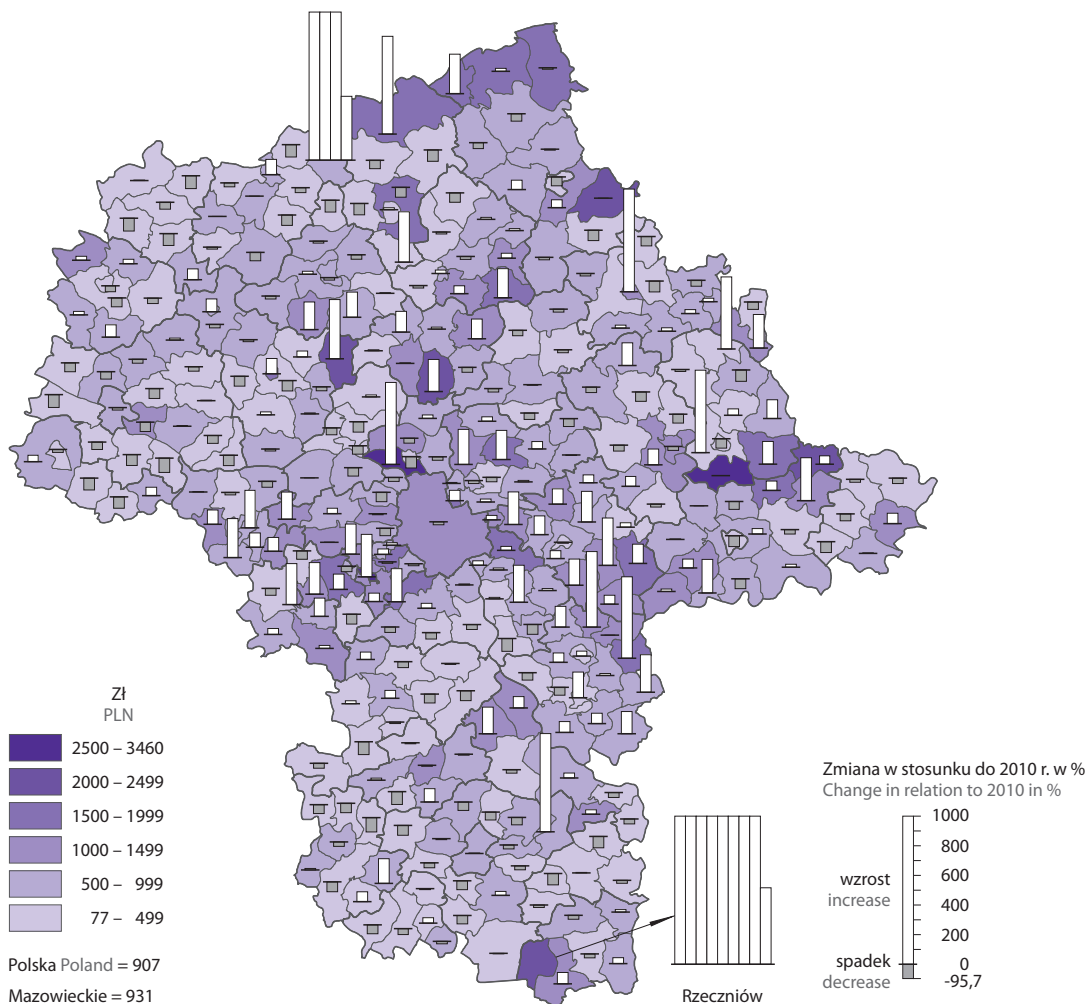
W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki bieżące JST były wyższe o 4077,7 mln zł, tj. o 10,4%. Wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi) wzrosły o 1057,0 mln zł (o 7,4%), a wydatki na zakup materiałów i usług – o 357,4 mln zł (o 3,7%).

Oprócz wydatków bieżących jednostki samorządu terytorialnego zrealizowały w 2020 r. wydatki majątkowe w kwocie 6736,7 mln zł, z czego niemal całość (97,0%) stanowiły wydatki inwestycyjne – 6533,2 mln zł. Wydatki inwestycyjne stanowiły 13,0% ogółu wydatków JST (o 2,7 p. proc. mniej niż w 2019 r.). Udział ten był największy w budżecie województwa (22,4%), a w dalszej kolejności w budżetach powiatów (17,7%), gmin (13,0%) i miast na prawach powiatu (10,9%).

W porównaniu z rokiem poprzednim wydatki majątkowe JST były niższe o 855,8 mln zł, w tym wydatki inwestycyjne – o 836,3 mln zł. Oznacza to odpowiednio spadek po 11,3%.

Wydatki inwestycyjne budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtowały się w 2020 r. na poziomie 1204 zł. W gminach było to przeciętnie 771 zł (od 77 zł w gminie Sobienie-Jeziory do 3460 zł w Podkowie Leśnej), natomiast w miastach na prawach powiatu – 1156 zł (od 340 zł w Siedlcach do 1249 zł w m.st. Warszawie). W powiatach omawiany wskaźnik wyniósł średnio 232 zł (od 47 zł w ciechanowskim do 917 zł w przasnyskim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 137 zł wydatków inwestycyjnych.

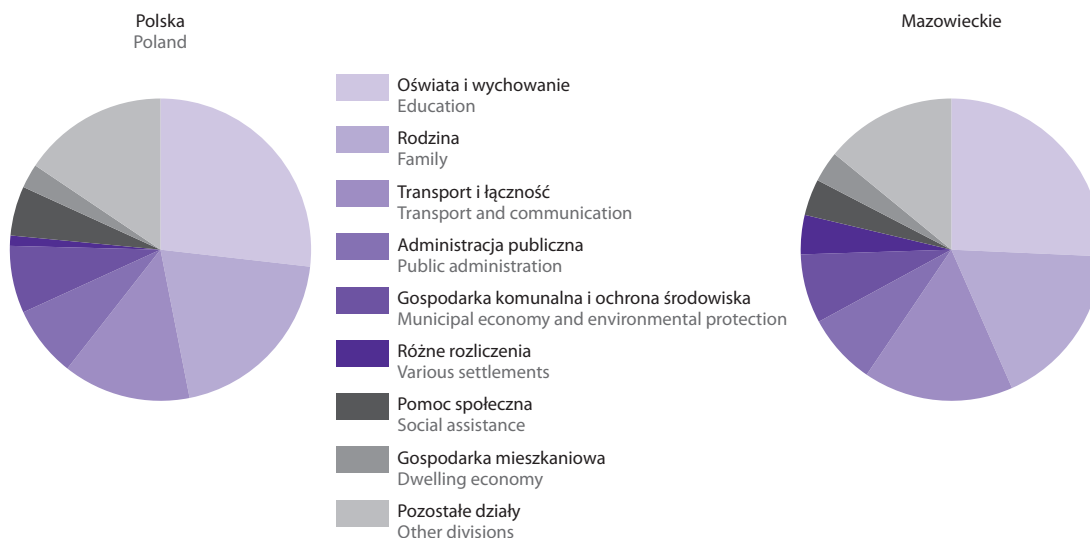
Mapa 51. Wydatki inwestycyjne budżetów gmin^a na 1 mieszkańca w 2020 r.
 Map 51. Investment expenditure of budgets of gminas^a per capita in 2020

^a Wydatki miast na prawach powiatu dotyczą zadań statutowych gmin i powiatów.
^a Expenditure of cities with powiat status concerns the statutory tasks of gminas and powiats.

W 2020 r. ponad 1/5 (22,4%) ogółu wydatków inwestycyjnych JST została sfinansowana dzięki dotacjom inwestycyjnym; rok wcześniej nieco więcej, bo 25,2%. Największy udział dotacji w wydatkach inwestycyjnych miał miejsce w budżetach miast na prawach powiatu (24,6%). Omawiana relacja mniej korzystna była w budżetach gmin (22,5%), powiatów (20,2%) i województwa (16,7%).

Wykres 81. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2020 r.
Chart 81. Expenditure of local government units budgets by divisions in 2020

Analizując wydatki JST według działów, można stwierdzić, że 8 działów (spośród 33 ujętych w klasyfikacji budżetowej) skupia ponad 85% ogółu wydatków. Największy udział mają „Oświata i wychowanie” (w 2020 r. – 25,7%) oraz „Rodzina” (17,7%). Ważną pozycję w wydatkach zajmuje również dział „Transport i łączność” ze średnim udziałem 16,1%, „Administracja publiczna” – 7,6%, a także „Gospodarka komunalna i ochrona środowiska” – 7,4%.

Wydatki w dziale „Oświata i wychowanie” miały największy udział w budżetach gmin i powiatów (stanowiąc odpowiednio 30,7% i 28,0% wydatków ogółem), natomiast wydatki w dziale „Transport i łączność” – w budżecie województwa i budżetach miast na prawach powiatu (stosownie 28,9% i 20,5%). Wydatki w dziale „Rodzina” realizowane były głównie przez gminy i miasta na prawach powiatu, stanowiąc 27,7% oraz 14,6% ogółu wydatków tych jednostek. Różna struktura wydatków jednostek poszczególnych szczebli samorządu wynika z odmienności przypisanych im zadań.

Strukturę wydatków ogółem JST według działów cechuje duża stabilność. Różnice do 2019 r. były dość niewielkie i zawierały się w przedziale od minus 2,3 p. proc. do plus 2,4 p. proc. Zmiany te nie miały istotnego wpływu na kolejność działów w strukturze.

7.3. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego

7.3. Result of budgets of local government units

W 2020 r. wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego był ujemny, podobnie jak rok wcześniej. Relacja deficytu do dochodów ogółem ukształtowała się na poziomie około 1%. Znacznie zmalała liczba jednostek z deficytem budżetowym na korzyść tych z nadwyżką.

Rok budżetowy 2020 jednostki samorządu terytorialnego (JST) województwa mazowieckiego zamknęły deficytem w wysokości 634,2 mln zł (wobec deficytu 536,7 mln zł w 2019 r.). Na tę kwotę złożył się przede wszystkim deficyt budżetów miast na prawach powiatu (1720,9 mln zł) oraz nadwyżka budżetowa gmin (591,9 mln zł), powiatów (287,9 mln zł) i województwa (206,9 mln zł).

W porównaniu z rokiem poprzednim deficyt budżetów miast na prawach powiatu był 2,6 razy wyższy, natomiast nadwyżka budżetu województwa i budżetów powiatów – odpowiednio 2,3 i 1,7 razy wyższa. Budżety gmin miały w 2020 r. wynik dodatni, podczas gdy przed rokiem ujemny.

Tablica 50. Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego
Table 50. Result of budgets of local government units

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2019	2020	
	w mln zł in million PLN				relacja do dochodów ogółem w % relation to total revenue in %
Ogółem Total	-2733,5	1744,0	-536,7	-634,2	-1,3
Gminy ^a Gminas ^a	-602,0	214,7	-127,6	591,9	3,0
Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	-1941,0	1338,1	-669,0	-1720,9	-7,8
Powiaty Powiats	-134,8	15,8	167,9	287,9	6,5
Województwo Voivodship	-55,6	175,3	91,9	206,9	5,9

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2020 r. deficyt budżetów JST w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł przeciętnie 117 zł, przy czym w miastach na prawach powiatu było to 764 zł. Nadwyżka w gminach osiągnęła 186 zł na osobę, w powiatach – 91 zł, a w budżecie województwa – 38 zł.

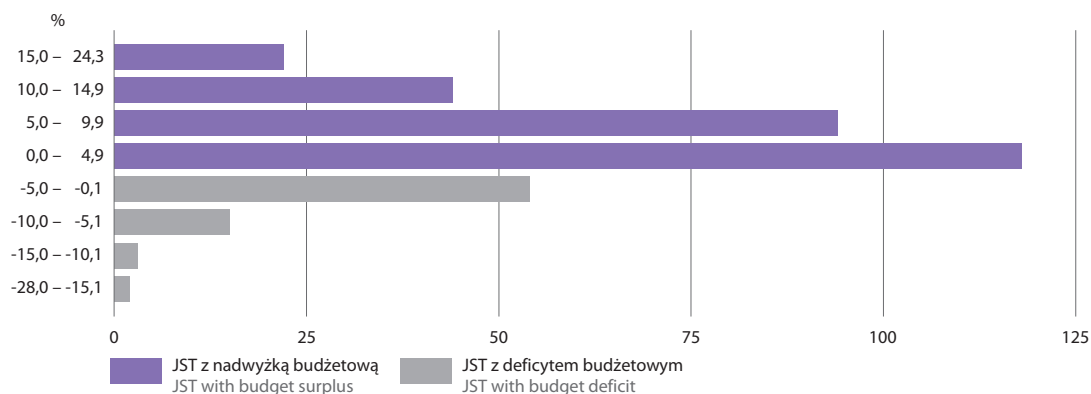
Relacja deficytu JST do dochodów ogółem wyniosła 1,3%, przy czym w miastach na prawach powiatu relacja ta wyniosła 7,8%. W powiatach stosunek nadwyżki do dochodów ogółem osiągnął poziom 6,5%, w województwie – 5,9%, a w gminach – 3,0%.

Na 352 funkcjonujące w naszym województwie jednostki samorządu terytorialnego w 74 wystąpił deficyt budżetowy, co stanowiło 21,0% ogółu. W 5 jednostkach relacja deficytu do wykonanych dochodów przekroczyła 10%. Nadwyżkę odnotowało 278 jednostek (79,0%), przy czym w 66 nadwyżka była większa niż 10% dochodów.

Dla porównania rok wcześniej deficyt miało 147 jednostek (41,8% ogółu), a nadwyżkę – 205 jednostek (58,2%). Ponad 10-procentowy deficyt wystąpił w 13 jednostkach, a równie dużą nadwyżkę osiągnęło 19 jednostek.

Wykres 82. Liczba jednostek samorządu terytorialnego według relacji wyniku budżetowego do dochodów ogółem w 2020 r.

Chart 82. Number of local government units by relation of the budget result to total revenue in 2020

W 2020 r. spośród 309 gmin województwa mazowieckiego w 241 nie wydatkowano wszystkich środków budżetowych, a w 68 wydatki przekroczyły dochody. Gminą z relatywnie największą nadwyżką budżetową był Odrzywół, gdzie dochody przewyższyły wydatki o 24,3%. Z kolei gminą, która w stosunku do swoich dochodów osiągnęła największy deficyt był Troszyn (relacja 18,9%).

Deficyt budżetowy miały 3 miasta na prawach powiatu, przy czym relatywnie najwyższy był on w m.st. Warszawie (w wysokości 9,0% ogółu dochodów); 2 miasta (Płock i Ostrołęka) odnotowały nadwyżkę (odpowiednio 2,5% i 2,3% dochodów).

Wśród 37 powiatów omawianego województwa w 34 wystąpiła nadwyżka budżetowa, a w 3 odnotowano deficyt. Stosunkowo największa nadwyżka budżetowa wystąpiła w powiecie radomskim (gdzie dochody o 20,9% przekroczyły wydatki), natomiast największy deficyt osiągnął powiat przasnyski (28,0% ogółu dochodów).

7.4. Projekty dofinansowane ze środków europejskich

7.4. Projects co-financed by the European funds

Udział dofinansowania ze środków Unii Europejskiej projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa mazowieckiego był niższy niż przeciętnie w kraju. Najwięcej środków było przeznaczonych na projekty zrealizowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

W 2020 r. jednostki samorządu terytorialnego otrzymały mniejsze niż rok wcześniej dotacje na realizację projektów europejskich.

Sposób wykorzystania głównej części funduszy napływających do Polski z budżetu Unii Europejskiej został określony w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020. W okresie wcześniejszym podstawą były Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007–2013, a środki przewidziane na ten okres programowania były wykorzystywane w niewielkiej skali także po 2015 r.

Umowa Partnerstwa 2014–2020 jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych: Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) i Wspólnej Polityki Rybołówstwa (WPRyb) w Polsce w latach 2014–2020. Instrumentami realizacji Umowy Partnerstwa są Krajowe Programy Operacyjne (KPO) i Regionalne Programy Operacyjne (RPO).

Większa część rozdzielonych w Umowie Partnerstwa 2014–2020 funduszy strukturalnych (tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – EFRR i Europejskiego Funduszu Społecznego – EFS) oraz Funduszu Spójności (FS) przypada na Krajowe Programy Operacyjne (KPO), niemające przypisania do konkretnych regionów, natomiast pozostała ich część została programowo rozdzielona na określone obszary kraju. Dotyczy to 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) oraz Programu Operacyjnego Polska Wschódnia (PO PW).

Do końca grudnia 2021 r. całkowita wartość projektów zrealizowanych na terenie województwa mazowieckiego w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 wyniosła 66,5 mld zł, co stanowiło 12,1% wartości całkowitej w Polsce (nie wliczając środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna – POPT).

Ponad połowę (54,6%) omawianej kwoty, tj. 36,3 mld zł pochodziło z budżetu Unii Europejskiej. W kraju udział dofinansowania ze środków wspólnotowych był o 6,1 p. proc. wyższy i wyniósł 60,7%. Na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego przypadało przeciętnie 12267 zł, tj. o 2157 zł mniej niż średnio w kraju.

Fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności w różnym stopniu wspierały projekty w ramach poszczególnych programów operacyjnych. Spośród zrealizowanych w województwie mazowieckim największą wartość (44,3 mld zł) miały projekty Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Stanowiły one 66,7% wartości całkowitej wszystkich projektów w województwie oraz 20,2% wszystkich projektów w tym programie w Polsce. Wartość umów/decyzji w pozostałych programach operacyjnych była znacznie niższa i wyniosła: 6,5 mld zł dla PO Inteligentny Rozwój, 1,4 mld zł dla PO Wiedza Edukacja Rozwój i 0,7 mld zł dla PO Polska Cyfrowa. Ich udział w kraju zawierał się w granicach od 4,7% do 8,4%. Najwyższe dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej (na poziomie 85,5%) uzyskały projekty w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój. Wartość projektów zrealizowanych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych wyniosła 13,6 mld zł i stanowiła 6,8% wszystkich RPO w Polsce.

Tablica 51. Wartość całkowita projektów zrealizowanych w ramach Umowy Partnerstwa 2014–2020 na terenie województwa do 31 grudnia 2021 r.^a

Table 51. The total value of projects implemented under the Partnership Agreement 2014–2020 in the Voivodship until 31 December 2021^a

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	W tym dofinansowane ze środków Unii Europejskiej Of which co-financing from the European Union resources	Polska=100 Poland=100	Na 1 mieszkańca ^b w zł Per capita ^b in PLN
	w mln zł in million PLN			
Ogółem Total	66481,0	36325,9	12,1^c	12267
programy operacyjne: operational programmes:				
Infrastruktura i Środowisko Infrastructure and Environment	44310,4	22189,7	20,2	8176
Inteligentny Rozwój Smart Growth	6474,5	3577,8	8,4	1195
Polska Cyfrowa Digital Poland	698,6	389,2	4,7	129
Wiedza Edukacja Rozwój Knowledge Education Development	1422,1	1216,3	5,6	262
Regionalne Programy Operacyjne Regional Operational Programmes	13575,4	8952,8	6,8	2505

a Dane szacunkowe; miejsce realizacji projektu zgodnie z umową o dofinansowanie; dane dotyczą podpisanych umów o dofinansowanie; bez środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna. b Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. c Dla Polski łącznie ze środkami Programu Operacyjnego Polska Wschodnia.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

a Estimated data; place of project implementation in accordance with the financing agreement; data relate to signed co-financing agreements; without the funds of the Technical Assistance Operational Programme. b For the purpose of calculating data, the number of population as of 31 December 2021 was adopted. c For Poland, together with the funds of the Operational Programme Eastern Poland.

S o u r c e: data of the Ministry of Funds and Regional Policy.

Tylko część środków publicznych przekazanych na realizację wymienionych programów operacyjnych jest realizowana przez samorządy, natomiast pozostałe trafiają bezpośrednio do sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), fundacji, stowarzyszeń, uczelni, szkół itp.

Należy podkreślić, że opisane wartości projektów to nie są wszystkie środki europejskie wykorzystywane w województwie. Nie obejmują one:

- funduszy z formalnie już zakończonych poprzednich ram finansowych 2007–2013, lecz jeszcze później w niewielkim stopniu wykorzystywanych,
- środków pozaunijnych z Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF; tzw. Funduszu Norweskiego), Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy (SPPW) i Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (MF EOG),
- projektów unijnych na lata 2014–2020 realizowanych poza funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności, czyli poza Umową Partnerstwa i pieczę Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (np. realizowanych z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – EFRROW).

Całkowita wartość realizowanych przez samorzady projektów europejskich obejmuje publiczne środki europejskie uzyskiwane w formie dotacji oraz wkład własny pochodzący z dochodów własnych samorządów lub z kredytów i pożyczek.

Dotacje z funduszy europejskich (nie tylko z budżetu Unii Europejskiej, ale także ze środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy) oznaczone są w klasyfikacji dochodów budżetowych czterema paragrafami:

- §§ 200 i 620 dotyczą ram finansowych okresu 2007–2013 oraz źródeł pozaunijnych,
- §§ 205 i 625 dotyczą ram finansowych okresu 2014–2020.

Dotacje z tytułu §§ 200 i 205 odnoszą się do projektów i zadań o charakterze nieinwestycyjnym, a dotacje z §§ 620 i 625 – do zadań inwestycyjnych. Dotacje te wchodzą do budżetów jednostek samorządu terytorialnego, gdy jednostki te skutecznie aplikują o ich przyznanie.

W 2020 r. jednostki samorządu terytorialnego (JST) otrzymały 1645,3 mln zł jako dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich, innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej). Większość z tej kwoty (1438,2 mln zł) dotyczyła projektów określonych w Umowie Partnerstwa na lata 2014–2020 (§§ 205 i 625), natomiast mniejsza część (207,1 mln zł) dotyczyła źródeł pozaunijnych (§§ 200 i 620).

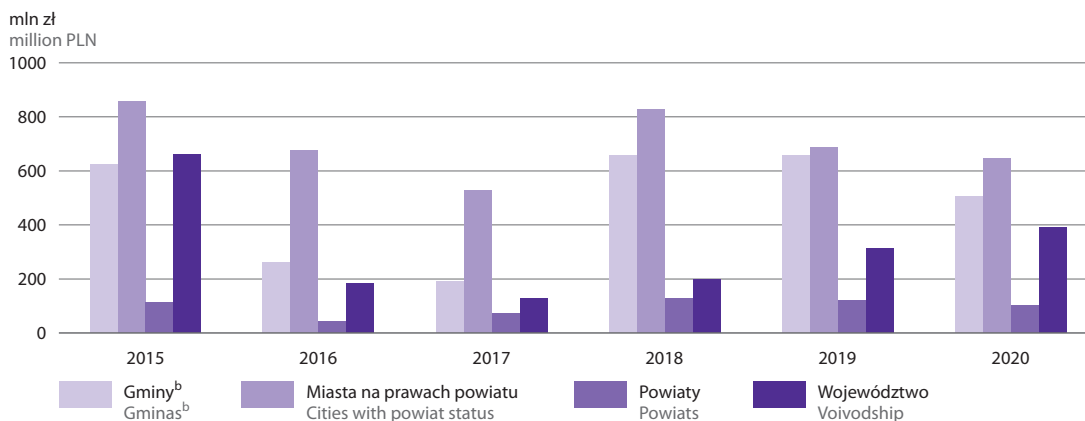
W ogólnej kwocie dotacji otrzymanych przez JST na realizację projektów europejskich (§§ 200, 620, 205 i 625) największy udział miały miasta na prawach powiatu (646,8 mln zł) i gminy (506,9 mln zł), a mniejszy udział – województwo (390,3 mln zł) i powiaty (101,3 mln zł).

W porównaniu z 2019 r. dotacje z funduszy europejskich były niższe o 133,1 mln zł, tj. o 7,5%. Większy niż przeciętnie spadek dotacji odnotowano w budżetach gmin (o 23,1%) i powiatów (o 16,7%), natomiast mniejszy w budżetach miast na prawach powiatu (o 5,6%). W budżecie województwa miał miejsce wzrost dotacji (o 24,9%).

Warto dodać, że omawiane dotacje były o 728,0 mln zł (o 79,4%) wyższe niż w 2017 r., kiedy to notowano najniższy od 2010 r. poziom dotacji otrzymanych przez JST na realizację projektów europejskich.

Wykres 83. Dotacje otrzymane przez jednostki samorządu terytorialnego na realizację projektów europejskich^a

Chart 83. Grants received by local government units for the implementation of European projects^a

a Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej. b Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

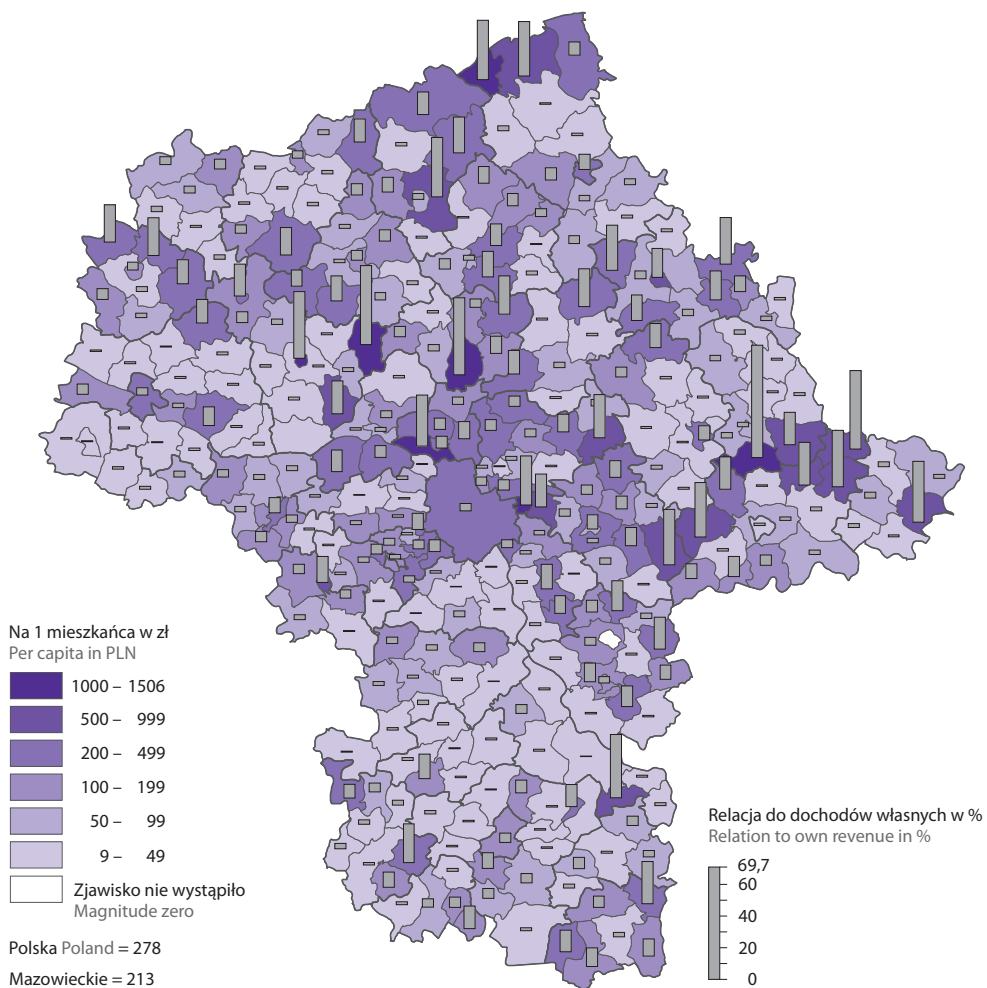
a Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification. b Excluding gminas which are also cities with powiat status.

W 2020 r. dotacje JST otrzymane na realizację projektów europejskich w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły średnio 303 zł. W gminach było to przeciętnie 160 zł (od 9 zł w gminie Warka do 1506 zł w gminie Bielany), przy czym w jednej gminie (mieście Garwolin) nie pozyskano dotacji na realizację projektów europejskich. W miastach na prawach powiatu omawiane dotacje wyniosły 287 zł na osobę (od 43 zł w Siedlcach do 314 zł w m.st. Warszawie). W powiatach wskaźnik ten wyniósł przeciętnie 32 zł (od 2 zł w siedleckim do 413 zł w sokołowskim). Z budżetu województwa na każdego mieszkańca przypadało 72 zł dotacji europejskich.

Relacja dotacji otrzymanych przez JST na realizację projektów europejskich do dochodów własnych wyniosła 5,8%, przy czym w województwie była ona najwyższa i wyniosła 13,2%. W gminach omawiana relacja osiągnęła poziom 5,6%, w powiatach – 4,9%, a w miastach na prawach powiatu – 4,5%.

W dwóch jednostkach samorządu terytorialnego, spośród 352 funkcjonujących w województwie mazowieckim, stosunek dotacji europejskich do dochodów własnych przekroczył 50% – w gminie Bielany (69,7%) i w powiecie sokołowskim (56,8%).

Mapa 52. Dotacje otrzymane przez gminy^a na realizację projektów europejskich^b w 2020 r.
Map 52. Grants received by gminas^a for the implementation of European project^b in 2020

a Dotacje dla miast na prawach powiatu obejmują środki otrzymywane w ramach części gminnej i powiatowej. b Dane dotyczą dotacji z §§ 200, 620, 205 i 625 klasyfikacji budżetowej.
a Grants for cities with powiat status include funds received under the gmina and powiat parts. b Data relate to grants from §§ 200, 620, 205 and 625 of the budget classification.

Z ogółu dotacji europejskich 68,7% (1130,0 mln zł) stanowiły dotacje na zadania inwestycyjne (§§ 620 i 625). W tej kwocie największy udział miały miasta na prawach powiatu (580,4 mln zł) i gminy (388,8 mln zł), a w dalszej kolejności – województwo (115,8 mln zł) i powiaty (44,9 mln zł). W porównaniu z 2019 r. dotacje z funduszy europejskich na cele inwestycyjne były niższe o 330,1 mln zł, tj. o 22,6%.

W 2020 r. fundusze europejskie były źródłem finansowania przeciętnie 17,3% wydatków inwestycyjnych zrealizowanych przez JST. Nieco większy udział był w miastach na prawach powiatu (22,3%), a mniejszy w gminach (15,9%), województwie (15,6%) i powiatach (6,1%).

Kilka JST ze środków europejskich sfinansowało niemal całość inwestycji. Największy udział dotacji europejskich w wydatkach inwestycyjnych miały: miasto Sulejówek (94,6%), gmina Strachówka (85,3%) i miasto Płońsk (68,7%). W 14 jednostkach (13 gminach i 1 powiecie) fundusze europejskie zapewniły finansowanie ponad połowy wydatków inwestycyjnych; w kolejnych 52 jednostkach (50 gminach, 1 mieście na prawach powiatu i 1 powiecie) była to co najmniej ¼ wartości inwestycji. Nie skorzystało z takich źródeł 139 jednostek (119 gmin i 20 powiatów).

Rozdział 8

Chapter 8

Wybrane dane o województwie mazowieckim

Selected data on Mazowieckie Voivodship

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska (ceny bieżące) w tys. zł	1267526,6	1311203,6	984968,5	1541995,3	2150468,7	2205483,1
2	Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej (ceny bieżące) w tys. zł	597478,4	299913,6	267909,5	257185,5	421733,6	437782,7
3	Ścieki komunalne odprowadzone na 1 mieszkańca w dan³	0,045	0,039	0,038	0,038	0,038	0,038
4	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w odpadach komunalnych zebranych ogółem w %	8,9	11,1	12,2	14,6	17,7	25,0
5	Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,40	0,79	0,53	0,21	0,68	0,45
6	Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,56	10,86	10,82	10,44	10,73	10,76
7	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	2,54	2,72	2,51	2,52	2,46	2,31 ^a
8	Wskaźnik starości demograficznej w %	14,4	14,7	15,0	15,4	15,8	16,2
9	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^b na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	723	752	759	797	878	.
10	Wskaźnik zatrudnienia ^c według BAEL w %	53,0	56,8
11	Współczynnik aktywności zawodowej ^c według BAEL w %	57,4	60,7
12	Stopa bezrobocia ^c według BAEL w %	7,6	6,5
13	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	110	119	114	101	62	42
14	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw ^d w zł	4227,93	4407,27	4530,27	4647,18	4845,32	4991,77
15	Przeciętna w roku liczba emerytów i rencistów w tys.	1174,5	1158,0	1143,1	1133,0	1120,0	1122,4
16	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto wypłacana z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł	1637,58	1719,97	1813,14	1915,22	1991,73	2047,16
17	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w zł	1615	1633	1710	1690	1704	1756
18	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	7,6	6,9	6,8	7,0	6,5	6,0
19	Dzieci przebywające w żłobkach ^e i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	28,6	35,8	41,7	53,8	68,5	77,5
20	Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	391,7	394,6	398,5	402,3	406,2	410,1
21	Zużycie wody z sieci wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m³	35,9	36,5	36,1	36,2	36,3	37,9
22	Porady lekarskie udzielone w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^f na 1 mieszkańca	6,5	6,8	7,1	7,3	7,4	7,5

a Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za 2014 r. b Od roku szkolnego 2013/14 łącznie z dziećmi pracujących przekracza 9 osób. e łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2020 żłobkami przyzakładowymi. f Od 2012 r. łącznie z danymi a In calculating the total net migration in case of the international migration data for 2014 was adopted. b Since 2013/14 school year, including children nursery wards as well as in 2017–2020 workplace nurseries. f Since 2012, data have included health care of the Ministry of National Defence, the Ministry of

2016	2017	2018	2019	2020	2021	Specification	No.
1003306,2	832891,4	1477485,5	2381112,7	1626792,3	.	Outlays on fixed assets in environmental protection (current prices) in thousand PLN	1
216753,5	276227,9	338472,3	392448,1	394919,1	.	Outlays on fixed assets in water management (current prices) in thousand PLN	2
0,039	0,040	0,041	0,041	0,042	.	Industrial wastewater discharged per capita in dam ³	3
26,4	26,5	26,4	28,1	36,5	.	Share of municipal waste collected separately in total municipal waste in %	4
0,88	0,86	0,33	0,35	-1,99	-3,61	Natural increase per 1,000 population	5
11,12	11,51	11,22	11,01	10,45	9,95	Live births per 1,000 population	6
2,42	2,52	3,10	3,34	2,25	2,40	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population	7
16,7	17,2	17,7	18,1	18,5	18,8	Old age ratio in %	8
858	921	949	949	946	.	Children attending pre-primary education establishments ^b per 1,000 children aged 3–6	9
.	57,2	58,4	58,4	57,8	60,1	Employment rate ^c by LFS in %	10
.	60,2	60,7	60,2	59,9	61,9	Activity rate ^c by LFS in %	11
.	4,9	3,8	3,1	3,4	2,8	Unemployment rate ^c by LFS in %	12
31	19	25	27	39	26	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)	13
5165,96	5427,50	5796,51	6095,17	6347,01	6847,08	Average monthly gross wages and salaries in the enterprise sector ^d in PLN	14
1128,2	1133,4	1174,7	1189,1	1197,9	1194,8	Annual average number of retirees and pensioners in thousands	15
2085,81	2141,25	2239,18	2349,78	2487,78	2664,09	Average monthly gross retirement and other pension paid from non-agricultural social security system in PLN	16
1781	1912	2032	2108	2241	.	Average monthly available income per capita in households in PLN	17
5,5	4,8	4,4	3,9	3,5	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %	18
86,6	94,8	111,1	135,1	139,4	.	Children staying in nurseries ^e and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3	19
415,2	420,4	426,2	432,3	440,2	.	Dwelling stocks per 1,000 population (as of 31 December)	20
37,9	37,7	39,6	39,7	39,9	.	Consumption of water from water supply system in households per capita in m ³	21
7,8	7,9	8,0	8,2	7,3	.	Doctor's consultation provided within the scope of out-patient health care ^f per capita	22

przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą. c Przeciętne w roku. d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. staying in the units performing health care activities. c Annual average. d Data concern economic entities employing more than 9 persons. e Including Interior and Administration.

SELECTED DATA ON MAZOWIECKIE VOIVODSHIP

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	Liczba ludności na 1 placówkę ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^f (stan w dniu 31 grudnia)	2178	1853	1832	1819	1779	1748
2	Wskaźnik poziomu kosztów w przedsiębiorstwach niefinansowych ^g w %	94,7	95,1	96,1	96,1	96,4	95,7
3	Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^g w %	4,4	4,1	3,2	3,3	3,0	3,6
4	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw niefinansowych (ceny bieżące) ^g w mln zł	29917,4	32508,0	31135,6	35672,4	41345,5	47791,1
5	rok poprzedni=100 (ceny bieżące)	94,1	108,7	95,8	114,6	115,9	115,6
6	Nakłady wewnętrzne ^h na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w zł	808	886	923	1072	1218	1301
7	Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) ^d – rok poprzedni=100	100,8	110,0	105,7	99,2	100,7	95,6
8	Drogi powiatowe i gminne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 grudnia) w km	79,7	82,2	83,2	84,2	85,9	87,4
9	Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w %	4,5	5,3	7,7	7,8	8,3	7,9
	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:						
10	ogółem	61,9	61,3	60,0	62,3	61,7	62,8
11	gminy ⁱ	49,4	49,1	49,2	51,8	52,9	52,2
12	miasta na prawach powiatu	75,4	73,4	70,5	73,6	71,5	73,9
13	powiaty	32,8	33,3	34,0	34,9	35,8	37,6
14	województwo	69,3	72,6	69,6	69,8	66,2	64,6
	Dotacje inwestycyjne ogółem ^k dla jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:						
15	ogółem	1425,5	1918,9	2289,6	1538,8	2396,7	2362,1
16	gminy ⁱ	447,5	659,9	639,6	418,6	478,1	683,2
17	miasta na prawach powiatu	447,8	763,6	1220,9	757,8	1315,0	858,9
18	powiaty	267,7	218,2	139,9	144,4	207,0	204,7
19	województwo	262,5	277,1	289,2	218,0	396,7	615,3
	Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego w %:						
20	ogółem	22,1	19,0	17,2	15,9	18,1	16,0
21	gminy ⁱ	24,1	21,9	18,2	17,6	18,7	18,3
22	miasta na prawach powiatu	21,5	16,5	16,5	14,6	17,2	11,1
23	powiaty	23,8	17,2	13,1	13,2	16,8	16,0
24	województwo	16,4	23,8	21,7	20,5	23,3	35,2
	Wynik budżetów jednostek samorządu terytorialnego w mln zł:						
25	ogółem	-2733,5	-1613,2	-632,8	-58,2	151,6	1744,0
26	gminy ⁱ	-602,0	-321,1	87,9	14,2	-51,6	214,7
27	miasta na prawach powiatu	-1941,0	-1101,2	-724,1	-30,9	240,6	1338,1
28	powiaty	-134,8	-53,1	-23,1	-14,6	1,2	15,8
29	województwo	-55,6	-137,7	26,5	-26,9	-38,6	175,3

d Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. f Od 2012 r. łącznie z danymi o placówkach podległych resortom amortyzacji środków trwałych. i Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatu. k Suma wszystkich typów dotacji inwestycyjnych.

d Data concern economic entities employing more than 9 persons. f Since 2012, data have included health care of the Ministry of National Defence, i Excluding gminas which are also cities with powiat status. k Sum of all types of investment grants.

WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM

2016	2017	2018	2019	2020	2021	Specification	No.
1677	1615	1618	1610	1618	.	Population per out-patient health care unit ^f (as of 31 December)	1
95,1	94,5	95,4	95,4	95,2	93,1	Cost level indicator in non-financial enterprises ⁹ in %	2
4,1	4,7	3,7	3,7	3,8	5,7	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ⁹ in %	3
37671,3	40808,1	46896,0	50991,5	51724,1	60121,2	Investment outlays of non-financial enterprises (current prices) ⁹ in million PLN	4
78,8	108,3	114,9	108,7	101,4	116,2	previous year=100 (current prices)	5
1284	1483	1762	2012	2171	.	Intramural expenditures ^h on research and development (current prices) per capita in PLN	6
101,1	108,0	106,4	107,4	92,9	112,9	Retail sale of goods (current prices) ^d – previous year=100	7
89,0	91,6	93,4	94,8	97,0	.	District and communal roads with hard surface per 100 km ² of total area (as of 31 December) in km	8
5,9	6,6	4,8	5,4	6,5	.	Share of renewable energy sources in production of electricity in %	9
						Share of own revenue in total revenue of local government units in %:	
60,3	60,3	60,2	58,9	57,1	.	total	10
46,7	45,9	45,6	45,8	46,4	.	gminas ⁱ	11
71,3	71,4	71,2	68,4	64,5	.	powiats	12
39,7	40,1	40,3	44,3	46,4	.	cities with powiat status	13
82,3	86,1	86,8	84,5	83,6	.	Voivodship	14
						Total investment grants ^k for local government units in million PLN:	
1315,2	1064,0	2084,4	1859,8	1464,5	.	total	15
362,6	301,1	845,0	742,9	551,9	.	gminas ⁱ	16
667,5	501,0	800,6	673,2	639,8	.	powiats	17
159,3	208,5	343,4	249,1	148,6	.	cities with powiat status	18
125,8	53,4	95,4	194,7	124,2	.	Voivodship	19
						Share of investment expenditure in total expenditure of local government units in %:	
11,5	14,3	17,8	15,7	13,0	.	total	20
13,2	15,8	21,1	16,3	13,0	.	gminas ⁱ	21
8,7	11,6	13,1	12,3	10,9	.	powiats	22
15,4	18,2	22,7	19,2	17,7	.	cities with powiat status	23
17,6	20,1	25,8	31,3	22,4	.	Voivodship	24
						Result of budgets of local government units in million PLN:	
1485,3	261,8	-275,9	-536,7	-634,2	.	total	25
435,6	-175,3	-807,9	-127,6	591,9	.	gminas ⁱ	26
938,4	200,9	275,3	-669,0	-1720,9	.	powiats	27
56,2	-14,8	-69,3	167,9	287,9	.	cities with powiat status	28
55,1	251,1	326,1	91,9	206,9	.	Voivodship	29

obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. g Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. h Bez the Ministry of Interior and Administration. g Data concern economic entities employing more than 49 persons. h Excluding depreciation of fixed assets.

Rozdział 9

Chapter 9

Wybrane dane o m.st. Warszawie

Selected data on m.st. Warszawa

Lp.	Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tonach/rok:						
1	gazowych	6721239	6161233	6259259	6197820	5765010	5491012
2	pyłowych	962	968	856	849	867	677
3	Odpady wytworzone ^a w tys. t	2133,1	4029,4	2807,8	3243,3	3919,5	3278,6
4	Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w kg	399	348	320	307	301	344
5	Ludność (stan w dniu 31 grudnia)	1700112	1708491	1715517	1724404	1735442	1744351
6	Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,19	0,75	0,20	-0,17	0,90	0,75
7	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	2,32	4,17	3,87	4,83	5,22	4,69 ^b
8	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 grudnia)	572	588	606	624	644	667
9	Dzieci wieku w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego ^c na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	900	873	878	897	981	.
10	Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 grudnia) w %	3,5	3,7	4,3	4,8	4,2	3,3
11	Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (stan w dniu 31 grudnia) w %	45,6	45,9	44,5	49,7	55,3	55,1
12	Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy (stan w dniu 31 grudnia)	37	42	49	30	20	12
13	Liczba osób na 1 przychodnię ^d (stan w dniu 31 grudnia)	2332	1659	1635	1601	1569	1492
14	Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej ^d na 1 mieszkańca	8,4	9,2	9,9	10,1	10,4	10,6
15	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w %	3,7	3,4	3,3	3,1	3,0	3,0
16	Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^e i klubach dziecięcych w %	7,1	8,5	9,3	11,7	13,7	14,8
17	Miejsca w żłobkach ^f i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 (stan w dniu 31 grudnia)	70,6	88,0	96,1	121,8	143,7	157,4
18	Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych (stan w dniu 31 grudnia)	2,00	1,99	1,97	1,95	1,93	1,91
19	Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	202	200	207	215	221	230
20	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	129	122	125	127	127	128
21	Spółki handlowe na 1000 ludności (stan w dniu 31 grudnia)	40	43	47	53	58	65
22	Wskaźnik rentowności obrotu netto w przedsiębiorstwach niefinansowych ^f w %	4,9	4,4	3,3	3,7	4,0	3,7
23	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^g na 1 mieszkańca w zł	11564	11798	10508	10658	11564	13207
24	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	7,3	5,5	7,9	7,6	8,7	7,6
25	Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	4904	5119	5180	5539	5964	6371
26	Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w zł	1527	1258	1272	1100	1374	773

a W ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Do obliczenia ogólnego salda migracji w przypadku migracji zagranicznych przyjęto dane za o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. e Łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2017–2020 gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

a During the year; excluding municipal waste. b In calculating the total net migration in case of the international migration data for 2014 was adopted. c Since of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. e Including nursery wards as well as in 2017–2020 workplace nurseries. f Data concern

2016	2017	2018	2019	2020	2021	Specification	No.
						Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in tonnes/year:	
5743078	5942604	5828386	5637881	5415498	.	gases	1
646	520	456	395	330	.	particulates	2
2870,0	2983,2	3373,7	3164,1	3700,7	.	Waste generated ^a in thousand tonnes	3
343	335	334	303	256	.	Mixed municipal waste collected per capita in kg	4
1753977	1764615	1777972	1790658	1794166	1795569	Population (as of 31 December)	5
1,41	1,25	0,91	1,28	-0,84	-2,38	Natural increase per 1,000 population	6
4,35	4,46	6,16	5,74	2,49	1,99	Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population	7
691	713	730	746	758	763	Non-working age population per 1,000 persons of working age (as of 31 December)	8
929	1000	1026	1015	1008	.	Children aged 3–6 in pre-primary education establishments ^c per 1,000 children aged 3–6	9
2,6	2,0	1,5	1,3	1,8	1,8	Registered unemployment rate (as of 31 December) in %	10
55,3	52,1	46,7	40,3	39,4	51,2	Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons (as of 31 December) in %	11
11	9	13	19	39	25	Registered unemployed persons per job offer (as of 31 December)	12
1404	1318	1305	1268	1283	.	Population per 1 out-patients departments ^d (as of 31 December)	13
10,9	11,2	11,1	11,4	10,5	.	Medical consultations provided in out-patient health care ^d per capita	14
2,7	2,5	2,2	1,9	1,9	.	Beneficiaries of social assistance at domicile in total population in %	15
15,6	17,4	19,0	22,3	23,0	.	Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^e and children's club in %	16
162,3	184,1	209,9	249,5	256,7	.	Places in nurseries ^e and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 (as of 31 December)	17
1,88	1,85	1,82	1,80	1,76	.	Population per dwelling in dwelling stocks (as of 31 December)	18
239	246	244	255	265	278	Entities of the national economy per 1,000 population (as of 31 December)	19
129	131	136	142	146	152	Natural persons conducting economic activity per 1,000 population (as of 31 December)	20
72	77	71	76	81	88	Commercial companies per 1,000 population (as of 31 December)	21
3,7	4,6	3,5	3,7	4,3	5,8	Net turnover profitability indicator in non-financial enterprises ^f in %	22
11448	14207	16421	17631	16205	.	Investment outlays in enterprises (current prices) ^g per capita in PLN	23
11,5	11,6	13,2	12,1	13,1	10,3	Dwellings completed per 1,000 population	24
6309	6618	7237	7308	7030	.	Own revenue of the city budget per capita in PLN	25
742	1104	1237	1332	1274	.	Property expenditure of the city budget per capita in PLN	26

2014 r. c Od roku szkolnego 2013/14 łącznie z dziećmi przebywającymi w placówkach wykonujących działalność leczniczą. d Od 2012 r. łącznie z danymi żłobkami przykładowymi. f Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. g Dane dotyczą podmiotów

2013/14 school year, including children staying in the units performing health care activities. d Since 2012, data have included health care of the Ministry economic entities employing more than 49 persons. g Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

Rozdział 10

Chapter 10

Wybrane dane o miastach na prawach powiatu

Selected data on cities with powiat status

Wyszczególnienie Specification	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	M.st. Warszawa
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w 2020 r. w tonach/rok: Emissions of air pollutants from plants especially noxious to air purity in 2020 in tonnes/year:					
gazowych gases	1923554	7626886	242820	155474	5415498
pyłowych particulates	133	227	76	32	330
Odpady wytworzone ^a w 2020 r. w tys. t Waste generated ^a in 2020 in thousand tonnes	367,6	105,7	64,6	26,2	3 700,7
Zmieszane odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca w 2020 r. w kg Mixed municipal waste collected per capita in 2020 in kg	244,6	235,5	200,4	213,5	256,3
Ludność w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population in 2021 (as of 31 December)	51012	116962	206946	77354	1795569
Przyrost naturalny na 1000 ludności w 2021 r. Natural increase per 1,000 population in 2021	-4,46	-7,26	-6,44	-1,17	-2,38
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności w 2021 r. Internal and international net migration for permanent residence per 1,000 population in 2021	-8,47	-4,52	-5,11	-3,58	1,99
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Non-working age population per 1,000 persons of working age in 2021 (as of 31 December)	74,3	74,4	73,3	78,2	76,3
Dzieci w wieku 3–6 lat w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat w roku szkolnym 2020/21 Children aged 3–6 in pre-primary education establishments per 1,000 children aged 3–6 in 2020/21 school year	1131	990	927	1029	1008
Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Registered unemployment rate in 2021 (as of 31 December) in %	8,0	6,0	10,3	4,2	1,8
Długotrwale bezrobotni w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) w % Long-term unemployed persons in the total number of registered unemployed persons in 2021 (as of 31 December) in %	63,8	65,6	63,3	54,6	51,2
Bezrobotni zarejestrowani na 1 ofertę pracy w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Registered unemployed persons per job offer in 2021 (as of 31 December)	130	63	44	14	25

^a Z wyłączeniem odpadów komunalnych.
^a During the year; excluding municipal waste.

WYBRANE DANE O MIASTACH NA PRAWACH POWIATU

Wyszczególnienie Specification	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	M.st. Warszawa
Liczba osób na 1 przychodnię w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per 1 out-patients departments in 2020 (as of 31 December)	861	1598	1443	1276	1283
Porady lekarskie udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca w 2020 r. Medical consultations provided in out-patient health care per capita in 2020	9,6	9,4	7,8	12,6	10,5
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2020 r. w % Beneficiaries of social assistance in number of total population in 2020 in %	6,2	4,8	3,9	3,5	1,9
Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką w żłobkach ^b i klubach dziecięcych w 2020 r. w % Percent of children up to the age of 3 in care in nurseries ^b and children's club in 2020 in %	8,7	18,8	8,2	19,5	23,0
Miejsca w żłobkach ^b i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Places in nurseries ^b and children's clubs per 1,000 children up to the age of 3 in 2020 (as of 31 December)	99	214	106	221	257
Liczba osób na 1 mieszkanie w zasobach mieszkaniowych w 2020 r. (stan w dniu 31 grudnia) Population per dwelling in dwelling stocks in 2020 (as of 31 December)	2,58	2,25	2,45	2,25	1,76
Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Entities of the national economy per 1,000 population in 2021 (as of 31 December)	121	107	124	117	278
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Natural persons conducting economic activity per 1,000 population in 2021 (as of 31 December)	94	76	96	88	152
Spółki handlowe na 1000 ludności w 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia) Commercial companies per 1,000 population in 2021 (as of 31 December)	8	12	11	10	88
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) ^c na 1 mieszkańca w 2020 r. w zł Investment outlays in enterprises (current prices) ^c per capita in 2020 in PLN	5628	19205	3353	2351	16205
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w 2021 r. Dwellings completed per 1,000 population in 2021	7,3	4,8	5,2	5,8	10,3
Dochody własne budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2020 r. w zł Own revenue of the city budget per capita in 2020 in PLN	3186	5502	2869	2896	7030
Wydatki majątkowe budżetu miasta na 1 mieszkańca w 2020 r. w zł Property expenditure of the city budget per capita in 2020 in PLN	433	1412	1066	434	1274

b Łącznie ze żłobkami przyzakładowymi. c Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.

b Including workplace nurseries. c Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.